

Libri septem / a Junio Paulo Crasso Patavino accuratissime in Latinum sermonem versi.

Contributors

Aretaeus, of Cappadocia
Grassi, Giunio Paolo, -approximately 1575

Publication/Creation

Argentorati : Apud Amandum Koenig, 1768.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/kbgbhay6>

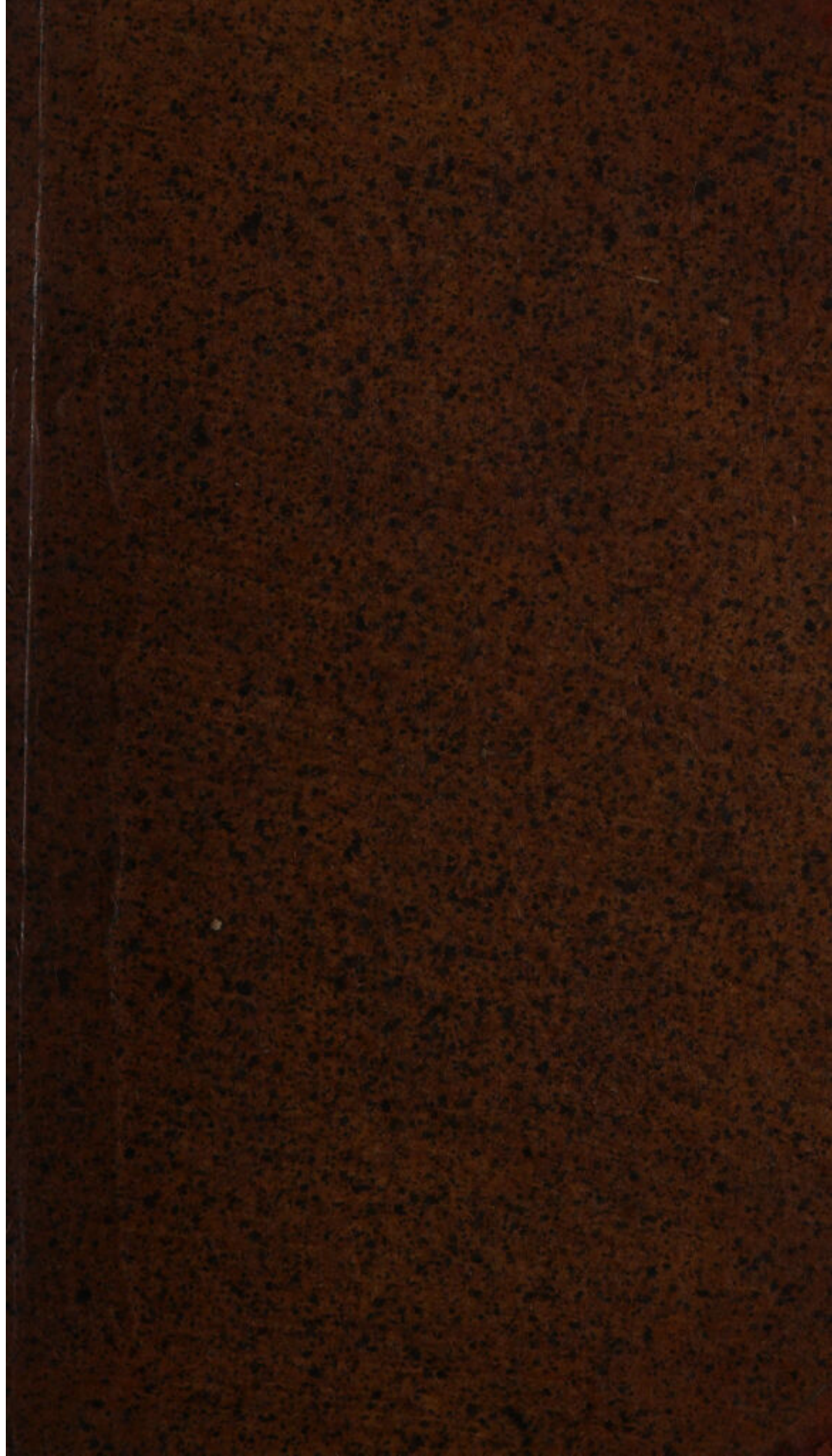
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

11.191/A
A. XIV. b

Unable to display this page

42550
ARETÆI

CAPPADOCIS

MEDICI INSIGNIS

AC VETUSTISSIMI

LIBRI SEPTEM

A

JUNIO PAULO CRASSO

PATAVINO

accuratissime in latinum sermonem versi.

M

Mynas.

ARGENTORATI,

Apud AMANDUM KÖNIG, Bibliop.

MDCCCLXVIII.

SUPERIORUM PERMISSU.

THE

LIBRARY

OF THE

WELL

COMMISSION

OF THE

WELL

COMMISSION

Clarissimo & Doctissimo

V I R O

CAR. CHRISTIANO

K R A U S E

PHIL. ET MED. IN ACAD. LIPSIENSI

DOCTORI,

ANAT. ET CHIRURG. PROF. P. EXTR.

FACULT. MED. ASSESSORI,

MINORIS PRINCIPUM COLLEGII COLLEGÆ

p. t. PRÆSIDI,

AMANDUS KÖNIG

BIBL. ARGENT.

S. P. D.

*S*æpe numero mecum cogitanti, quoniam modo veteris nostræ conjunctionis leve quidem sed gratum ponerem

monumentum , præstantissimi antiqui temporis , quem Cappadocia genuit , Æsculapii , derelicta opera , typis recudenda , celebrique Tuo nomini inscribenda feliciter in mentem venerunt. Aretæus enim , quem Tibi nova forma trado , scientia sua atque in re medica peritia , magno Coo non secundus merito ab omnis ævi eruditis ponitur censetur , adeo ut mirari possis , cur tanti auctoris scripta editionum penuria Medicorum cætui adhuc non communiora facta sint , cum hodie & ipsa Boerhaavii novissima Editio tam ob pretii caritatem , quam ob exemplarium raritatem vix venalis inveniat. Quid itaque rei litterariæ & humane salutis utilius reddere poteram , quam ARETÆI CAPPADOCIS OPERA optima latina versione diligenter revisa & correctæ edere , præsentis commoda forma elegant

elegantibus typis expressa publici juris facere & sic denique per longum tempus oblivioni eripere. Verum sub aliis, quam Tuis, auspiciis ARETÆUM in publicum prodire nolens, Tuo nomine, cui, ob solidam eruditionem & in medendi arte profundam scientiam; totus litterarum orbis immortalitatem concessit, editionem meam condecorare proposui, præter humanitatem Tuam & in existimatione, qua Tibi auctor magni habetur, confidens, Tibi gratum hoc opus futurum esse. Quæ dulcis memoria! me Tuos inter amicos a puero numeratum, Tecum ab adolescentia arcta necessitudine conjunctum, Tecum humaniorum litterarum castra conjunctim secutum, & quippe quos idem patrium solus nutrit, summa familiaritate usum fuisse. Nunc abhinc multis annis corporibus separatis animorum

omne solatium in dulci memoria relictum
est. Tu interea ad summos Academiae Tuae
honores evectus gloriae Tuae & in publicam
aeque ac litterariam rem meritorum ipse te-
stis factus es, debili meo applausui omnino
supersedens. Vigilet pro Tuis diebus & pre-
tiosa salute divinae Providentiae oculus, se-
cundet salutaria Tua proposita, nec nisi
cano capite & felicem & contentum Te
mortalia relinquere sinat. Pro veteri vero,
quae nobis intercedit, necessitudine ac con-
iunctione, me diligas & meum amorem,
quem & publice Tibi jurare nunc contigit,
gratum habeas, enixe contendo. Vale.
Dabam Argentorati pridie Idus Decembris
MDCC LXVII.

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS sine principio,

*De causis & signis acutorum
Morborum.*

Hæc sunt reliqua hujus Libri Capita. Prima enim
quatuor perierunt.

<i>Cap.</i>	<i>pag.</i>
5. De causis & signis accessionis morbi comitialis, <i>sine principio.</i>	I
6. De Tetano, seu Rigore.	5
7. De Angina.	9
8. De affectibus Columellæ.	12
9. De Tonsillarum ulceribus.	14
10. De Pleuritide, <i>id est</i> , morbo lateris.	16

INDEX CAPITUM.

LIBER SECUNDUS.

*De Causis & Signis acutorum
Morborum.*

<i>Cap.</i>	<i>pag.</i>
1. De Pulmonaria.	20
2. De Sanguinis exitu ab ore.	23
3. De Syncopa.	31
4. De Causo, <i>id est</i> febre uictoria.	34
5. De cholera.	36
6. De Ileo <i>græce</i> vocato, <i>latine</i> Volvulo.	37
7. De acutis Jecoris affectibus.	40
8. De Venæ concavæ acuto morbo.	42
9. De Renum acutis affectibus.	46
10. De acutis in Vesica ægritudinibus.	48
11. De Vulvæ strangulatu.	50
12. De Satyriasi.	53

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

*De Causis & Notis diuturnorum
Affectuum.*

<i>Cap.</i>	<i>pag.</i>
1. De diuturnis affectibus, Prooemium.	56
2. De Cephalæa.	58
3. De Vertigine.	60
4. De Morbo comitali.	61
5. De Melancholia.	63
6. De Furore.	67
7. De Nervorum resolutione.	72
8. De Phthisi.	78
9. De Purulentis.	81
10. De Pulmonis abscessibus.	85
11. De Asthmate, five Anhelitu.	87
12. De Pulmonariis.	89
13. De Jecore.	90
14. De Liene.	94

INDEX CAPITUM.

<i>Cap.</i>	<i>pag.</i>
15. De Morbo regio.	97
16. De Cachexia , five de malo corporis habitu.	102

LIBER SECUNDUS.

De signis & causis diuturnorum morborum.

1. De Hydrope , hoc est , Aqua inter cutem.	106
2. De Diabete , five urinæ profluvio.	113
3. De Renum affectibus.	115
4. De Vesicæ affectibus.	120
5. De Seminis profluvio.	123
6. De Stomachi affectibus.	124
7. De Affectu ventriculi.	128
8. De Colicis, id est intestini plenioris morbo laborantibus.	130
9. De Dysenteria , id est , difficultate intestinorum.	131
10. De	

INDEX CAPITUM.

<i>Cap.</i>	<i>pag.</i>
10. De Levitate intestinorum.	138
11. De Uteri morbis.	139
12. De Artritide, & Ischiade, <i>id est</i> , Articulorum, & Coxendicis dolore.	143
13. De Elephantiasi.	148

LIBER PRIMUS.

De Morborum acutorum Curatione.

Prooemium,	158
1. Curatio Phreniticorum.	159
2. Curatio Veneralium.	170
3. De Curatione Tabis.	177
4. De Curatione Apoplexiæ.	<i>ibid.</i>
5. De Comitialis accessionis curatione.	183
6. De Curatione Rigoris, quem Tetanum vocant.	185
7. De Curatione Anginæ.	189
8. De Curatione columellæ.	193
9. De	

INDEX CAPITUM.

<i>Cap.</i>		<i>pag.</i>
9.	De Curatione pestilentium in faucibus morborum,	195
10.	De Curatione Pleuritidis, seu morbi lateralis.	195

LIBER SECUNDUS.

De acutis Morbis curandis.

1.	Curatio Pulmonariæ.	205
2.	De Sanguinis Rejectionis curatione.	208
3.	De Curatione Cardiacorum, aut Syncopæ.	217
4.	Curatio Cholerae.	225
5.	Curatio Volvuli.	229
6.	Curatio acutorum Jecoris vitiorum.	232
7.	Curatio acuti morbi dorsalis Venæ, & Arteriæ.	234
8.	Curatio acuti morbi in renibus.	237
9.	Curatio acutorum Vesicæ affectuum.	239
10.	Curatio Vulvæ suffocationis.	241
11.	Curatio Satyriasis.	244

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

De Diuturnorum Morborum Curatione.

<i>Cap.</i>	<i>pag.</i>
1. Proœmium.	247
2. Curatio Cephalææ.	248
3. Curatio Vertiginosorum.	256
4. Curatio morbi Comitialis.	261
5. Curatio Melancholiæ.	267
6. Curatio Furoris	} <i>deficiunt.</i>
7. De nervorum resolutione curanda	
8. De Curatione Phthisis , seu ulce- rum pulmonis.	273
9. De Purulentis curandis	} <i>desiderantur.</i>
10. De Pulmonis abscessuum curatione	
11. De Curatione Asthmatis	}
12. De Pulmonariis curandis	
13. De Curatione ulcerum Jecoris , & puris ab eo effusionis.	275
14. Curatio Lienis.	278
15. Curatio morbi regii	} <i>perierunt.</i>
16. Curatio Cachexiæ.	

LIBER

INDEX CAPITUM.

LIBER SECUNDUS.

De curatione tardarum ægritudinum.

Prima undecim Capita perierunt.

Erant autem

Cap.

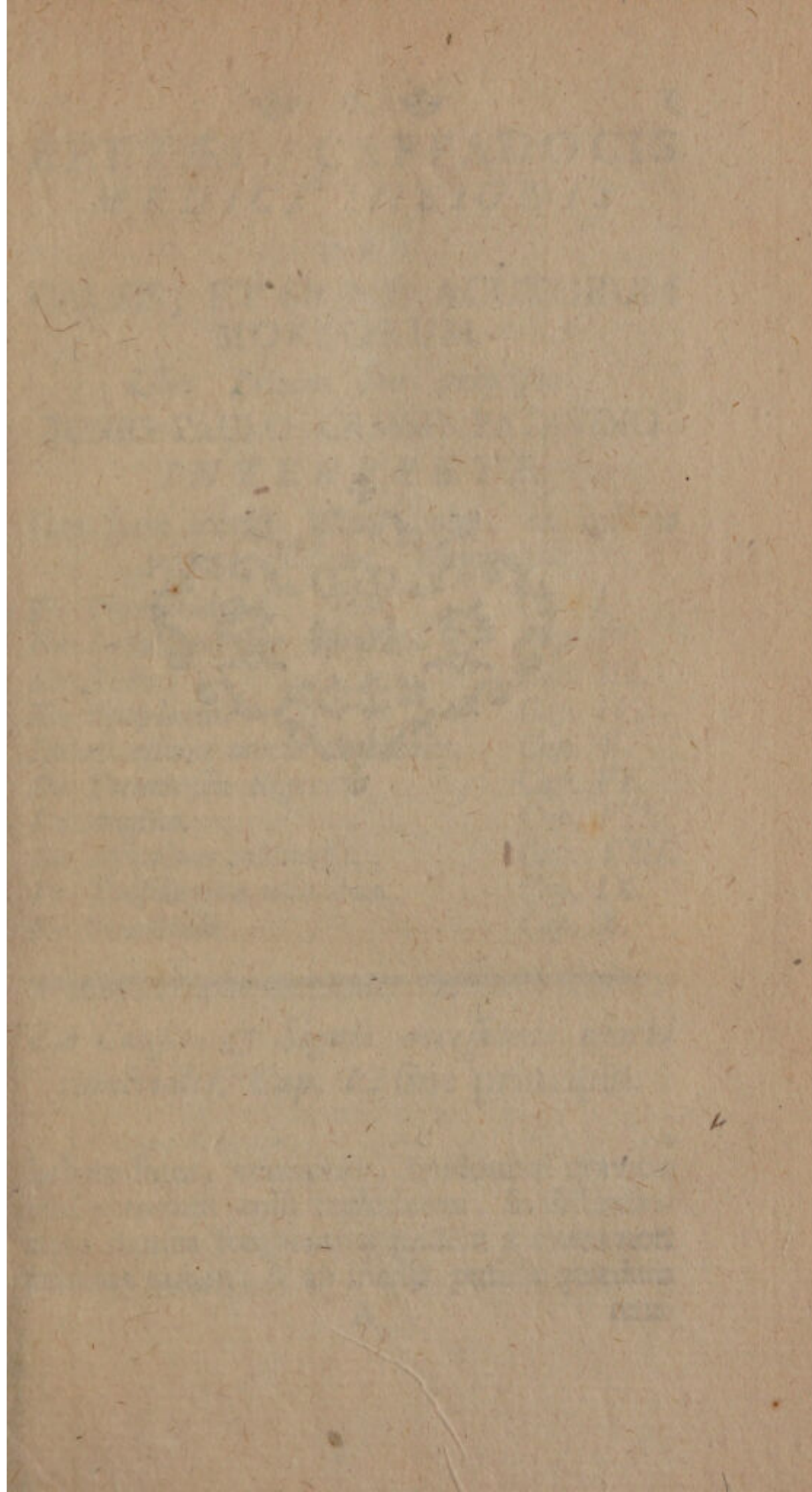
1. Curatio Hydropis.
2. Curatio Diabetis.
3. De Renum affectibus curandis.
4. Curatio Vesicæ affectuum.
5. De Seminis profluvio curando.
6. Curatio Stomachi affectuum.
7. Curatio affectus Ventriculi.
8. De Colicis curandis.
9. Curatio Dysentericæ.
10. De Levitate Intestinorum curanda.
11. Curatio Uteri morborum.

*Hæc omnia desiderantur. Supersunt
tamen*

pag.

12. *carens principio.* De Curatione mor-
borum in Articulis & Coxendice. 279
13. & *ultimum* Curatio Elephantiasis. 281

ARE.

Unable to display this page

nausea sequitur: & uberior pituitæ fit vomitus; paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt: flatibus replentur: præcordia elata habent. Hæc sane perpetuo comitantur. Cum vero accessio appropinquat, splendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes una permixti ob oculos in orbem versantur, ac discurrunt: ut in cælo Iris prætenta esse videatur: foedum odorem sentiunt: aures sonant, iracundi fiunt: bilis præter rationem accenditur. Quidam igitur levi de causa, utpote ob animi angorem, ceciderunt: aliqui intente fluminis decursum, aut rotam, quæ circumvolvitur, aut turbinem, qui in orbem agitur, conspicati: alios autem rerum graveolentia, ut gagatis lapidis odoratus prostravit. His utique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos vero, & corripit a nervis procul a capite positis incipiens, quicunque principium in consensum affectus inducunt. Itaque magni manuum, aut pedum digiti convelluntur: unde & dolor, & stupor, & tremor sequuntur: atque hæc in caput impetum faciunt, si & malum surrepens caput invasit. His porro fragor quidam redditur perinde, ac si ab ligno, aut lapide verberentur: cumque ab humo surrexerunt, quædam tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant: hoc sane pacto illi, quibus primo id malum incidit, decipiuntur. Quibus vero familiare, & consuetum est, simul atque morbus in digitum impetum dedit, aut inde exortum est, usita-

usitatos, qui adsunt, adjuutores inclament, futuramque ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoque ut membra, unde oritur, constringant, reflectant, dirigant: quin etiam ipsimet sibi ipsis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes trahunt, velluntque, atque ita sibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudines notitiam impulerunt. Nonnullos utique ceu invadente fera pavor corripuit, aut adumbrationis opinio incessit, atque ita prociderunt. At in ipso morbi insultu sensibus captus homo jacet: manus ipsi nervorum distentione convelluntur: crura vero non solum distracta sunt, sed etiam huc atque illuc a tendonibus projiciuntur. Id genus calamitas jugulatis tauris haud absimilis est: cervix incurvatur, caput, varie distorquetur: si quidem nonnunquam pronum, ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam vero in scapulas refringitur: veluti his, qui per vim crinibus trahuntur, usuvenit: quando modo in hanc, modo in illam partem ad humeros admovetur. Sic laborantes magno hiatus os aperiunt: id siccum habent, linguam prælongam, ut periculum sit, ne aut magno vulnere faucietur, aut penitus abscindatur. Interdum convulsione dentes inter se colliduntur: oculi inversi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt: quod si quando connivere velint, palpebræ non committuntur, sed alba oculorum cernuntur, ac subapparent. Supercilia nonnunquam, ut his,

qui ad iram concitantur, in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum revelluntur: ut cutis circa frontem valde prætenta sit, atque in superciliorum medio rugæ evanuerint. Mæ rubentes palpitant. Labia interdum quidem in acutum clauduntur: interdum vero ad obliqua dilatantur: quando in ridentis speciem dentibus circumtenduntur. Mæ rubent quidem, sed cum morbus increvit, & faciei livor accedit: cervicis vasa distenduntur: vox, ut in strangulatu, aufertur: etiam si vehementer inclames, non sentiunt: eorum vox nihil nisi gemitus, & suspirium est: respiratio vero suffocatio quædam est, veluti in his, qui laqueo strangulantur. Inter initia arteriarum motus vehementes sunt, & celeres, & parvi: in fine vero magni, tardi, & languentes: in universum autem ordine carentes. Penis quoque arrectio sequitur. Hæc utique circa accessionis finem patiuntur. Ubi ad mali remissionem perveniunt, tunc sponte urinam reddunt, alvus fluit: nonnullis etiam adstrictis compressisque vasculis genitura excernitur: id vero, & dolore irritante, & humiditate erumpente accidere potest: siquidem & istis nervorum dolores fiunt. Ad hæc os vehementer humidum habent: pituitam multam, crassam, & frigidam: eam si trahas, in longum, veluti filum, ipsius multitudinem deduces. Porro temporis longitudine, & laboris vehementia, quæ intra pectus sunt, fervent: spiritus vero intus coercitus omnia

con-

concutiet: eorundem quoque & convulsio, & perturbatio sequitur: inter respirandum præterea humores, & os, & nares inundant: spiritus cum humore effertur. Cum præcedens vero strangulatio remittit, omnia item remittere videntur. Quin etiam, ut magnis procellis concitatum mare, spumam ore profundunt: quando, & tanquam jamdudum expulso morbo resipiscunt, & resurgunt. Cæterum cum a morbo quiescunt, ab initio, membris segnes sunt: capitis gravitate premuntur: dissoluti sunt, languidi, pallentes: consternati animo ob lassitudinem morbi que verecundiam contristantur.

De Tetano, seu Rigore. Cap. VI.

Tetani musculorum, qui in maxillis sunt, & tendonum distentiones sunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrime vero necantes, haud facile quoque sanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur: omnia enim cum principiorum vitiis consentiunt. Species vero convulsionis tres sunt, cum rectum corpus riget, aut retrorsum flectitur, aut prorsus versus incurvatur. Recto quidem corpore Tetanus dicitur, cum neutram in partem detortus homo, atque inflexilis contentus est. At convulsiones, quæ retrorsum, aut in priorem partem fiunt, a tentione, & loco nomenclaturam accipiunt. Nam in averfam partem ægrotantis reclinationem Opisthotonon vocamus, nervis, qui eo loci sunt, male affectis. Emprostotonon

autem, si in priorem partem homo deflectitur, nervis antèrìs positìs laborantibus. Tonus enim nervorum, tentionisq̃ vocabulum est. Causæ autem istorum infinitæ sunt: nam ob vulnera fieri solent, membrana, aut musculis, aut nervis punctis, ex quo plerumque moriuntur. A vulnere enim convulsio lethalis est. Convellitur autem, & ex abortu mulier: verum, & hæc raro admodum evadit, & ab aliquo vehementi cervicis ictu nonnulli convelluntur. Et frigus longe excellens horum vitiorum causa esse potest. Quapropter hyems omnium maxime horum vitiorum ferax est, secundo loco ver & autumnus, æstas autem minime, nisi vulnus præcesserit; aut peregrini morbi grassentur in vulgus. Mulieres sane magis, quam viri, nervorum distentione tentantur: frigidæ enim sunt: verum ipsæ frequentius liberantur, quoniam humidæ sunt. Quantum ad ætates attinet, pueri assidue hoc morbo vexantur: sed non admodum pereunt quod illis usitatum, & familiare id vitium sit. Juvenes autem rarius, quam pueri, id patiuntur: sed crebrius intereunt: viri minime. At senes inter omnes magis, & eo vitio corripuntur, & eo necantur. In causa est frigiditas, & ariditas senectæ, & mortis natura. Cæterum si frigiditas cum humido jungatur, minus noxiæ sunt convulsiones, minusque ab ipsis discrimen impendet. Affectum hunc ista comitantur, omnes subito atque affatim corripit, labor, & intentio tendonum adest, & dorsi, & musculorum

lorum, qui in maxillis, & pectore sunt. Inferiorem enim maxillam superiori annectunt adeo, ut neque vectibus, aut cuneis per Jovem facile diduci possint. Quod si quis videntes abducens humore instillaverit, non demittunt, sed effundunt, aut ore continent, in naresve retrudunt. Isthmus enim simul inhærescit, ac tonsillæ duræ atque intentæ ejus, quod devoratur, impressioni non cedunt. Facies est rubida, variegata, oculi ferme rigentes, qui vix circumvolvuntur, strangulatio vehemens, spiratio vitiosa, manuum crurumque distentio, muscoli palpitantes, facies variis modis distorta, buccæ & labia tremunt, maxillæ quatiuntur, dentes strident. In alio vero quodam, & aures movebantur. Ego sane vidi, & miratus fui, lotium supprimi usque ad insignem mejendi difficultatem, aut sponte effundi, cum vesica premeretur. Hæc utique omnibus convulsionis generibus communia: propria vero cujusque hæc sunt, Tetani quidem in rectum totius distentio, nullam prorsus in partem detorta, neque declinans: recta quoque sunt crura, & manus. Opisthotonus vero retrorsum incurvat hominem, ut reflexum caput inter scapulas locetur: guttur extat: maxilla inferior plerumque dehiscit, & raro cum superiore committitur: in respirando stertunt, venter, & pectus prominent, lotium his minus contineri potest: abdomen intentum est, & si percutias, resonans: manus retrorsum extensione detorquentur, crura inflectuntur: e contrario poplites vitiose

curvantur. At si in priorem partem contrahuntur, convexa quidem his terga sunt æqualiter cum parte pectori opposita, quam Metaphrenon Græci appellant: coxendicibus extra pulsus, dorsum totum rectum est: vertex, caputque in pectus vergunt: mentum ossibus pectoris affigitur: manus confertæ sunt, & cohærentes: crura extenta. Dolores omnium atroces, vox omnium flebilis: suspirant autem mussantes profundius. Si pectus, & spiritum morbus occupaverit, facile migrant e vita. Bonum quidem ægrotanti, quod laboribus, distortionem, turpitudineque liberatur: præsentibus quoque hominibus minus triste, seu filius, seu pater sit. Verum si in vita adhuc perdurent, spiritu licet vitiato, nihilominus permanente, prorsum versus non arcus modo instar, verum & orbis incurvantur: ut caput genibus adnexum habeant, cruraque ac terga in priorem partem refracta sint adeo, ut genu articulus in poplite depulsus esse videatur. Inhumana calamitas, injucundus aspectus, triste intuenti spectaculum, & malum insanabile: ob inversionem autem vel ab amicissimis hominibus non agnoscuntur. Votum quoque illis, qui adsunt, prius impium, nunc honestum efficitur, ægrum vita defungi, quo una cum vita doloribus, & acerbis malis liberetur. Quin etiam neque medicus præsens atque aspiciens, ad vitam, aut ad doloris levamen, aut ad figuræ emendationem quicque opis afferre potest. Nam si membra dirigere velit,

viven-

viventem fane hominem distraxerit discerp-
feritque. Igitur victis a morbo nihil ultra
subveniens contristatur duntaxat. Hæc vero
est medici magna infelicitas.

De Angina. Cap. VII.

ANGINA peracutus affectus est : spiritus
enim compressio est. Duæ vero ejus spe-
cies sunt ; aut enim instrumentorum spirandi
phlegmone est , aut solius spiritus in seipso
causam habentis affectus. Instrumentorum
quidem tonsillarum , epiglottidis , faucium ,
columellæ , summæ arteriæ. Quod si depas-
citur phlegmone , etiam linguæ , & maxillarum
interius : cum ob phlegmones excellentem
magnitudinem linguam extra dentes profe-
runt : oris enim cavernam implet , & ipsius
quod abundat , extra dentes exeritur. Hoc
malum Synanche græce , Angina latine , &
Cynanche , id est , Canina Angina nominatur :
aut quoniam hujusmodi animalia assidue hoc
malo vexantur , aut quod etiam sana linguam
exerere consueverunt. Alteri autem generi
contraria eveniunt , instrumentorum collap-
sio , & singulorum nature insignis macies , &
strangulatio vehemens : ut ipsismet in pectore ,
latentioribusque partibus circum cor atque
pulmones abdita esse inflammatio videatur.
Anginam hanc appellamus , quasi interius ur-
gentem , atque angentem. Ego vero existimo
ipsius solius spiritus id vitium esse , prava con-
versione ad calidissimum siccissimumque con-
versi , nulla corporis parte inflammatione la-

Unable to display this page

gidi aëris desiderium adest, & admodum exiguum inspirant eousque donec demum intercluso ad pectus aëris transitu strangulentur. Nempe quibusdam cum pulmone vitium facile communicatur: hi vero permutatione moriuntur: febres ignavæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At si alicui in bonum res vertitur, abscessus secundum aurem hinc atque inde exterius, aut interius in tonsillis fiunt. Quod si cum corpore non admodum tarde fiant, evadunt quidem, sed cum dolore atque discrimine. Sin autem morbo in abscessum mutato tumor major subest, in acutum abscessu insurgente repente strangulantur. Hæ sunt plane caninæ anginæ species. Anginam autem collapsio, gracilitas, pallor, comitantur; oculi cavi, interius demersi; fauces, & gurgulio retracti; tonsillæ multo magis subsidentes, vocisque privatio. Hujusce speciei strangulatus longe, quam prioris, violentior: quippe cum in pectore malum sit, ubi spirandi initium ponitur, eodem die moriuntur, qui celerrime, nonnunquam, & ante quam medicum accersiverint: nonnulli, & accersito medico nihil profecerunt; mortuus est enim æger ante quam medicus arte uteretur. Quod autem in melius vertitur, inflammatur omnia, quæcumque extrorsum phlegmone impulerit: quare ex synanche, id est, angina, fit cynanche, id est, canis angina. Bonum quoque est, si in pectore magnum oedema oriatur; aut insigne erysipelas. Egregius vero medicus aut cucurbitula in pectus
malum

malum detrahit, aut sinapim ossibus pectoris, aut partibus, juxta maxillas imponens extrinsecus (a) ulcerat, difflationemque molitur. Quibusdam fane brevi tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit, absolutum vero subito recurrit, & (b) ad interiora re-
versum est. Causæ utique infinitæ sunt, refrigerationes magis, exustiones minus, plagæ, ab ossibus piscium penetrationes in tonsillas, frigida potus, ebrietates, saturetates, & mala a respiratione prodeuntia.

De affectibus Columellæ. Cap. VIII.

CORPUS solidum ex palato pendens, inter tonsillas positum, Columna, & Gurgulio nominatur. Uva enim affectionis nomen est. Columella natura nervus est, sed humidus: nam in humido loco situs est. Iste itaque Gurgulio pluribus incommodis afficitur. Etenim phlegmone crassescit, æqualisque a basi usque ad extremum terminum efficitur in longum protentus, ac rubore suffusus. Columna hujusce vitii appellatio est. Si in extrema tantum parte rotundatur, & increfcit, livet, atque subnigricat, Uva hujusmodi affectus cognominatur: omnia enim uvæ similia sunt, & figura, & color, & magnitudo. Tertius affectus est membranarum ab utraque parte jacentium, quæ veluti squammæ latæ, aut vespertilionum alæ conspiciuntur: id genus morbi Lorum vocatur: loris enim
fimi-

(a) *Alia lectio attrahit.* (b) *Alia suffocavit.*

similes sunt membranarum in latum explanationes. At si in tenuem, & oblongam membranam Columella desinat, veluti urinaculum in extremis habens, Craspedon Græci hunc affectum nominant: quod montis radicem vel pedem significat: latino caremus vocabulo. Provenit autem, & id ex fluore, quemadmodum, & alia vitia. Fit vero, & per abscissionem oblique factam ab uno tantum latere membranam relinquente medico. Sin autem bicornis Columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus, nomen quidem nullum obtinuit, verum affectus ipse perspicuus est: omnia vero hæc facile fuerit introsipientem dignoscere. Omnibus ipsis strangulatus accidit, & ægre cibum potumque devorant: tussis quoque omnibus adest, sed præcipue Loro vexatis, & Craspedo; quædam enim arteriæ titillatio a membranis oritur: nonnunquam vero, & aliquid humoris in arteriam clanculum instillatur, unde ad tussim provocantur. Uvam autem, & Columnam major spiritus difficultas sequitur, & magis impedita devoratio: in his enim humor in nares repellitur, quoniam tonsillæ una male habentur. Senibus Columna accidere consuevit. Juvenibus autem ac viris Uva: si quidem hi sanguine referti sunt, & inflammationi magis obnoxii. Pubescentes, & pueros membranarum vitia sæpius instant. Secari autem omnia citra noxam queunt: sed in Uva adhuc rubentibus locis sanguinis effluvium, & dolores, & phlegmones incrementum superveniunt.

De

De Tonsillarum ulceribus. Cap. IX.

ULcera in Tonsillis fiunt aliqua mitia, familiaria, non lædencia. Aliqua aliena, pestifera, necantia. Mitia quidem sunt munda, exigua, non alte descendencia, non inflammata, dolorem non excitantia. Pestifera sunt lata, cava, pingua, quodam concreto humore albo, aut livido, aut nigro fordencia. Id genus ulcera Aphthæ nuncupantur. Quod si concreta illa fordes altius descendit, affectus ille Eschara est, atque ita græce vocatur, latine Crusta. Crustam vero circumveniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque pustulæ, quas Græci Exanthemata vocant, orientes, hisque aliæ supervenientes in unum coalescunt: atque inde latum ulcus efficitur. Id si (a) interius in os depascendo serpit, ad Columellam usque pervenit, ipsamque exedit, & linguam etiam occupat, & gingivas, & frena, id est, dentium alveolos, dentesque inde labefactantur, & denigrescunt. In collum etiam phlegmone erumpit: atque isti haud ita multis diebus post phlegmone, febribus, foetore, inediaque consumpti intereunt. At si in pectus per arteriam id malum invadat, illo eodem die strangulat: pulmo enim, & cor neque talem odoris foeditatem, neque ulcera, neque saniosos humores sustinent: sed tussis spirandique

(a) *Aliter exterius.*

Unable to display this page

maximæ putredinis odorem, eundemque vehementer in pectus spirando adducunt. Immundi adeo sunt, ut neque suum ipforum odorem ferre queant. Pallida his seu livida facies, febres acutæ, sitis, ut igne accensi videantur. Potum, veriti dolores, non admittunt: tristantur enim, cum tonsillæ comprimuntur, aut potus in nares resilit: cumque decumbunt, surgunt, ut sedeant, decubitus non ferentes: quod si sedent, quiete carentes, iterum decumbere coguntur: plerumque autem recti stantes obambulant: nam quiescere nequeunt: solitudinem fugiunt dolorem tollere tentantes. Inspiratio magna est, frigidum enim aërem ad refrigerationem desiderant: expiratio vero parva. Nam veluti igne exusta ulcera cum sint, a calido præterea spiritu incenduntur: raucitas adest: vox nihil significat. Atque hæc in pejus ruunt, cum subito in terram collapsis anima deficit.

De Pleuritide, id est, morbo lateris.
Cap. X.

SUB costis, dorso, & internis pectoris ad jugula usque tenuis membrana robustaque ossibus inhærens substrata est, cui nomen succingens inditum est. In hac cum phlegmone suborta fuerit, ignis adest cum tussi, & sputis variis. Pleuritis morbus iste a Græcis appellatur. Opus est autem omnia hæc inter se consonare, atque conspirare ab una causa pendentia. Quotquot enim ex his spar-
 sim

sim alia ab alia causa proveniunt, & si omnia simul ingruunt, Pleuritis non vocatur. Hunc affectum comitatur dolor acutus ad jugula ascendens, ignis acer. Decubitus in latus inflammatum facilis est; in sua enim ipsius sede collocatur: in oppositam vero partem decubitus dolorem concitat: a pondere enim, & phlegmone, & suspensione in omnes membranae continuas partes ad humeros usque, jugula, quibusdam vero, & in terga, & in dorsi scapulas dolor protenditur. Pleuritida veteres Græci appellarunt, Latini morbum lateris, vel costarum. Eam vero sequitur difficilis spiritus, vigilia, ciborum fastidium, malarum rubor hilaris: tussis arida: sputa ægre exeuntia, pituitosa, aut biliosa, aut abunde cruenta, aut subflava, & hæc ordinem non servantia, sed alias alia advenientia ac recedentia. Ex omnibus vero pejus est si cruentum sputum desit. Delirant autem, & nonnunquam comate occupantur: atque in soporem gravem inclinantes mentis alienationem patiuntur. Itaque si in malum vertatur morbus omnibus in pejus vergentibus, intra septimam isti in syncopam lapsi consumuntur. At si in secunda hebdomada educi sputa incipiant, & mala augeant, decimo quarto die pereunt. Nonnunquam sane intra hujus temporis spatium omnium in pulmonem transitus est. Trahit enim in seipsum pulmo rarus, & calidus, & ad proxima trahenda sese commovens. Tuncque morbi transpositione repente homo strangulatur. Cæterum si diem

hunc ægrotus transierit, atque intra viceſimum non moriatur, in empycum, hoc eſt, pectore ſuppuratus evadit. Hæc profecto, ſi morbus ad perniciem tendat, eveniunt. At ſi in melius vergat, ſanguinis e naribus larga profuſio cum impetu ſuccedit: tuncque repente morbus diſcutitur: quandoquidem, & ſomnus oritur, & pituitæ reſectio advenit, poſtea bilioſorum tenuium, deinde multo tenuiorum, ruſum vero cruentorum, craſſorum, carnis formam referentium. Quod ſi poſt cruenta iterum exeat bilis, poſt ipſam pituita, ſecura eſt hæc in priſtinum reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facile extuſſiunt, lævia, æqualia, humida, rotunda, ſeptimo die liberantur, quando & venter bilioſa exturbat, ſpiratio conquieſcit, mens ad ſe redit, febres decreſcunt, ciborum appetentes ſunt. Si ſecunda vero hebdomada hæc inchoantur, decimo quarto die ſanantur: ſi minus, in empyema, hoc eſt, pectoris ſuppurationem morbus vertitur. Id vero rigores indicant, doloresque punctorii: ſedere cupiunt, ſpiritus deterius ducitur: tunc metus major eſt, ne pulmo puſ multum ſubito attrahens hominem ſuffocet: qui prima & majora mala evaſerat. Verum enim vero ſi inter coſtas morbus irrepſerit; eaſque diſjunxerit, & phlegmones ſaſtigium extrorſum deprompſerit, aut verſus inteſtina eruperit, plerumque homo ad ſanitatem redit. Inter anni tempora hyems maxime hujus morbi ferax eſt: ſecundo autumnus, ver minus, niſi inter-

interdum frigidum sit: æstas vero minime. Quantum ad ætates attinet, in primis senes pleuritidi sunt obnoxii: qui etiam sæpius quam alii liberantur: neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonem transitus facilis est: quippe qui est in senectâ, quam in alia ætate frigidior: quando, & spiratio parva est, & omnium attractio imbecilla. Juvenes autem, & viri haud ita frequenter in hunc morbum incidunt: verum neque admodum frequenter evadunt: nam neque ab exigua causa, neque ob exiguam phlegmonem ægrotant. In magnis autem majus inest periculum, & pueri minime pleuritide corripuntur, minusque ab ea periclitantur: quando quidem puerilia corpora rara, humida, fluxaque sunt, ac multa est in eis diffusio atque digestio: quo circa neque magna contrahitur phlegmone: ea est hujus ætatis in hoc morbo felicitas.

ARETÆI CAPPADOCIS

DE

**CAUSIS, ET SIGNIS
ACUTORUM MORBORUM.**

LIBER SECUNDUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO

INTERPRETE.

Hæc infunt in secundo Libro.

<i>De Pulmonaria.</i>	<i>Cap. I.</i>
<i>De Sanguinis rejectione.</i>	<i>Cap. II.</i>
<i>De Syncopa.</i>	<i>Cap. III.</i>
<i>De Ardoribus.</i>	<i>Cap. IV.</i>
<i>De Cholera.</i>	<i>Cap. V.</i>
<i>De Volvulo.</i>	<i>Cap. VI.</i>
<i>De Jecinoris acutis morbis.</i>	<i>Cap. VII.</i>
<i>De Cavæ venæ acuto morbo.</i>	<i>Cap. VIII.</i>
<i>De Renum acutis affectibus.</i>	<i>Cap. IX.</i>
<i>De Vesicæ acutis affectibus.</i>	<i>Cap. X.</i>
<i>De Uteri strangulatu.</i>	<i>Cap. XI.</i>
<i>De Satyriasi.</i>	<i>Cap. XII.</i>

De Pulmonaria. Cap. I.

OB duo potissimum vivunt animalia, escam
videlicet, & spiritum: ex his multo ma-
gis vitæ conducit spiratio: hanc enim si quis-
piam supprimat, non diu feret incolumis:
sed protinus interibit. Hujus instrumenta
multa parata sunt. Initium sunt Nares, via
est Arteria: locus continens Pulmo. Pectus

au-

autem pulmonis est vallum, & conceptaculum. Verum cætera ut instrumenta solum animali subserviunt, pulmo vero attrahendi causam in se continet. Namque in ipso medio calidum viscus, sedet, cor vitæ spirandique principium. Id pulmoni quoque attrahendi frigidi aëris cupiditatem injicit: siquidem ipsum incendit, verum cor est, quod attrahit. In primis igitur si cor affectum est, non diuturna est mortis dilatio. Si pulmo male habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, male vitam agit, mors tardissime advenit, si quis medelam adhibet. Si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritusque sublatio subitanea perniciēs imminet. Hæc est ægritudo ea, quam Græci Peripneumoniam, Latini Pulmoniam dicunt: vomica scilicet pulmonis. Eam febris acuta comitatur, doloris carentia, si solus pulmo inflammatur. Quippe qui naturaliter dolore immunis sit, ob corporis raritatem lanis assimilis. Asperæ arteriæ in ipso insertæ sunt, cartilaginossæ, & ipsæ dolorem non sentientes. Musculorum pulmo expers est: nervos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos: his de causis pulmo dolorem non percipit. At si quæpiam ex membranis cum ambientibus, & ad pectus deligantibus inflammatur: adest tunc, & dolor: spiritus est depravatus, calidus: sedere volunt laborantes: ad spiritum ducendum corpus rectum statuitur: ad id enim hic est situs aptissimus: rubescit facies,

fed malæ præcipue: oculorum album nitidif-
 fimum ac pingue est: summæ nares simæ
 sunt: venæ temporum, vel etiam colli elatæ
 apparent, cibos averfantur, arteriarum pul-
 satus initio magnos habent, inanes, creberri-
 mos perinde, ac si festinare coacti sint: calor
 in exterioribus membris modicus humectus-
 que est, in interioribus ingens aridus. Inde
 fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, fri-
 gidi aeris aviditas; mentis ambiguitas super-
 venit: tussis adest plerumque sicca: si ali-
 quod sputum movet, id vel spumans pituita
 est, aut aliquid exquisitè biliosum, aut cruen-
 tum, floreo colore valde perfusum: id vero
 cruentum aliis perniciosius est. Quod si mor-
 tifera magis ægritudo redditur, vigilæ auge-
 scunt, somnus paucus, torpidus, haud ab-
 similis sopori, qui a Græcis Coma nomina-
 tur: cogitationes vanæ insurgunt: mens alie-
 natur: non admodum ecstasi corripuntur:
 præsentia mala ignorant: nam eos si de mor-
 bo interrogas, nihil periculi instare respon-
 dent, eorum algent extrema: livescunt un-
 gues (a) curvanturque: motus arteriarum
 parvi, frequentissimique sunt: deficientes,
 quando ipsis proxima mors est; nam septimo
 die plerumque moriuntur. Porro si nonnun-
 quam morbus subsistit, & aliquantulum in
 melius vergit, vehemens de naribus sangui-
 nis eruptio conspicitur: aut per alvum cum
 perturbatione multorum biliosorum, & spu-
 man-

(a) Alias vigilant.

mantium succorum dejectio, qui ex pulmone in sacrum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liquidiores, facile dejiciuntur. Nonnunquam vero, & per urinarias semitas evocantur. Cæterum quibuscunque hæc simul eveniunt, hi quamprimum ægritudine sublevantur. Quidam utique sunt, quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si majus bonum suboritur. Quod si ad intestina aut vesicam ex lateris morbo sanies derivata sit: tunc quidem continuo pulmonis vomica liberantur: sed diuturnum ulcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. Quibus vero in pulmonem pus irrumpit: nonnulli ob subitanæ, & copiosæ effusionem, & rejiciendi infirmitatem suffocantur. At quicunque suffocationis periculum ex tumoris eruptione subterfugiunt: hi longo tempore pulmonis ulcere cruciantur, & in phthisim prolabuntur. Verum ex abscessu, & phthisi pauci admodum senes liberantur; sicut neque a pulmonia juvenes, & florentem ætatem agentes.

De Sanguinis exitu ab ore. Cap. II.

Sanguis ab ore duobus modis emittitur, primo ex ipso ore, capite, & vasculis, quæ ibi sunt: via est palatum, & fauces ubi est gulæ, & arteriæ principium: screantes vero, cum parva tussi, vel etiam citatiore in os sanguinem eructant; nam cum ab ore fertur, neque screatu opus est, tum expuere

dicimur; cum vero paucissimus & guttatim sanguis exit, aut etiam si copiosus de capite, vel ab ore eruperit; nondum rejectio est appellanda; sed idem vel sputum, vel sanguinis eruptio, græce hæmorrhagia dicitur: sin ab inferioribus ascendat a pectore visceribusque ibi latentibus, pulmone, aspera arteria, locisque spinæ finitimis: hujusmodi non sputum, sed rejectio latine, græce anagoge vocitatur ascensionis, ac viæ, per quam fertur, nomen habens. Signa vero utriusque communia exigua, & pauca sunt, quantum, & locus permittit, in quem rejectio, & sputum conveniunt. Singulorum autem propria, magna, & multa, & periculosa sunt: quibus utramque effusionis sanguinis speciem internosse leve est. Igitur si a capite sanguis decurrit, ubi multus est, plura majoraque aderunt: pauca minoraque, ubi raro paucusque expuitur: caput grave est, dolet: sonant aures, facies rubet, venæ distentæ sunt, vertigo infestat. Et ante hæc causa evidens fuit, percussus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. Quippe id subito ac valde caput implet, repenteque multum sanguinis effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena sanguineum sputum movet. Interdum per nares sanguinis consuetum profluvium sistitur, ad palatum vero conversum rejectionis imaginem præbet. Igitur si de capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber scretus fit, post quem sputum erumpit; inde irascuntur, tussique magnopere agitantur.

tur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per
tussim sanguinem extrudunt: idque multos
falsos habuit ex profundis visceribus rejectio-
nem fieri suspicantes. Nonnunquam, & ex
capite decurrit in gulam, sicque cum nausea
evomitur: falsoque multis ita persuasit, ut
ex gula ferri sanguinem crederent. Qui ex-
puitur sanguis, haud ita crassus est, colore
ater, levis, æquabilis, alienæ materiæ non
permixtus: scretantibus enim confestim in lin-
guam cadit rotundus, avulsionique obediens.
Tu vero si palatum etiam introspicias, id for-
didum, ulcerosum, & sæpius cruentum vi-
debis. Huic simplex curatio brevisque suffe-
cerit, adstringentia videlicet medicamenta pa-
lato adhibita, & ea frigida: siquidem calefa-
cientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ
dilatant, fluxum majorem citant. Eaque sit a
capite cadentis sanguinis conjectura. At ca-
put quoque vel per venæ sectionem, vel per
nares, vel per aliam distationem evacuandum
est, & hæc mature facienda sunt: nam si diu-
tius sanguis feratur, quædam erit ejus cursui
exercitatio, ejusque loci membra suscipiendo
sanguini assuescent: ulceratur autem, & ar-
teria: unde tussis, non scretatus exoritur; at-
que inde fit eruptionis initium. Si vero a pe-
ctore inferioribusque visceribus sanguis efflu-
xerit: rejectio latine, græce anagoge nuncu-
patur. Utique valde mortifera est, si ab ali-
quo principe membro effracto sanguis mana-
verit, aut a concava cordis vena sanguinem
ab jecore illi suggerente, aut a magna arteria

secundum dorsi spinam discurrente : nam erumpente sanguine, perinde ac si juguletur homo ac stranguletur, mors instat celerissima. Quibus autem ex pulmone, aut costa, aut aspera arteria profunditur, non æque cito intereunt; veruntamen in suppurationem pectoris, græce empyema dicitur, & in phthisim incidunt. Minus periculi ab aspera arteria portenditur. Si gula aut ventriculus sanguinem vomunt, non ita terribile est, & si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa duratio est, neque varia. Si a jecore aut liene prodeat, non facile id fit neque continenter, namque in ventriculum, & intestina expeditius hæc viscera sanguinem propellunt, haud ita tamen, quin credendum sit, hæc eadem ad superiora, videlicet, pulmonem, & arteriam posse retrudere. Siquidem in febribus a liene, & jecinore per nares illam sanguis erumpit, quæ a regione patienti visceri opponitur. Locos, unde fit exitus, jam recensuimus, eorumque periculi vel mortis discrimina. Effusionis aut sanguinis tres sunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exesa, vel rarefacta. Rumpitur quidem repente vel ictu, vel ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco defiliendo, vel clamore, vel magna excandescencia, aliave id genus causa : cum subito in arteriam copiosus sanguis effunditur. Si ab erosa parte, hominem interrogare opus est, num prius tussierit, difficulter spiraverit, nausea vomitusve antea infestaverint? in his enim diuturnis affectibus copiosa,

piofa, & acri fluxione perfeverante vafcula exeduntur. Ubi igitur detritæ, & attenuatæ, ad extremum confumptæ fuerint ambientes membranulæ, hac atque illac fanguine perfluunt. At rarefactio citra rupturam eft proinde non fubitanea, neque cum multi aut craffi fanguinis exitu: nam cum rarefcunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quod fi multus in aliquo inani fpatio fanguis collectus rurfus emittitur, craffior feipfo redditur: non tamen multo craffior, neque ater, quale concrementum, aut grumus eft: fed copiofior: utpote qui unum in locum prius confluerit. Id genus autem repentini exitus plerumque fœminis, quibus menftrua non respondent, evenire folet: idque fingulis menfibus evenit: iisdemque menftruæ purgationis circuitibus apparet: nec non iisdem ftatis ceffationis diebus fupprimi-
tur: ac nifi mulieri laboranti fuccurratur per multos circuitus fanguinis emiffio revertetur. Nempe quibusdam vafa rupta funt, fed multitudine rejectio evariat. Et ab arteria, an a vena feratur, intereft. Quoniam ater eft fanguis, craffus, & facile fpiffefcens, qui a vena mittitur: præterea minus discriminis affert, celeriusque compefcitur. Ab arteria flavus tenuisque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem perimit, & majori negotio fupprimitur: nam arteriæ agitatio fanguinis fluorem movet, vulnusque frequenti concuffione dehifcit. Erofionis autem curatio magnam diligentiam poftulat, cum fit longa,
diffi.

difficilis, & periculosa. Etenim parte membri deficiente, ad solidationem ulcus non ducitur: ulcus enim, non vulnus efficitur. Rupturæ vero facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt; & hæc secundo periculi ordine consistit. Minimus in rarefactione metus subest: sponte enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratioque in medendo satis est. Cæterum, & sedes, unde sanguis proficiscitur, observandæ sunt. Siquidem multa sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu est, curatioque diversa. A gula igitur haud ita sæpe per rarefactionem solet sanguis effluere, cum ob cibos potionesque refrigeratio, & adstrictio ejus partes condenseset. Quin etiam rosiones haud frequenter fiunt, ac minus, quam rarefactio, gulam infestant, quippe fluxiones erodentes non multum temporis in ea subsistunt: sed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentius gulæ incidit ruptio: itaque si interdum rupta est, non tam magnæ, sicuti a pectore, sanguinis profusiones fiunt: in causa est venularum, quæ ibi sunt arteriarumque tenuitas; sanguis vero exiens non magnopere nigricat, subflavus est, non exacte, lævorem habet, aut salivæ permixtus est, cum nausea, & vomitu rejicitur: levis tussicula citatur, modo humidum quippiam movens, modo arida: id evenit quoniam gulæ affectum arteria quoque participat, secundum illam extenta, & adhærescens: morsus vel adstrictio ulceris inter devorandum percipitur:

tur: idque præsertim, si bene frigida, aut calida, aut acerba sint, quæ deglutias: nonnullos autem, & gulæ ipsius dolor invadit ad interscapulum usque interdum pertinens: vomunt pituitosa: nonnunquam, si morbus producit, & invalescit, cibum rejiciunt, cibos summopere fastidiunt: febres haud ita multum continuæ, sed erraticæ sunt. E ventriculo niger concretusque sanguis evomitur, etiam si ab arteria fluxerit. Si a vena, multo nigrior, compactiorque est: nausea multa adest: pituitosus biliosusque vomitus: si prius homo comedit, cum cibus mixtus sanguis ejicitur: in eodem enim loco cibus sanguisque colligitur: ructus crebri fiunt, & virus olentes: quod si multa materia collecta est, angor animi vertigoque sequitur: cum materiam vomuerunt, sublevantur: resolvuntur tamen, penitus exæstuant, assidueque dolet ventriculus. Ab aspera autem arteria paucus sanguis, vehementer flavus, per tussimque expellitur; qui nisi expellitur, continens tussis inhæret; sensus vero, & dolor in gutture est, paulum supra aut infra vox rauca, & obscura fit. Si a pulmone, repente uberiorque sanguis emanat: idque magis, si erosio in causa sit: tussis permolesta est: sanguis vero exacte flavus, spumans, rotundus sic, ut pars ejecta a parte distincta sit. Cæterum, & in communi vase corruptio eorum, quæ de pectore exeunt, alia est; comparatione autem permixta discernas: alioqui pectoris partes specie carnosas pulmonis esse partes censueris:

ris: verum pectoris gravitas, indolentia, ruborque in facie multo magis in pulmonis vitio reperitur. Si in pectore noxa sit, in parte priori, secundum os pectorale, quod vocant, dolor laceratam partem ostendit: ingens tussis adest, vix aliquid extrudens: sanguis non multum flavus est, modice crassus, spuma carens. Quod si, & pulmonis in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur: quandoquidem ex pectore in arteriam pulmone iter datur. Si a membrana costas vestiente, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, lævis, tetri odoris virosique qualis ex putridis rebus exhalat: dolor succingenti membranæ acutus vexat: multi ex his cum febre, ut pleuritici solent, intereunt. Tempus anni humidum, calidumque sanguinis emissionem maxime procreat: tale est humidum, & calidum. Ver, secundo loco Aestas, Autumnus minus, Hyems minime. Aestate maxime moriuntur ob sanguinis effluviū: quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriuntur. Vere secundo phlegmonis, & urentibus febribus consumuntur. Autumno plurimum Tabes, quas Græci Phthoas dicunt, eveniunt. Ut semel autem dictum sit, omnem sanguinis rejectionem quantumvis modicam, quamvis jam rupta vasa coiverint, comitatur, mœror, diffidentia, vitæ desperatio. Quis enim est adeo firmo, & constanti animo, qui se jugulationi simile quoddam passum esse conspiciens, non futuram mortem vereatur, & perhorrescat? grandiora
nam-

namque animalia, & robustiora, quales tauri sunt, sanguinis profusione celerrime perduntur. Verum hoc haud magnopere mirandum est. Illud summa admiratione dignum, quod in sola ex pulmone rejectione, quæ omnium sævissima est, homines animum non despondent, cum tamen in extremo discrimine versentur. Pulmonis indolentiam hujusce rei causam ego statuo: quilibet enim dolor, quamvis exiguus, interitus metum injicit, & plerumque terribior est, quam periculosior: contra indolentia in plurimis vel magnis morbis a morte securitatem præstat: damnosiorque est, quam terribior.

De Syncopa. Cap. III.

Recte plane medicus, & vulgus, recte, inquam, huic affectui nomen indiderunt. O Cyphon, cujus mali est nomen? Ecquid enim majus, ecquid celerius syncopæ facultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid vero corde ad mortem vitamve potentius? Neque syncopam cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis dettumentum, non credendum est: tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. Quippe is affectus vinculorum potestati vitam soventis dissolutio est, hominis constitutionis adversarius: hanc enim tenaciter corripuens non dimittit, sed dissolvit ac dissipat. Neque id magnum est miraculum. Nam & alii affectus quorundam membrorum, qui-

quibus inhærescunt indeque accenduntur, proprii sunt, & periculosi. Inguinum quidem tumores pestiferi, & permaligni (Bubonas Græci nuncupant,) jecoris soboles sunt, nullaque alia ex parte prodeunt. Tetanus autem nervorum labes est. Comitialis morbus caput obsidet. Pari igitur ratione, & syncope cordis, & vitæ ægritudo est. Quicunque vero stomachi affectum syncopam esse opinantur; quoniam cibus vinoque in nonnullis, & frigida vires resectæ sunt, & ægritudo sublata: iidem mihi videntur capillorum capitis, & cutis affectum esse phrenitin suspicari; quoniam capillorum detensione, & cutis irrigatione phrenitici relevantur. Verum cordi stomachus vicinus perniciosus est: unde in cor tam noxia, quam utilia derivantur. Et enim per pulmonem etiam, ut spiret, aërem cor accersit: verum tamen pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est, cum facultates non in instrumentis, sed ubi est vitæ fons atque roboris, statuantur. At stomachus vitæ neque principium, neque sedes est, aliquis tamen ab ejus imbecillitate lædi potest. Nam, & cibi cordi nocentes non stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. Si quidem, & ab illis morientes cordis affecti notas repræsentant, arteriarum motus parvos debilesque, cordis concussionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionemque in copiosum sudorem, qui suppressi nequeat, refrigerationem in toto

cor-

Unable to display this page

De Causo, id est febre uatoria. Cap. IV.

Ignis passim, & acer, & tenuis est: sed intus maxime. Spiritus tanquam ab igne, calidus. Aëris vehemens attractio. Frigidi cupiditas. Lingua arida. In labiis, & cute squalor. Algent extrema. Lotium quam biliosissimum. Insomnietas. Arteriarum motus crebri, parvi, imbecilli. Oculi puri, (a) lucentes, subrubri. Facies bene colorata. Si morbus ulterius crescit, omnia majora, & fœviora fiunt. Arteriæ minimis montibus, & creberrimis agitantur. Ignis aridissimus, & acerrimus. Mens delirat; omnia ignorat. Siniticuli sunt. Omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pavementum, humorem. Manus frigent, sed palmæ perquam calidæ, Ungues livent. Spiratio crebra est. Roscidus humor circa frontem, & jugula. Cum ad summam ariditatem caloremque corporis natura pervenerit; tum calidum in frigidum, squalor in imbrem convertitur. Rerum namque ad maximam molem incrementa in contrarium statum prolabuntur. Ubi ergo naturæ nexus soluti fuerint, ea syncoपा est: Tunc sudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compescitur. Spiratio frigida est. Vapor e naribus multus exhalat. Siti non vexantur: cætera enim exaruerunt: quin etiam alia instrumenta sitiunt os, & gula

(a) *Alias mobiles.*

gula. Urina tenuis, & aquea redditur. Al-
vus plurimum adstricta est: nonnunquam
tamen pauca quædam biliosa descendunt.
Copiosa, & aliena humiditas redundat. Ossa
quoque tabescentia diffluunt, & undique,
ut in flumine, ad exteriora omnia dilabun-
tur. Animus stabilis, & constans est: sensus
omnis purus, & integer: subtile ingenium.
Mens vaticinando idonea. Primum quidem
seipfos de vita migraturos præsentunt, de-
inde præsentibus futura denunciant. Non-
nulli vero interdum eorum dictis fidem non
habendam putant, sed dictorum eventus ho-
mines in eorum admirationem concitat. Ali-
qui præterea ex his cum quibusdam vita de-
functis sermonem habent: fortasse quidem
ipsi soli præ sensus acumine, & puritate eos
adesse cernentes: aut forte ipsorum animo
viros, cum quibus versaturi sunt, præno-
scante, atque enarrante. Quippe antea in lu-
tulentis humoribus, & caligine demersus erat:
quos ubi morbus exhaustit, & ab oculis te-
nebras deterfit, quæ in aere fiunt, prædi-
cant, exutoque sordibus animo veracissimi
vates efficiuntur. Sed quorum succi, & in-
genium adeo extenuati sunt, hi non diu ad-
modum solent esse superstites: cum eorum
vitalis potentia jam in aërem cesserit, atque
abierit.

De Cholera. Cap. V.

CHolera est materiæ a toto corpore in gulam, ventriculum, & intestina retro fluens motio, vitium acutissimum. Supra enim per vomitum erumpunt, quæ in ore ventriculi, & gula congesta fuerant. Infra dejiuntur humores in ventriculo intestinisque natantes. In primis quæ evomuntur, aquæ similia sunt: quæ anus effundit, stercorea, liquida, tetricque odoris sentiuntur. Siquidem longa cruditas id malum excitavit, quo si per clysterem eluantur, primo pituitosa, mox biliosa feruntur. Initio quidem facilis morbus est, dolore vacans: postea vero tensiones in ore ventriculi, & gula: tormina in ventre nascuntur. Si magis sæviat morbus, & tormina augescunt, anima deficit, membra resolvuntur, cibos exhorrent, animus consternatur. Si quid acceperint, cum magno tumultu nausea, & vomitus invadit, tum sincere flava bilis expellitur: dejectiones quoque similes sunt. Nervi tenduntur, tibiarum brachiorumque muscoli convelluntur, digiti incurvantur: vertigo oboritur: singultiunt: ungues livent: algent extrema: totum corpus rigore concutitur. Si malum ad ultimum venit, tum vero ægrotus sudore profunditur, bilis atra supra infraque prorumpit, convulsione impedita vesica lotium cohibetur; quod tamen, cum in intestina humores deriventur, abundare non potest: voce privantur: arteriarum pulsatus minimi sunt ac frequent.

quentissimi: cuiusmodi in Syncopa proposuimus, conatus ad vomendum perpetui ac inanes fiunt: inclinatio ad dejiciendum prompta, quam Tenesmon Græci vocant: sicca tamen, nihilque succi egerens: mors demum sequitur doloribus plena, & miseranda, per convulsionem, strangulatum, & inanem vomitum. Id genus maxime æstate grassari consuevit, secundo per autumnum; minus vere, hyberno tempore minime. Inter ætates autem iuventa, & ea, quæ robustior est, hoc fere corripuntur: senectæ rarissime: pueri magis, quam senes, sed non mortifere.

*De Ileo græce vocato, latine volvulo.
Cap. VI.*

PHlegmone in intestinis gignitur perniciosum dolorem movens: quippe innumeri torminibus acerbissimis necantur. In hisce, & frigidus flatus, & lentus colligitur, nec infra, nec supra facile penetrans. Commoratur autem diu, perque superiorum intestinorum angustos anfractus revolvitur: unde & affectus Ilei græce, latine Voluti nomen accepit. Quod si ad tormina compressio & remollitio intestinorum accesserit, id vero jam Chordapsus est: quod nomen ultimâ parte elixationem, remollitionemve significat. Chorde autem intestinorum vocabulum est. Lactes enim Epicordida Græci veteres nominarunt nervos scilicet interjacentes, & vascula, & membranas: quæ intestinorum stabilimen-

ta, & fulcimina sunt. Volvuli causa est perpetua ciborum multorum, diversorum, inusitatorumque corruptio, & alia super aliam cruditas, præcipue ab esu ciborum, qui Volvulum excitare consueverunt: quale est Sepiæ atramentum in ferculis sumptum: idem existimandum de plaga est, de frigore, de frigidæ potione: si, dum quis sudat, eam large abundeque ingurgitaverit. Ad hæc his Volvulus accidit, quibus intestinum cum stercore in scrotum procidit: neque in ventrem repulsum, sed per vim retentum fuit, his inferiora intestina, phlegmone vexari solita sunt. Pueros hic affectus crebro male habet: utpote quos sæpe cruditas infestat: hi tamen sæpius etiam sanescunt, cum ob consuetudinem, tum ob humiditatem intestinorum; lubrica enim sunt. Senes raro afficiuntur, sed multo perniciosius. Æstas magis, quam Ver hujus mali referta est: Autumnus, quam Hyems. Æstas utrumque superat. Multi quidem vi torminum repente intereunt: aliis intestinum suppurat, deinde nigricans tunc, & putrefactum excidit, atque ita deficient. Mediocre Volvulum hæc symptomata comitantur, dolor oberrans in stomacho, humiditas superans, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes, alvus flatibus perstrepsens, qui ad podicem usque properant, sed ibi exitus intercluditur. Sin autem ex toto Volvulus occupet: omnia sursum petunt flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt: fiunt perpallidi; frigent toto corpore;

pore; acerbo dolore cruciantur; male spirant: sitiunt. Quibus vero jam mors instat, gelidus sudor emanat; urina difficulter exit: anus tam arcte clausus est, ut neque vel tenuem acum possis adigere: stercus per os redditur: vox aboletur: arteriæ raro inter initia, & parum micant: instante morte minime, creberrime; tandem micare desinunt. Hæc sunt, quæ tenuibus intestinis affectis incidunt. Verum, & in pleniore intestino, quod Græci Colon vocant, eidem affectus oriuntur, eademque symptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli, quibus color suppurat, hujusce morbi discrimen effugiunt: Causa est hujusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. Dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est, & acutus: in pleniore vero intestino est redundans humiditas, & incumbens gravitas: dolorque modo ad costas usque superiores ascendit, quando & speciem lateralis morbi præ se fert; siquidem, & isti febricitant: modo sub spurias costas in dextram aut in lævam partem descendit sic, ut jecur aut lien dolere videantur; item, & illa nonnunquam dolore torquentur. Colon namque prægrande est, & quoquoersum se circumvolvens. Quidam sunt etiam, quibus & in sacro esse dolor inhærescit, & in femoribus, & illis in locis, quibus testes appendantur, Græci Cremasteras appellant. Qui hoc genere tentantur, vomitione plerumque inani laborant: quod si quid rejecerint id est subtile, biliosum, olei

simile. In hoc malo periculum tanto levius est, quanto laxum intestinum tenuibus corpulentius, pinguius, &, noxæ tolerantius est.

De acutis Jecoris affectibus. Cap. VII.

Quibus jecur male habet, hi non celerius, quam qui corde ægrotant, sed majore cruciatu perimuntur: maxima enim jecoris pars sanguinis concrementum est. Si in hujus autem visceris portis aliqua incidat causa mortifera; æque, ac si ex corde laborarent, celeriter consumuntur. Ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus, & magni ad vitam momenti, grandioribusque venis contextuntur: præterea, ut sapientum quidam prodiderunt, hoc loco appetitricis animæ domicilium est. Sanguinis utique profluvia e jecore omnium maxima fiunt: neque ab re; venarum enim radicatio jecur est. Itaque in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: homo enim vita excedens prævenit. At si exiguæ frequentius eveniunt fit, ut mortem quidem evadant, sed longinquo morbo impliciti crucientur. Ipsius enim functionis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neque dilatio: atque hinc ad cor, & ad viscera intra septum sanguis diffunditur. At si qua magna injuria, ut puta verberare, longa ciborum multorum vitioforumque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione phlegmone in
por-

Unable to display this page

bilioso colore suffunditur. Quin morbus regius: ante septimum diem si apparuerit, plurimos sustulit. Quibus autem vel sanguinis profusio, vel per alvum multorum biliosorum exturbatio, vel urina sincera plurima effluens mortem depulit, post tres septimanas jecur his suppurat. Quod si multum temporis citra abscessum prætereat, in hydropem inevitabilem terminatur, hi siticulosi sunt, parum tamen bibunt; eorum corpus squallet, pinguedine carens; appetunt acida, sed gustatus sapor non percipit. Autumnus hoc malum fert, multorum variorumque fructuum esum sequente cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia est.

De Venæ Concae acuto morbo.
Cap. VIII.

AB jecoris portis inter ejus extrema magna vena ingreditur; quæ semper in tenues pluresque dum scinditur, denique in tenuissimas visumque latentes toto jecore dispergitur. Istarum summis osculis aliæ venarum extremitates committuntur; quæ & gracilibus, & pluribus majores amplitudine, sed numero pauciores constituuntur. Demum in medio jecore in venam unicam grandem coalescunt. Inde hæc in duas partitur, quæ jecoris extrema petunt. Harum altera superius primam fibram penetrans, in ejus convexa egreditur: mox transversum septum perforans, in cor inseritur. Hæc vena

na Concava nominatur. Altera vero quintam fibram, quæ inferius jacet, trajiciens usque in jecoris gibba (a) ad spinam pervenit: & eo loco ad coxendices usque porrigitur. Ea quoque eodem nomine Concava nuncupatur: quoniam una, & eadem vena est ab initio de jecore exoriens. Si quis enim aliquid de superiore vena Cava cordi infixam in eam, quæ juxta spinam protenditur, aut a spina per jecur ad cor velit impellere, eundem descensum ascensumque invenit. Hæc igitur vena, (ut arbitror,) universa ægritudines, & acutas, & validas patitur: nam tota una est atque continua: a nonnullis autem medicis ea pars duntaxat, quæ secundum dorsum discurrit, ægrotare creditur: quoniam ejus, quæ cor intrat, notæ obscuræ sunt: intra pectus enim rei nulli adhærens, sed in pectore sublevata protenditur, donec transversum septum egressa cordi inferitur. Igitur si quod ingens malum hanc venam corripit, pectore ambiente delitescit. In hac itaque vena Cedmata oriuntur; (Sunt autem Cedmata diuturni affectus ex defluxu materiæ provenientes,) quando sanguis copiosius erumpens citissime vitam delet: Per superiora quidem, per pulmones, & arteriam effluens, si in pectore fiet effractio. Si juxta principium, in imum ventrem descendens in intestinis continetur, atque adeo intestina replentur: cum priusquam dejectus sanguis in

con-

(a) *Alias concava.*

conspectum detur, homines intereunt: & ventriculus sanguine redundat. Nascitur, & circa venam phlegmone, quæ & ipsa si magna sunt; celeriter hominem tollit: ignis enim acer mordaxque in ambabus cavitatibus inclusus accenditur, paucusque duntaxat foris apparet, ut tangenti flamma tenuis esse videatur: æger vero sese comburi existimat: pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppressi atque repulsi: frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: facies decolor rubet: omne corpus subrubidum est: præcordia dura sunt atque revulsa: dolor in dextra parte major, & cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia usque perveniens: quibusdam, & arteria secundum dorsum inflammatur: quod pulsatio in alteris præcordiis manifestat: nam & ipsa venæ cavæ morborum particeps efficitur juxta illam in sinistro latere posita, utpote ea, quæ in omne corpus diducitur, nihil levaminis afferente, neque cutim emolliente: cutis autem sic affectorum squallida, rugosa, atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque ossibus, ut in cubitis, genibus, digitorumque articulis magis talis conspicitur: somni tumultuosi fiunt: alvus quibusdam nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum: lotium (a) acre mordaxque est; mens utique his constat, sed quadam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur: tum quotquot hunc habitum viderunt,

(a) *Alias flavum.*

runt, eum Causi, id est, ardoris speciem appellarunt, quando quidem quæ adfunt, sub ardoris genere collocantur. Per Autumnum hæc labes exoritur, cum ferum quiddam, & immane sapit. Viros ac juvenes occupat, quibus mala vivendi ratio, laboresque tenuem corporis habitum compararunt. Decimo quarto die hi plerumque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonem habent, aut magnam paulatim remittentem; mortem quidem evadunt, sed nondum morbo liberantur. Hi longo sane tempore causo laborant, verum omnia periculosa jam desinunt, dolores, præcordiorum distentiones, & pulsuum malitia, & mentis ignavia: adhuc tamen fastidiosi sunt, languentes, consilii inopes, simulque & ardor, & sitis, & linguæ orisque siccitas ægrum discruciant: multum diuque trahentes spirant, & subito totum ærem una spiratione refrigerandi causa adducunt. Verum si frigidam quamplurimam affatim bibunt, brevi intervallo molestia levantur: postmodum ipsis sitis accenditur: rursumque uberrime aquam ingurgitant, & hæc est mali successio, & reciprocatio. At egregius medicus, frigidam liberaliter citra noxam propinare potest: ut in aliis ardoribus adsolet: sed longe tutius ardore a vena cava oriente laborantibus eam concefferit. Quod si ventriculus aut vesica potam aquam expellant, neque vomitione opus est: sin id facere nequeant,

a mul-

a multa frigida epota multum vomendum est; homo enim disrumperetur, si tanto bibito humore nihil aut per sudores, aut per urinam, aut per ventrem effunderet.

De Renum acutis affectibus. Cap. IX.

Renes quantum ad corporis speciem attinet, haud ita multum periculis patent; tametsi in aliquod acutum vitium incidant: glandulosa enim ipsorum natura est: ad mortem vero inferendam bene habiles sunt: ipsorum enim actio peropportuna est, urinæ videlicet a sanguine secretio, ejusdemque expulsio: sed eam cohibet aut calculus, aut ingenta phlegmone, aut sanguineum concretum, aut id genus: quandoquidem ex consensu affectionis ob formam corporis provenientis nulla creatur offensio. Urinæ autem interclusio omnia sæva, & acerba facit, ignem acrem, & fastidium inferentem, dolorem gravem secundum lumbos in dorso, partium distentionem, sed magis circa præcordia. Suppressio autem lotii non ex toto fit, sed stillatim quidem mejunt, multum vero effundere cupiunt, redundantiam enim sentiunt. Quod si, & acre mordaxque lotium inest, frigent, tremant, convelluntur, distenduntur præcordia, & replentur. Hæc morbi forma perceptioque doloris alvi inflationi a ciborum multitudine corruptioneque proveniente similis est. Pulsus initio rari sunt ac segnes: si malum plus urgeat, parvi fiunt, crebri,

crebri, turbulenti, inordinati: somni tenues dolore vexati, non continui: sed repente a somno perinde ac si quis pupugerit, profluunt: postea in soporem tanquam lassitudine oppressi delabuntur; mentis alienatio haud ita magna est: nugantur, facies livet. At si quando rursus mejendi aviditas redeat, cum distentionibus magnisque doloribus modicum quiddam, idque stillatim ejiciunt: tum paulum cruciatibus levantur, postmodum in eam relabuntur. Inter hos illi celerrime pereunt, qui nihil prorsus emittunt. Quicumque vero non moriuntur, (plures enim liberantur), hi aut calculo in vesicam per urinæ semitas delapso, aut phlegmone suppurante, paulatimve per distensionem exhalante discrimen evadunt: quamquam enim paulatim, & avare effundatur urina, mortem tamen facile effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit, atque jure ista ægrotantes patiuntur, in pejusque labentes ad colliquationem devolvuntur. Anni vero tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in vena cava laborante ferebant. Nonnunquam e renibus sanguis multus subitaneus erupit, multisque diebus continenter effluxit, verum nemo ex hujusmodi profluvio moritur: sed phlegmones, ratione, quæ simul cum profluvio nascitur, & sanguinem coercet: plerumque autem ex retentione, quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

De Acutis in Vesica ægritudinibus.
Cap. X.

VESICA difficiles in acutis morbis dolores patitur, & si ab aliis vitium participet difficiliores, magisque mortiferos, si per se laborare inceperit; quandoquidem omni corpori, & nervis, & menti labem communicare valentissime potest. Quippe vesica nervus frigidus albusque est, & ab innato calido quam longissime, quam proxime vero externo frigori posita. Nam in imo sacro ventre ad aures thoracis sita est: nobili quoque munere fungitur, urinæ videlicet emissionem. Hæc porro si tantum calculis, aut sanguinis grummis, aut qua propria, peregrinave calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. In mulieribus enim ipsis, & uteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prælongumque intestinum. In plerisque vero ob involuntariam præ verecundia retentionem in coetibus hominum, aut in conviviis repleta distenditur, constringereque non valens nihil amplius excernit. Igitur ubi urina supprimitur, superiores quoque partes, renes videlicet, replentur: urinæ ductus, (græci Ureteras appellant,) distenduntur: ilia dolor ponderosus infestat: nervi convelluntur: tremunt: horrent: desipiunt. Verum si ad hæc & ulcus accedat, & inflammatio, multa sane damna eveniunt. Sed mors ab ulceribus sane quam celerrime invadit. Cæterum de ulceribus, abscessu, supura-

puratione, & id genus aliis, quæcunque non
 acutissima sunt, in libro de longinquis mor-
 bis tractabitur. Quæcunque vero peracuta
 sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo
 citius feriusve hominem perimunt, qualis
 phlegmone est, aut grummi sanguinei, aut
 calculus in cervicem delapsus; de istis in præ-
 sentia sermonem faciam. Quapropter si quid
 horum inciderit, urina retinetur: abdomen
 intumescit: dolor acutus totum ventrem oc-
 cupat: vesica turget: decimo die luteus fu-
 dor exit: pituita vomitur primo, deinde bi-
 lis: universum corpus friget, sed pedes vehe-
 mentius. Si malum vires majores acquirat,
 tum febres cum singultu hominem corri-
 piunt: micant arteriæ inordinatis, frequen-
 tibus, ac pusillis motibus: rubida facies est:
 sitiunt, animo ancipites sunt: mens non con-
 stat: nervi contrahuntur. Medicamentis præ-
 terea venenosis, & cantharidibus, aut bu-
 preste, & pneumatibus vesica deurit, &
 tota alvus majorem vim patitur: ac prorsus
 in pejorem statum delabatur: neque longa
 mortis mora interponitur. Nonnunquam &
 sanguinem vesica effundit: flavus autem ac
 tenuis vesicæ sanguis est. Sed perraro hac de
 causa homines pereunt, quamvis haud facile
 sanguis supprimitur. Grummi vero, & phleg-
 monæ minantur interitum; refrigeratio enim,
 & extinctio caloris ingeniti sequitur, quæ
 Necrosis græce dicitur, gangræna, & quæ
 eam comitantur mala. Id genus facile homi-
 nem tollit. Hæc vitia hyeme, & Autumno

graffantur. In ætate virili, magis etiam in senectâ viget. Reliqua anni tempora, & ætates neque assidue hos morbos ferunt, minimeque mortiferi sunt. Pueri omnium maxime his calamitatibus vacant.

De Vulvæ strangulatu. Cap. XI.

IN mediis ilibus mulierum Vulva posita est, muliebri viscus animalis ferme naturam adeptum. Siquidem per se huc atque illuc versus ilia movetur; quin etiam ad superiora e regione pectoris cartilaginem subit; in latera quoque in dexteram videlicet, aut lævam partem, aut ad jecur, aliave intestina movetur: & ad inferiora natura proclivior est: utque paucis absolvam, penitus errabunda est, & jucundis odoribus delectatur, ad ipsosque se recipit: contra foede olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit: ac prorsus est in homine vulva perinde, atque in animali quoddam animal. Hæc itaque si repente superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, visceribusque violenter incumbat: interdum homo veluti comitiali morbo correpta citra nervorum distentiones strangulatur; angustis namque jecur, transversum septum, pulmones, cor celeriter opprimuntur. Qua de causa spiritus privatio, imbecillitasque adesse videntur. Præterea, & venæ somniferæ, (Carotidas græci vocant) cordis vitium participantes, affliguntur: unde

de capitis gravitates, sensuum abolitio cum novo quodam sopore adveniunt. Incidit etiam ipsis aliud vitium proxime dicto non absimile: in quo spiritus, & vox auferuntur: sed a vulva non provenit; quippe, & viros infestat instar morbi, quem Catochon nominant. At mulieribus a vulva male habentibus tetra odoriamenta naribus subiecta, jucunda vero naturalibus opposita opitulantur: altero autem affectu laborantibus hæc frustra adhibentur: nihilque opis afferunt. Præterea membra in vulvæ morbo agitantur, in altero affectu quiescunt. Amplius tremores spontini, & non spontini, sed ex ambrothriæi subjectione excitantur: vulvæ refrigerationes vehementes, copiosæ sanguinis profusionis retentio, & id genus alia in causa sunt. Itaque si in superiora subeunte vulva vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur: exolvitur, infirmatur: genua labant: vertigo infestat: extrema debilitantur: caput dolet, gravescitque; in venis ab utroque nasi latere jacentibus dolorem mulier percipit; quod si ceciderit, stomacho mordetur: juxta præcordia, ilia, ubi vulvæ domicilium est, inania sunt: motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt, spiritus magnopere angitur, vox intercipitur, sentiendi facultas impeditur, spiratio ignota obscuraque est, celerrima nec opinato mors advenit: nihil enim adest, quod mortem instare significet, color namque vividus est, ac multo post mortem tempore magis rubent;

oculi parum admodum extantes fulgent, haud ita multum intenti, neque tamen valde remissi, & conniventes. Cæterum si priusquam malum ad extremum venerit, aliquando vulva in sedem propriam migret; a strangulatione liberantur: quando alvus submurmurat: humiditas adest locorum muliebrium: spiritus asperior manifestiorque redditur; nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut sublevantur; immo quam celerrime interitus advenit: nam facile superiora vulva petit: facile quoque inde recedit. Quippe vulva suapte natura superfluat; membranæ vero eam sustinentes humidæ sunt: humidus est, & locus ubi reconditur. Amplius fuga & apparentia tristium jucundorumque movetur: quo circa labascit facile, ac veluti arboris ramus huc, & illuc, fusque deque impellitur. Propterea, & juvenes foeminæ id vitii patiuntur, seniores immunes sunt. Quibus enim ætas, & vita, & mens vaga magis, & erratica est; his vulva quoque errabunda instabilisque sit necesse est. Quibus vero firma ac stabilis ætas, & vita, & mens fuerit, his & vulva similiter afficitur. Hæc utique a vulva proveniens ægritudo (strangulatus videlicet) mulieribus duntaxat infesta esse potest. Verum tamen communes quoque viris ægritudines in vulva oriri consuerunt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio; communes etiam sunt, quæ comitantur, notæ; utpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amissio. In sanguinis autem profusione, & matu-

maturius mors ingruit, quemadmodum cum quis animal jugulat.

De Satyriasi. Cap. XII.

Satyri Dionysio sacri, qui pictura, quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur: quod divinæ rei signum est. Est vero, & affectus species, qui laborantis penem excitat erigitque ob Dei figuræ similitudinem Satyriasis nuncupatur. Est autem inexplibilis coeundi appetitus. Verum neque si ad veneris opus accedant, quicquam juvantur, neque multo assiduoque concubitu sedatur arrectio. Convulsiones autem omnium nervorum fiunt, & tendonum distentio, & inguinum, partisque ejus, quæ inter inguina, & semen est, Plechada græci nominant, genitalium præterea inflammatio, & dolor: in facie rubor inest, & vapor quidam roscidæ humiditatis similis: porro ipsi ægri sese incurvant, comprimunt: quiescunt tristes, demissi, utpote calamitatem suam gravatim ferentes. Quod si hominis verecundiam id malum superet, turpiter admodum lingua intemperantes efficiuntur. Intemperantes quoque in alvo exoneranda, in venerem lascivientes, mentequæ indecenter titubantes, nam se continere nequeunt, siti laborant, pituitam largius evomunt quam labris spuma, quemadmodum hircis in libidinem ruentibus, insidet, quin etiam haud absimilis odor est, lo-

tium post longam retentionem effunditur album, crassum, genituræ simile, alvus resolvitur, costæ, & axillæ sponte pruriunt ac titillantur; convelluntur: a cibis abhorrent, sed cum eos assumunt, rapaciter assumunt: conturbantur. Sin ad interitum ægritudo spectat, inflammatur, venterque in tumorem effertur: tendones, & lacerti omnes contenduntur: ægre admodum corpus movetur: membra contrahuntur, arteriæ parvo motu, debili, inordinatoque agitantur. Hæc omnia quandoque discutiuntur, si alvus perturbata multas pituitosas biliosasque humiditates ejecerit: easdem quoque vomitus non absque discrimine effuderit. Nempe medela non vacat discrimine, ea per somnum profundum longissimumque præstatur. Si quidem refrigeratio, & resolutio stuporque nervorum multus somnus est: stupor vero ac refrigeratio satyriasis medicatur. Id morbi genus vere potissimum atque æstate sævire consuevit. Inter ætates autem adolescentia juvenusque ei maxime patet: præcipueque illi omnes, quorum natura in venerem propensior est. Acutissimum id malum triste foedumque est: nam plerumque in septima die hominem consumit. Memoriam proditum est mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetum, ac cætera omnia similia perpeti. Verum ergo impudicum quendam libidinis ardorem mulieres invadere mihi persuadeo, mulieres inquam humiditate affluentes, ut ipsius redundantia profundatur: sed saty-

Unable to display this page

ARETÆI CAPPADOCIS

DE

CAUSIS, ET NOTIS
DIUTURNORUM AFFECTUUM.

LIBER PRIMUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO

INTERPRETE.

<i>De Longis affectibus.</i>	<i>Cap. I.</i>
<i>De Cephalæa.</i>	<i>Cap. II.</i>
<i>De Vertiginosis.</i>	<i>Cap. III.</i>
<i>De Morbo comitiali.</i>	<i>Cap. IV.</i>
<i>De Melancholia.</i>	<i>Cap. V.</i>
<i>De Furore.</i>	<i>Cap. VI.</i>
<i>De Resolutione nervorum.</i>	<i>Cap. VII.</i>
<i>De Phthisi.</i>	<i>Cap. VIII.</i>
<i>De Suppuratione in pectore.</i>	<i>Cap. IX.</i>
<i>De Vomica pulmonis.</i>	<i>Cap. X.</i>
<i>De Anhelitu.</i>	<i>Cap. XI.</i>
<i>De Pulmonariis.</i>	<i>Cap. XII.</i>
<i>De Jecore.</i>	<i>Cap. XIII.</i>
<i>De Liene.</i>	<i>Cap. XIV.</i>
<i>De Morbo Regio.</i>	<i>Cap. XV.</i>
<i>De Cachexia, id est malo corporis habitu.</i>	<i>Cap. XVI.</i>

*De Diuturnis affectibus, Proœmium.**Cap. I.*

Diuturnarum ægritudinum dolor multus
est, tempus colliquationis longum, &
medi-

medicatio instabilis: vel enim haud ex toto deleti sunt, vel ex qualibet levi offensa morbi deleti revertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre usque in finem non audent: quin etiam si æquo animo fuerunt, in victus ratione nimis longa delinquant. Si vero, & dolor adest, laboriosa curatione per sitim, famem, amara medicamina, & dolorem excitantia, aut per sectionem, aut unctionem, quibus in diuturnis morbis egemus, miseri ægroti cruciantur: ut mortem quam jam pridem appetebant, effugiant: ubi me hercule in magna animi constantia diu præstanda, auxiliis variandis, jucundis citra noxam ægro concedendis, ipsoque decipiendo medici virtus atque excellentia dignoscitur. Ceterum, & æger fortis sit, & cum medico adversus morbum conspiret, necesse est: qui non solum corpus tenaciter arripiens ipsum celeriter tabefacit, & exedit: verum etiam sensum magnopere subvertit, animamque insanam reddit. Namque ab intemperie corporis id genus furorem, atque insaniam, quam græci Melancholiam vocant, proficisci novimus: de quibus in sequentibus dicam: in præsentia de Cephalæa, id est, de vetere capitis dolore sermonem instituam.

De Cephalæa. Cap. II.

SI caput repente obvia quaque de causa, per plures etiam dies dolorem patitur; hic affectus Cephalalgia græce nominatur: si multo tempore dolor infestare affuevit, & per longos, frequentesque circuitus, ac in dies major violentiorque insultat difficulter sanationem admittens; id genus Cephalæam græco vocabulo appellamus. Ejus formæ infinitæ sunt: quibusdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, sed non intermittens: nonnullis per circuitus revertitur, ut iis, qui quotidiana intermittente febricitant: nonnullis ab occasu solis usque in meridiem, & tunc ex toto remittitur: vel a meridie in vesperam, aut etiam ulterius usque in noctem permanet, sed non multum hæc durat circuitio. Præterea dolor modo est in toto capite, modo in dextra magis, modo in sinistra, modo circa frontem, aut sinciput: hæcque eodem die incerte, & erraticæ fieri solent. Quidam dextra tantum parte dolent, quidam læva: qua tempus, vel auris, vel supercilium unum, vel oculus ad medium usque terminatur, vel qua nasus in æquas partes dividit: ultra quem terminum dolor non progreditur, dimidium tantum capitis occupans. Id vitium solum Eterocrania dicitur, haud leve malum: quamvis intermittit, quamvis exiguum esse prima specie videtur: nam si acute interdum impetum faciat, foeda atque

que atrociora detrimenta affert: nervi distendantur, facies obtorquetur; oculi vel contenti instar cornu rigidi sunt: vel huc, atque illuc interius convelluntur, ac vertiginose agitantur: in ipsisque dolor profundus usque ad intimas tunicas descendit: sudor ex tendonibus immodicus effluit repente: neque cohiberi potest: neque ulla causa præcessit, perinde ac si quis ligno plagam inflixerit: nausea, & vomitus biliosus comitantur: homo consistere nequit, sed in terram delabitur. Quod si vitium quandoque increfcit, de hominis vita actum est. At si debilius est, & citra vitæ periculum, diutius permanet: pigritia multa adest, & capitis gravitas: animi pendent, vitam ægre ferunt; fugiunt enim quodam modo lucem, tenebræque his ægritudinem solantur, neque quicquam jucundi, aut intueri, aut audire sustinent; olfactorius in his sensus infectus est, neque quicquam eos bene olens oblectat; pariter quoque graveolentia detestantur: ita ipsis invisa est, mortemque discipiunt. Harum calamitatum fons, & origo est cum ariditate frigiditas. Si diu teneat, magisque invalescat ægritudo, post id genus dolores vertigo subsequitur.

De Vertigine. Cap. III.

SI tenebræ oculis prætenduntur, & caput in turbinis modum circumduci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cum strepitu fluminis insonat, aut tanquam ventus flatu vela percutiens aut tibiæ fistularumque cantus, aut veluti stridor plaustris currentis obstrepat; vertigo huic vitio vocabulum est: malum quidem, si capitis symptoma est: malum quoque si cephalææ successit, aut ex ea vetusta ægitudine ortum est. Nam si priora vitia non recesserunt, sed remanet Scotodine, id est, tenebræ oculorum, & apparens motus in orbem, aut longiori tempore cum propriis symptomatibus nulla adhibita curatione ad summum pervenit; vitium, quod a græcis Scotoma dicitur, a latinis Vertigo, procreatur. Causam habet frigidam, & humidam: aliorumque sæpe morborum, cum insanabilis evasit, initium est, ut furoris, melancholiæ, morbi comitialis cuique suis symptomatibus accedentibus. Vertiginis autem forma ita se habet: gravitas adest capitis: splendida quædam oculis inter multas tenebras sese offerunt: suimet æger propinquorumque ignarus est. Cumque morbus augefcit, tunc tibiæ solvuntur, atque humi repunt. Nausea fit, atque vomitus pituitæ, bilisve tam atræ, quam flavæ: quando flava per vomitum rejecta, furor enascitur: atra vero, melancholia: ac pituita

ta exeunte, morbus comitialis efficitur. Omnium quippe morborum talis conversio est.

De Morbo Comitali. Cap. IV.

VARIUM ac portentosum morbi genus est Epilepsia, quæ dicitur a græcis, latine Comitialis morbus: terribilis utique in accessionibus, & peracutus, & perniciosus: quandoquidem nonnunquam accessio una hominem rapuit. At si diligenti cura vim morbi sustinet laborans; ægre tamen vitam ducit inter foeditates, ignominias atque dolores. Morbus autem non facile recedit, sed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget; vexat etiam pueros, & adolescentes: interdum secunda fortuna evenit, ut per succedentem provectiorem ætatem abigatur, quando simul cum ætatis flore evanescit. Sed & tum quosdam abiens deformes efficit, pueros quoque pulchritudinis invidia perdit, aut manum inutilem reddens, aut faciem torquens, aut sensum aliquem prorsus auferens. Quod si malum hoc penitus infederit, atque radices altius egerit; neque ipsum medicus, neque ætatis mutatio summovent, sed cum ægrotante vivit atque commoritur. Interdum morbus iste membra oculosque convellens ac distorquens, dolores ciet: interdum & mentem in furorem adegit. Triste medium fidius est ipsius invasionis spectaculum: turpis & ejus desinentia cum stercore,

&

& lotio, & spontina ventris solutione. Ipsius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem est. Quippe nonnulli flagitiosis hominibus a luna immitti existimant: cuius rei causa & sacrum morbum hunc nominant. Verum & aliis rationibus id nomen ei fuit impositum: aut ob magnitudinem, omne enim magnum, sacrum dici consuevit: aut quod non humana ope tolli queat, sed divina: aut quoniam dæmone correptus esse homo videatur: aut ob hæc simul omnia facer morbus appellatus est. Quæcunque sane huic tanquam acuto morbo symptomata eveniunt, superius memoravimus. At si diu permanet; neque per intermissiones citra noxam degunt torpentes, abjecti animo, mæsti, hominum aspectum consuetudinemque vitantes: neque ætate procedente mitiores fiunt, vigilant, per quietem multis formidolosis imaginibus terrentur, cibum sumere fastidiunt, sumptum male conficiunt; decolores, facieque plumbea sunt, ob ingenii sensusque tarditatem ægre discunt: auditus hebes, aures tinniunt: capiti bombi veluti quidam insonant. Lingua in sermone perplexa est ac titubat, aut ex vi morbi, aut ob vulnera, quæ tempore exacerbationis accepit: tunc enim ob convulsionis nervorum motum lingua in ore variis modis torquetur. Rationem quoque usque eo morbus conturbat ac dejicit, ut prorsus denique infatuentur. Atque horum omnium causa est cum humiditate frigiditas.

De Melancholia. Cap. V.

ATra bilis in acutis ægitudinibus: si in superioribus apparet, oppido quam mortifera est, si ad inferiora descendens exiit, non valde vacat discrimine. In tardis autem longisque morbis, si ad alvum bilis atra decurrit, in tormina jecorisque dolorem finitur. Mulieribus vero purgatio vice mensium advenit, si in cæteris abest mortis periculum. At si superius, ut puta stomachum, septumve transversum petit; insaniam parit, quam græci Melancholiam nominant; flatum namque gignit, & ructus foetidos piscium odorem exhalantes; infra vero, & flatus cum crepitu transmittit: nec non, & mentem simul alienat; proinde melancholicos juxta, & flatuosos medici veteres sic affectos appellarunt. Porro quidam reperiuntur, in quibus neque flatus, neque bilis atra colligitur: sed ira immoderata, & mœror, & ingens animi consternatio, hos quoque nihilominus Melancholicos nuncupamus. Bilem quidem in istis redundare iracundia significat; atram vero bilem, iracundiæ vehementia ac feritas; testis autem Homerus est, ubi inquit: Inter hos autem surrexit heros Atrides late imperans Agamemnon tristis, furore autem valde præcordia atra circum op-pleta erant; ejusque oculi igni fulgenti similes erant. Tales evadunt Melancholici, cum ab hoc malo interimuntur. Est autem
animi

animi angor in una cogitatione defixus atque inhærens absque febre. Mihi profecto Melancholia Maniæ (quæ latine Furor dicitur,) initium atque pars esse videtur. Siquidem furentibus animus modo ad excarescentiam, modo ad voluptatem convertitur. At melancholici in tristitia, & animi angore duntaxat versantur. Furentes etiam plurimum vitæ sic transeunt desipientes, & fœda atrociasque committentes. Melancholici vero non una tantum insanix specie laborant: sed aut venenum ne sibi detur, suspirantur: aut hominum consuetudinem perosi, in solitudinem aufugiunt: aut ad superstitionem religionem convertuntur: aut lucem hanc vitamque odio prosequuntur. Verum si quid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptasque plurimis advenit. Hi vero in furorem præcipitant. Sed quomodo quibusque sedibus affectis id vitium plerumque contrahatur, subjiciam. Porro si in præcordiis residet, causa circa septum transversum immoratur, bilisque supra infrave melancholicis prorumpit. Si caput etiam per consensum afficitur, & (a) excarescentiæ delirium in risum hilaritatemque per longum vitæ spatium commutatur: hi vero morbi potius magnitudine, quam affectus dolore in furorem prolabuntur. In utrisque nimirum ariditas accusanda. Viri sane, & furore, & melancholia corripiuntur: rarius

(a) *Alias tristitia*

rarius autem, quam viri, sed deterius mulieres furis agitantur. Aetas, quæ prope statum est, & ipse status huic malo subjiuntur. Æstatis tempus, & autumnus hunc morbum procreant, ver autem judicat. Inter notas evidentiores hæ sunt, quod videlicet, quieti aut tristes, abjecti, torpentesque sunt absque ratione: nullaque de causa melancholia initium sumit: præterea in iram facile incidunt, male sunt animati, vigilant, ex somnis tumultuose excitantur: ingenti quoque pavore trepidant, cum morbus clementum suscipit: quando & insomnia vera sunt, terribilia atque evidenter: quotquot enim a naturali statu valde aliena sunt, ea non protinus huic malo insunt, sed per quietem sese offerunt: cum in aliquid impetu rapti sunt, postea facile eos poenitet: mutabiles sunt, turpes, de minimis quibusque solliciti, avari, sed non ita multo post simplices, prodigi, multa largientes non virtute animi, sed morbi varietate. Quod si malum exasperatur, homines oderunt, ab eisque fugiunt: de inanibus conqueruntur, vitæ maledicentes, mortem expetunt. Atque istorum multis sensus ac mens usque eo stupore fatuitateque capiuntur, ut omnium ignari, sui quemet immemores in morem bestiarum vitam degant: corporis quoque habitus in pejus labitur: colore fædo, & ex atro viridique commixto tinguntur: nisi inferius bilis descendat atque exeat, sed quoquoeversum per corpus cum sanguine diffundatur; multi cibi capaces, nihilomi-

hilominus tamen extenuati sunt: quoniam somnus in eis neque potu, neque cibo membra confirmat, sed vigilia ad exterius movet, ac dissipat: proinde, & alvus arida est, nihil deiciens, nonnunquam vero dejicit sicca, rotunda, atro quodam biliosoque circumfusa: urina pauca redditur, acris, biliosa; multum flatuosi spiritus in præcordiis est: ructus putidi feruntur, graveolentes perinde, ac si ex maris lacuna exhalarent: nonnunquam, & humidum quoddam acre cum bile rejiciunt: arteriarum motus fere parvi sunt, pigri, invalidi, crebri, (a) frigori similes. Fama est, ex his quempiam insanabiliter se habentem, cum puellam deperiret, medicis nihil proficientibus ab amore fuisse sanatum. Ego vero suspicor, eum ab initio in puellam exarsisse, inde tristem, & languenti animo, quod ea non potiretur, evasisse, suisque popularibus melancholicum visum esse: at iste ubi puellæ amatæ se conjunxit, moestitia recessit: ira, & animi languor discussus est: gaudium tristitiam delevit, & mens amore medico prorsum sanata est.

De

(a) *Aliter affectui.*

De Furore. Cap. VI.

FURORIS modi specie permulti sunt, genere tantum unus, est enim ex toto mentis alienatio diuturna, vacans feбри. Etenim si febris quandoque conjungitur, id non ratione furoris proprie, sed alio quovis casu incidit. Quippe & vinum mentem inflammat, & per ebrietatem delirare cogit: præterea quædam esculenta amentiam pariunt, ut mandragora, & altercus: sed neutiquam hi inter furentes numerandi sunt: nam repente hæc adveniunt, & celeriter conquiescunt: furor autem stabilis ac permanens est. Furori autem nihil simile delirium habet, quod senectæ calamitas est. Est enim sensus, mentis, rationisque marcor, & ignavia ex refrigeratione proveniens. At furor ex calida siccaque causa exoritur, functionesque tumultuosas præstat. Deliramentum autem a senectute incipiens, nunquam per intervalla desinit, simulque commoritur. Furor vero, & intermittit, & diligenti curatione radicitus vellitur. Sed intermissio non sincera est, quando per se furor desinit; cum non congruenter aut medela, aut temporis anni clementia curatur. Nonnullos namque, qui penitus soluti morbo videbantur, aut veris tempus, aut error in victu, aut ira casu aliquo proritata denuo ad furorem revocavit. Porro illi huic vitio facile patent, qui natura sunt iracundi, acriter excandescentes, ne-

gotiosi, faciles, hilares: qui jocosus, puerilibusque delectantur. Illi etiam, qui contrario his sunt ingenio, quicunque videlicet stupidi sunt, tristes, tardi in discendo, in laboribus perseverantes, & qui cum demum quid didicerunt, facile oblivioni tradunt, hi & melancholia promptius capiuntur, qui & antea in furorem procidunt. Verum & in ætatibus, quibus calor, & sanguis multus est, hi furore exagitantur, ut puberes, juvenes, & viri. In quibus autem calor ex atra bile accenditur, corporisque habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiam cadere facillimum est. Item victus ratio, multi cibi assumptio, saturitas immodica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia hanc ægritudinem concitant. Nonnunquam, & mulieres, nisi mundetur corpus, furor infestat; cum ipsarum uteri ad virilem congressum apti evaserunt: aliæ vero haud ita facile, sed admodum acerbe in furorem aguntur. Causæ tales sunt, vir nimium furiosus fit, si confuetus sanguinis exitus, aut bilis, aut sudoris, aliqua de causa repressus est. Et quibus furor voluptatis est, rident, ludunt, saltant diè noctuque: irascuntur palam: nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant; quibus obviam fiunt, non sunt infesti: ita se habet hujusmodi furoris species. Alii vero ab ira furentes nonnunquam sibi vestes prosciderunt, & servos interfecerunt, & sibi ipsis manus intulerunt, & obvios quosque male habuerunt. Species
utique

utique infinitæ sunt. Ingeniosi namque ac dociles Astronomiam callent sine doctore: Philosophiamque possident a nemine traditam: Poeticam quoque veluti a musis infusam norunt. Aliquid enim, & in morbis emolumentum præbet docilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo circumventi gravia pondera ferunt: figulinam exercent, aut fabrillem: aut lapides cælant. Præterea & monstrosa quædam cogitant. Timebat enim quispiam ne vasa olearia prociderent: Alius non bibebat, se laterem existimans, ne humore dissolveretur, pertimescens. Id etiam fama divulgat, carpentarius quidam olim fuit, cum domi esset, prudens operator: ligna bene metiebatur, scindebat, complanabat, clavis jungebat, aptabatque, in domo extruenda sobrius cum exactoribus operum versabatur, paciscebatur, pro laboribus justam mercedem poscebat: porro iste in loco, ubi arte suaungebatur, mente constabat: at si in forum quandoque discederet, ad balneum, aut ad aliud quippiam necessarium; instrumenta deponens primo suspirabat, deinde egrediens humeros constringebat: postea cum e fervorum, fabricæ, locique illius conspectu abiisset, tum penitus insaniebat, & furore rapiebatur: quod si ad eundem locum celeriter recurrisset: iterum ad se redibat. Hæc erat inter locum illum, & viri mentem cognatio. Causa morbi hujus in capite præcordiisque continetur: modo utroque membro pariter laborare incipiente,

modo alterum altero invicem lædente. Verum præcipua furoris, & melancholiæ fedes viscera sunt: quemadmodum caput, & sensus in phreneticis plerumque laborant: in quibus vis sensoria oblæsa est; & quæ non adsunt, tanquam jam præsentia conspiciunt; & aliis non conspicua, ipsorum sese oculis repræsentant. At furentes tantummodo vident, quæ videre oportet; sed de illis non sentiunt ut sentiendum est. Itaque si magnum est malum, promptiore ingenio sunt, sensibus acutiore fiunt, suspitiosi sunt, iracundi nulla de causa, moerentes præter rationem, cum in severum, & tetricum furor vertitur: cum vero ad animi hilaritatem inclinatur, læti, & alacres fiunt: prius dicti sine lædente causa vigilant: utrisque visio depravata est: capitis dolor, aut saltem gravitas comitatur; auditu prompti sunt, mente tardissimi: in quibusdam sane peculiares sonant aures, & bombis adeo perstrepunt, ut tubarum fistularumque voces audire sese existiment: idque fit, cum morbus clementum accepit: multo vento inflantur, anxii sunt, in sumendo cibos voraces atque avidi: vigilant enim, & vigilia famem suscitatur: verum neque, ut ægri solent, emaciantur: sed magis peculiaris melancholicis corpulentia est: item pallore quodam suffunduntur. Si quod autem viscerum phlegmone invaserit, tunc appetentia nutritiove hebetatur; oculi cavi fiunt, non conniventes: ob quos cæruleæ atræque imagines sese objiciunt si
ad

ad melancholiam affectus vergit: sed rubicundiora, & punicea visa sunt, si ad furorem inclinatur: plerisque etiam tanquam fulgurans ignis apparet, pavorque eos veluti instantis fulminis occupat: nonnullis vero, & rubent oculi, & sanguine suffusi sunt. In summo ægritudinis impetu variis secundum quietem visis perturbantur, immoderateque venerem concupiscunt: neque eos etiam in publico ventrem exonerare pudet: ad mutua, & familiaria colloquia pigri sunt, commonefacti, & increpiti ad iram excitantur atque furore penitus infaniunt. Exinde alius alio modo furit, quidam immensum spatium decurrunt, & quo perventuri sint, nescientes, eodem, unde discefferant, cursu feruntur. Alii per longum iter eos, quibus forte occurrerint comitantur. Item nonnulli vociferantur, latrocinium, aut vim illatam querentes. Alii ab hominum conspectu in solitudines fugiunt; secumque tantum modo versantur. Cum vero jam inclinatus est morbus, stupidi, quieti, mœstique sunt: in notitiam enim morbi venientes, sua calamitate miseriaque tristantur. Alia reperitur furoris species, qua laborantes propria membra dilacerant, pia cogitatione Diis suis tanquam id postulantibus gratificantes. Id furoris genus a persuasionem quadam duntaxat proficiscitur: in cæteris hi temperantes modestique sunt: excitantur autem tibiæ cantu, aliove animi oblectamento, aut temulentia, aut præsentium hortatu. Deorum afflatu hic fu-

ror provenit: qui cum remittitur, hilares sunt, & curis vacui, tanquam diis initiati: præterea decolores, & macie affecti sunt, diuque ex vulnerum doloribus infirmum eorum corpus est.

De Nervorum resolutione. Cap. VII.

A Poplexia, Paraplegia, Paresis, Paralyfis, omnia genere eadem sunt: aut enim motionis, aut tactus, aut utriusque defectus est: interdum, & mentis, interdum, & reliquorum sensuum. Sed Apoplexia totius quidem corporis, & sensus, & mentis, & motionis resolutio est: proinde Apoplexiam fortem solvere nulla facultas potest: debilem vero tollere non facile est. Paraplegia est tactus motusque remissio, sed in membro uno, ut puta manu crureve. Paralyfis autem motus tantum fere est actionisque defectio. Quod si nonnunquam solus tactus deficiat, (raro autem id evenit,) potius Anæsthesia, id est, sensus abolitio, quam Paresis, id est, defectio nominatur. At si Hippocrates apoplecton, id est, attonitum crus secundum rectum dicat, illud tanquam mortuo simile, inutile, & insanabile vult significare, quod enim in toto corpore est vehemens Apoplexia, illud in crure Paraplegiam vocat. Urinæ autem in vesica aut suppressio, aut retinendi impotentia, Paresis proprie est. Palpebrarum vero, & malarum, musculorumque in maxillis, & genæ in alterutram partem ductio,

ductio, si per convulsionem torqueantur, Canina convulsio nominatur. Genuum resolutionem, sensusque per aliquantum temporis stuporem, & exanimationem, & casum Lipothymiam, id est animæ deliquium vocitamus. Verum nonnunquam membra singulatim resolvuntur; supercilium, exempli gratia, solum, aut digitus, aut majora etiam ut manus crurive: nonnunquam simul plura, & alias dextra tantum, alias sinistra, aut unum post aliud omnia resolvuntur exquisitè, aut debiliter: neque tantum quæ distantia sunt, & quæ eodem censentur nomine, conjugataque sunt: ut oculi, manus, crura: verum etiam conjuncta, cognataque; ut nares usque ad medium, & lingua usque ad fines, qui in ipsa media positi sunt; una tonsilla, & isthmus, ipsaque gula dimidia resolvitur. Ego sane stomachum etiam, & intestina, & vesicam, oblongumque intestinum usque ad principium, id est anum idem vitium pati existimo. Sed interiora membra resoluta latent, obscuraque sunt; imperfectæ vero sunt ac dimidiatæ eorum functiones, proinde mihi, & membra dimidia pati videntur in duas partes a morbo diducta. Hæc res nimirum documento est, quo dextræ partis facultas, & natura a sinistræ partis natura, & facultate differat. Quippe afficiens causa æqualis est, & utrique communes morbi occasiones; siue frigiditas sit, siue cruditas. Sed utraque haud æque pati idonea est. Natura vero æque valens est, ubi sub-

jecta sunt æque valentia; idem autem inæqualibus inesse nullo modo potest. Igitur si infra caput aliquod principium affectum sit, qualis medullæ dorsi membrana est quæ nominis ejusdem sunt, & contigua, dextra in dextris, & in sinistris læva resolvuntur. Verum si caput primo in dextra patiatur, sinistra, si in læva, dextra nervorum resolutione laborant. Hoc ideo evenit, quod nervorum initia permutata sunt. Neque enim dextri nervi in dextras partes secundum rectum usque ad extremum progrediuntur; sed ab initio enati protinus ad oppositos transeunt, se invicem in figuram hujus literæ X, quam græci Chiasmon vocant, permutantes. Utque semel dicam, sive omne simul corpus resolutionem nervorum patiatur, sive aliqua membra, sive ab alterutra, sive ab utraque parte, nervi de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam sensu quidem, ut paucis dicam, hi privantur, non admodum autem facile ex se motum amittunt. Quod si per communionem cum his, qui moventur, aliquid vitii contraxerint: paulum & ipsi motus perdiderint. Nam & per se ipsi motum tametsi minorem naturaliter possident. Nervus enim a musculis ad musculos transeuntes motionis principatum obtinent, & his, qui a capite manant, impertiunt. Nervus enim capitis ab illis plurimum motus participant, tamen ex se quoque, licet minorem, vim movendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Raro autem
usu

usu venit, ut per se jacturam sensus faciant: neque tunc ex toto eam facere videntur. At si qua copula nervorum ab ossē quopiam enatorum, & ad ossa pertinentium, soluta, aut rupta sit, tum membra proprio situ non continentur, luxantur, locoque dimoven- tur, non tamen sensu privantur. Hæ sunt autem Paraplegiæ species, quandoque enim membra resoluta in longum porriguntur: ne- que, quando extrema longissima apparent, iterum possunt recurvari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum exten- duntur. Si quis autem ea, ceu ligna adap- tans, & poliens, violenter protrahere niti- tur, breviora ea seipsis inveniet. Utrumque id vitium, & in oculis pupilla sustinet: aut enim in amplitudinem magnam diffunditur: idque Platicorien, id est, pupillæ amplifica- tionem appellamus: aut hæc eadem in angu- stum contrahitur, idque Phthisis, aut etiam Mydriasis a nobis dicitur. Vesica etiam in suis obeundis muneribus depravatur, & Pa- resim quam vocant, patitur, aut enim per extentionem resolvitur retinendi impotens lotium effundit: aut in se ipsam convolvi- tur, cum urinæ plena reddere nihil potest. Morbi hujus, Paresis videlicet, causæ præ- gredientes sex numerantur; vulnus, percus- sio, refrigeratio, cruditas, venus, vinolentia. Cæterum, & animi immodicæ perturbatio- nes, ut repente incussi pavores, timores, animi consternatio, & moeror: præterea, & in pueris terrores: interdum inopinatum at- que

que ingens gaudium : item risus usque ad mortem implacabilis nervos resolvere consueverunt. Hæc utique morbi prima initia sunt. Sed ultima atque potissima causa est ingenitæ caliditatis refrigeratio, quando ab humiditate aut siccitate injuriam patitur : ab hac vero magis, quam ab illa sanatu difficilis læsio est : nec non & a vulnere, nervique intercessione malum insanabile provenit. Quantum ad ætates attinet, senes, & ipsi curationem vix recipiunt ; pueri facile ad sanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems, hanc ægritudinem gignit præcipue, secundo ver, tertio autumnus, æstas omnium minime. Habitus corporis pingues natura, humidi, desides, belluini, hoc vitio facile corripuntur. Affectus hi jam perfecti talibus signisprehenduntur, immobilitate, sensu sopito, qui neque calidum, neque frigidum, neque vellicantes aut scalpentes, aut aliter contingentes percipiat. Raro evenit, ut istis extremitates doleant : verum sanitati recuperandæ indolentia non leviter prodest. Porro morbus hic repente invadere solet ; nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, gravitatem, motum difficilem, torporem, frigoris sensum, alias caloris excessum, somnos breves, cogitationes sive apparitiones vehementiores, atque tunc subito resoluti sunt. Nempe in Canino vocato spasmo id est, nervorum convulsione, omnes faciei partes convelli, non magnopere usitatum est. Sed ad dextras partes lævæ, ad lævas dextræ feruntur :

tur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex sede propria discedente maxilla longius detorquentur. Etenim quibusdam nonnunquam articulus luxatus est, cum valde hiantibus maxilla ad inferiora delapsa fuit: in læsa mala oculi inversio, & strabositas, (ut ita dicam) fit: in palpebra inferiore palpitatio: palpitat, & superior alias quidem cum oculo, alias vero sola. Contenduntur & labia seorsum alterutrum, nonnunquam vero, & ambo collapsa balbutiunt: quibusdam, & exacte occluduntur, postea repente ac late dehiscunt, & solitum sputum cum strepitu ejiciunt, convellitur & lingua; siquidem, & ipsa musculus est, & nervi; quando ad palatum secundum latitudinem tota cohærens subito sese removet, & concussionis sonum reddit: convellitur & columella; ac si os, quæ interiorius sunt, in unum cogat, inopinatus sonus redditur, si vero dehiscat, columellam intueberis nonnunquam palato secundum latitudinem adhærentem; nonnunquam violentia quadam in longum productam, ac descendente; fistulæ persimilem: quandoquidem, & ipsa sonum edit. Porro caninæ convulsiones decipiunt, quippe integræ ac sanæ partes ægrotare spectantibus videntur. Nam in omnem partem tentione, calore, oculi amplitudine, sanæ partes læsionem pati existimantur. Deprehenduntur vero, & ridendo, & loquendo, & connivendo. Siquidem læsæ partes omnes cum violentia, & strepitu quodam trahuntur; labium

bium rifu caret; inter loquendum non movetur; palpebra non volubilis, oculus intentus ac rigens est; fensus tangendi nihil percipit. At sana membra loquuntur, connivent, sentiunt, rident.

De Phthifi. Cap. VIII.

SI ab externa causa abscessu in pulmonibus facto, aut a longinqua tussi aut a sanguinis rejectione, & puris extulfiant; Pye, & Phthisis nominatur. Si pectus autem, costave suppuraverit, materiaque per pulmones traducatur, id genus homines Empyi græce vocantur, Purulencia latinis dici possent. Quod si, & ab his pulmo exulceretur a præterlapso pure corrosus, hoc vitium non ulterius empyma, id est purulencia, sed Phthoem, id est corruptionem appellato. Simul autem adest & ignis assiduus, qui nunquam intermittere videatur interdium latens sudore atque corporis frigore. Hæc enim propria Phthoem sequuntur, quod videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdium rursus in visceribus delitescit; patet autem istorum angor, & imbecillitas, & colliquatio. Nam si per diem corpus ignem evaderet, cur non fieret tunc homo carnosior, & robustior, & morbi tolerantior? ut enim recessit, gravia magis intenduntur: arteriarum motiones parvæ, & imbecillæ fiunt; vigilant, calor languet, alia omnia patiuntur, quotquot febri-citantes comitari solent. At species humorum
prope

prope infinitæ sunt lividorum, atrorum, purorum ac syncerorum, aut pallido alboque, aut albo, & viridi mixtorum, latorum, rotundorum, durorum, glutinosorum, aut rarorum diffluentium, aut odore carentium, aut fœde olentium. Omnes autem hæ puris formæ ac species sunt. Quicunque vero aut igne, aut aqua humiditates explorant ac notant; hi haud ita multum phthoem mihi dignoscere videntur. Namque visio quolibet alio sensu certior est, non modo his, quæ rejiciuntur, intuendis, sed etiam ægrotantis specie consideranda. Si quis enim vel plebejus hominem viderit pallentem, imbecillum, tussientem, macie confectum: hunc vera Phthoe laborare pronuntiat. Quin etiam quibuscunque quidem ulceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamen diuturnis febribus consumpti sunt, sæpiusque duriter, & absque effectu ullo tussientes nihil rejiciunt: hos quoque Phthisicos haud ita multum improprie nominarunt. Simul vero, & his adest pectoris gravitas: pulmo enim infirmus est: angor, intolerantia, cibi fastidium, vespertina extremorum frigiditas, & matutina caliditas: sudor usque ad pectus caliditate molestior: per tussim varia, qualia memoravimus, extruduntur: vox raucescit: cervix nonnihil tortuosa est, gracilis, non versatilis, sed veluti rigens atque intenta: digiti tennes sed articuli crassi sunt: ossium duntaxat species remansit; siquidem, & carnes extabescunt, ungues adunci fiunt: digitorum

ven-

tres rugosi, & lati; nam præ macie neque fasciam ambientem, neque rotunditatem obtinent: quam ob rem, & ungues adunci sunt; ea est enim ipforum requies & fulcimen, quæ ipforum extremitates replet; quoniam & ipsi laborem sustinent, utpote qui solida membra sunt. Item nares iisdem acuminatæ, graciles; malæ extantes, & rubidæ; oculi cavi: lucidi, micantes: tumida, excarnis, pallida, seu livida facies est, buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus assimulantur; in omnibus denique cadaveris speciem referunt. Hunc in modum, & cætera sese habent; tænes enim, & carnibus privati sunt; brachiorum muscoli non apparent; mammarum neque vestigia extant; solæ autem papillæ cernuntur, costas non solum dinumerare perspicue licet, verum etiam ubi desinant, intueri facile est, neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur, patent etiam in os pectorale costarum insertiones: quarum interstitia inania, & cava sunt, Rhombi figuram secundum ossium circumductum ostendentia, præcordia vacua ad superiora convulsa sunt; abdomen, & ilia spinæ dorsi cohærescunt, artus conspicii, prominentes, & macri sunt; perinde se habent, & tibia, & coxendix; & brachium, at spina vertebris superextat, a priori parte cava, utrisque musculis per tabem dissipatis, scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque avium alas imitantur. Hujusmodi ægrotis si alvus perturbetur, actum est; sin ad sanitatem ver-

vergant, perniciosis contraria signis adveniunt. Porro senes in hoc malum frequenter non incidunt, sed minime evadunt. Juvenes autem usque ad florentem consistentemque ætatem post sanguinis rejectionem in phthisim prolabuntur; inde sanescunt quidem, sed non facile. Pueri assidue tussi usque ad phthisim nonnunquam divexati facile ad sanitatem redeunt. Habitus vero in id vitium proni sunt graciles delicatique, fectilibus tabulis similes, alarum instar habentes, prominenti gutture, albidi, rariore pectore. Regiones autem frigidae atque humidae hujusce affectus germanae sunt.

De Purulentis. Cap. IX.

Quibus hominibus in cavis locis e regione pectoris, aut inferius sub transverso septo puris abscessus fiunt; si per os id eji-
ciunt, Empyi, hoc est, Purulenti vocitantur. Si per alvum pus deicitur, Apostematiae graeco vocabulo dicuntur. Ac si in pectore quidem, cum est ulceratum, in pulmone vero, cum phthoe laborant, aut si subcingente costas membrana circa latus, aut os pectoris, quod graeci Sternon vocant, aut inferius, ubi pulmo cum spina dorsi committitur, cohærescitque, aut si quo alio pectoris loco vitium sit; omnibus ad pus excernendum via per pulmonem munita est. Sub intersepto vero in visceribus, jecore, liene, renibus per vesicam; in mulieribus etiam
F per

per uterum transitus datur. Nempe cuidam ego aliquando abscessum laxioris intestini dextra in parte prope jecur dissecai: multumque inde puris effusum est, multum quoque per renes, & vesicam ad plures dies emanavit: unde, & sanitatem homo adeptus est. Causæ vero communes omnium hæ sunt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. Porro, quibusdam in pectore diuturna tussis incumbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, fluxio longinqua, nec non, & acuti morbi in aliquod istorum decubitus; purulentæ originem præbent. At humor alias iners imbecillusque alii inhæret, alias acris, & mordax, & ad mortem usque putrefaciens. Nam, & species infinitæ sunt, quas suo loco postea memorabimus. Sed magnum profecto miraculum est, & quomodo id fiat, ut ab exili tenuique membrana nihil crassitudinis habente, membrana inquam costas interius obtegente, tanta copia puris effundatur, multum enim colligi in multis deprehensum est. Hujus rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudine oriens, ob quam membrana crassescit: verum ex multo sanguine multum in medio pus contrahitur, id si ad interiora subeat, costarum ossa suam propriam sedem obtinent, sed phthisis altera species superius a nobis memorata secundum naturam eveniet; sin ad exteriora procurrat, ossa disjunguntur: in aliquod enim inter costas medium spatium ipsius abscessus acies exeritur; quando in hanc atque in illam partem costarum
ossa

ossa pelluntur. Notarum autem quædam omnium communes, quædam singulorum affectuum propriæ sunt: gravitas potius quam dolor, commune signum est. Pulmo enim dolorem non percipit: febres obscuræ, horrores vespertini, sudores in remissione, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuumque digitis subinde consistentes, atque insurgentes; inquietas, cibi abominatio, totius corporis macies. Quod si & in longum mutatio producit, habitus phthisicus redditur; neque enim ultra in officio natura perseverat: quoniam concoctio non fit, qualis antea inde caro consumitur: color, qualis belluæ efficitur. Spiratio cunctis quidem mala, sed illis peior, quibus ad superiorem ventrem morbus ascendit: quin etiam tussis ab initio tantisper vexat, donec inflammatio, quæ urget, perseverat: quando, & dolores, & horrores augentur, & caliditas, & vigilia, & spiritus difficultas adhuc magis crescunt. Venarum motus parvi, torpentes, imbecilli fiunt: mens delirat, pectus distenditur. Verum enim vero si ad suppurationem inflammatio veniat, omnia maxima fiunt: sed reiectio parva est cum majore tussi, & (a) ex violento abscessu; in primis pituita fertur bile infecta, ad nigritiem vergens tanquam admixta fuligine, adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita est. Quod si proxime rumpenda inflammatio est, quæ rejiciuntur spe-

F 2

ciem

(a) *Aliter violenta extentione.*

ciem carnis habent, crassioraque sunt. At si jam rupta sit, strangulatus discrimen impendet, si multum subitaneumque pus emanavit: si pedetentim vero emittatur, exacte fanitas advenit. Porro si ad inferiora pus transire velit, partes quidem superiores, ubi erat abscessus, acutus dolor occupat: alvus vero humida est, primum aquosa cum pituitosis dejiciens, deinde cruenta quædam circumfluentia: rursumque carnosâ, cum jam effractus abscessus. Hæc pus sequitur aut per alvum, aut per urinæ vias elabens. Sed materiæ ad renes, & vesicam transmutationes meliores omnibus sunt. At si pus infra supprime feratur, ejus color varius est, pallidus, aut albus, aut cinereus, aut lividus, aut ater: pus item aut olidum est, aut odore vacans, crassissimum, aut mediocris corpulentia: aut læve æquale, aut asperum inæquale. Et frustra caruncularum similia in eo fluitantia rotunda, aut lata sunt: quæ facile abluantur, aut tenacia. Utque in summa de pure dictum sit; quæcunque alba feruntur, concocta inodora, lævia, rotunda, & celerius extussuntur, aut per alvum deturbantur, hæc tuta, & salutaria sunt: quæcunque autem perpallida, biliosa, & inæqualia sunt, ea prava esse scito. Sed multo his pejora, livida, & atra; putredinem enim, & exedentia ulcera significant. Ad hæc, & habitum simul animadvertere convenit, & quæ morbum comitantur: nam si excretionem bene tolerat, febre vacat, recte concoquit, bene coloratus est,

est, bene ad cibos se habet, si facile extus-
sit, si arteriarum motus est, vires firmæ,
ægrotus perniciem evadit. At si febris super-
veniat, omniaque in deterius convertantur;
de salute desperatum est. Præterea, & loci
abscessibus occupati simul noscendi sunt;
quibuscunque enim in osse pectoris, quod
Sternon vocant, empyema id est, Purulentia
fit: tarde abscedit: nudæ enim, & excarnes,
& cartilagineæ partes illæ sunt: ejusmodi
vero non facile phlegmones redundantia su-
scipiunt, & absque suppuratione multum
temporis permanent. Siquidem res frigida
cartilaginee sunt, sed earum phlegmonæ mi-
nime nocent. Ipsius vero habitus colliqua-
tiones pravæ sunt; brevi enim tempore sup-
purant. Lienis, jecur, & pulmo, & interse-
ptum celerius quidem pus ducunt, sed peri-
culosa, & mortifera sunt.

De Pulmonis abscessibus. Cap. X.

QUicumque pulmonia laborant, si pituita
sit, nisi diffundatur, superstites erunt:
hi vero morbi primum impetum evadentes
purulenti fiunt. Futuri quidem, aut jam
perfecti abscessus indicia in capite de puru-
lentis exposuimus. Cum perfectus jam ab-
scessus est, non vi ac laboribus ad eum rum-
pendum rejiciendumque, quemadmodum in
aliis corporibus usu venit, opus est: sed fa-
cile per superiora excernitur: cum magis in
raritatibus, quam in corporis habitu disten-

tio fiat. Rarus enim ac foraminulentus pulmo est, spongiæ similis, humorem haud moleste ferens: qui aliam post aliam inanitatem eo usque, donec ad asperam arteriam deveniat, permutare solet. Circuitus autem humori faciles sunt, quandoquidem flexile atque lubricum pus est. Respiratio etiam sursum spiritum efflat. Sæpius autem mortem effugiunt, nisi aliquando quispiam subitanea ac multi humidi attractione stranguletur: quod arteria puris multitudine obstructa aërem non recipiat. Horum nonnulli progressu temporis moriuntur, quemadmodum phthisici aut purulenti extingui solent. Sputa vero candida sunt, spumantia, cum saliva permixta, alias cineracea, aut subnigrantia. Et Bronchia, id est, asperæ arteriæ circuli nonnunquam expuuntur ob ulceris varietatem, si alte abscessus penetrat: quando, & fragmenta visceris expelluntur. Raucescunt, breve spirant: gravem vocem edunt: ipsorum pectora latefcunt, & latioribus humiditatis causa indigent: oculorum nigræ partes fulgent, albæ vero albißimæ sunt, ac pingues: malæ rubent: venæ in facie elatæ ac tumidæ sunt. Mirum est autem in his, quod tenor, quam pro corpulentia, major est, animi vero alacritas, & constantia tenore potentior.

De Asthmate, sive Anhelitu. Cap. XI.

SI a cursu, exercitationibus, & quolibet negotio spiritus ægre redditur; Asthma græce, Anhelitus latine vocatur. Morbus quoque ille, quem Græci orthopnoeam dicunt, & ipse Asthma nominatur; in accessionibus enim & ipsi anhelant. Orthopnoeam vero appellant, quoniam erecto duntaxat corpore facile spiritum ducunt: decumbentes enim strangulantur: propter extentionem igitur, quæ in spirando adhibetur, affectui nomen Orthopnoea, id est, Recta spiratio inditum est. Erectus enim homo ad respirandum extenditur, at si supinus decubuerit, strangulationis instat periculum. Afficitur autem pulmo, simul etiam quæ spirationi conducunt, afficiuntur inter septum, & pectus. At si cor vitiatum sit, nunquam diutius vita produci poterit: hoc enim loco spirandi vivendique initium situm est. Causa est frigiditas spiritus, atque humiditas, materia vero, crassi interiusque abditum humores. Huic vitio mulieres opportunæ sunt magis, quam viri: quandoquidem, & humidæ, & frigidæ sunt. Pueri facilius, quam hæ, liberantur: nam ipsorum natura in incremento est, quæ valentissime calefacere potest. Viri tamen non facile hoc morbo capiuntur, citius tamen capti pereunt. Differtur autem interitus quibuscunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incalescit, & accenditur:

Unable to display this page

lius, tussis (a) longior, & rarior fiet: plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: urina copiosa scaturiet, licet nondum quicquam in ea subsidat: vox sonantior, clariorque reddetur; somni longiores, quantum satis fuerit, efficientur; præcordia remittentur; dolor interdum ad scapulas in remissione transivit; anhelitus rarus, lenis, sed cum vocis asperitate fit. Ita sane mortem effugiunt. Sed in morbi cessationibus, licet ipsi non decumbentes obambulent, secum tamen morbi signa circumferunt.

De Pulmonariis. Cap. XII.

ANhelitus species Pulmonarium est, quod græci Pneumodes vocant. Et a pulmone vitium, quemadmodum & anhelitus, oritur. Quæ insunt enim, utrique communia sunt, & exigua differentia est. Nam spirandi angustia, & tussis, & vigilia, & caliditas utrumque vitium comitantur: item in cibos odium, & totius corporis extenuatio. Id enim malum cum foedum sit, producit, neque tamen anni spatium excedit. Nam si autumnii tempore ægrotare quis inceperit, vere, aut æstate futura vitam finiet: si hyeme, sequenti autumno moriturus est. Interdum, & senes in hanc labem facile incidunt, exterriti. Ea correptis levi momento ad per-

F 5

niciem

(a) *Aliter minor.*

niciem opus est: omnes simillime spiratione privantur: arteriarum motus parvi, crebri, infirmi sunt. Sed hæc & in anhelitu reperiuntur. Privatim vero hi tussunt, tanquam aliquid expulsuri, cum tamen irritus eorum labor sit, nihil enim rejiciunt: verum si quid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinosumque est. Pectus in his latius utique est, non obtortum, non ulceratum. Tametsi autem pulmo non suppuret, humorum tamen veluti concretorum plenus est. Temporis intercapedines inter hujusce morbi accessiones longiores sunt. Nonnulli ex his celerius suffocati sunt, quam aliquid deterius omne corpus invaserit: nonnullis vero in Hydropem circa ilia, aut in eum, qui anasarca dicitur, morbus iste mutatur ac desinit.

De Jecore. Cap. XIII.

JEcur lieni in generationem æquilibre est: dextram enim lævamque partem hæc viscera occupant, naturaliter paria numero, sed facultate tam in sanitate, quam in morbis imparia. In sanitate quidem, quoniam principatum alimenti jecur obtinet; siquidem venarum radicatio jecur est. Quin etiam in morbis ad sanitatem consequendam multo, quam mors, valentior causam habet. Igitur quanto ad sanitatem jecur melius est, tanto, & deterius a morbis afficitur. Etenim celerius, & violentius inflammatur, & frequentius

Unable to display this page

nata duritia est: & extremitatis processus nequaquam cernitur. Porro si ad interiora subit abscessus, longe medico natura præstat: aut enim ad intestina, aut ad vesicam pus convertet; verum multo innocentior est in vesicam via. At si extra feratur abscessus, ipsum non secare utique malum est: nam si prætermittatur incisio, a pure jecur eroditur, nullaue mortis dilatio est. Si secare autem malis, profluvii sanguinis periculum instat, statimque hominem perdi contingit; nam sanguinis e jecore profusio coerceri nullo modo potest. Igitur si aliquando necessario ad sectionem venire cogeris, ultorium ferramentum candens perspicuumque ab igne accipito, & usque ad puris locum intrudito: idem enim tibi, & fecat, & comburit. Quod si homo periculum evadit, tum pus album effluet, concoctum, læve, olidum, quoniam crassum est istis, febres, & acerba remittunt, omniaque facile mulcebuntur. Verum si in intestinum pus effunditur, ex alvo primum aquea feruntur, postea humori, in quo sint lotæ carnes, similia: item qualia in torminibus, ubi ulcerata intestina sunt, exire solent, interdum cruentum virus, interdum concretus sanguis effunditur: fertur, & bilis flava, sincera, aut porracea, & postrema interitum afferens nigra bilis. Si non suppurat ulcus, & mali odoris quædam veluti putredinem venter expellit; crudum alimentum præterfluit ob ventriculi intestinorumque intemperiem: neque enim bene se habens jecur iterum

rum ea concoquit: postea igni acer suboritur, omniaque in malum prolabuntur, carnes colliquatione tabescunt; motus arteriarum parvi sunt, & ægra spiratio ubi haud ita multo post vitæ finis imponitur. Cæterum quibusdam difficultas quidem intestinorum ulcusque sanata sunt, morbus tamen in aquam inter cutem desiit. Quod si omnia remittantur, pus album fit, læve, æquale, inodorum: venter dejiciat, & cibaria concoquat, homo in bona spe est. Optimum vero est per lotium crism fieri: hac enim securior est minusque maleñcus puris transitus. Verum si a phlegmone jecur non suppurat, nemini dubium fuerit, tumorem durum subsidentem in scirrhum mutari ac stabiliri: quando continuus dolor non infestat: cumque adest, obtusus inersque sentitur; raro vero & caliditas; a cibis alienatio, ab amaris delectatio, a dulcibus contristatio; horrore afficiuntur: subalbicant, virent: lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: venter squallet: dejectiones crebræ fiunt: malorum autem colophon aqua inter cutem. Post aquam inter cutem si multa urina, & crassa feratur, multumque in ea limosi subsideat, & cum impetu erumpat; humorem illum intercutaneum effluere posse sperandum est: si tenuis autem, subsidentia carens, paucaque urina exeat; aquam inter cutem auget fovetque. Quod si pristinas vires natura recipiat, & quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet: post multorum,
&

Unable to display this page

rentur in causa fuit: tanquam non lienis, sed membrana affecta esset, nam peritonæon, quod græci vocant, inflammatione occupari isti existimant, contumax autem atque indomitus instar lapidis tumor est; talis plerumque a Scirrho lienis efficitur: quando, & ambiguitas difficultasque maxima simul adest. Verum si forte suppuret, tractabilis est utique & in parte summa, ubi puris quoque creatio est, tactui cedit, quando vero pus non ducit, tactui omnino resistit. Porro nonnunquam scirrhus totus super ventrem suspensus est, in hanc, atque in illam partem, prout impellitur, delabens: donec pusillus cum sit, locum ad fluitandum habet. Adest nausea, & anxietas: maxime cum instat eruptio. Incrementi autem notæ sunt febres, dolores, & horrores: multoties enim horrent; nonnunquam vero non horrent, cum brevi caliditate; & dolore vacant, hac de causa interdum, & in splene abscessus oriens latuit, rarum enim, & sensu carens in sanitate quoque viscus est. Turgent isti, atque humoris, tanquam Hydropici, pleni sunt, atro colore viridi admixto suffusi, ægre omnia patientes, pectore veluti pondere oppresso graviter spirantes: evidens enim malum est, usque ad superiora spiritu venter impletur crasso, caliginoso, humido quidem ad speciem, cum tamen non sit humidus, tussis adest multumque irritantur, sed pauca sicca extruduntur. Venter si quæ infra depellit aquosa, primo paulum sublevat, deinde si largius dejicit, homi-

hominem quidem tabefacit, sed nihilominus juvat. At si & abscessus ruptus fuerit: pus utique purum, & concoctum nunquam excernitur, sed subalbidum, & cinereum, quandoque fæculentum, aut lividum, quod si, & profundior abscessus fuerit, nigra etiam fertur humiditas: quando, & aliqua succi lienis, qui simul tabeseit, particula exprimitur. Quibusdam præterea, & integræ lienis partes exierunt: siquidem & natura dissolubilis lienis est. Cæterum si morbus ulcere non substitit, sed in longum tempus extrahitur; cibos averfantur, malo sunt habitu, tumidi, aspectu foedi, multis ulceribus toto corpore, sed maxime in cruribus scatent: rotunda, livida, concava, sordida, ægre sanabilia ulcera sunt; sicque demum tabefacti interiере. At in exiguo tumore cum durtia, & renixu indolentia est: unde fit, ut isti longiorem vitam ducant. Verum si ab affectu superentur, aqua inter cutem, aut phthisis necessario sequitur: & corporis eliquatio supervenit: atque iste sane pernicipiei modus ipsos e vita migrare compellit. Pueri ac juvenes facile calamitatem hanc patiuntur, facileque inde liberantur: senes vero non facile utique læduntur, sed affecti evadere interitum nequeunt. Quin etiam seniores quidam nescientes ipsi vitio lienis absumpti sunt: nam & pusillus tumor ipsis causa interitus fuit. Longa quoque ægritudo tabidos facit, & juvenibus otium maxime nocet, quicunque a certaminibus exercitationibusque corpus quieti desi-

desidiaque tradunt: loca palustria, aquæ exuberantes, falsæ, virosæ: inter anni tempora ferinus autumnus.

De Morbo regio. Cap. XV.

SI bile flava, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus a viscere suffusum sit: affectus hic a græcis Icterus, a latinis Regius morbus, sive Arquatus, sive Aurigo dicitur. Difficile utique in acutis malum est: quia non solum ante septimum apparens, sed etiam post septimum infinitos necavit, raro autem ad extremum febrem bene indicavit: ipse vero haud facile discutitur. Neque vitio jecoris tantummodo provenit, ut nonnulli medicorum existimant: sed & ventriculus, & lienis, & renes, & laxum intestinum in causa sunt, & ab jecinore quidem nascitur, si phlegmone, aut scirrho viscus illud opprimitur, a solito tamen munere non impeditur, creatur enim in jecinore bilis, eaque in jecinore posita vesica fecernit. Verum si meatus ad intestinum bilem deferentes phlegmone, a ut scirrho interclusi fuerint, vesica autem exundaverit; bilis retro labitur. Cum sanguine igitur miscetur, qui per totum corpus discurrens, secumque bilem vehens in omnia membra diffundit: atque ita corporis species bile tingitur. Stercorea vero albida sunt, & argillam referentia, neque enim bile colorantur, quoniam humoris ejus affluxu carent,

idcirco, & venter valde ficcus est: siquidem bile neque madet, neque stimulatur: color autem ad (a) albedinem vergit. Si morbus regius ab liene ortum habeat, color est ater cum viridi mixtus, ipsius enim atra bilis alimentum est: cum sanguinis atræ effigies quædam ac simulacrum sit, cujus purgamenta non suscipit, neque elaborat lienis ægrotans, inde fit ut per omne corpus cum sanguine dilabantur. Propterea lienis arquato laborantes cum viriditate quadam nigricant, ipsorum quoque consueta stercorea nigriore colore imbuta sunt, nam quod alimenti in splene abundat, ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. A laxo etiam intestino, & ventriculo arquatus provenit: ubi concoquendi facultas in ventriculo, & laxo intestino, quod Græci Colon nominant, læsa fuerit; nam, & in colo concoctio efficitur, & ab ipso alimentum in jecur digeritur. Igitur si aliud alimentum crudius jecur susceperit, proprium quidem elaborat, & conficit, alienum vero dimittit, sanguis enim, qui distribuitur, coli cessionem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam disseminat, in colo autem cruditas ipsius bilis effectrix est. Hunc sane in modum ab omnibus visceribus arquatus oriri poterit, non modo ab iis, quæ jecori escam suggerunt, sed etiam ab iis, quæ a jecore suscipiunt. Neque enim per canales duntaxat sensiles,

(a) *Aliter album cum viridi mixtum.*

files, sed multo copiosius per halitus natura in omne corpus alimenta distribuit; qui a toto in totum natura ipsos per solidas, ac densas partes dirigente discurrere facile queunt, gignuntur itaque halitus bile infecti, & corpus, ubi infederint, colorant. Nempe per alvum laborante colo non fit albida excretio; jecur enim creandis succis nullam noxam patitur, exitumque bilis ad intestina patentem habet. Habitus quoque totius corporis ad morbum regium citandum summopere efficax est; habet enim, & in toto causam, quæ hujusmodi est. In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in omnibus item humorum est creatio ac separatio, sed aliorum alia, singulis autem propria: ut puta in carne fudor, in oculis lachryma, in articulis, & naribus mucus, in auribus Cypselis græce dicta, Latini aurium Marmorata, seu Cerumina vocant. Itaque si ad singula obeunda munera calidum fatigatum lassatumque fuerit: ipsum quidem in acre atque igneum vertitur, humiditates autem omnes in bilem abeunt, ignis enim opera amara, & bile infecta sunt; quod si, & in sanguine cruditas incidat; sanguis biliosus efficitur, & quoquoqueversus nutriens dispergitur. Propterea, & ubique bilis conspicitur. Plane acerbum id malum est, color vero specie horribilis: etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet, quod in lapide pulchrum fuerit. At supervacuum mihi videtur, unde id nomen Icterus tractum fuerit, explicare:

præterquam a terrestribus feris quadrupedibus; quas Græci Ictidas, Latini Viverras, aliqui Martes vocant, & Sylvestris mustellæ species est: his enim bestiis oculi hujuscemodi colore tincti sunt. Duæ sunt hujusce labis species: aut enim in flavum croceumque vergit, simulque albicat, & virescit: aut in lividum nigrumque declinat; atque adeo istorum causa, & ipsius bilis causa est. Aliqua enim bilis flava est subtilis, perspicua, tenuioris generis: aliqua magis colore saturata, ut crocum, aut vitellum ejusdem speciei quis affirmet. Secunda bilis speciei nigrioris coloris est, porri, aut issatidis herbæ colorem referens, atra inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates, penes autem calorem atque humiditates istarum mutatio fit. Quin etiam viscera hujusce varietatis causæ sunt: ut puta si flavum viscus fit, quale jecur est, aut lividum, qualis lienis. Quocirca si ab aliquo viscere arquatus oritur: a jecore quidem: jecoris notæ sunt; liene lienis; singulorumque, unde oritur, membrorum indicia apparent. Si nullius membri signa videantur, universi habitus ægritudo est. Perspicua vero sunt, & ea quæ in albissimis oculis cernuntur. Frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipue, & in parvo arquato color exquisitior efflorescit. Porro quicumque nigro arquato laborant, in his ater color viridi commixtus apparet, iidem frigent; imbecilli, desides, tristes, atque demissi animo sunt, tetrum odorem

rem exhalant : gustatum amarum habent : spiritus non facile ducunt : in ventriculo morsum percipiunt : alvi excrementa porracæla, subnigra, arida sunt, ægreque descendunt, urina bene colorata est, ad nigrius vergens, ad hæc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant, moerent, melancholia agitantur. At in albiore arquato color est ex albo, & viridi temperatus : mente sunt hilariiores : cibos accipere primo eos piget : sed ubi cœperunt, gnaviter comedunt : facilius, quam priores, concoquunt : alvi purgamenta alba sunt, arida, cretacea : lotium reddunt flavum, pallidum, crocinum. In utrifque corpus omne pruriginosum est : calor in naribus exiguus quidem, sed mordax percipitur : nam biliosum distrahit laniatque. Gustatus amarorum quidem non amarus, quod mirum est, non tamen dulcis : dulcium vero amarus ; in ore namque bilis in lingua residens, & prius cibus occurrens sensum hunc ludificatur, ac decipit. Lingua enim bile suffusa cibos non sentit ; atque antea quidem jejunii tempore bilis quiescit : neque idcirco lingua, propter consuetudinem ægre fert ; verum si cibus excitatam bilis efferbuerit, ipsa cibus objecta prius linguam movet ac stimulat. Itaque sive amara sit esca, amari sensus est, sive dulcis, biliosi perceptio : bilis enim sensio prævertit. Falluntur autem, qui amara videri dulcia existimant ; res enim haud ita se habet ; sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat propter morbi

consuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repræsentat; verum in dulcibus, & amaris cibariis idem status reperitur: fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. Utique si nullius visceris calefactio evidens fuerit, plerumque sine noxa arquatus est, sed diuturnior; si perseveraverit, atque insuper viscus inflammatione vexatum fuerit; in aquam inter cutem, & malum corporis habitum ut plurimum definit. Plerique & sine aqua inter cutem colliquati interiере. Id malum adolescentulis juvenibusque familiare est; quibus & minus officit. Pueris autem, non admodum inusitatum, non omnino tamen innoxium est.

De Cachexia, sive de malo corporis habitu. Cap. XVI.

OMnium simul vitiorum malus habitus conversio est. Siquidem ab omnibus morbis propagatur, & emanat. Verum & ipse solus citra alios morbos materiam multum lutulentam nactus, a principio nova ægritudo gignitur. Et habitus quidem malus simplex communis est, & symptomata multa comitantur: nomenque ipsum significanter inditum est. Gracilitas vero aut pallor aut tumor, & si quid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur. Malus autem habitus unius ingentis affectus species est: eique nomen tale fuit impositum. Nam ho-
minis

minis ad omnia bonus habitus est, & ad concoctionem, aut ad distributionem sanguinis creatio, atque omnis naturæ functio inde provenit, hæc consequitur facilis spiratio, validæ vires, floridus calor, sed prima omnium sanitas. Quod si ad imbecillitatem vitiosorum corporis humorum, quæ Cacochymia a græcis dicitur, natura conversa fuerit; id jam malus habitus est, quem græci Cachexiam nominant. Valetudo hæc vix sanabilis est, malumque longissimum: longo enim tempore acquiritur, neque ab uno corporis vitio, neque ab uno viscere prodiens. Sed omnium est in deterius conversio. Quo circa ab hac enascentes morbi inevitabiles sunt, ut puta aqua inter cutem, aut phthisis, aut eliquatio. Siquidem, & mali habitus causæ colliquationis germanæ sunt. Morbus autem in multum tempus extrahitur: intestinorum difficultas adest continua: quibusdam morborum reversiones eveniunt: bene utique cibos appetunt, tametsi multos ingerant, ac repleantur: crudi vero, & non confecti digeruntur, quoniam alimenti elaboratio ad concoctionem pertinens, debilis admodum atque invalida est. Labis hujus causæ sunt, & ab hæmorrhoidibus, quas vocant, venis effluviū suppressio, & usitatorum vomituum retentio, & ab exercitationibus quies, & sudorum exsiccatio, & ab ingentibus laboribus otium: quando enim horum singula, quæ aderant, non amplius revertuntur; tunc sequitur corporis gravitas, pallor subinde repetens, ven-

ter flatibus refertus, oculi concavi, somni graves torporem afferentes. Verum enim vero hæc si erraticæ, & non statis temporibus fiant: morbi inconstantiam infirmitatemque significant, sin altius exactis radicibus maneat, neque desistere velint; ingentis malæ nuncia sunt. Stantibus pedes tibiæque intumescunt, decumbentibus autem partes declives atque jacentes. Quod si decubitus mutaverint, tumor in illas decumbentes partes devolvitur: humidique aut frigidi in gravitatem fit circuitus, nam si calor humidum evaporet, id vero non effundatur, postea delabatur. Multos utique cibos appetunt, edaces admodum sunt: celerior concoctione distributio fit crudiorum magis, quam inconcoctorum, nutritio non perficitur. Sed hoc inde provenit, quoniam in toto alimentum a natura non concoquitur, in ventre enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem est; qua propter neque optimus, neque boni coloris sanguis procreatur, cumque crudorum succorum omne corpus refertum fuerit, & ciborum appetentia evanescat; sic malo habitu usque ad ventriculum grassante, & affectu jam summam potentiam obtinente, tunc sane tumidi fiunt, imbecilli, & ad omne opus abjecto prostratoque animo. Alvus sicior est, plerumque recrementa bile privata, alba, aspera, crudaque dejiciunt: corpore squallent, sudore carentes, & pruriginosi, somnus nequaquam firmus est, sed decumbentes connivent: tarde spiritum ducunt: arteria-

teriarum motus languidi sunt, debiles, frequentes: post quamlibet autem vel exiguum actionem frequentissimi sunt. Post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in temporibus elatæ apparent: partes enim, quæ circumjacent, emarcuerunt: verum, & in brachialibus longe grandiores inflatione venæ redditæ sunt: sanguis atro colore viridi admixto infectus est. Ab his phthisis, aut colliquatio hydropem anasarca vocatam, aut ascitem adducit: istorumque procreatio inevitabilis est. Ætates hujus morbi feraces sunt in primis senectus, neque mortem evadunt. Pueri, & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius. Florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facile sanantur. Tempus anni non unum hanc fert ægritudinem, neque uno tempore finitur: verum autumnus concipit, hyems alit, ver ad ultimam vehementiam perducit, æstas vero interficit.

ARETÆI CAPPADOCIS

DE

SIGNIS, ET CAUSIS
DIUTURNORUM MORBORUM.

LIBER SECUNDUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO

INTERPRETE.

Hæc insunt in hoc Libro.

De Hydrope.	Cap. I.
De Diabete.	Cap. II.
De Affectibus renum.	Cap. III.
De vitiis vesicæ.	Cap. IV.
De Seminis effluvio.	Cap. V.
De Stomachi vitiis.	Cap. VI.
De Ventris affectu.	Cap. VII.
De Dolore intestini coli.	Cap. VIII.
De Difficultate intestinorum.	Cap. IX.
De Levitate intestinorum.	Cap. X.
De Affectibus uteri.	Cap. XI.
De Articulorum, & coxendicis morbis.	Cap. XII.
De Elephantiasi.	Cap. XIII.

*De Hydrope, hoc est, Aqua inter
cutem. Cap. I.*

Aqua inter cutem, quam Græci Hydro-
pa vocant, injucundum aspectu vitium
est, & toleratu difficile, ab ipso enim per-
pauci

Unable to display this page

nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, Hydrops anasarca generatur: prava quidem est harum singularum constitutio, pejor autem multo ipsarum permixtio. Nam earum, quæ in ilibus fiunt, una uni earum, quæ totum corpus inflant, sociari nonnunquam consuevit. Difficillimus est autem tympanias cum anasarca vocato copulatus. Ex occupantibus enim illa tympanias ascite improbior est: ex infestantibus vero totum corpus leucophlegmatias, quam anasarca benignior. Mitis quidem ut in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter conjungatur: pejor vero, si aliqua ex minoribus cum altera ex majoribus admisceatur. Quod si duarum majorum mixtio exacte facta fuerit, gravius inde malum exoritur. Notæ autem maximæ sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimæ. In ascite namque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, præputium, & totus collis ob inæqualitatem tumoris tortuosus est, tangito vero, & aliquam in partem manum imprimens intro moderate pellito, ad alias enim partes humiditas transluet. Verum etiam in corporis ad alterutrum latus conversionibus humor in locum declivem, & tumorem, & fluctuationem facit, fluctuantisque liquoris sonitus exauditur, quin etiam sicubi digitum impegeris, locus cavus efficitur; & multum temporis cavus perseverat.

Hæc

Hæc utique ascitem signa declarant. Tympanias autem ultra tumoris spectaculum, etiam auditus sonorus est, nam ad palmæ percussum abdomen sonum edit, neque ad corporis conversionem spiritus locum mutat, etsi enim locus ambiens aliquorsum inclinatur, spiritus tamen æqualis supra & infra ubique permanet. Cæterum si in nebulam, & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfecte mutatus aliquando fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterum anasarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem, & brachia reddunt, & quæcumque in aliis vacua sunt, in huiusmodi ægrotis opplentur. Quandoquidem in leucophlegmatia alba pituita, frigida, & crassa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiaque tumescunt; abdomenque ex inflatione crassescit: mammæ quoque in tumorem excitantur illis scilicet, qui juvenes robusti in ætatis prospera fortuna consistunt. At in hydrope anasarca vocato carnis liquamentum fit in succum speciem carnis referentem: saniesque cruenta, qualis ab intestinorum ulceribus emanat: talis vero, & a membris aliquo gravi, quod super inciderit, contusis, si paulum superficiem secueris, humor effunditur. Ex duabus quidem speciebus permixtio ambarum indicia obtinebit. Omnibus vero simul inest pallor, spirationis difficultas, tussis, diversis temporibus segnes sunt: pigritia multa, a cibo alienatio, quod si aliquid assumant quamvis

vis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur: distentiones patiuntur, quales ex saturitate fiunt, citra madorem eorum corpus est: idcirco neque in balneis sudore madescunt, præterea albidi sunt, & effœminati. Anasarca laborantes colore ex atro, viridique permixto infecti sunt: obscurasque, & nigras venas habent. In ascite atque tympania conspicuæ, atque admodum evidenter sunt in brachialibus atque in abdomine. In anasarca vero atque phlegmatia tumore omnia delitescunt: somni sunt graves, torpentes, breves: animæ deliquium, circa minima quæque sollicitudo, vivendi cupiditas, tolerantia non ex animi alacritate, ac bona spe, ut in iis est, qui prospera fortuna utuntur; sed ex ipsa morbi natura; neque causa dici potest, sed mirari tantum id licet, quod mehercule magnum est, namque in aliis haud omnino perniciosus affectibus ægrotantes abjecto sunt animo, tristes, mortis amatores; in his vero, & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam a copioso frigida potu continuo provenit, cum præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitaverit; postea humidum in peritonæum delatum sit, atque inde in ventribus insitus calor refrigeratus fuerit; deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem versæ per transpirationem digerebantur. Id igitur si incidit facilius est huius morbi curatio, ante quam viscus ali-

quod

quod, aut totus homo affectus sit. Cæterum, & ventosus cibus, & cruditas, & buprestes aquam inter cutem pepererunt. Est hæc omnibus communis calamitas viris, mulieribus, cuicunque ætati; præterquam quod alii in aliam speciem sunt propensiores. In vocatam anasarcam, & leucophlegmatiam pueri. Juvenes autem ad consistentem usque ætatem inundationi ilium obnoxii sunt. At senes omnibus quidem generibus sunt expositi, cum inopes sint caloris: frigida enim senectus est; verum ad humoris multitudinem contrahendam apti non sunt: ipsis igitur tympanias accidere consuevit. Omnes quidem species pravæ, hydrops enim morborum omnium vitium est; sed inter ipsas leucophlegmatia mitior habetur: nam multæ, & variæ sunt ejus tollendæ prosperæ occasiones, sudoris, aut lotii excretionem, aut alvi nonnunquam in hujusmodi ægrotantibus copioso effluvio, jam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autem tympanias est; adhuc tympania difficilior anasarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. Quod per Jovem neque Diis ipsis facile fuerit. Nonnunquam, & exigua in parte homo aquam inter cutem patitur: ut secundum caput in eo morbo, qui Hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut jecinore, aut liene in mulierum utero, & cæteris hæc species sanabilior. Nam si ejus ostiolum a priori conclusionem hiare cœperit; humorem quidem si habeat, effundit:

dit: si spiritum, efflat; quod si uterus anasarca laboret, plurimum tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi species talis agnoscitur: in ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ in loco ubi Ascites fieri solet, excitantur. Cæterum, quod humore multo refertæ sint; illud indicio est, si abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. Hæc utique aquæ inter cutem species haud levis est: unde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facile reperitur. Alii namque affirmant hujusmodi ampullas per intestina transiisse. Ego vero id nunquam vidi: idcirco, neque non scribendo affirmo, nam sive ex intestino colo, sive ex ventre ferantur, qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo: iter enim ad omnium excretionem per sedem lubricum, ac patens est, at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egressio credi non potest: neque enim innoxium, neque citra perniciem intestini vulnus est.

Unable to display this page

vesicam enim confluit exundatio. Cum morbus iste jam perfectus est, facile omnes eum deprehendunt. Sed cum futurus est, os humore privatur: saliva est albida, spumans, perinde atque in siti: nondum tamen sitiunt, præcordia gravia sunt: calorem, aut frigus a ventre in vesicam tendere sentiunt, prout adventantis morbi processus est, quin etiam paulo plus lotii, quam moris erat, effunditur: sitis adest, sed nondum vehemens. Cumque amplius clementum accipit, calefactio parva quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur, abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & urinæ profluvium, & sitis jam auctæ insigniter sunt: cumque ad extremum colem vitii consensus pervenerit, protinus urinam reddunt: atque inde mihi huic morbo Diabetes appellatio indita fuisse videtur, perinde ac si pertranseuntem dixeris, quod in corpore humor non remanet. Sed ubicumque in homine collectus stagnaverit, ad exitum labitur. Durant sane aliquod tempus, licet non admodum diu: nam cum dolore mejunt, atque atrox fit liquefactio; neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carniū magna copia in urinam eliquatur. Hujusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecit, & in crisi aliqua malignum virus latenter morbi reliquerunt. Haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenum ex his, quæ vesicam,
&

& renes infestant, huic affectui causam præbuisse. Quin etiam si quis a Dipfide morsus sit, talis morsum effectus sequitur. Dipfas autem reptilis fera si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, isque copiose bibit; neque siti medetur, sed ventrem obruit humore; adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. At si quis ob ventris distentionem doleat, graveturque humoris copia, & ideo paulum temporis a potu abtineat; iterum sitiens largissime bibit. Atque hæc est malorum vicissitudo: se namque mutuo sitis, & potus adjuvant. Alii præterea sunt, qui lotium non reddunt: neque ulla est alia ejus, quod bibunt, transpiratio: itaque potius insatiabili aviditate, humoris inundatione, ventris distentione, repente ac penitus disrupti sunt.

De Renum affectibus, Cap. III.

Renes substantia glandulas, quas græci Adenas vocant, referunt: colore autem rubidiores sunt, quale est jecur potius, quam mammæ, aut testes: nam, & hi adenes sunt, verum albiores. Figura testibus similes, lati magis sunt, juxta & retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorum instar foraminibus pervios. Ex utroque nervosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicæ terga utrinque sese inferunt: æqualis est autem lotii a renibus in vesicam via. Hujusce viæ multi atque varii affectus renes, prædictosque meatus male habent: aliqui

acuti sanguinis profluvio, & febribus, & inflammationibus jugulantes; hi vero sunt, quotquot ego enumeravi: aliqui diuturni hominem colliquatione dissolventes, haud letales quidem, sed infanabiles, & una cum ægroto commorientes. Diuturni itaque sunt abscessus, ulcera, calculorum exortus, hæmorrhoides vocatæ. Ulcera quidem hominis ex abscessu facta omnia plane diuturnissima sunt, atque ægre sanationem recipientia. Calculorum vero diuturna est creatio, cum dolore obstructions: haud enim facillimus est exitus: ad hæc difficilis est, & lotii suppressio. At si multi sint, & exigui calculi, sese mutuo impedientes, remorantur: aut si unus sit magnus, locorum angustis intrusus inhærescit. Atque si utroque in rene hæc fieri usu veniat, interclusa urina, distentisque locis, paucis diebus superstites ægri moriuntur. Recte sane natura renum ventrem oblongum, & urinæ canalibus magnitudine æqualem fabricavit, exiguis quidem calculis ampliorem, quo superius concretus calculus expeditissimum in vesicam iter inveniat, atque ideo lapilli oblongi generantur. Plerumque enim prope urinæ fistulas id genus lapilli concrescunt, & quotquot eo loco fiunt, inæqualis crassitudinis sunt: priori in parte ob canalium angustiam gracilescunt, posteriori autem crassiores fiunt; quoniam renes deorsum vergunt, in solis autem renibus oriuntur, hisque igneo calore ferventibus; neque enim sedem in fistulis urinæ calculi obtinent,

tinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistu-
 las inferius delabuntur, quæ, & indicia, &
 materia hujusce affectus sunt. Quod si ali-
 quando grandior effectus lapis concavo renis
 inhæserit, tunc dolores lumborum circa mu-
 sculos, quos Psoas Græci appellant, excitan-
 tur, & ad medias usque costas perveniunt.
 Multis sane dolor iste, perinde ac si morbi
 lateralis esset, imposuit: præterea gravitas
 adest coxendicis: dorsum ægre incurvatur:
 difficulter annuunt: tormina dolores infe-
 runt gravia, perseverantia: intestinum enim
 sinuosum est: cumque exundat urina, & di-
 stentiones increscunt, ad mejendum, ut in
 parturiginibus, proritantur: flatuosi sunt, sed
 flatus excerni nequeunt, febres adsunt mor-
 daces, præaridæ, squalida quidem lingua,
 sicca vero est alvus: macrescunt; a cibo ab-
 horrent: quod si quid assumant, neque con-
 coquere, neque distribuere facile possunt.
 Sin autem in lotii canaliculum lapis incide-
 rit, concussio corporis fit, ut in rigore cal-
 culi progressus sentitur (a) communi simul
 violento. Quod si in vesicam delapsus fuerit;
 lotium aquosum uberius effunditur: alvus
 dejicit: flatus inde exhalant: extensus sto-
 machus est; ructus eduntur: a prioribus ma-
 lis quies datur: interdum quoque ulcerato
 canali præter lotium cruor emanat. Secunda
 porro calamitas est, cum per colem calculus
 transmittitur. Nam si amplior sit, quam uri-

H 3 næ

(a) Hæc verba abundare videntur.

næ iter (Græci Urethram vocant,) capere possit; in eo multum temporis hæsitat, atque vesica multitudine urinæ completur: tumque ejus majore cum dolore suppressio fit: nam cum vesica, & canales ureteres vocati veluti incenduntur. Ægerrime autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim, & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam callosas duritias. Plerumque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur. At colore nonnulli albicant argillam referentes, talesque sæpius in pueris generantur: alii flavi sunt instar croci, hi vero in senibus reperiuntur, quibus in renibus creari solent; crebrius enim pueris in vesica lapilli oboriuntur. Concretionis autem causæ geminæ sunt. In senibus frigidum corpus, & crassus sanguis, frigidum vero crassas materias celerius cogit: indicio sunt aquarum natura calidarum fontes: hæ namque refrigeratæ in tophaceum lapidem condensantur. At in pueris multum sanguinis limum elixatum generandi calculi veluti sedem ignis habet. Igitur in calculi creatione talis est affectio. Cæterum nonnulli sunt, qui per quosdam circuitus sanguinem mejunt, hujusmodi affectus hæmorrhoidum profluvio similis est; similis est quoque corporis constitutio, nam valde palleſcunt, torpent, ignavi sunt, cibum fastidiunt, cruditate laborant, & cum excretus est sanguis, languidi fiunt, membra resolvuntur; caput vero levius, & agilius redditur. At si per circuitum nihil sanguinis

Unable to display this page

calculis ulcera facta sint, insanabiles inde morbi nascuntur, cita colliquatio, morsque adveniunt.

De Vesicæ affectibus. Cap. IV.

VESICÆ morborum nullus placidus est, quippe acuti inflammatione, vulneribus, convulsione, febribusque acutis interficiunt. Ulcus vero, & abscessus, aut resolutio, aut lapis magnum tolli nequit: neque enim portione, aut medicamento frangitur, aut circumteritur; neque præter noxam exciditur; opus est enim, & tenues vesicæ partes simul cedere; id vero aut eodem die hominem perdit, aut paucis diebus convulsionibus, febribusque consumit. Nisi excidatur autem præter urinæ conclusionem doloribus, febribusque, aut liquationibus homo contabescit: sin haud ita magnus sit calculus; frequentius lotium cohibetur: nam facile in cervicem delapsus lotii transitum obstruit: securius autem quam grandiores exciditur, sed vesica quoque necessario fauciatur: cumque mortis periculum evaserint, in fistulam Græci Rhœada vocant, prolabuntur, quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus non est tolerandum, perpetuum scilicet urinæ profluvium, siue quis ambulet, siue dormiat, ambulantes vero maxime injucundum. Valde parvi autem plerumque citra noxam exciduntur. Quod si vesicæ inhæserit calculus, ex colliquationibus patefiet: sed neque dolorum, neque

neque gravitatis expertes sunt, licet urinam expedite reddant; sin minus, & urinæ difficultas accedet. Omnes vero calculos ex fabulosis urinæ subsidentiis depræhendentes: & quod istis virilia sæpius arriguntur; quando enim mejunt, subestque calculus, dolent, tractant, attrahuntque pudenda, tanquam calculum cum vesica exempturi. Anus quoque vitii particeps redditur pruritu laborans. Prominet vero & rectum intestinum vi, contentionibus, imaginatione perinde, ac si jam lapis excernatur. Ambo enim inter se copulantur anus, & vesica: quorum uno affecto, & alterum afficiatur necesse est: propterea inflammato podice urinæ exitus clauditur; & vesica exacerbata sedes non dejicit, licet alvus admodum sicca non sit. Tales utique sunt ex calculis labores. At sanguinis effluvium tametsi non admodum cito enecet, tempore tamen procedente infinitos jugulavit. Ab eo vero grummi creantur, lotii suppressio, & matura mors non secus, atque a calculis fieri compertum est, quamvis enim sanguis tenuis flavusque est, neque valde crassus, neque concretus; vesica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens, & elixans cogit conspissatque, atque ita grumus efficitur, & urinæ interclusio, quam græci Ischuriam vocant, inferendæ morti potentissima. His accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida, & ab his delirantes moriuntur. Sin autem a vulnere dolor excite-
tur: vulnus utique mortiferum est, ulcus ve-

ro, & si non protinus interficit, febribus tamen, aut inflammatione insanabile redditur. Tenuis quidem est: crassitudine vesica, nervus autem substantia; quocirca neque carnem contrahit, neque facile ad cicatricem ducitur. Accedit, & urina biliosa, acris: mordax ulceris, communis victus. Vesica enim cum repletur, distenditur: cum inanis est, subsidit; in extensione igitur, & contractione eundem, quem & articulus, affectum patitur. In articulo vero nullum ulcus bene fane scit: suppurationem autem ex abscessu contrahit. Vesicæ signa eadem sunt; quæ, & in aliis membris inflammatis. Nam etsi febribus rigoribusque succedat abscessus, eadem pericula impendent. Verum si pus crassum, album, non tetri odoris ejiciat; ab his orta ulcera benigna sunt. At si depascentur; fæculentam, mucidam, graveolentem urinam reddunt. Hujusmodi ægrotantibus non tarda mors advenit. Mordax quidem urina est, & cum dolore est ejus emissio. Ad summum usque colem dolor pervenit. Ipsos utique omnia etiam contraria lædunt, & saturitas, & inanitio, & otium, & exercitatio, & lavatio, & illuvies, & saturitas, & jejunitas, & dulcia, & acida: cum alia alios lædant, alios juvent, in unum autem convenire non possint.

De Seminis profluvio. Cap. V.

MORTIS quidem periculo vacat Genituræ profluvium, injucundum tamen est, & vel auditu insuave. Nam si intemperies, & resolutio humida occupat, genitaliaque membra, (ut a frigidis contingere solet,) profluit semen: neque ipsum vel in somnis cohibere possumus, verum seu quis dormiat, seu vigilet, continens profusio est: neque id, quod fit, sensu percipitur. Ægrotant quoque, & tali morbo mulieres, sed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur: quin etiam virilem coitum impudenter appetunt. Viri autem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum, tenue, frigidumque est, sine colore, infœcundum. Qui enim genitale semen refrigerata natura emiseric? Quod si juvenes hoc vitio laborent, omnes senilem corporis habitum induant necesse est: quippe qui se-gnes fiant, resoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurvi, ignavi, pallentes, albidī, effœminati, a cibis abhorrentes, frigidi, membris graves, & stupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remissi, & languidi. Multis fane id genus ægrotatio ad nervorum resolutionem (Paralysem græci vocant) viam stravit. Quomodo enim nervorum facultas non afficiatur, cum natura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit? Atqui, & genitura vitalitatem impartiens nos viros efficit,

cit, calidos, articulatos, hirsutos, vocales, animosos, ad intelligendum operandumque valentes: id viri testantur. Contra vero quibus non inest vitalis genitura, rugosi sunt, debiles, acutæ vocis, glabri, imberbes, effœminati: eunuchi id manifestant. Si quis autem vir, & feminis profundendi abstinens fuerit, robustus est, audax, neque vel feras expavescens: testimonio sunt ex athleticis temperantes. Nam, & illi, qui natura quibusdam præstant, ob intemperantiam deterioribus multo peiores fiunt: contra natura deteriores ex temperantia præstantioribus longe meliores evadunt. Neque sane ab alio quopiam, quam a genitura robustum animal generatur. Vitalis itaque genitura ad sanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirifice confert. A Satyriasi in feminis profluvium corporis status devolvitur.

De Stomachi affectibus. Cap VI.

STomachus delectationis, tristitiæque princeps est cordi periculosa vicinia, ad tenorem, animique alacritatem, sive abjectionem ob animæ consensum præcipue stomachi facultas confert. Hæc mihi alio loco dicta sunt. Delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis conveniens incrementum, floridus corporis color. Tristitiæ vero istorum contraria, nonnunquam, & animi abjectionem cum alimento caret inducit, atrabile vexatur, cibum refugit. Cum itaque stomachus

machus ægrotat, escas odit, & abominatur, non modo cum offeruntur, verum etiam si non in conspectum dentur, sed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore stomachi, aut ejus ostioli dolore perciti, & salivam effundunt quidam, & vomitibus lancinantur; corpusque simul ab his vexatur. Quod si ventriculus istorum vacuus est; dolorem, quam cibi sumptionem, facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo pejus est. Labor quidem famis est, ore conterere, in devorando dolor, & major conflictatio. Cæterum non erga usitata quidem ita se habet, erga aliena vero optime, sed quæ naturaliter habent, in contrarium mutata sunt, & omnia gravatim ferunt: fugaque adest, & odium alimentorum. In interscapulis præterea dolor inhæret: sed longe major si edant, devorentque, fastidiunt: animi pendent: visus hebetatur: aures sonant; caput gravatur: membra torpent: crura, brachiaque resolvuntur: palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moveri: alias alio, huc atque illuc sese ferri existimant, seu stent, seu jaceant: quemadmodum a ventorum flatu harundines, aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam rejiciunt. Quando vero, & in biliosis redundat bilis; istorum oculi tenebris caligant: siticulosi non sunt, etsi a cibis sitire videntur: vigilant; tardi sunt: dormitant non vero tamen somno: ii qui sopore gravi (Coma græci appellant) occupantur,

Unable to display this page

rum vero tectum est communis aër: divitiæ autem adeptio, atque usus divinæ sapientiæ. Hæc utique ipsis eruditionis amore bona comparatur. Cumque cibum, & illum quidem ignobilem accipiunt; id vitæ tantum, non futurandæ famis, neque potum vini causa assumunt, non eos abstrahit voluptas, non vagatio, & peregrinatio, non corporum exercitatio, nec carnum circumpositio, a quo enim disciplinæ amor non avocet? a patria, a parentibus, a fratribus, a se ipsis usque ad mortem. His igitur corporis macies adest, decolor facies, & in juvenia fenescunt, & ob contemplationem stupidi habentur: animo autem severi, non ridentes, immites sunt. Atqui ob stomachum erga cibos male effectum cito fatiantur cibo usitato, vili, & ad manum, variis autem dapibus non sunt affueti, & erga omnes cibos pigri sunt; quod si aliquem inusitatum cibum acceperint, læduntur, omnes alios protinus averfantes. Iste est stomachi longus morbus. Inflammationes vero, destillationes, oris ventriculi morsus, (Cardiogmon Græci vocant) aut dolor, stomachalis affectus non dicitur. Hunc morbum æstas affert: quando, & concoctionis, & appetitus, & omnium est impotentia. Inter ætates vero senectæ, quibus, & absque morbo ob vitæ finem, & appetentia ad extremum pervenit.

De Affectu ventriculi. Cap. VII.

Ventriculus concoctioni destinatum viscus in concoquendo laborat, cum alvi profluvium, quem Græci Diarrhæam vocant, hominem premit, & est liquidi alimenti inconcocti profluvium: nisi a recenti, & proxima causa unum aut alterum tantum diem permanente oriatur: præterea, & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur, unde longus morbus Coeliacum quem vocant, efficitur, latine ventricularis dici potest, ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigusque ventriculi: cum liquefcit quidem a calore alimentum, sed non concoquit calor, neque in succum proprium vertit, semicoctum imperfectumque relinquens, cum perfectionem assequi non possit, id vero concoctione destitutum ad pravum commutatur, & colore, & odore, & consistentia, albus est enim bile privatus color: olida excernuntur, & lutulenta; liquida, & inconsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modo atque principium coctionis præseferens. Hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui, tetri odoris. Quod si deorsum penetrent: strident intestina; flatus erumpunt asperi, humidi, argillofi, videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere. Dolor ventriculi gravis est, aut subinde punções referens, gracilis vero, & emaciatus homo redditur, pallidus, iners, nihil

nihil ex negociis usitatis valenter efficiens; sed cum ambulat, membra labascunt, temporum venæ exertæ sunt, siquidem ob alimenti penuriam tempora habent concava: atque in omni corpore venæ insignes apparent, non modo enim morbus iste non concoquit, verum statim neque in molem corporis distribuit. Nam haud solum concoctionis, sed etiam digestionis vitium mihi esse videtur. Porro si in incremento morbus sit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea jam est corporis eliquatio, os est aridum, superficies squallida, nihil sudant: ventriculus nonnunquam ut ab ardenti carbone peruritur, alias tanquam a crystallo congelatur, interdum vero sanguis in extremo vitæ discrimine constitutis in dejectionibus flavus defluxit, purus, non permixtus: ut venæ ostiolum patefactum esse videatur, acredo namque venas exedit. Longissimum, & difficulter curabile vitium est. Etenim si absque manifesta causa desisse videtur; iterum invadit, ubi, & ex levi errore jam denuo suboritur. Per circuitum igitur morbus iste revertitur. Senibus hoc malum familiare est, & mulieribus magis quam viris. Pueris autem ventris effluvium assiduum est ob quotidianam cibi intemperantiam, sed non ventriculi debilitate morbus advenit. Ex anni temporibus æstas hoc malum sæpius affert, secundo autumnus: deinde hyems frigidissima, si proxime ad extinctionem calor deveniat. Diuturnum quoque mor-

morbum, & affectus iste, & difficultas, & lævitas intestinorum consequuntur. Verum & largissimus frigidæ potus interdum hanc labem progenit.

De Colicis id est intestini plenioris morbo laborantibus. Cap. VIII.

COLICI fane volvulo, & stropho, id est torminibus celeriter necantur: longe plurimæ sunt hujusce morbi causæ. Signa vero hæc sunt, gravitas in jejunio, ubi affectus maxime urget: pigritia multa adest, tardi sunt, cibos refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. Quod si prope splenem ægrotet colon, id est, laxius intestinum; colorem habent nigrum cum viridi mixtum: album vero cum viridi, si prope jecur, ab his enim proximis visceribus malum communicatur. Sin autem cibum acceperint quantumvis paucum, & flatu vacantem, mirum in modum tum inflantur, & difflandi quidem cupiditas eos incessit, sed inferius exitus intercluditur: superius vero ructus violenter tentati neque ipsi finem assequuntur. Si qua vero parte flatus vi erumpunt, virosi plane odoris sunt: sursum petentes, & acidos ructus excitantes. Renes, & vesica in partem hujus doloris adducuntur, & urina cohibetur, istis alia pro aliis accedunt. Miraculum autem his majus est, quod in testes, & cremasteras, id est, suspensores inopinatus dolor

lor invadit. Non paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto est : siquidem nonnunquam, & suspensores exsecuerunt, propriam morbi causam eos continere opinati, quocirca, & his pro aliis alia fiunt. Ab hoc quoque vitio alia prodeunt, abscessus, & ulcera non mitia, aqua inter cutem, & phthisis morbi insanabiles, nam a frigore, & crassis humoribus; & longè glutinosa pituita propositi intestini dolor exoritur. Quin etiam, & ætate, & tempore, & regione frigida, & aspera hyeme provenit.

De Dysenteria, id est, difficultate intestinorum. Cap. IX.

SUPERIORA intestina ad cæcum usque tenuia, & biliosa sunt, atque inde græce Cholades nominantur, post hæc inferiora usque ad intestini recti initium crassa, & carnosæ sunt. In omnibus ulcera fiunt, dysenteria vero est horum ulcerum species: idcirco, & varii existunt morbi. Aliqua etenim superficie tenus intestina radunt, excoriationem tantum facientia, & innoxia sunt: sed longè innocentiora, si in inferioribus intestinis consistant: alia paulo etiam profundiora ulcera, verum neque hæc immitia sunt. Alia profunda non uno loco manentia, sed exedentia, glandulosa, serpentia & sphacelum inferentia, mortifera sunt. Venulæ quoque in hisce ulcerum passionibus circumrosæ ap-
I 2
parent,

parent, & in his ulceribus stillationes sanguinis largiores cernuntur. Alia est species ulcerum, quæ oris tumentibus aspera sunt, inæqualia, callosa, ut in ligno Gemmam dicimus, id genus ulcera vix medicabilia sunt: neque enim cicatricem facile contrahunt, & facilius aperiuntur. Dysenterix causæ plurimæ sunt: principes autem cruditates, refrigerationes assiduæ, acrium ciborum assumptio, obsonit, quod Græci Myttoton vocant, Latini Moretum dicerent: cæpæ ipsius, alii, carniū vetustarum, acrium esus: a quibus postea cruditas supervenit. Super hæc humidum aliquod inusitatum, ut mixtura illa, quæ Cyceon græce dicitur: aut potio Ryteon appellata: aut qualia in singulis regionibus loco vini sunt contra sitim remedia, plaga præterea, & refrigeratio, & frigida potus intestina exulcerant. Excremento vero, & quæ cum ulceribus sunt, alia atque alia in aliis atque aliis reperiuntur. Nam si in superficie sint; ex superioribus quidem tenuia, biliosa, inodora, præter eum, qui ab intestinis fit, odorem: jejuni autem intestini excrementa puriora, crocea, mali odoris. Aliqua vero, & cum alimento liquato quidem, sed aspero exeunt, at modo gravis odor ob ulcerum putredinem fit, modo ut a solo stercore provenit. Ab inferiorum autem intestinorum ulceribus aquosa, tenuia, sine odore feruntur. Sin profundiora ulcera sint, faniosa effluunt, subrubida, vinosa, aut instar aquæ, in qua caro lota sit, & hæc modo sola, modo

do cum stercore, hocque liquidum est circumfuso humore dissolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, siccumque, sed ob humorem circumfluentem lubricum dejicitur. Cæterum si majora, levioraque ulcera sint, & in superioribus intestinis eorum ratione, a quibus, & per quæ transeunt biliosa effunduntur, sedem enim vellicant: nam bilis acris est, eoque magis si ab ulceribus effluat, bilis vero, & instar unguinis pinguis est. Ex profundioribus autem ulceribus, sed inferioribus cruenta manant, crassa, pituitosa, carnosæ, non valde pinguis, ramentosa: utpote quæ ab intestinis abstrahantur, quin etiam & integræ intestinorum partes commixtæ sunt. Excernuntur quoque, & albida, crassa, mucosa, adipis concisæ similia, humore circumfusa. Hæc utique a recto oblongo intestino feruntur. Nonnunquam sane mucosa tantum, vellicantia, parva, teretia, mordaciaque egeruntur; crebro surgere cogentia, & dejiciendi cupiditatem cum voluptate afferentia: sed quæ dejiciuntur valde pauca sunt. Tenesmus huic vitio nomen est. A cæco autem carnes longe rubundæ, & grandes excernuntur, circumscriptionem multo majorem habentes: in ipso enim majora fiunt ulcera, cruor etiam crassus, fæculentusque emanat, & hæc omnia multo quam ante dicta foedius olent. Cæterum postquam serpunt, & exedunt ulcera, & nullo remedio ullo in loco coerceri possunt; a superioribus quidem non solum ex-

quisite biliosa, sed & crocina, spumea fecem vini referentia, & nigra, isatidis, & porri succum repræsentantia, ante dictis crassiora, atque instar putredinis graveolentia dejiciuntur. Alimentum nunc minus concoctum est, solum ut a dentibus voracius contritum. At si inferiora intestina ulceribus erodentur; guttæ cruoris atræ, crassa, carnosæ, rubida, grummosa, nonnunquam nigra, multis modis variantia, olida non ferenda per sedem expelluntur, humiditatumque exitus involuntarii fiunt. Nunquam oblongum quiddam in pluribus non discretum, instar sani intestini dejicitur: & ignaris rei suspicionem præbuit intestini. At negotium ita se habet, intestinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ sunt, & altera alteri oblique superinjecta est. Igitur cum earum connexio dissolvitur, interior tunica secundum longitudinem absistens foras egreditur; exterior sola intus remanet, & carnosæ efficitur, & cicatrice solidatur: sanescuntque homines, & vivunt; id vero inferius intestinum solum patitur: in causa est tunicarum carnosæ substantia. Quod si ex quopiam vasculo cruor emanet flavus, aut niger; purus, non cum cibo aut stercore mixtus effunditur: verum concretum quiddam latis araneolis simile extenditur, in grumum enim, cum refrixit, obduratur: neque sanguinem excretum esse credideris, ob sonum autem multum cum spiritu major quam pro effectu, excretionis est apparentia. Interdum, & in pleniore intestino

testino purulentus abscessus efficitur, nulla novitate ab aliis internis ulceribus differens: etenim signa, & pus, & ulcerum medicatio penitus eadem sunt. Si res duræ, carnosæ contritis asperisque corporibus similes excernantur; abscessus non benigni moris significatur. Nonnunquam ex laxo intestino aqua multa dysentericæ modo profluit, idque plurimos ab hydropico morbo liberavit. Ulcera quidem intestinorum (ut paucis dixerim) huiusmodi sunt. Cæterum, & ipsorum formæ, & ab ipsis purgamenta tot sunt, quot supra comprehendimus. Quæ singulis quoque ægrotantibus accidunt, explicabimus, seu placida, seu noxia ulcera sint. Itaque collectim dictum esto, si exulceratio superficie tenuis fuerit sive supra, sive infra; febrem non habent, nec dolorem: ac sine decubitu tenui victus ratione diversis modis sanescunt. Sin ulcus altius descenderit, in superioribus quidem mordacia tormina, & acria sunt tanquam a pauca calida bile, aliis, atque aliis temporibus suppurant intestina: plerumque vero suppurant, aut coctiones dimidiatæ sunt, cibos tamen non horrent. Si inferiora ulcerata sint, longe superioribus sunt salubriora, hæc enim humiliora intestina multo carnosiora sunt aliis. Sin cava, & depascencia ulcera in superioribus grassentur; febres acutæ concitantur, non emicantes, in visceribus demersæ: extrema refrigerantur; cibus fastiditur: vigilia adest: ructus male olent: nauseabundi sunt: bilis vomitus, vertigo,

cumque multa expellantur, (ea vero biliofiora sunt,) tormina, atque alii dolores magis perseverant. His accedit virium consumptio, genuumque resolutio; ardore æstuant: sitibundi sunt, & anxii: atra per nauseam rejiciunt: lingua est arida; pulsus pusilli, debiles, atque his germana sunt, quotquot de perniciosis ulceribus mortifera exposui, oris etiam ventriculi dolore usque ad animæ deliquium torquentur. Quidam vero neque ex eo deliquio in pristinum restituti sunt, sed in tali affectu vitam finierunt. Hujusmodi calamitates, & inferiorum intestinorum corrosionibus communes sunt si depascantur ulcera, neque eorum depastionem compescere valemus præterquam quod tormina doloresque sub umbilico inferius, ubi ulcera sunt, percipiuntur. Formæ autem excrementorum tales sunt, quales supra posuimus. Verum si inter initia parva ulcera sint, in longumque tempus depastio producat; alia aliis ulcera superveniunt, aliquibus mitescantibus, aliquibus in summum excrecentibus, quales enim sunt in mari fluctus, talis est in ulceribus tempestas. Cæterum si quando natura resistere potens fuerit, simulque & medicus subvenerit; depascentia compescitur, mortisque timor removetur: intestina tamen dura, tumida, cicatricosaque remanent, & non nisi longo post tempore sanescunt. Verum enim vero cum ab intestinis cruor erumpit, si ex magna vena, aut arteria exeat, matura mors advenit: neque enim aut manum in-

intromittere, doloremque attingere, aut medicamentum ipsi ulceri adhibere possumus. Quin etiam si medicamento sanguinis profluvium coerçetur, non propterea tuta est, ac vera mortis evasio: quandoquidem nonnullis magna crusta, (Escharam græci vocant,) decidens, venæ ostiolum patentius efficit. Ubi vero grummi intus concrefcunt, intusque remanent, inevitabilis morbus est. Incipientibus igitur sanguinis eruptionibus succurrere oportet, plerumque autem cum futuræ sunt, licet non admodum claris signis, tamen sese indicant, anxietas enim adest, & animi ambiguitas: gravitas ea in parte est, quæ rumpitur, & facies rubet, si nondum ruptura facta est. Sin autem vena proxime rescissa est, plurimum venter molitur omnino: si satis temporis præterit, difficilius, atque tardius solvitur. Hujusce qualitatibus sunt intestinorum ulcera. Præcipue nascuntur æstatis tempore, secundo autumnus, minus vere, minime hyeme. Pueris quidem, & adolescentibus ventris profluvia contingunt: difficultas autem intestinorum viris, & juvenibus. Senecta vero ægre medicabilis est, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At ulcera exedentia senibus inusitata, sanguinis vero profusio senectæ est conveniens.

De Lævitate intestinorum. Cap. X.

SI a torminibus, & ab latis, valdeque profundis superiorum intestinorum ulceribus cicatrices crebræ, crassæ, solidæque contrahentur; stercora ex his deorsum liquida, ab alibili indiscreta prolabuntur. Intestinorum enim raritas, per quam sursum versus alimonia discurrit, a cicatrice interclusa est. Homo igitur nutritionis inopia laborat, & pallor adest, & infirmitas. Affectus iste qui ab cicatrice fit, Lienteriæ cognomen accepit, ab intestinis scilicet, quæ Græci Entera vocant; & nunc quidem a cicatricibus morbus exoritur. Alias vero intestina cicatricis expertia sunt, sed consuetudo, & exercitatio intestina, profluvium pati edocent. In istis enim calidum quandoque refrigeratum est: ut neque concoctionem, neque digestionem moliatur: sed præ imbecillitate retinere non potest, omnemque elaborationem alimentum subterfugit. Quod si ex tempore, & non stabilis, sed levis momenti purgatio fiat; simplex a cibis vomitus morbum solvit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, & in sede firma istorum causa permaneat; nihil opis vomitus affert. Morbus quoque longus, & malus habitus, qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua inter cutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata est, in malam scilicet ex malo, sed melior est successio.

De

De Uteri morbis. Cap. XI.

Mulieribus uterus ad purgationem, & partum bonus est, sed morborum infinitorum, malorumque acervum congerit, neque enim ulceribus tantum, & inflammationi, & fluori obnoxius est; verum etiam si totus repente sursum versus moveatur, celerem interitum affert. Alibi quidem scriptum est, quinam ipsius morbi perniciosi acuti sunt. Diuturni vero hi, fluor duplex, duritia, ulcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. Fluor sane ruber, aut albus est, forma declarat. Ruber quidem, si sanguis flavus emanet, & hujus species: vel lividus, vel niger, & tenuis, vel crassus, & concretus, ut grummi. Albus, ut aqua, aut flavus cum pallido mixtus ut bilis, crassus vero aut subtenuis, liquor, quem Græci Ichora vocant, & male olens, albus item, ut pus, sed exquisite albus, ut album serum, quin etiam gutta cruenta nonnunquam cum pure simul effluit: mille aliæ sunt secundum rationem majoris, & minoris istorum species. Circuitus vero modo est menstrua purgatio, sed non ad pristinum præscriptum diem revertitur, non multus quidem sanguis, sed per multos dies effluit, paucorum autem dierum fit interpositio, sed omnino pura. Alter est circuitus modus, sed ad certum diem: neque plurimi sanguinis est plerumque prima purgatio, bis autem ac
ter

Unable to display this page

narium muliebrem appellavimus. Est autem
 vulvæ refrigeratio; quam ob rem humorum
 tenax esse non potest: quin etiam sanguinem
 in albidum colorem transmutat: vim enim
 ignis rubrificam non habet. Id genus vitii
 & stomachus patitur, ideo & pituitam evo-
 mit. Simili affectu & intestina laborant, cum
 profluvio, græce Diarrhæa vocato, ægrotant.
 In utero præterea ulcera suboriuntur, aliqua
 lata, pruriginosa, tanquam sale inspersa: hæc
 sunt quædam superficiei excoariatio, pus ha-
 bent crassum, inodorum, paucum. Ulcera
 huiusmodi mitia sunt. His caviora sunt ul-
 cera, & deteriora, quibus dolores parvi ac-
 cidunt, pus paulo plus, gravius olent: ni-
 hilominus tamen hæc quoque placida sunt.
 Quod si altius penetrent, & labia dura aspe-
 raque fuerint, & sanies quædam olida exeat,
 & quam in superioribus, dolor sit major;
 exedit vulvam ulcus, & nonnunquam carun-
 cula quædam separata egredietur, neque ad
 cicatricem ulcus id ducitur, sed longissimo
 tempore hominem tollit: nam maxime diu-
 turnum est, huiusmodi græco vocabulo Pha-
 gedæna nuncupatur. Nempe mortifera ulce-
 ra sunt, si præter ipsa dolor exacerbat, &
 mulier valde contristatur, & res putrida ab
 ulcere neque ipsis ægrotis tolerabilis emanat,
 efferaturque manuum attrectatione, & me-
 dicamentis, & quolibet genere medelæ ex-
 asperatur; venæ autem in utero turgent, &
 proximæ simul partes distenduntur, id vero
 perspicacibus medicis tactu deprehenditur:
 neque

neque enim aliter liquet. Cæterum ignis, & anxietas totius, & duritia simul, ut in feris ulceribus insunt, quæ & ipsa mortifera sunt, nec non Cancris appellationem obtinent. At cancer neutiquam ulcus est, sed tumor durus, & indomitus, qui una totum uterum distendit: dolores quoque, & reliqua omnia, quæ in ulcere insunt, cancrum comitantur. Hæc eadem vero cancerosa utraque sunt, & diuturna, & perniciofa. Ulceratus autem cancer non ulcerato longe improbior est, & odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulva de sede sua egreditur, & mulieris feminibus insidet, incredibilis calamitas. Sed neque inspectabilis est uterus, neque ingenerabilis causa, relaxantur enim membranæ ilibus appensæ: quæ uteri sunt ligamenta nervosa: quæ in fundo sunt juxta lumbos gracilia, quæ in cervice hinc atque inde juxta ilia, maxime nervosa, lataque sunt: qualia navigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur, cum vulva foras procidit. Plerumque sane hujus exitus mortem affert, accidit enim ex abortu, & magnis concussionibus, & violento partu. At si non interficit, diu hæ vitam producant, non visibilia videntes, extra alentes uterum, atque foventes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis uteri interior succingens tunica, quando a contiguo divellitur. Geminæ namque membranæ tantum sunt differentes a tunica, hæc vero abscedit, & fluxione, & abortu, & violento partu, quan-

quando ipsa secundis inhærescit. Nam cum ipsæ vi extrahuntur, simul & uteri tunica extrahitur, verum nisi pereat mulier, revertens eadem tunica utero adamussim connectitur, aut paulum extra prominet: contigit autem feminibus mulier. Nonnunquam uteri osculum solum ad cervicem usque proci- dit, sed rursus intro se recipit, si uterus suffimenta mali odoris olfaciat, ipsum quoque mulier attrahit, si grata odoramenta naribus subjiciat. Quin etiam obstetricis manibus paulatim intro recurrit, si placide, & sensim prematur, & prius remedia mitigatoria, quæ Græci Hysterica vocant, id est uterina, ei adhibita fuerint.

De Arthritide, & schiade, id est, Articulorum, & Coxendicis dolore.

Cap. XII.

COMMUNIS omnium articulorum dolor est, Arthritis: sed pedum dolorem Podagram vocamus, coxendicum Ischiada, manuum vero Chiragram. Nempe aut ex tempore dolor est, si ex aliqua parum durante causa confluat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus est morbus, cum ab exigua occasione dolor, & morbus accenduntur. Est autem omnium simul nervorum affectus, si auctum malum omnibus ingruat. Initio vero nervi articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt, & in ossa inferuntur

runtur, dolere incipiunt. At istorum magnum est miraculum: non delent quidem vel minimum, etiam si quis fecet, aut collidat: at si quis ab ipsis deleat, nihil aliud est eis ad dolorem citandum potentius, non feramenta adstringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis, nam, & hæc assumuntur tanquam majorum dolorum remedia. Quod si quis ipsa dolentia ossa præciderit; sectionis dolor, ut exiguus a majore obscuratur. Sin autem iste prævaleat, eos voluptasque capit priorum malorum oblivionem afferens, id sane patiuntur dentes, & ossa. Causam quidem veram soli Dii noverunt, probabilem vero, & apparentem etiam homines. Est autem (ut simpliciter dicam) hujusmodi. Quod prædensum est, contactum, vulnerationeque non sentit: idcirco, & ex tactu vulnerationeque non dolet. Dolor enim est res aspera sensui: densum autem non exasperabile, ideo quoque est indolens. At rarum bono sensu præditum est, & vulnere exasperatur. Cæterum quoniam, & densa ingenito calore vivunt, per hunc eundem calorem etiam sentire possunt. Si quidem efficiens causa substantialis sit, ut gladius, ut lapis, substantialis patientis corporis pars non dolet: natura enim densa est. Sed si caliditatis insitæ intemperatura corripiatur, sensus fit permutatio, cumque ipsorum ex se ipsa dolet caliditas, ab interna sensus pulsione excitatur, natura autem in majus excedente, vel ex abundantia dolores pro-

proveniunt. At alias in alios articulos morbus articularis invadit, quibusdam in coxendices, (eaeque parte plerumque claudus remanet), & in alia quædam membra nonnunquam exiguus, quandoque nec in parvas particulas transit pedes, & manus, nam si majora membra occupaverit morbum ipsum capere valentia, instrumenta illa non supergreditur. Sed si ab exiguo membro initium cœperit, mitis est, & inopinata evasio. Ischiadis quidem a femore posterius, aut poplite, aut tibia initium est. Alias vero in coxæ cavo (Cotylam Græci vocant, Latini Acetabulum) dolor apparet, rursus in clunem, aut lumbos impetum facit, & omnia potius esse videtur, quam coxendicis morbus. Verum etiam articuli ita fere dolere incipiunt, magnum pedis digitum dolor occupat, rursus calcem in priori parte, qua nitimur; deinde in concavam subit. Malleolus autem postremus intumescit. Doloris causam non legitimam afferunt, aliqui novæ crepidæ attritum, aliqui longam obambulationem, alius plagam, aut calcationem, nullus intestinam domesticamque causam explicabit. Quin etiam ægrotis verum audientibus incredibile esse videtur, quam ob rem in insanabilem affectum inciderunt, quoniam principiis, cum debilissimus morbus est, medicus non resistit, qui ut temporis spatio vires acquisivit, nihil medici diligentia proficitur. Quibusdam in pedum articulis usque ad mortem residet morbus, quibusdam in omnis corporis ambitum vagatur,

plerumque a pedibus in manus profilit, neque enim multum interest in pedibus ne, an fiat in manibus: cum utrique ejusdem naturæ sint, graciles, excarnes, externo frigori proximi, a calore interno remotissimi. Item cubiti flexura, & genu conveniunt, post hæc coxarum cavitates, quas Cotylas Græci vocant, & vocatus Peristrophus. Transitus quoque in dorsi, thoracisque musculos fit: incredibileque est, quam late malum serpat. Vertebrae dorsi, cervicisque dolent, & in summo sacri ossis dolor inhærescit, simulque omnium bos, asinus, & proprius cujusque dolor. Verum etiam tendones, & muscoli cum distentione dolorem patiuntur; nec non maxillarum, & temporum muscoli. Item communicatur renibus, & vesicæ. O rem admirabilem! Post omnia nares, & aures, & labia afficiuntur. Nam quoquo versus nervi, & muscoli in capite feruntur, dolent capitis futuræ, & quid doleat ægrotus ignorans indicat futurarum species obliquam, rectam, transversam, posterius, ac prius. Tenuem autem dolorem, & in ossibus defixum conqueritur. Universam enim ossium compagem morbus populatus haud secus, atque pedis, aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quædam coalescunt, ab initio quidem veluti abscessus occupant: postquam vero magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones, demum tofi solidi albi consistunt. In toto autem membro tubercula exigua, quales sunt Jonthi a Græcis appet-

appellati, Vari a Latinis, & majora exurgunt. Humiditas vero crassa, albicans, grandinosa est: nam, & totus morbus frigidus instar grandinis est. Videtur autem caloris, aut frigoris differentiam præ se ferre, siquidem modo ex calore, modo ex frigore voluptas percipitur. At mihi placet unicam esse morbi causam insitam frigiditatem, unicumque esse affectum, verum si protinus increseat, & caliditas apparuerit, refrigeratione opus est, ac talibus delectatur: & hujusmodi affectum calidum vocant. Quod si dolor in intimis nervis demoretur, & articulus non calens collapsus sit, neque extumeat; frigidum hunc esse dixerim: in quo ad caloris revocationem medicamenta calida requiruntur: multis autem valde acribus opus est. Caliditas enim collapsas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad superficiem evocat, quo tempore frigida medicamina proficient. Huic rei fidem id facit, quod iisdem eadem non conducunt, nam quod modo profuit, id alias noxium fuit, atque (ut compendio dicam,) calore in principio, frigiditate in fine opus est; haud facile quidem continua podagra gignitur: sed nonnunquam longo intervallo temporis intermittitur, tenuis enim est. Et in ludis olympicis podagricus morbo sedato cursu victoriam adeptus est. Viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. Mulieres autem, licet rarius, quam viri, difficilius tamen hoc vitio laborant. Quod enim neque usitatum, neque

familiares est, id si aliqua urgente causa potentius evaserit, violentum cum sit, majorem calamitatem infert. Ætas autem huic morbo subjecta est a quinque annis, supra triginta, celerius quoque, aut tardius, prout cujusque natura, aut victus ratio postulat. Atroces sane dolores sunt, sed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum immobilitas, ciborum averfatio, fitis, vigilia. Si discrimen evaserint; tanquam ab inferis elapsi laxiorem vitam degunt, incontinentes, simplices, hilares, avari, in victu molles, ac delicati. Idcirco vero tanquam mortem rursus subituri licentiose præsentis vita fruuntur. Multis in hydropicum morbum podagra concessit, quibusdam in depravatam spirationem, Asthma Græci vocant, Latini Anhelitum. Hæc vero successio immedicabilis, atque inevitabilis est.

De Elephantiasi. Cap. XIII.

ELEPHANTI morbo, & feræ elephantis communia multa sunt, & specie, & colore, & magnitudine, & victu. Verum neque ulli alii similia sunt, neque affectus affectui, neque animal animali. Nam Elephas fera longe ab aliis differt, primum quidem ingentissima crassissimaque est. Magnitudo enim tanta est, ut magnum animal super aliud animal turris instar imponere queas. Crassitudo quoque tanta quantam plura crassissima animalia inter se conjuncta vix æquare valeant. Cæterum
rum

rum neque specie cuiusquam admodum similem invenias : siquidem omnes exquisite nigro colore toto corpore obscurantur. Nam equorum alius candidissimus est, quales Rheſi equi Tracii : alii albis pedibus, qualis Menelai Podargus : alii flavi, quales centum, & quinquaginta : alii cærulei, ut illi Homeri : factus equo similis concubuit cæruleos habens crines, ita boves se habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia, quæ super terram depaſcuntur. Elephantes autem soli nigri, tenebricoſo colore, nocti, & morti ſimiles. Specie vero tali ſunt, capita quidem, & facies fœdas habent, figura non evidenti, ſuper brevi cervice, ut caput in humeris conſidere videatur : atque ideo non evidens eſt, aures enim grandes ſunt, latæ, alarum ſimiles, ad jugula uſque, & pectoris oſſa. Hæ cervicem armosque tegunt, ſicut navigia velis conteguntur. Cornua vero mirandum in modum candida nigriori colori internitentia poſſidet Elephas, alii hæc dentes appellant. Hæc ſola autem candidiſſima ſunt, quale nihil in ullo alio quamvis candido animali reperitur, & hæc ipſa non ſuper frontem, & tempora qualis cornigeris natura eſt, ſed in ore ſuperiorique maxilla ſita ſunt, deorſum verſus ſpectantia, recta non admodum, ſed paulum in ſuperiora retorta, quo a recto detorqueri liceret, & in ſinis dentibus pondus extollere. Grandia utique cornua ſunt, longitudinem extenti brachii. Orgyam græci vocant, æquant mediocria, alia

his multo longiora duplo longiora sunt, prominentiam habet superior maxilla a labro enascentem, longam, exossem, tortuosam, serpentis similem. Duo vero in summa prominentia foramina sunt: & hæc in pulmones usque pertinentia natura terebravit duplicis tibiæ imaginem referentia. Hac sane fistula tanquam nare ad respirationem, nec non & vice manuum id animal utitur: poculum etenim, cum velit, hoc processu corripit, complectiturque, & valide retinet: neque ab eo quispiam vi eripere possit, nisi alius sit potentior Elephas: herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribusque dentibus carnes edendo vitam ducit: prælongi enim pedes longe a terra distans animal sustinent: quin etiam breve (ut diximus) collum est; ore igitur humi pabulari non potest. Nonnunquam, & cornuum ab ore processus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quotcunque venatur, hac complexus ventri futura alimentum in os detrudit. Rite igitur primi illi Proboscida hanc vocaverunt, nam, pro, id est, ante se animal, hac boscete, id est, pabulatur. Verum enim vero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet. Eadem enim causa est, quod si fiat, proboscidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam respirans, vice aëris, multum aquæ attrahit: ubi vero implevit, narem ceu poculum in os fluminis instar effundit: deinde iterum attrahit, iterum-

rumque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam navem compleverit. Corium habet asperum, crassissimumque, tumoribus inæquale, fissuras habens, ceu semitas prælongas, alias divisuras concavas transversas, alias vero obliquas valde profundas. Totum Tripodonio persimile est. Pili autem aliis quidem animalibus natura, aut setæ sunt, Elephanti vero sordida lanugo est. Infinitæ sunt & aliæ differentiæ inter elephantem, & cætera animalia. Etenim retro versus quandoque secundum genu flectitur quemadmodum & homo, & mammas prope axillas habet, ut mulieres. Cæterum non in præsentia mihi opus est de animalis hujus natura tractare, nisi quatenus ex eo, & morbus Elephas vocatus patefiat; quotque ægrotantis forma hujus animalis naturæ similia obtineat, agnoscatur. Morbum quoque hunc Leonem vocaverunt, ob extremarum frontis rugarum similitudinem: quam partem Græci Episcenium nominant. De ea posterius suo loco dicetur. Satyriasis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coeundi libidinem. Nec non, & Herculeus dicitur, quoniam eo nullus major est, neque valentior. Magnus est quidem potentia morbus, ad mortem enim inferendam est omnium longe efficacissimus, est etiam visu foedus, & in omnibus terribilis, quemadmodum & elephas bellua. Inevitabilem quoque affert interitum: quandoquidem a mortis causa ducit originem. Ea ingenti

caloris frigiditas est non exigua, vel potius congelatio, ceu quædam sæva hyems: cum aquam in nivem, aut etiam grandinem, aut crystallum, aut glaciem convertit. Hæc est communis mortis ac morbi causa. Verum tamen neque ulla insignem conjecturam morbi principium obtinet: neque ulla nova, atque inusitata labes hominem incescit: neque in corporis summis partibus repræsentatur, ut protinus videre quis possit, & incipienti malo resistere, sed in visceribus tanquam domo Plutoni delitescens ignis jam succenditur, internorumque victor rursus in superficie aliquando exardescit. Plerumque sane a facie hæc pestis incipiens tanquam ignis de specula procul conspicuus effulget. Nonnulli vero ab extrema cubiti curvatura, a genu, a manuum, pedumque articulis. Idcirco autem hujusmodi hominum salus desperata est: quoniam medicus ad morbi debilissima initia artem non adhibet negligens, & ægrotantium calamitatis ignarus. Tardi enim sunt, ut ab aliqua levi, & vulgari causa, somniculosi, quieti sicca alvo. Hæc etiam sanis haud valde inusitata sunt. In morbi autem cremen-
tis respiratio grave olet ob interni spiritus exhalationem. Hujusce rei aër, aut quippiam aliud extrinsecum (a) causam præbere videtur. Lotium crassum est, album, turbidum, quale jumentum reddit, venerem appetunt, (crudorum, & inconcoctorum distri-

(a) *Aliter intrinsecum.*

Unable to display this page

nabile est, & omne corpus talibus scatere tuberculis; quandoquidem, & in victimis pravos humores habentibus carnes grandinis plenæ sunt. Sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit; impetigines summos digitos infestabunt, genua prurient, pruritusque cum voluptate scalpetur. Ambit vero impetigo, & mentum nonnunquam in orbem: rubent malæ cum tumore haud ita magno, oculi caliginosi, ænei coloris sunt, supercilia prominentia, crassa, glabra, deorsum versus pondere vergentia: contractis glabellis emnens tumor insurgit: color lividus, aut ater est. Episcenium vehementer contrahitur, ut oculos contegat, quemadmodum irascentibus, aut leonibus accidit: unde & Leonina hæc ægritudo vocatur. Igitur neque leoni, neque elephanto solum, verum etiam nocti tenebrose æquales sunt. Hypopia, id est, sub oculis insurgentia ossa, & nares cum atris tumoribus salebrose, extantesque sunt, labiorum prominentia crassa est, pars autem inferior livescit, (a) nasus tumet, dentes non albi sunt, sed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia, obstructæ, elephantice, ut grandiores consuetudo esse videantur. Ulcera in basi aurium sunt: sanies defluit: pruriunt. Totum corpus rugis asperis exaratur: nec non & alte descendunt scissuræ veluti nigri in corio fulci, propterea & Elephas
huic

(a) *Aliter atque extat.*

huic morbo nomen est. Plantarum, & calcaneorum usque ad medios digitos fissuræ sunt. Quod si plus augeat malum; tumores malarum, menti, digitorum, genuumque ulcerosi fiunt, ulcera foetida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgunt, super alia alia nitescent, siquidem membra hominem diu morte præveniunt, quoad de corpore excident nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totæ manus. Neque enim hæc labes prius perimit, a turpi vita, sævisque cruciatibus liberans, quam membratim dilaceratus homo sit. At longæva est, quemadmodum & Elephas animal. Sin autem membrorum recens dolor sit, longe acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia est non obtusa, sed gustatus qualitatis expers est: nullaque edendi ac potandi delectatio: omnia vero ob doloris cruciatum oderunt: alimentum privatur corpus: rabiosa inest cupiditas: spontaneæ sunt lassitudines; singulorum membrorum species hominem gravitate inuisitata premit, quantumlibet exigua membra sint, quin etiam corpus omnia gravatim fert; non balneis delectatur, non illuvie, non cibo, non jejunio, non motu, non quiete: ab omnibus enim morbus alienus est, somnus tenuis, vigilia peior mala sua cogitans, spirandi vehemens difficultas: suffocationes fiunt, ac si laqueo strangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem somnum in mortem dormientes. Itaque tales cum sint, quis non aufugiat? aut quis

quis non averfetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater fit? cum metus eft, ne morbus communicetur. Propterea multi in folitudines, & montes fibi chariffimos abduxerunt; aliqui eorum egeftati, quoad viverent, fubvenientes, aliqui vero minime: cum eos vita defungi mallent. Fama eft eorum quendam, qui in folitudinem expofiti erant, ex terræ latebris reptantem viperam intuitum, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, ut malo malum commutaret, viventem viperam ediffe, neque prius e vita migraffe, quam omnia ipfius membra computruerint, atque exciderint. Alterum præterea ferunt, viperam in multidolium irrepliffe conſpicatum, cum muſtum ad fatietatem ingurgitaſſet vomuiſſe, multumque veneni ſimul cum muſto rejeciſſe, quoniam in muſto fera extincta fuerat: iterumque hominem muſtum largiſſime epotum, vitæ pariter ac morbi finem quærentem, ut vero fatiatus juxta inebriatusque fuit, primum quidem humi proſtratus inſtar morientis jacebat, poſteaquam deinde gravi ſopore experrectus eſt, ebrietatemque diſcuſſit, in primis comæ defluxerunt, præterea digiti, & ungues; deinceps omnia in ambitu corporis membra contabuerunt: quoniam vero adhuc in femine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti ex cera creavit, alios enim crines enutrivit, ungues novos, & nitidam carnem inſtauravit, ac vetus corium ceu ſerpentis ſenectam exuit:

&

& tanquam alter homo ad vitæ munia revocatus est. Ita habet fabula non admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. Malum enim malo pulsum esse probabile est, naturam vero ex residua vitæ scintilla hominem redintegrasse, haud ita a ratione abhorret, ut monstro simile esse videatur.

ARETÆI CAPPADOCIS
DE

MORBORUM ACUTORUM
CURATIONE.

LIBER PRIMUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO
INTERPRETE.

Proœmium.

<i>Curatio phreniticorum.</i>	<i>Cap. I.</i>
<i>Curatio Lethargicorum, seu Veter- nosorum.</i>	<i>Cap. II.</i>
<i>Curatio Tabis.</i>	<i>Cap. III.</i>
<i>Curatio Apoplexiæ.</i>	<i>Cap. IV.</i>
<i>Curatio Accessionis morbi comitialis.</i>	<i>Cap. V.</i>
<i>Curatio Tetani, seu Rigoris.</i>	<i>Cap. VI.</i>
<i>Curatio Anginæ.</i>	<i>Cap. VII.</i>
<i>Curatio vitiorum columellæ.</i>	<i>Cap. VIII.</i>
<i>Curatio Pestilentium in faucibus vitiorum.</i>	<i>Cap. IX.</i>
<i>Curatio Pleuritidis, id est, morbi costalis seu lateralis.</i>	<i>Cap. X.</i>

Proœmium. Cap. I.

ACutarum ægritudinum medicamina speciebus signorum contigua sunt, quæ superioribus libris a me comprehensa fuere. Quæcunque fane in febrium curatione fiunt secundum ipsorum differentiam, & secundum

dum morborum speciem, & in ipsis diversitatem; eorum plura in Tractatione de Febris explicabuntur. Quotquot autem cum febribus acuti morbi fiunt, qualis Phrenitis est, aut sine febribus, qualis Apoplexia; eorum duntaxat medicamina commemorabo: ut ne aberrem, neque verbosior sim, alia in aliis describens locis. Idem vero principium, quod, & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

Curatio Phreniticorum. Cap. II.

ÆGrotum cubare convenit in conclave mediocris amplitudinis, aëris temperati, hyeme tepidi, æstate frigidioris: vere autem, & autumnno secundum temporum naturas conjectura uti decet. Deinde quiescere jubendum est, & ægrōtos ipsos, & omnes domesticos. Acute namque audiunt phrenitici, & strepitibus irritantur, nec non & ab iis in furorem aguntur. Parietes læves sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas, aut aliquid exertum habentes, neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat: nam præ oculis falsa quædam simulacra obversantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contractant, omnisque occasio citra causam manuum agitationem provocat. Cubilis longitudo, & latitudo moderata sit; quo neque in ampliori volutari, jactarique possit, neque a nimis angusto delabi. Stragulæ vestes glabræ

bræ sint, ut ne floccos colligere in mentem veniat. In molli lecto decumbant; nam durum stratum nervis ingratum est. Non minime autem inter cæteros ægrotantes phrenitici nervis laborant: facile enim convelluntur. Amicissimi eos invisant; fabulæ, & sermones animum ne vellicent: cum delectabilia omnia esse oporteat, illis præcipue, quorum iracunda insania est. Utrum in tenebris, an in luce habendi sint, ex morbi natura conjicere debemus: nam si ad lumen efferantur, & quæ non sunt, cernunt, & quæ non adfunt, cogitant; aut pro aliis alia cognoscunt, aut quasdam novas, & vanas imagines accipiunt, atque in summa lucem, aut quæ in luce sunt, extimescunt, obscuro loco eos continere præstat. Sin secus se habeant, lucido; bonum est autem ad lucem respicere, placarique insaniam. Ne diu a cibis abstineant: cibi vero humidiores sunt, paucioresque, & continui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibendi cibi esto in utriusque remissionibus, febris videlicet, atque delirii. Quod si ab inedia furant, & non desinat febris; cibos dare non valde febrim lædentes utile est. Nempe bonum est febrim deliriumque in accessionibus remissionibusque concordare, quo exhibendi cibi opportunum tempus inveniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis nec ne mittendus sit. Si mentis quidem alienatio una cum febre a principio invaserit: vena in cubiti curvatura primo aut secundo die, media

dia potissimum secanda est. Quod si non nisi tertio, aut quarto die delirium accedat; usque ad primum decretorium dierum circuitam venæ sectio differenda est. At si ultra conveniens tempus, ut puta sexto aut septimo die superveniat, venæ sectio dimittenda est: multo enim ante judicationes in acutis morbis evacuandum est, aut purgandum, aut aliis irritationibus utendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet a principio fecet: phrenitis namque malum est in syncopam facile mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit, & juvenis plurimo cibo, & largissimo vini potu saginatus; hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verum istis, & citra delirium multum sanguinis hauriendum est: longe autem minus auferendum, si iidem phrenitici sint. Verum tamen audacius vena solvenda est, si a præcordiis non a capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est: caput vero sensus, nervorumque originis locus est, sanguinemque potius a corde trahit, quam aliis distribuat. Igitur si membrum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non convenit: quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, a quibus non modica noxa provenit. Quod si vires patiantur ut quantum sanguinis satis est, evacuetur; semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus conteritur, exhibendi cibi occasio elabatur; quando quidem phreniticis continuæ febres sunt, neque remissiones longas habent, sed breves, & latentes

Unable to display this page

que opus est, oportet enim hæc in elixando valde dissolvi. Ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito, quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito, quoniam caput, & mentem percutiunt. Verum si necessitas urgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus; mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto: aliorum singula calida aqua dissolvito, si roborandi duntaxat oris ventriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non usque adeo vinosa facultas dissolvenda est. Cibi quidem (ut semel dicam) hujusmodi funto. Irrigandum vero caput est refrigerandi causa olivæ acerbæ contritæ unguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. Quod si vigiliæ, & cogitationes ægrotum agitent; rosacei parem modum in principio misceto: adhuc vero plus rosacei addendum, quo magis extra intraque caput roboretur ac refrigeretur. At si mens labefactetur, & loquutio evariet; serpylli comam oleis incoquito; aut hederæ succum, aut sanguinalis affundito. Si mentis vero alienatio vehementius hominem turbet; peucedanum, & spondylium oleis infervescito, & aceti parum instillato: hæc enim halitus, & caliditatem dissipant, crassasque humiditates, quæ & ipsæ deliramenti causæ sunt, discutiunt: Cavere autem convenit, ne in cervicem ac tendones madefactio descendat; Tendonibus enim atque nervis inimica

Unable to display this page

pora, auresque scalpantur, nam & ferarum iram furoremque aurium, & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique vero usitata somnum accersunt. Nautis in cymba decubitus, & maritima navigatio, & littorum sonus, & undarum murmur, ventorumque bombus, & maris navisque redolentia. Musico tiliarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium. Ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. Cæterum præcordiis ac ventri madefactiones, & cataplasmata adhibeto, phlegmone sublit, atque durities, flatusque distendat: oleum quoque ex oliva bene matura nequaquam acerba injicito: id enim crassum est, & viscidum, & calefaciens. Hæc utique in inflammatione facienda sunt. Injiciatur vero in ipsa anethum, aut conyza: bonum quoque est si simul omnia. Quod si adsit etiam inflatio, cumini, & apii semina adjicito, & quæcunque lotium flatusque prolestant: nec non, & nitrum cribratum inspergito. Verum si in jecore vitium dolorque fuerit; lanas ab ove fordidas accipito, oleum vero acerbum, aut rosaceum, & sapam græcam, aut creticam admisceto, fertulamque incoquito, atque omnibus in unum succum permixtis jecur irrigato. Ad lienem vero oleum cum aceto bene facit: aut si magis, quam prius turbet; posca, & pro lanis spongia mollis adhibeatur, nam mirum in modum his gaudet mite-

scitque lienis. Porro si præcordia interius sint, sursumque trahantur, & circumtenta cutis sit, optimum hoc remedium erit loco unguinis, aut una cum ipso crasso tantundem opportunum est, cunila vero, & ros marinus incoquantur; anethum quoque non injucundum erit. Quod si cataplasmati tempus erit idoneum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus utendum est. Materia fit autem lini semen, scœnum græcum, ordeï tenuis farina. Bonum est autem, & faba, & ervum, si venter intumescat: pariter & milium torrefactum in sacculo positum leve molleque fomentum est: pinsitum vero, & aqua inter cutem laborantibus cum melle, & oleo, & lini semine cataplasma bonum est. Flores autem, & herbæ, & semina quæcunque a me in irrigationibus posita sunt, & in cataplasmatibus eadem sunt. Mel vero, & cum ipsis bonum est, ut arida cogantur, misceanturque squallentia, atque ut calor diutius permaneat: ipsum quoque solum bonum est pro cataplasmate semicoctum, & ad irrigandum, si cum aliquo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiumque evocat, & ardores obtundit. Nam hæc quoque mulsa epota præstat: hisque plura, & meliora, si interius arteriam, pulmones, pectus, & ventrem subeat. Assidue vero alvus irritanda est glandulis, aut illitionibus (sæpius enim siccescit,) ut a capite materiæ detrahantur, & a pectore halitus diffentur, & alvi purgamenta excernantur. Quod si multis

tis diebus venter suppressus fuit; ipsum mul-
sa, oleo, & nitro subluere opus est. Verum
si non satis phlegmones exhalationes desie-
runt; cucurbitulam affligens incidito, qua
parte phlegmone extumuit, & major appa-
ret: unam autem, aut duas affigito, prout
phlegmone significaverit, & vires præcepe-
rint, & sanguinis detrahendi copiam ab his
conjectare oportet. Excessus enim syncopæ
author est. Primo quidem, aut altero die
madefactio eadem esto. Tertio vero ceratum
cum aliquo ex oleis ad irrigandum aptis im-
ponito. Deinde epithemata in inflammatio-
ne si facultas sit, ex hyssopo, fœno græco
ex mulsa decocto, terebinthi arboris resina,
& cera: olea vero in iisdem eadem. Quod
si nihil istis delirium remittat; tondere ca-
put necesse est: si longissimi crines sint, pri-
mum dimidii: si breviores, ad cutim. Postea
prius resectis viribus cucurbitula vertici ca-
pitis affigenda est, sanguisque hauriendus:
verum prius inanis cucurbitula interscapulo
adhibeatur. Cæterum quoniam thoracem in
omnibus acutis morbis medicari oportet: nam
prorsus ipse cum corde, & pulmone laborat, pri-
mum quidem ob spiritus modo calidi, modo fri-
gidi necessitatem, præterea ab ardenti febre,
& tussi, & humorum pravitate, & nervorum
communione, & oris ventriculi noxa, nec
non succingentis membranæ, & septi trans-
versi vitio: (cor enim si majori aliquo malo
oppressum sit, nunquam senescit:) in Phre-
niticis utique, & hæc inprimis mitiganda
sunt:

sunt: siquidem nonnullis mentis alienatio ab aliquo eorum, quæ in pectore sunt, vitio exoritur: ea vero sunt, spiritus calidus, & ficcus, sitis acris, ignis intolerabilis qui undique in thoracem confluit, & pravitas quidem a domestico calore commutato, & major, & molestior provenit. Ab aliis etiam membris in thoracem contributio fit. Extrema namque frigida sunt, caput, pedes, ac manus: super hæc autem thorax est: igitur humectandi refrigerandique auxilio eget. Humectatio quidem fit ex oleo, in quo chamæmalum, aut nardus incocta sit. Æstate vero, & sapa græca benefaciet. At si epithematibus uti deceat; palmulæ vino austero maceratæ, deinde contusæ in placentam cum nardo, polenta, atque cœnanthe suave pectori cataplasma fuerint. Refrigerant quoque mala pinsita cum mastiche, & fertula: quæ omnia cera, & nardo excipiantur. Sin autem & os ventriculi torpeat, & a cibis abhorreat; succum absinthii, aut comamuna cum his tertio, ipso etiam in oleo incocto præcordia irrigato; & aquam, in qua maduit, aut ipsius succum ante cibum propinato, duos scilicet aquæ illius cyathos, aut succi ad amaræ fabæ magnitudinem ex aquæ cyathis duobus. At si os ventriculi ardor male habet, non ratione morbi, sed ipsum duntaxat ab acribus falsisque humiditatibus, sive a bile mordetur, atque siti perarefcit; lac aquæ admixtum in cibis exhibendum heminæ videlicet dimidium uno aquæ cyatho temperatum: atque

que ita hujusce lactis plurimum forbeat: nonnihil etiam cum pane assumat. Verum tamen si ardor hominem torqueat, & sitis, & anxietas, & furens infania, & frigida cupiditas; propinanda quidem frigida est, sed non tanta, quanta in ardore morbi absque phrenitide propinatur. In istis enim timendum nervis est: itaque danda est, ut ori ventriculi subveniatur; pauca vero satis est, parum enim potant phrenitici. Cæterum si in Syncopam prolabantur, nam & hoc incidere solet, viribus evanescentibus, in sudorem liquescente homine, omnibus humoribus extrorsum impetum facientibus, tenore ac spiritu fatifcentibus; tunc cura delirii posthabetur; sed cum metus sit, ne in vaporem, humiditatemque homo dissolvatur; unicum subsidium vinum est; celeriter enim substantiam alendo instaurat; & quoquo versus ad extremitates usque permeat: tenori tenorem apponit, & spiritum torpentem expergeficit: frigiditatem calore temperat: laxantem madorem alstringit: extrorsum erumpentia atque diffluentia coercet: olfactu suave delectat: vires demum fulcire ad vitam prorogandam potest: atque in infania ad animum demulcendum optimum est. Hæc omnia epotum vinum simul præstat; iracundia namque mollescente animo conquiescit: atque ipsimet ad recreandas vires cibos accipiunt, quin etiam se ipsos ad voluptatem replent. Nempe si jam plus temporis morbus extrahitur, & febris ignava est, & delirium

in fatuitatem vertitur, & præcordia non usque adeo læsa sunt, aut tumore, aut inflatione, aut duritia, sed in capite potissima morbi causa est: audacter lavare oportet, atque sæpius caput perfundere, habitus namque sanabitur, & caput difflabitur: & omne corpus exhalabit. Atque ita siccitas obtunditur: & sensus caligo discutitur: & mens stabilis, atque inconcussa firmatur. Hæc utique sunt tollendi morbi præcepta.

Curatio Veterinosorum. Cap. II.

VEternosi in luce, & ad solis radios collocantur: morbus enim nihil aliud est, quam tenebræ, & magis in loco calido habeantur; ipsius enim causa est insita frigiditas: cubile agitabile sit: stragulæ vestes, parietum picturæ, omnia sint varia, quæcunque visum proritare queant: multus habeatur sermo: pedes premendo tractentur: velantur pili: membra scalpantur. Si altus sopor obtineat, vociferandum est: iracunde increpandus est æger: his, quæ timere consuevit, deterrendus; quæcunque prius optabat expectabatque, annuncianda sunt: omnia ad soporem discutiendum contra, atque in phreniticis, molienda. Quod ad Veterinosorum evacuationem attinet; hæc novisse oportet, si alteri morbo, utpote phrenitidi succedat veterinus, venam ne solvito: neque alicunde multum sanguinem educito: sed ventrem subluito non solum stercoris educendi causa, sed etiam ut aliquid a superiori-

rioribus partibus revellatur, & a capite derivetur: igitur multum infit falis, & nitri. Optimum vero fit, si sublutioni castorium inspergas: imum enim intestinorum veterosis frigidum est, & ad excretionem emortuum. Quod si non per successionem, sed suoapte ingenio veteris incipiat, & æger plenus esse videatur; si sanguinis, vena in cubiti curvatura secanda est: si pituitæ aquosæ, aut aliorum succorum, purgare opus est, enico ex ordeï cremore, aut nigro veratro ex mulsâ inter initia, si mediocriter purgare velis. Sin autem copiosius, medicamenti, quod Hieram id est Sacram vocant: pondo drachmas duas jejuno dato cum mulsæ cyathis tribus: atque tantisper expectans, quoad purgatio confecta sit; tunc cibos, si opportunum sit, exhibeto: sin minus, in posterum diem alimentum differto. Nonnunquam sane, & vesperi hieræ drachma cum aquæ, aut mulsæ cyathis duobus dissoluta in tempore datur. Nempe inedia malum est, malum est & cibi multitudo. Igitur exiguo cibo uti singulis diebus oportet: neque subito ac penitus jejunandum est, os enim ventriculi per totum diem refectione caloreque indiget. Quin etiam cibus esto attenuans, & alvum leniens in jusculis magis quam leguminibus, gallina, cenchride, herba vero mercuriali assidue utitor; acetumque affundito, & succis injicito, si forte succo ptisanæ utendum sit. Bonum autem spiritum reddit urinamque citat fœniculum, apium olera, aut
horum

horum femina. Item porrum acrimonia sua proficit, & brassica cum oleo, & garo, optime facit, & cuminum dulce cum brassica ad flatus digerendos, & lotium evocandum. Vesica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infestant. Irrigationes capitis tales fiant, quales & in phreniticis. Utrisque enim sensus pleni halituum sunt: quos refrigerando, adstringendoque rosæ atque hederæ succo propulsare necesse est; aut dirigere per transpirationem extenuantibus, exempli causa serpyllo, aut aceto cum rosa-ceo. Si nervi doleant, & totum corpus, sed multo magis extrema frigescent; caput cervicemque castorio cum anethino oleo inungito, atque irrigato, quin etiam spinam eodem, sicyonio, aut gleucino, aut veteri oleo admixto perfundito: nec non, & manus ad humeros usque, & pedes usque ad inguina perungendi sunt. Nonnullis quoque vesica est humectanda: quæ tanquam nervus patitur, & tanquam urinæ iter laborat: insuper humorum acredine vexatur: biliosum enim lotium est. Sin autem major tremor adsit, & convulsionem minetur; necessario, & sicyonium oleum capiti superfundendum: sed brevis ejus usus esto. Quod si præcordia inflammata sint, cutis vero tumida, inflata, distentaque, aut introrsum vergentibus præcordiis concava efficiatur; madefactiones, & cataplasmata ejusmodi sint, cujusmodi in capite de phreneticis comprehendimus. Cucurbitula minime utitor, si a phrenitide in hanc labem

labem incidit: audacius vero cucurbitula uti poteris, si ab initio morbus iste invaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam affigere necesse est; postquam vero intervallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare, quandoquidem ea parte evacuare sine ulla virium molestia possumus. Et flatus supra infraque eliciendi sunt. Vetus enim flatus colligit, & in ventriculis, & in toto corpore ignavia, marcor, animæque defectus conspicitur. Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. Rutam igitur viridem cum melle, & nitro contritam illinito: sic enim magis flatus digerit: cum his vero, & terebinthiæ resinæ pars una misceatur. Fetus quoque flatus provocat aut cum sordidis calentibusque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, ubi hyssopum, aut origanum, aut pulegium aut ryte incocta sit. Evocant autem flatus, & quæcunque ante cibos propinantur: quæ utique pituitam bilemque ab intestinis, & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum creticum, origanum acria quidem sunt, sed eductoria. Adiantum, gramenque flatus, & lotia erumpere faciunt. Si manus, & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi vero non possit, ad demoliendam calamitatem cum olei cyathis tribus, in quo
ruta

ruta incocta sit, duplum in imum intestinum infundatur: idque per plures dies faciendum. Ultra vero utilitatem, quæ ex hoc provenit (nam supra infraque flatus expellit, & nonnullis urinam, sterque detru- dit:) si forte in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nervi efficiuntur, & habitus ad calidum siccumque permutat: morborumque constitutiones convertit. Optime etiam proficit si in nares inspiretur; nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit. Et quemadmodum per vesicam urinam expellit, ita, per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suavi caliditate præstat, & melius quam alia sternutatoria, scilicet quam piper, veratrum, radícula euphorbium. Nam hæc ad primum atque ultimum attactum immitia sunt, & caput sensumque perturbant. Castoreum vero paulatim adhibitum calefacit, cum & alioqui capiti conducatur: quandoquidem nervi undique ex capite oriuntur: morbis autem nervorum castoreum medetur. Cæterum ipsum cum aliquo aut aliquibus ex supra comprehensis admiscere non ingratum fuerit, nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbaverit, diutius vero caliditatem accenderit. Nares pro- ritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur acria quidem ad sensum, sed facultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium aut thymum, viridia aut arida aceto perfusa. Acribus phar- macis pedes genuaque illinantur. Materia esto cale-

Unable to display this page

rursum uvam taminiam, granum gnidium: sed omnium maxime sinapi, & quoniam usitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac si quis sponte ipsum devoraverit, quæ in ventriculo sunt, disjicere potest: potest etiam alvum madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando casu hæc mihi evenerunt: cum homo quidam me consentiente ipsum devorasset. Bonus autem magister est experientia, opus est vero, & ipsum periculum facere: imperitia namque timoris, & cautionis causa est. Caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magno opere proficiat, ut transpiret, radendum est: quin etiam ad usum acrium medicaminum, ut ejus, quo ex limnestide constat, aut hydar, aut thapsia, aut sinapi, humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdandum est: cumque horæ spatium ibi permissum fuerit, spongiis calidis fovere opportunum fuerit. Item ex usu erit, & lavatio omnibus, jam, aut saltem plurimis, & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente, ubi, & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

De curatione Tabis. Cap. III.

IStos sane si & tabes male habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimovendo. Tabis quoque lac medela est, & nutritio, & ventris calefactio & vesicæ lenitio. Quin etiam eadem huic vitio, quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. Castoreum utique istis opportunius est atque lenius, & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. Mulieribus autem qualia his similia ab utero vitia oriantur, in libro de muliebribus morbis a nobis disputabitur.

De Curatione Apoplexiæ. Cap. IV.

APoplexia validus plane morbus est, nam in omnibus exanimes sunt, quorum & corpus, & mens stupet. Si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) non liberatur, & morbi magnitudine, & ætatis miseria oppressus. Quibus autem notis morbi magnitudo conjectanda sit, antea a nobis positum est. Si juvenis æger sit; debilis est apoplexia, non tamen facile removetur. Tentanda igitur curatio est. Æquale sane adjutorium utpote magno affectui magnum remedium missio sanguinis est; nisi quis plusquam conveniat, mittendo delinquat, modum autem conjectare difficile est; nam si paulo plus detraxeris, hominem plane strangulasti,

Unable to display this page

euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ alvo modus usitatus est,) & cucurbitæ agrestis interanea, aut centaurii come decoctum ex oleo, aut aqua. Optima quoque sublutio fuerit, mellis consuetæ portioni ruta adjuncta, & cum unguine elixa, & terebinthi arboris resina, & sal pro nitro, & hyssopi decoctum. Quod si per hæc subsidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut sensum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu restituto, aut facie utcunque meliora significante; spes salutis concipienda est, audaciusque subveniendum. Interim igitur roboratis viribus, purgatorii medicaminis, quod Sacrum vocant jejuno maxime quidem integra potio danda est: si vires prohibeant, dimidium cum mulsa, & æger in lectica supinus collocatus agitandus est, sensim eum, qui ferunt, gestantibus; frequenter vero, quo lassitudo arceatur, interquiescat: ac si alvus liquida sit, libens admittito: sin fecus, aquæ, aut mulsæ cyathos duos potui dato. Sin autem, & dum purgatur, nauseabundus sit; id ne prohibeto, nam & illa distentio ad expergefaciendum vigorem quendam præstat, & pituitæ vomitus morbi causam evellit: sensum vero, & caput, & nervos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio administranda purgatione satis differuimus. Totum vero hominem lanis involutum oleo sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri, aut singulis seorsum, aut

simul mixtis. Sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parum colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valentior reddenda est: sint vero tenuiter contrita, & cribrata. At miram habet vim ad resolutos castoreum, etiam illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longe potentius est, si cum mulsa potui detur, portio vero tanta sit, quantam in veteriosis novimus. Conjectare autem oportet, & ætatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. Nempe inunctiones irrigationibus præstant, facilius feruntur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum, & stragula inquinant, ægrotis vero id inutile est: illæ autem inhærentes corpori in colliquatas partes a calore sorbentur, quin etiam, & ipsarum perpetuitas conducibilis est: nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est, quæcunque a me supra dicta sunt: cum ipsis vero castoreum. Accipitur itaque resina terebinthi arboris euphorbium, limnestis (hoc est adarce) pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri ægyptii triplum, ceræ quantum ad liquida conspissanda satis sit. Cæterum medicamina multo magis, quam hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. Epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdanda. Horum sylva est lini semen, foenum græcum: farina hordei, mel: oleum, ubi ruta, aut anethum incocta sint; althææ radix pinsita, & in mulsa usque ad ceræ molitudi-

litudinem decocta. Sunt vero & tractabilia, & temperatura suavia. Siquidem adhuc febre vacant, aut leviter febricitant, posthabita caloris cura hæc facienda sunt. At si febres acutæ sunt, & reliquus morbus his levior esse videtur, febres vero in discrimen adducunt; ad has, & victus rationem, & reliquam curationem convertere oportet. Alimentis itaque summe tenuibus, & facilis coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc magis observanda. Et per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. Cum morbus autem diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipitio affingenda, & sanguis largiter hauriendus: plus enim, quam venæ sectio, proficit, & vires nequaquam labefactat. Sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoveas: ut in contrarium ejus, quæ in occipitio est, succos revellat. Nempe interdum, & gula resoluta est; in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, devorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis, neque enim inedia famisque tantummodo periculum instat, verum etiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. Nam si quis intra os liquidum cibum infundat; in arteriam subterlabitur, cum neque tonsillæ ad impulsu ciborum concidant, neque epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum a natura facta est. Quapropter opus est mulsam, aut succum longa mystilla in-

fundentem, supraque arteriam attollentem in gulam demittere: id quoque enim ad deglutiendum infervit. Verum enim vero si ægrotus jam morti proximus sit, ipsius adeo cervix spiritusque congelascunt, ideo cervicem, & mentum calefactoriis illinito, & fove-to. Frustra vero laborant, atque imperiti illi sunt, quicunque sub mento cucurbitulam, ut gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est, dilatat autem cucurbitula: & cum devorare velis, prohibet revellens ac retrahens; cum remittendum potius sit, quo in devorando constrictio fieri possit. Insuper arteriam repleri, ut strangulatio fiat periculum est, neque etiam si hac, & illa in parte gutturis affixeris; quicquam prodest, muscoli namque, & nervi, & tendones, & venæ ante ipsum positi sunt. Vesica utique, & laxum intestinum inter se proxima interdum ad excernendum debilitantur, resolvuntur,crementorumque semper plena reperiuntur: vesica vero, & in maximam molem extumescit. Interdum autem ita resolvuntur, ut purgamenta continere nequeant: per ipsa enim tanquam inanima supervacua delabuntur. Tunc igitur instrumentum, quod Cathetera vocant, in vesicam demittere haud sane tutum est, ne corrumpatur enim vesica, atque homo convellatur, discrimen im-pendet; sed præstiterit cremore haud multo alvum subluere; cumque stercus ab intestino
ejectum

ejectum fuerit, iterum injiciendum est cum oleo castoreum. Spes autem unica omnium pariter resolutorum, separatimque singulorum partium eo vitio laborantium in oleum infessio fuerit, quomodo vero ipsa administretur, in sermone de diuturnis morbis exponetur.

De Comitialis accessionis curatione.

Cap. V.

COMITIALIS morbi primus casus perniciosus est, si acute morbus invadit; nonnunquam enim & uno die hominem perdit. Periculosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes, unde factum est, ut in acutorum numerum comitialis morbus poneretur. Quod si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet; non solum diuturnus, verum etiam nonnullis perpetuus efficitur: nam si ætatis florem vigoremque excedit, consenescit cum ægro, commoriturque. Quotquot igitur medicamina ut diuturno morbo conveniunt, in sermone de diuturnis comprehendetur: quotquot autem ad mortis celeritatem evitandam facienda sunt; horum plura in sermone de attonitis tradidimus, venæ sectiones, alvi sublutiones, inunctiones, cucurbitulas: hæc enim ut homo expergiscatur, valentissime efficiunt. Quotquot autem prolapsui peculiariora adjutoria inveniuntur, ea in præsentia docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione, aut

ex vehementi refrigeratione inusitata hæc labes incessit; vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorundam succorum prodesse consuevit, pennæ autem irino unguento delibutæ nauseam excitant, verum tamen, & irino non usque ad convulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum convertendo: hæc enim figura ad vomitum habiliissima est. At si vellatur, aut distorqueatur maxilla, aut manus, & crura jactentur, aut una cum toto corpore oculi distendantur; manibus perunctis tractando demulcere convenit: obtorti oculi dirigendi sunt, rectæ partes ne torqueantur, suaviter continendæ: frigida membra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fovenda: sedem præterea melle cum rutaceo oleo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoque leviter intra anum intrudito: flatus enim proliciunt: flatuum autem excretio hujusce morbi in pueris medela est. Porro si deglutire valeant: pharmacum istud exhibendum est, cardamomi pars, æris combusti 3 hæc ex mulsa propinato, aut enim evomunt una cum humoribus ventriculum infestantibus, aut alvus subducitur. Optimum quoque est hujusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum nitro duplo, piperis tertia pars: omnia cum melle permisceto, & maxillam diducens, in os infundito: interius etiam, quam ubi sunt tonsillæ, quo

quo deglutire valeant, injicito. Hæc adeo pueris expediunt. Juvenibus autem & hæc quidem profunt, verum etiam potentiora his medicamina ad vomitum deligenda sunt, ut narcissi, bulbi, sinapis, & hyssopi, pares partes, æris, & piperis dimidio minus, quam priora, cum melle miscens exhibe. Hæc profecto ad levandam exacerbationem abunde fuerint: quæ vero ad propulsandum morbum facient, in sermone de diuturnis morbis persequemur.

De Curatione Rigoris, quem Tetanum vocant. Cap. VI.

IN præsentia lectum mollem, tractabilem, levem, suavem, calidumque esse necesse est: nervos enim inflexiles, duros, rigentesque morbus efficit: quin etiam cutis tota squallens asperaque corpori obtenta est: palpebræ natura versatiles vix oculos connivendo protegunt: oculi intenti sunt in profundo convoluti: nec non & artus sunt deligati, ob distentionem immobiles. Ægroti domicilium calidum esto, si æstas sit, citra sudorem, aut resolutionem: ad syncopam enim morbus inclinat. Neque vero ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occasio. Quapropter si ob refrigerationem absque manifesta causa rigor invaserit, si ex vulnere, si ex abortu mulieri incesse-rit; venam in cubito rescindi-

to : curans in deligando brachio laxiorem
compressionem fieri, sectionemque leniter,
& facile expediri : siquidem ista nervorum
convulsiones cient. Semel etiam cruor citra
defectum animæ frigusque extremorum me-
diocriter effundatur. Neque inedia æger ma-
ceretur; res enim frigida siccaque fames est,
propinetur itaque mulsa spissa meracior, &
ptisanæ cremor cum melle. Ista namque, &
tonsillis comprimendo minimum dolorem in-
ferunt, & gulæ deglutiendo lenia sunt, &
facilia, & ad moliendam alvum molliissima,
& ad vires instaurandas valentissima. Omne
corpus lanis involvito oleo gleucino, aut
crocino madentibus, in quibus aut rosmari-
nus, aut conyza, aut artemisia incocta sit :
atque omnia & facultate, & ad tactum cali-
da sunt. Oblinere autem corpus unguine
convenit, quod ex limnestide, quam ad ar-
cem esse putamus,) quod in stagnis nascitur,
& euphorbio, & nitro, & pyrethro con-
flatum est, his vero & multum castorei adjicia-
tur. Bene quoque fuerit tendones lanis con-
tegere, & secundum aurem, & mentum lo-
ca perungere, nam partes hæ maxime pa-
tiuntur ac distenduntur. Præterea levibus
calefactoriis fovendi sunt tendones, & vesica
per sacculos millium torrefactum includentes,
aut bubulas vesicas olei calidi semiplenas : quo
locis, quæ foveantur, secundum latitudinem
applicari valeant. Interdum coegit necessitas,
ut capiti fomenta adhiberentur, quod neque
sensibus usque adeo tutum est, neque ner-
vis

vis salutare, sensibus enim quandam caliginem effundit multis halitibus ipsos petentibus: nervos autem replet. Quo circa modo fovendi quam tutissimo utendum est, atque materia haud ita multum foede olens deligenda, utique materia esto oleum in vesicis in duplici vase citra nidorem fervefactum: aut sales tenues, in sacculo, millium enim ac lini semen tactu quidem lenia sunt, sed halitiosa, & graveolentia. Ratio vero fovendi hujusmodi esto, tendonibus resupinato ægro fomenta usque ad verticem subjicienda sunt: ulterius vero ad synciput ne procedito. Iste namque locus omnibus sensibus communis est: ab ipsoque, tanquam ex fonte omnia adjumenta, omnes noxæ scaturiunt. Quod si epiplasmata tendonibus superdanda sunt; erectum occipitium esto: nam si magis sursum versus imposueris, caput exhalationibus complebis. Materia sit autem epiplasmatum lini, & fœni græci semina. Post epiplasmata vero utilis fuerit cucurbitula occipitio ab utroque spinæ latere adhibita. Sed parce admodum flamma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpressio, doloris convulsionisque author esse solet. Igitur diutius trahere præstat, ac molliter magis, quam plurimum brevi tempore, sic enim tibi in convexum locus sine dolore attolletur, qui concidendus est. Scopus autem modi sanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc utique rigoribus, qui sine ulceribus fiunt, remedia conveniunt. At si ex
vul-

Unable to display this page

gnitudinem devorandam dare, ita enim optimum factum est, quo palatum præteriens ægrotum lateat; acris est enim ructumque infuavis ac fœde olens excitat, si neque hac ratione devorari possit, in mulsa eliquata propinetur: Omnibus enim potionibus, quæcunque calefacere, humectare, distentionem laxare, & nervos remollire aptæ sunt; hæc haud dubiæ valentior est. Cæterum si nihil ægroti deglutiant, in anum castoreum cum oleo dandum est: hoc etiam anus cum unguine aut melle illinendus; hoc item vesica irriganda, & cum cera, ut crassius reddatur, perungenda. Sin autem flatum sterqusque educendi tempus adsit, purgatorii, quod Hieram, id est, Sacram vocant, drachmas duas cum mulsa, & oleo in sedem ejicito. Nam præterquam quod illa evocat; intestinum etiam, & inferiorem ventrem calefacit ac fovet, varium namque, & calidum medicamentum hiera est.

De Curatione Anginæ. Cap. VII.

DUæ anginæ species reperiuntur. Altera cum caliditate, & magna tonsillarum inflatione, & extrorsum versus tumefactione quin etiam lingua, gurgulio, & omnes adjacentes particulæ in tumorem efferuntur; Altera istis locis collapsis, & submissis efficitur; sed interius compressio majore strangulatu discruciat: ut interna inflammatio ad cor usque pertinere videatur. Huicque celerime

rime occurrendum est, nam & hac celerrime ægroti rapiuntur. Igitur si crapula, & ebrietas in causa sunt; eodem die inferius humorem injicito, isque duorum generum sit, alter usitatus, quo stercore educantur: alter ejusmodi, ut aliquas a tonsillis pectoreque humiditates evellere possit; neque tamen in cæteris efficacior meraciorque esto: sed centaurei, & hyssopi decocta infundenda sunt: hæc enim, & pituitam educere solent. Si tenuis autem victus præcefferit; scindere cubiti venam expediet, & latior sectio, quo majore cum impetu, copiosiorque sanguis emanet, facienda est. Hujusmodi namque profusio minime quidem ad caliditatem mitigandam satis est: sed strangulatum solvere, & reliqua omnia diminuere valet. Haud ignobile quoque adjumentum præstat, si ad animæ usque defectum ægrum perduxerit usque eo tamen, dum ne anima deficiat: quandoquidem nonnulli secta vena ab animi deliquio vita excessere. Item vinctis supra talos, & genua constringentes opitulabimur. Optima quoque sunt vincula supra brachialia versus cubitos, & supra cubitos versus humeros. At si deglutiendi via expeditissima sit; elaterium, & cum mulla, & cum sero lactis, quantum ad purgandum hominem satis sit, præbetur, aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præstantius est. Conferunt etiam cneorum seu thymelæa, & sinapi: siquidem hæc ambo ventrem repurgant. In quibus vero inflationes devoratio-

nem

Unable to display this page

palmularum decocto: compositis vero medicamentis, ut Diamoro, quod vocant, aut eo quod ex Befasa, id est, ruta sylvestri, & succo rhoi componitur; aut Diachelidonio, id est, ex hirundinibus confecto medicamento. Sin ulcera crustosa sint; collutiones, & gargarismi fiant ex hyssopi in mulla, aut pinguium ficorum in aqua decocto: præter hæc amylum perlocatum in mulla, aut in ptisanæ tragive cremore. Si Angina cum coincidentia, quæ erat altera species, occupet: ab interioribus extrorsum omnia evocanda sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, ut totum foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes sunt cum ruta, & anetho, nitro insperfo. Et cum his superius memorata cataplasmata. Proficit etiam ceratum ex nitro, & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior bujuscmodi vitium tollit, sed in collo tumor extuberat. Tumor autem foras in sublime elatus a pulmonis inflammatione liberat, intus vero abditus anginam patientibus perniciosum malum est. At quicumque strangulationem ab angina verentes, quo laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt; non sane experimento rem comprobasse videntur. Quippe caliditas inflammationis major ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commovet. Quin etiam si alioqui periculum id evaserint; vulneris oræ in unum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ, atque inter se inglutinabiles sunt.

De Curatione Columellæ. Cap. VIII.

Vitiorum, quotquot columellam infestant, aliqua per succisionem curare necesse est: sed de eorum chirurgia disputare ad præsentem locum non attinet: Aliqua, utpote acuta, medicamentis sananda sunt, nam facile strangulant, & difficultate spiritus aliqua istorum hominem perimunt. Talis est utique quam Uvam, & quam Columnam dicimus: utraque enim cum inflammatione, crassitie, longitudineque suboritur, ita ut in arteriam pendulæ fiant. Æquabili sane crassitudine a basi ad summum usque palatum columna, inæquali vero uva constat, hujus enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres, & crassa, rubens aut livida, idcirco, & Uvæ appellationem id vitium sortitum est. Quapropter his mature opem ferre decet: celerrima namque a strangulatu perniciēs impendet. Proinde si ægroti juvenes sunt, a vena cubiti sanguis detrahendus est: utque largius evacuetur majore plaga vena aperiatur: siquidem hujusmodi sanguinis detractio a strangulatu, tanquam a laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoque alvus est mitiori lotionē primum: deinde alias, atque alias acriore, usque eo, dum aliquid a superioribus partibus derivetur. Circumdentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos, & genua, nec non, & humeris supra brachialia atque cubitos.

N

Quod

Quod si strangulatio invalescat; cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur, & istarum aliqua incidatur: omniaque administrentur, quæcunque a me in capite de angina præcepta sunt: cum eadem utroque vitio sit mortis ratio. Iisdem præterea intra os medicamentis, & adstringentibus, & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatibus, & oris inunctionibus utendum est. Circum columnam vero, aut circum uvam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocysthida, terram samiam, lemniamve, aut sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si ulcerosa sit uva: gummi, & amyllum rosarum aut palmularum decocto liquefacta, item ptisanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorum medicaminum adjicito; quæ ex myrrha, cocto, atque cypero componantur. Nam id genus acria columna tolerat. Verum si nonnullis locus iste purulentus effectus est, atque palati ossa computruerunt; hi longo temporis intervallo vitam finiunt. Sed horum auxilia nobis alio loco præcipientur.

De Curatione pestilentium in faucibus morborum. Cap. IX.

HOrum vitiorum curatio cum aliis consil-
larum affectibus qua communis est, qua
propria. In inflammatione, & strangulatu
purgatio per clysteres, venæ sectio, irriga-
tiones, cataplasmata, fottus, deligationes, cu-
curbitulæ, omnia demum eadem, atque in
his, conveniunt. Illitiones autem acriorum
medicamentorum faciendæ sunt: neque enim
ulcera quiescunt, neque crustæ in superficie
sunt. Verum si ab his fanies ad interiora
destillet; celeriter partes, etiam si integræ
erant, ulcerantur: celerrimeque ulcera in-
terius depascendo serpunt, atque hominem
perimunt. Porro igne vitium adurere, cum
in superiori parte sit; imprudentis esse pro-
pter Isthmum judico. Sed medicamentis igni
similibus, quo, & depastio coerceatur, &
crustæ decidant, utendum præcipio. Ea vero
sunt alumen cum melle, galla, balauftium
arida cum mulla. Hæc eadem calamo, aut
penna, aut crasso, & oblongo caule, quo
medicamina ad ulcera perveniant inspiranda
sunt. Optima sane est, & chalcitis usta cum
trita Cadmia ex aceto: esto autem Cadmia
portione dupla: & rhei radix cum aliquo
humore. Præterea ne ulcerum compressio
fiat, cavendum est: ab ea namque, & hu-
mescunt, & magis exedunt. Hac de causa
opus est penna medicamenta arida insperge-

re: liquida vero liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. At si crustæ jam resolvuntur, & ulcera rubida fiunt; tunc convulsionis maxime periculum subest, resiccantur enim plerumque ulcera, & cum his nervi distenduntur. Itaque lacte cum amylo, & succo ptisanæ, aut tragi, aut lini feminis, foeni græci remollire madefacereque convenit. Quibusdam, & columella usque ad palati os exesa est: quin etiam tonsillæ ad basim usque, & epiglottida, ac propter cicatricem devorare neque solidum quicquam, neque liquidum poterant. Sed & ipsum, quod bibebat, interdum percussus hominem fame necavit.

*De Curatione Pleuritidis, seu morbi
lateralis. Cap. X.*

NULLA moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque succingentis membranæ in pejus urget, nec non & tussis pectus caputque concutiens vires proterit. Quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. Sin autem ex ingurgitatione ciborum potiusque ægritudo provenierit: inedia diem unum ægroto imperanda, post, sanguinem a vena mittito, quæ in cavo cubiti est, non ejus, qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: præ-

præstat enim maxime procul abducere. Sanguinem vero ne usque ad animæ deliquium fundito: nam si refrigeratum corpus animo destituitur: pulmoniam invadere periculum est. Humores enim exteriori caliditate attractioneque privati in penitiores relabuntur. Item pulmo rarus, calidus, ad trahendumque valentissimus est: costis etiam proximus, earumque doloris est particeps. Verum morbi pulmonis pleuritidi succedentes non usque quaque salubres sunt. Pleuritis vero a pulmonis vomica exorians benignior est. Quapropter cum mediocriter sanguis effluxerit; interjecto ad recreandum hominem temporis spatio, iterum detrahare opus est: si bene quidem habeat, eodem die, cum longa remissio fit: sin minus, postridie. Quod si neque febris remittat, (sæpe enim diem unum febris occupat, & augetur,) tertio die in secunda remissione, in qua, & cibi dandi sunt, sanguinem mitte: totum hominem uberius perungens, costisque oleum molle infundens cum calido unguine ex rutæ anethive decocto. Ipsum vero latus admodum leniter irrigandum est, sed nonnullis & dolor, & inflammatio erupit, ut eorum locorum affectus esse videretur cum tamen id interiorum vitiorum incrementum sit. At in præsentia de alimonia, quemadmodum & de universa curatione, quo nihil in ea delinquatur, sermonem habeamus, in alimentis enim medicamenta ponentur: quin immo in alimentis medicamenta sunt. Ita-

que genere calidus humidusque cibus esto, lenis, æquabilis, migmatodes, id est, bene permixtus, dissolutorius: pituitam solvendi, extenuandique potestatem habens. Proinde cibariis omnibus ptisana anteponatur; initio quidem, quo ipsius crassamentum solidumque rejiciatur, in cremorem percoletur, soloque cum melle condiatur, ab ipsa vero usitata ad voluptatem varietatemque parandam medicamina removeantur; in hac enim ægritudine solus cremor satis est. Quippe humectare, calefacere, pituitam solvere, & detergere, per superiora sine molestia, quæcunque evocanda sunt, evocare, facile quoque ventrem ducere sola ptisana potest. Ipsius vero lenitas blanda est, & ad devorandum habilis, ipsius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tusses concoquit, omnia emollit: tales hordei virtutes sunt. Halica vero secundum gradum occupat: quæ cum pauca quædam cum ptisana communia possideat: ob ea probatur, optimaque censetur. Lentor enim, lenitas, suavitafque in devorando utrique communes sunt: in cæteris omnibus halicam ptisana antecellit: sed ea quoque simplex cum melle solo conficiatur. Tragi præterea boni sunt. Deterior ipsis oryza est: quoniam siccatur, & exasperat: potiusque costarum purgationem supprimit, quam facilem reddit. Optimus quoque est panis aridus, contusus, per subcerniculum transmissus, bene temperatus, concoctu facilis: cum mulsâ, quantum satis est,

est, alimenti præbet. Nempe si jam diu morbus producitur, cum dictisque cibariis homo labare coepit: ptisana ex hordeo præbeatur bene trita, bene cocta: condiatur vero anetho, sale, & oleo tenui, puro, non viscido, non exasperante. At non multum olei cum ptisana coquere præstat, nam, & sorbitionem pinguem reddit, & pravitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem hordei absorptum amplius non apparet. Item porrum cum sua coma, & amygdala amara cum cremore incoquantur. Ita namque ferculum ad spirationem expediendam commodum medicamentosumque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comesti utilitatem juxta delectationemque summam afferunt. Jam vero, & ovorum bonum succum creantium opportunitas adest, ac si humida copiosaue per os materia feratur; sulphur ignem non expertum nitrumque in ova inspergito. Sed mirifice profunt ova nuper a gallina edita ex igne carentia, quippe a matre caliditas inest igne quidem humidior, sed ægrotanti familiarior, utpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinosa ac tenax sit; in ova oleum infundito, ac resinam siccam pineam, quo sulphur melius reddatur, inspergito: nec non, & terebinthi resinam liquato. Piper præterea in ovis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, bene proficiunt. Inter carnes extremi pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ

elixæ, porcorum cerebra cum omento quidem tosta, sine illo vero nidore vacantia. Si inter spirandum æger strepitum non reddit; dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quidquid optimum regio ferat. Verum ut neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat; ex fructibus malum concedito in aqua, aut mulsa elixum, aut cum adipe affatum: sed corium, & interiora aspera cum feminibus abjiciantur. Tempore quoque illo, quod Horam græci nominant; fici, & alii id genus fructus concedantur; quatenus, scilicet, innoxii sunt, quin potius adjumentum præstant. Hæc sane de alimentis abunde sint. Lateri autem lanæ superduntur sulphure fumigatæ, unguine imbutæ in quo anethum rutave incocta sit. Igitur his latus madefaciendum, cataplasmatisque ante cibi assumptionem tegendum est; præter usitata cataplasmata fertulam in mulsa elixam accipito, cui papaveris carnem incoctam commisceto, mannæ quoque pulvisculum inspergito. At si humidius sputum copiosumque rejicitur: lolii farina, aut irionis commiscenda est, & nitrum inspergendum. Cæterum si morbus productior, dolor est pertinax, & humida sit expurgatio; tunc purulentum hominem fore speratur, itaque sinapi, & cachrys cataplasomatis admiscenda sunt. Sed si penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt; acetum affundito, illud autem efficere operæ pretium est, ut cataplasmatum calor diu efficax permaneat, melior est

est enim id genus caliditas, quam cataplasmatum innovatio. Proinde calefactiones in facculis ex hujusmodi, utpote ex millio fiant, aut ex calenti oleo in vesica incluso. Omnis vero fatus machinatio, ne pondera dolori dolorem adjiciant, levis esto, his enim levibus, & assumpto cibo, cum dolor infestat, uti nihil prohibet. Jam vero post hæc etiam admovendæ cucurbitulæ occasio adest. Sed hoc post septimum diem facere optimum fuerit: ante ne festines, haud enim placidi morbi sunt quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. Esto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens, quippe cum haud interius descendat dolor, sed in latitudinem diffusus sit. At flamma sub cucurbita multa esto; quo non solum attrahat, verum etiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne scarificandum est, tantumque sanguinis, quantum vires permittunt, detrahendum, multo vero plus esto, quam si alia de causa de præcordiis sanguinem haurires, nam maxime perspicuum est, quod in lateris morbo vexatis a cucurbita percipitur adjumentum. Sal quidem, aut nitrum in scarificationibus mordacia sunt ac dolorifica, sed salutaria. Quapropter considerandæ sunt hominis vires, & ingenium: nam si forti animo ac tolerans sit, sal inspergendus est, non ipsis vulneribus ita, ut ipsa contingat: sed super linteolum oleo madidum inspergatur, id vero super locum scarificatum extendito:

humiditates enim ex salis colliquatione manantes minus, quam sal, mordaces sunt. Sed multo oleo perfundendum linteolum est, quo hujus lenitate morfusionis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirifice juvat, ut ex vulneribus tenuis quædam sanies extrahatur, id vero priore cucurbita multo est efficacius, multoque magis vires conservat, neque enim sanguis, aut alimentum, sed sanies emanat. Atque id quidem facito, cum prius vires exquisite perpenderis. Die tertio ceratum cum cypri-
no oleo, & rutaceo imposito. Quod si ulterius purgatione sputa indigeant; in ceratis resinam eliquato, aut sulphur ignem non expertum admisceto, atque iterum fotum loco adhibeto. Porro modus cucurbitæ talis esto, fictile vas habendum est, leve, lateri congruens, latum, aut æneum. Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam vero multam cum oleo subjicito, quo vivens flamma in longum tempus sufficiat. Vasculi autem oras carni ne imprimito, sed ad difflationem transitus aliquis esto quo minus suffocata flamma extinguatur, diutius vero illam accendere expedit: nam intra vas illud inclusa caliditas optimum fomentum est, & bona sudoris provocatio. Neque vero medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet: viris quidem in anum rutaceum oleum, mulieribus autem & in uterum infundendum est. Perpetuo sane quæ bibuntur, ac devorantur, sunt mulsa cum
ruta,

ruta, & succo ptisanæ, si continenter tussit : ut in alimento medicamentum sit. Verum si nondum alimenti præbendi tempus adsit, aliquod compositum, quod Picerium græci dicunt, accipiat variis constans, cum melle ad consistentiam decoctum. Globulos autem fabæ magnitudinem æquantes, turbinatosque dare oportet sub lingua continendos : ut non devorabile, sed eliquabile sit. Suave quoque id, quod ex papavere cum melle ac fertula campana medicamen conficitur lene, atque somniferum. Hac utique, & ante cibi assumptionem, & assumpto cibo, & post somnum ipsum præbenda sunt, sed jejuno medicamentosa exhibeantur. Quale est, quod hæc accipit urticæ, lini feminis, amyli, nucis pineæ cujusque contriti cyathum, amygdala amara numero viginti quinque totidem, & piperis grana; oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiscere, horum detur mystillæ una, si liquida crudaque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pondo drachmam unam, piperis grana quindecim, cum mellis pondo libra subigito, id sane medicamentum, & ante cibi acceptionem mystillæ dimidiatæ mensura dari debet, bene facit in longo lateris molle, quando, & oxymel dare convenit, si spirandi urgeat difficultas. Frigidam vero aquam quicumque medici pleuriticis concesserunt, neque qua ratione id fecerint, assequi valeo, neque experimento confirmare, quippe si qui a frigida periculum

lum evitarunt; hi profecto mihi non laborare pleuritide visi sunt. Verum apud vetustiores etiam medicos species quædam concursus pleuritis, seu Lateralis morbus vocabatur: cum bilis esset excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam sine febre. Hujusmodi sane affectus nomen quidem pleuritidis, rem vere non obtinet. Quin etiam spiritus nonnunquam in latere conclusus sitim, dolorem parium, mollemque caliditatem excitat: id quoque vitium ignari homines Pleuritin nuncuparunt. His nempe frigida aqua remedio esse poterit, cum prospera utentis fortuna extincta sitis erit, bilis ac spiritus per inferiora subducetur, & dolor, & caliditas exhalabunt. Verum in lateris inflammatione, & succingentis membranae tumore non solum frigida aqua, sed etiam frigida respiratio noxia est. Itaque si ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulum tamen adhuc tussunt, & caliditas subinde repetit, atque infestat; ad hæc penitus discutienda maturandum est; aut enim quæ relinquuntur, recidivas faciunt, aut ad suppurationem convertuntur.

ARETÆI CAPPADOCIS

DE

ACUTIS MORBIS CURANDIS.

LIBER SECUNDUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO

INTERPRETE.

<i>Curatio Pulmonariæ.</i>	<i>Cap. I.</i>
<i>Curatio Rejectionis Sanguinis.</i>	<i>Cap. II.</i>
<i>Curatio Cardiaci Affectus.</i>	<i>Cap. III.</i>
<i>Curatio Cholerae.</i>	<i>Cap. IV.</i>
<i>Curatio Volvuli.</i>	<i>Cap. V.</i>
<i>Curatio Acutorum Jecoris Affe-</i> <i>ctuum.</i>	<i>Cap. VI.</i>
<i>Curatio Acuti morbi Venæ, & ar-</i> <i>teriæ dorsi.</i>	<i>Cap. VII.</i>
<i>Curatio Acuti Renum morbi.</i>	<i>Cap. VIII.</i>
<i>Curatio Acutorum Vesicæ vitiorum.</i>	<i>Cap. IX.</i>
<i>Curatio Vulvæ strangulatus.</i>	<i>Cap. X.</i>
<i>Curatio Satyriasis.</i>	<i>Cap. XI.</i>

Curatio Pulmonariæ. Cap. I.

PERacutum letaleque malum est inflamma-
tio repletioque pulmonis: quas strangu-
latus brevis consequitur: Igitur æquis resi-
stentia viribus matureque ferenda subsidia
sunt. Protinus in cubito venæ aperiantur,
sive utraque in dextra videlicet, ac læva ma-
nu,

nu, idque potius sive una tantum, & ea major, quo ab utraque pulmonis regione humiditatum revulsio, non tamen usque ad animi deliquium fiat; strangulatum enim animi deliquium auget. Cæterum si vel paulum respiraverit; tunc suppressendus sanguis est, ac denuo postea mittendus: nam si a sanguine morbi causæ provenerint; eas venæ sectio tollit. Atqui seu pituita, seu spuma, seu quævis alia humiditas tumefaciat; venarum inanitiones ampliore pulmonis locum ad respirationis transitum efficiunt: opus est autem humores, & flatus post venæ sectionem deorsum versus trahere, nitro, melle, ruta, resina terebinthi liquida sedem obtinendo: sed missionis sanguinis loco, si quod majus impedimentum sit, acrem succum per clysterem in sedem immittito: ut puta, salem cum nitro, aut terebinthi resinam cum melle. Ruta quoque in oleo, & hyssopum in aqua decocta. Item cucurbitæ sylvaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conveniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregie faciunt, sic ergo dorso præcordiisque ubique adhibeantur, quod sicubi pectus carnulentum sit, quo minus circum ossa cutim cucurbitula incumbens affligat; ibi etiam affigito: nam si ad quameunque partem corporis humores distrahantur, & spiritus ad extima evocetur, quibus pulmo opprimitur; aliquod mali solamen invenias: omni enim ex parte Pulmonaria obsidenda impugnandaque est. Verum neque ullum ex his medicamen-

camentis, quæ ore sumpta conducunt, despiciendum est: quippe ea est natura pulmonis, ut siue recte valeat, siue ægrotet, ad se humores alliciat. Quo circa ejusmodi medicamenta præbeantur, quæ humores ad transpirandum attenuent, lubricos fluxilesque ad extrudendum efficiant. Propinetur quidem celeriter juvandi causa nitrum cum hyssopi decocto, aut muria cum aceto, & melle, aut sinapi humidum cum mulsæ: singulis autem iridis radicem, & piper inspergere auso bene cedit, item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. Quod si interdum infomnes sint, & noctem quoque totam pervigilent, ne hominem furor corripiat, metus est: variisque somnificis medicamentis, nisi ægritudo remittat, uti decet: quo medicamenta in tempore data morbi acerbitem leniant, & obtundant: multa vero soporifera sunt. At si in strangulationis impetu, jamque adventante interitu medicamen præbeas; apud tuos contribules mortis ejus author appellaberis. Alimenta pariter ejusmodi esse debent, acria, videlicet tenuia, crassitudinem dissipantia, extergendique facultatem habentia. Inter olerorum, aut cornicis pes, aut urtica, aut brassica in aceto incocta. Inter frumentacea vero ptisanæ cremor parum origani, aut hyssopi, nec non piperis, sed plus nitri loco salis accipiens. Alica præterea mulsæ incocta prodest. Omniaque per elixationem flatum abjiciant: flatus enim vomica pulmonis

nis laborantibus infesti sunt. Vinum, si febre vacant, quod haud ita multum adstringat, potui detur: quippe densat corpora adstrictio. Istis vero membra potius laxanda sunt, sputique educationi studendum. Sed in totum potus modicus esto, cum pulmone madefactio inimica sit: quoniam a gula atque ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cum nitro, aut sale contegatur. Optima inunctio est ea, quæ ex adarce sit. Sinapi etiam aridum, & cum cerato humido prodest. Atque in summa, & humores, & calor, & spiritus foras educendi sunt. Huic rei opitulantur acrium olfactus atque illitio, & extremorum deligatio. Hæc facienti nisi morbus cedat, de hominis valetudine actum est.

De Sanguinis Rejectionis curatione.
Cap. II.

OMnes sanguinis effusiones haud mite vitium sunt, non modi solum ratione, ut si per fracturam, aut erosionem, verum etiam si per rarefactionem effunditur, neque si ex pectore, aut pulmonibus, aut stomacho, aut jecore fertur, periculosum est, e capite vero si defluit, minorem noxam affert: Sanguinis enim exitus est: sanguis autem omnium est alimentum, omnium calor, omnium color, terroremque incutit, sanguinem ab ore utcumque manantem intueri, malumque est, si a primario viscere:
pejus

pejus vero si ob fracturam, aut erosionem profunditur. Hujus itaque vitii medicus ad opem ferendam maturet, necesse est. Inprimis quidem aerem frigidiorum ad respirationem deligito, conclave non titubans, cubile firmum, quo nullam in partem quatiatur, inhabitet: concussiones enim malum exasperant, statum solidum, haud multum cedens, neque profundum, neque callidum esto, positus figurave corporis erecta sit ne fermocientur, neve sermones audiant, animi absit perturbatio, sed contra oblectamentis leniatur: siquidem id genus ægros magna animi consternatio corripit, quis enim vomens sanguinem mortem instantem non perhorrescat? Igitur si sanguine referti sunt, & venas prominentes habent, in qualibet sanguinis profusione venam pertundito, nam sive ex fractura, sive ex erosione profluit; sectio venæ conducit. Sin rarefactio in causa est; ne multitudo venam effringat, metuendum, cædenda est autem cava in cubito vena. Et enim ex hac facile sanguis effluit, & ipsa sectioni exposita est: utque per plures dies sanguis innoxie decurrat, commode aperta servatur, in omnibus autem omnium (ut ita dicam,) præcipuorum viscerum hæc est sanguinis via vena utique hac superior, nec non, & hæc unius in brachio venæ ambæ propaggines sunt, quare nihilo plus superior, quam media emolumenti affert, nam propaginum ignari sunt, quotquot stomacho, & jecori superiorem venam copularunt. Sin a liene

O

san-

sanguis fertur; sinistrae manus venam illam, quæ inter minimum anularemque digitum sita est, rescindito: quandoquidem medicorum nonnulli eam ad lienem usque pertinere arbitrantur, verum & hæc ipsa inter cubiti venas inferioris propago est, cur itaque potius eam quis prope digitos, quam in cubiti curvatura proscindat, cum hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? Prorsus quidem ante animæ defectum sanguis cohibendus est, atque haud ita multus auferendus: nam & ipsa cruoris per os effusio satis hominem labefactare potest; assidue vero post paucum detractum sanguinem iterum detrahito, & eodem die, & postridie, nec non, & perendie. At si ægrotus tenuis, & inops sanguinis sit; venam ne scindito, hæc de sanguinis missione abunde sint. Succurrendum est etiam extremorum deligaturis, pedum quidem supra malleos, & genua, manuum vero supra brachiale, & cubitum, fascia ipsa lata sit, quo sit validior, neque dolorem moveat constrictio. Nempe locis, unde sanguis erumpit, lanas ovium succidas imponito, & humore perfundito, utpote austerio vino, & rosaceo aut myrtino oleo. Si cruoris effluvium urget; lanarum vice spongiæ admovendæ sunt, & pro vino acetum infundito, locumque myrtino subungito, in omnibus autem spongiis acaciæ, aut hypocistidis etiam aloes succi aridi sunt, optime facit, & omphacium aceto liquatum. Quod si irrigatio sordida sit ægreque feratur; empla-

plastris uti conveniet: cutim enim circumtendunt, ac veluti manu corripunt, qui etiam ipforum facultates refrigerare, exiccareque magnopere valent. Infinitæ vero aliæ aliis experimento cognitæ vires infunt: sed optima emplastra ac tutiora sunt; quæcunque acetum habent, & salicis foliorum succum, nec non, & bitumen, & æruginem, & alumen, & thus, & myrram, & exultum, & æris squammam atque in summa quæcunque hujusmodi emplastra sunt; emplastris sordidæ lanæ, aut spongiæ paucò aceto perfusæ superduntur. Sin emplastrorum distentionem ferre nequeunt; id genus epithema facito. Palmulæ pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ, id est, placentæ crassitudinem conteruntur: postea acacia trita, & malicoria insperguntur; hæc omnia panniculo trito ac veteri illita pectori inducuntur. Item polentam vino aut aceto perfusam, nec non lentis farinam tenuem per incerniculum transmissam cerato ex unguento rosaceo facto excipiens imposito: cum quo, & sympyti radicem tussam, & cribratam admisceto. Aliud epithema hæc recipit, Prunorum damascenorum quæ Brabila græci vocant, agrestium radices in aceto incoquito, ad speciem placentæ contundito, ac rhoi, commis, myrti paulum misceto, ex his utique alia aliis, prout medicaminum efficacia, lenitate, odore opus est, miscenda sunt: siquidem, & ægrotantibus gratificari decet. Hæc nimirum exterius applicanda remedia

O 2

sunto.

Unable to display this page

tempore saltem acre adstringensque evaserit. Verum in vulnerum dilatationibus præter poscam medicamenta primum simplicia adhibeantur, ut plantaginis, aut sanguinalis herbæ, aut feridis succus singulorum portio æqua cum posca; quod si adhuc plus effluat, hypocisthidis, aut acaciæ siccorum cujusque pondo drachmam in tres poscæ cyathos inspergito, optime vero facit & uvæ acerbæ succus. At si calamitas hæc semper in pejus irritetur; gallam tritam, & rubi radicem arefactam, & lapidem ex mari, Corallium quod vocant, aridum tufumque conspergito, verum rhoi radix ad refrigerandum, siccandum, adstringendum, omniaque facienda his efficacior est, sed hæc quoque cum posca sola præbetur. Sin auxilia majora requiruntur; radice hujus pondo tres obolos feridis atque plantaginis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram compleant, injicito. In erosionibus autem prorsus adstringentia adhibere tenta: quo dilabentem sanguinem concretum, compactumque reddas, & suscipientia membra constringas: ut procul a vulnere venæ concidant, & occludantur; quin etiam quæ bibuntur, tenacia sunt, concretionem efficere valentia. Succum igitur coriandri ex aceto propinato: item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. Sed multum ne concedito: nam istorum aliquod nonnunquam plus, quam convenit, datum hominem jugulavit, coriandri quidem succi ne minus semicyatho cum tribus poscæ cyathis

this præbeatur : coaguli vero tres oboli, summum quatuor. Ad hæc hujusmodi floris sanguinei speciebus, & terra samia efficaciter subvenit, & eretrias, & aster, quæ vocatur, valde candida, & rubrica sinopica, & sigillum lemnium. Istorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres cum decocto aliquo præbeatur : ut palmularum, aut siliquarum edulium, aut rubi radicum. Sin arteria exasperatur proptereaquetulsiunt; in cretica sapa id genus terræ inspergatur, egregie ad arteriam leniendam, & amyllum facit cum lævore, & glutinandi potestatem habet. Si profusio sanguinis urget: semel in die ante cibi assumptionem dandum est: sin minus, & secundo, & tertio sub vesperam. Ex medicamentis quoque siccis catapotia fieri possunt ex melle ad consistentiam decocto: qualis est galla trita: optimus est etiam rhous, quo in obsoniis utimur, vinacea, acuti rumicis semen, per se singula, & simul omnia. Hæc utique, & sub lingua ad perpetuam eliquationem habenda sunt. Gummi etiam cum planta porri, & spinæ lachrima profunt. Variorum sane medicamentorum infinita est experientia, varii etiam usus: ut pastilli ex ægyptia spina, & pastilli ex Electro, & ejus, qui Croceus appellatur, quorum apparatus proprio loco expositus est. Porro cum febris abest; omnia in medicamentis audenda sunt, & multa, & multoties exhibendo. Si febre vexantur, (plerumque autem corporum inflam-

flammationibus febres superveniunt,) neque affatim eruptio supprimenda est, neque in accessionibus medicamenta potui danda: quoniam multi celerius febre, quam sanguinis effusione consumuntur. Alimenta varia sunt, specieque medicamentis similia, quin etiam in cibis medicamenta reperiuntur, neque enim in uno duntaxat cibo omnia alimenti bona invenire facile est. Atqui si non unus cibus ad medicationem sufficit, non uno propterea uti ob satietatem facile est: sed per varia eundem: jam enim diuturna valetudo facta est. Itaque adstringentia sint alimenta, & facultate refrigerantia, & ad tactum quoque frigida esse debent, calor enim sanguinem prolicit. Alica lota, oryza in posca: sin acetum tussim exasperat, palmularum decoctum: panis assus, præaridus, contusus, atque in farinæ speciem redactus, & cribratus: atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat, item tymbra sale condita, & rhous cibis aspergatur. Quod si aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat; coriandrum, si gratum sit, delectationis causa concedito: aut aliquod ex feminibus urinam moventibus, faciemque spirationem reddentibus, lens utique si profluvium sanguinis urgeat, cum plantaginis succo præbeatur: si non urgeat, a succo abstineto: quippe qui nec concoctu facilis, neque gustatui jucundus est, istis vero minime omnium ægre concoctilia danda sunt. At si ob sanguinis effusionem mortem instare verearis, tunc

injucunda concoctu difficilia, quin etiam immania sint licet, ea quæ salutem afferunt: propterea galla arida trita lenti siccæ, & frigidæ adspargatur: ova coquendo crassiora effecta cum mali punici corio, aut galla exhibeto, tale utique necessario in medicamine alimentum est. Potus omnino parcissimus esto: nam sicco victui humor inutilis est. Hæc nimirum adhibenda sunt, si adstringere ac refrigerare statueris; si vero sanguinem ac spiritum crassiores efficere; lac amyllum, & alica profunt: modo cum amilo, modo cum alica lac misceto, horum temperatura, ut ne si liquida sorbitio, ad concretionem perveniat. Cæterum si adhuc magis crassare adstringereque cupias; alicam cum palmulis decoquito; ad spissandum autem amyllum lacque optima fuerint, & far tyrrhenum cum lacte crassum cum sit, viscidum, & glutinosum. Hædi vero coagulum in decocta liquida causa concretionis affundito: sicut in lac quoque, ut ad recentis casei temperaturam deveniat, his crassius est millium, ut far, in lacte decoctum, inspergantur autem galla, & malicorium. Verum exiccantium, aut crassantium mediocritates conjectura assequi oportet: id genus namque tussim movent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis, & venas laceravit. Si bene cedit curatio, sanguisque compescitur; in contraria paulatim adjiciendo fiat mutatio: atque, (ut dici solet,) ne quid nimis; hujusmodi enim vitia facile reverti solent, ac maligno ingenio prædita

Unable to display this page

manus pedesque extremi frigidissimi sunt respiratio in attrahendo longa est, siquidem frigidi aeris, quoniam ignem expirant, avidi sunt, arteriæ motibus exiguis, creberrimis, tremulisque agitantur. Ab his itaque sumpta conjectura, & ab aliis, quotquot a me inter signa comprehensa sunt; ipsi ab initio syncopæ occurrendum est. Quapropter nisi hæc omnia impedian, habitus, ætas, anni tempus, hominis timiditas; vena cædenda est. Quod si multa prohibeant, quæ numerum insignem, & magni faciendum constituent, utpote lingua aspera, & sicca, & nigra, (omnia enim interiora signa noscuntur) in omnibus facultas perpendenda est: nisi prius morbo, doloribus, inedia labefactata sit: siquidem non defectu tantum, verum etiam strangulatu prostermitur. At ubi præ multitudine syncopa fiat, & inflammatio aliqua insignis in præcordiis, aut jecinore appareat; nequaquam procrastinare expedit. Secunda est igitur vena cava in cubito: per minutas sectiones, id est scarificationem etiam sanguis detrahendus est, quo facultas haud ita insignem jacturam faciat: copiosum enim ac subitum naturam vitiat, quin etiam multo minus sanguinis, quam in aliis occasionibus, hauriendum est, nam in syncopa si vel minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Protinus igitur ad vires instaurandas alimentum dare convenit. Natura enim priorum repulsa: & novorum adjectione lætatur. Utique si missionem sanguinis facultas non
fusti-

sustinet, inflammationesque infestant; cucurbitula tunc multo ante morbi judicationem ei admovenda est, in judicatoriis enim diebus syncopa incidere solet in iisdem vero circuitibus, & naturæ judicant, & morbi interimunt. Si vini potandi necessitas homini incidit, diligenti consideratione opus est: neque enim usque adeo tuta est in inflammationibus vini potio, siquidem vini potio in inflammatione laborantibus dolores auget, in inflammatione vacantibus naturæ incrementum affert, sed ante, quam semel, aut iterum cucurbitulam affixisti, & ad membra relaxanda, & ad sanguinis facilem exitum utilis est: nonnullis, & post cucurbitulæ secundam affixionem benefecit. Hoc vero in casu, & parsimonia utendum est, nam & in cucurbitulæ usu nimix sanguinis effusionis idem periculum adimus: evacuationibus autem per clysterem duntaxat ad inveterata stercora ejicienda opus est, sed facultatis rationem habeto. Capitis irrigationes frigidae, quotquot mihi in sermone de phrenitide relatæ sunt, paulum mediocritatem excedentes adhibeantur. Aër mundus, ad inspirandumque frigidior deligendus. Visus plantarum, picturæ, aquarumque aspectu oblectandus, & hæc omnia jucunde suaviterque intuenda, amicorum præsentium locutiones sint jocularis atque ridiculæ. Summa sit in ægrotantis corpore quies, in animo hilaritas, odoramenta suavia, quæ capitis sensum non gravent, adhibenda, quin etiam grati odoris alimenta
nari-

Unable to display this page

Unable to display this page

tus tantum bibat, modo cibum cum vino assumat, id autem per intervalla fiat ad tollendam lassitudinem, quæ tum ex morbo, tum ex cibo provenit, nam qui exiguas vires habent, & post assumptum cibum valde laborant. Igitur & ipsum decet forti esse bonoque animo, & medicum suavi oratione eum ad bonam spem cohortari, varioque alimento, & vino opitulari: nec non, & alia efficaci medela uti opus est, & ad sudores coercendos, & ad vires instaurandas, ut pene extinctæ reviviscant. Quapropter pectoris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe, & mastiche superdentur; ceratum vero cum nardo factum ista excipiat, quod si istud durum siccumque fiat; aliud epithema imponendum: mala cotanea extracto femine, & quicquid durum est, confusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthii, & myrti comam, acaciam quoque, & mannam cribratas permisceto: simulque omnia subacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc fudor non supprimatur, uvæ acerbæ succus miscellæ addendus est: succus igitur iste, quem Græci omphacion vocant, cum maxime acerbus est, & acacia, & gummi, & rhous esculentus, & alumen, & palmulæ, & rosarum succus bene olens simul omnia cum nardo, & labruscæ pinguiori parte pectori superponantur, huiusmodi namque epithema juxta refrigerat, & adstringit. Decumbat vero æger in aëre frigido, aut & ad ursam domus vergat, at si & frigida boreæ

boreæ aura afflabit, male spirantem animum excitabit. Moretur autem & prope virentia prata, fontesque, & obstreperentes rivos: nam & ab his emanans bonus halitus, & mentis delectatio, animam fovet, & naturam suscitatur, vitæque restituit: quin etiam cibi potitionisque desiderium laceffit. Cæterum si quis ob inopiam hæc assequi nequeat; imitari oportet & auram frigidam ramorum bene olentium voluptariis flabellis, & tempus vernum foliis ac floribus præsentibus humum sternentes. Operimentum quoque leve sit, & obsoletum, ut aërem quidem accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat, optimum vero est vetus linteum. Cervices quidem, & jugula, & pectus polenta conspergito; ut odoris suavitate enutriet, siccitate coerceat, item & polline quidem corporis raras partes contegito: nec non, & faciem terra samia lineo facculo cribrata, & raro linteolo inclusa respergito, ut minutissimus pulvis in frontem, & malas excutiat, calx præterea extincta, & gypsum exustum per lineum parvum facculum, quem Græci Criseram vocant, transmissa sudore madentibus injiciantur. Compressit sudores nonnunquam & spongia ex frigida faciei admota: dilabentes enim humores coguntur, & cutis raritas conspissatur. Prodest etiam sedem inungere: ut frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. Item revocandus excitandusque est extremorum calor illitu gleucini olei, aut sicyonii, quod ex agresti cucumere effici-

efficitur; cum pipere, castorio, nitro, & cachry: modicum ceræ in eis eliquando, ut inunctio membris inhærescat. Illitio quoque ex adarce (limnestida vocant) euphorbio, & lauri bacca calorem exuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquam, qui exigui, & rubri sunt, cum pipere, & aceti fece levigata valentissimum pedibus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissime auferendum est: instat enim periculum ulceris, & vesicarum. Porro ab his spes affulget ita ægrotantem perniciem evasurum. Quod si omnia secundum rationem medicus præstet; recteque omnia cedant: cum syncopa si inflammationes quoque adsint, discutiantur: sudor nusquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos usque pedes, & summas nares diffusus reviviscit: facies vegeto colore decoratur: pulsatus in magnitudinem efferuntur, nihil tremuli, sed vehementes: vox autem consuetata revertitur, & canora est: ipseque prorsus vividus efficitur, lassitudinem quidem haud exiguam percipit, verum dormire etiam conspicitur, atqui si ipsum somnus occupaverit, cibaria plane concocta erunt, sensus mali obliterabitur: naturæque vis egerminabit, & revirescet: cumque a somno expergiscitur, bene spirat, levis est, expeditus, & robustus: revocat autem in memoriam morbum ceu quoddam somnium: At nonnulli sunt, quibus febres obscuræ, tanquam reliquæ morbi remanent, nonnunquam,

quam, & inflammationes modicæ, & lingua arida, & sudoris privatio: præterea rigent, torpent, dissolvuntur: hi sane in tabem prolabuntur. Tunc vero tempus terendum non est quiete, & victu tenui: sed ad motiones æger traducendus per gestationes, frictiones, & lavacra: quo vitæ residuum a morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandum vero est etiam lac maxime mulieris quæ proxime peperit, puerumque nutrit: hi namque alimento, ut nuper in lucem editi pueri, egent: si lactis humani copia non datur; asinæ, quæ non pridem peperit, lac accipito: tenue est enim ac fluxile hujusmodi lac. Post hæc ad resumptionem, & ad consueta æger ducendus est.

Curatio Cholerae. Cap. IV.

IN Cholera eorum, quæ ejiciuntur, suppressio mala est: cruda enim sunt, quare nos oportet ea facile sponteque exeuntia libenter permittere: si non exeant; incitare, aquam tepidam sorbitioni dantes, assidue quidem, sed paucam, ne tentiones inanes in stomacho fiant convulsioni similes: si torquentur intestina, & pedes frigescunt, irriganda est alvus calido unguine, in quo ruta, cuminumque incocta sint; ut flatus digerantur, dissipenturque: lana quoque imponenda est, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis, quam premendo; sed genibus tenus hæc fiant: ut caliditas,

tas, quæ abierat, revocetur. Hæc vero tantisper facienda sunt, donec stercora per inferiora dejiciantur, & superius biliosa efferantur. Sin autem omnia antiqua stercora dejecta fuerint, & biliosi humores transierint, biliosusque vomitus, & distentio adsit, fastidium, anxietas, virium labefactio; tunc frigida aquæ cyathi duo, aut tres propinandi sunt ad ventris adstrictionem, retrogradus humorum cursus cohibeatur: utque stomachus ardens refrigeretur: assidue vero, id, cum potam aquam vomuerit, facito: facile quidem frigida in ventre incalescit; verum eam stomachus evomit a calida pariter ac frigida dolore affectus, semper autem frigidum potum expetit. Porro si arteriarum motus ad parvitatem lapsi fuerint, nec non assidue, & frequentes micent arteriæ, sudor circa frontem, & jugula & qualibet corporis parte stillatim effluat, alvi profluvium non sistatur, & ventriculus adhuc evomat cum distentione, & animi deliquio; parum vini odorati, & adstringentis aquæ frigida infundendum est: ut pro odore sensus excitetur, ob ejusque potentiam roboretur, & corpus ob nutritionem recreetur: vinum enim celeriter sursum petit, ut retrogradum humorum fluxum coerceat: tenue vero est, ut facile diffusum naturæ ad sanitatem recuperandam opem ferat validum quoque, ut vires dilabentes fulciat, atque sustineat. Insuperenda est etiam nonnunquam recens, & bene olens polenta. Verum enim vero si omnia

Unable to display this page

ctori autem mastichen, aloem, absinthii comam tritam cum cerato nardino superdato: aut cœnanthem toti pectori inspergito. Pedes vero, & musculos, si convellantur, siccyonio, gleucino, aut veteri oleo cum exigua cera perungito, castoreo quoque respergito. Porro si frigidi etiam pedes sint; unguine ex adarce, & euphorbio inungito, & lanis obvolvito, & manuum palpatione foveto, quin etiam dorsi spinam, tendones, & musculos, nec non, & maxillas iisdem inungere expedit. Quod si post hæc sudor, & venter suppressi fuerint, & stomachus cibos admittat, neque evomat, pulsus magni, & validi sint, & convulsio desinat, sed calor ubique incre scat, & extrema infestet, somnus vero omnia concoquat, secundo die aut tertio (a) solvendus est æger, & ad consueta mittendus. At contra si omnia vomitu rejiciat, sudor perennis effluat, frigeat laborans, & lividus fiat, pulsus etiam prope extincti sint, & vires cadant; cum ita inquam se habuerint, inde honestam fugam capeffere bonum est.

Cura-

(a) *Aliter lavandus.*

Curatio Volvuli. Cap. V.

IN Volvulo dolor est perimens ob intesti-
 norum phlegmonem : distentio adest , &
 inflatio celerrima ac fidissima perniciēs im-
 pendet , nonnulli enim desperata salute ægro-
 tantes mortem evidentem tantummodo for-
 midant : aliqui vero in volvulo ob cruciatus
 acerbitem mortem expetunt , quo circa ne-
 que remedium ullum morbo inferius , neque
 debilius medico adhiberi opus est. Verum si
 morbi causam inflammationem esse invene-
 rit : venam in cubito magna sectione aperiat :
 quo multus subito sanguis inflammationis
 alimentum , vel usque ad animæ deliquium
 effundatur. Etenim hoc vel sedandi doloris,
 vel stuporis ac sensus privationis initium est.
 In volvulo autem recreatio est , ac respiratio,
 vel ad breve tempus (licet præ ignorantia)
 tormenti dilatio , quandoquidem hominibus
 ita viventibus mori beatum est. Medico au-
 tem cuiquam mortem inferre nefas ducitur.
 Sed fas est interdum , cum præsentia mala
 evadi non posse manifeste provideat ; gravi-
 tate capitis torpida ægrotum sopire. Sin abs-
 que inflammatione ob corruptionem , aut
 ingens frigus volvulus provenerit ; venæ se-
 ctio dimittenda est : reliqua autem omnia
 facienda. Consulendum est igitur , ut a po-
 tu aquæ tepidæ frequenter evomat , oleum
 bibat , deinde rursus evomat , flatus inferius
 irritamentis educendi , irritatoria quidem
 P 3 sunt

sunt cyclamini succus, & nitrum, aut sal: flatus autem evocant cuminum, & ruta, igitur his omnibus cum resina terebinthi sedem oblinere oportet, & spongiis fovere, aut hæc per clysteres infundere cum oleo, melle, & hyssopo, & cucurbitulæ sylvestris carnis decocto. Quod si stercus excretum sit: iterum oleum calidum cum ruta injiciendum: id enim si intus moretur, fomentum intestinis propitium est, præterea dolentes locos oleo, in quo ruta, & anethum abunde incocta sint, perfundere conducit. Adhibeantur & foci ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, ut ex millio, & sale ustulatis. Cataplasmata vero præter vulgata sunt lolii farina, & cuminum, & hyssopi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leves quidem, sed frequentes, aliæ juxta alias abdomini, & ilibus ad inguina usque admoveantur: quin & a tergo coxendicibus ad renes usque, & dorsum: ubique enim quisque omnia dolorem levandia faciens juvat. Præbibat autem cumini, aut rutæ decoctum, & sinonis, aut una cum his aliquod ex anodynis appellatis medicamentis, infinita autem alia ab aliis probata experimento inventa sunt. Bonum vero est, & ex viperis medicamentum plus consueta portione potui datum. Cæterum si neque dolor remittitur, neque flatus, neque stercus dejicitur: purgatorium pharmacum, quod hieram vocant, necessario dandum est: aut enim simul cum pituita, & bile pharmacum vomitu expellitur, aut descendit, fla-

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

præstantior est: subducit enim per alveolos, qui a jecore in renes pertinent: opportunus vero est a jecore effluentibus illuc transitus, & vasorum laxitate, & itineris rectitudine. Idcirco & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco, ubi renes sunt, secundum os coxendicis applicantes. Cæterum, & hi unguine cum ruta, aut odorato junco, aut calamo aromatico irrigandi sunt: per hæc utique ægrotum posse mortem effugere sperandum est. Sin ad suppurationem convertatur; pus moventibus medicamentis utitor, quotquot a me in fermone de colicis literis prodentur. Cum pus autem jam genitum fuerit, quo modo incidendum, quomodoque medendum sit, alio loco scriptis mandabimus. Eadem nobis, & de splene scripta sunt: si quando, & inflammationis acutæ calamitas eum invaserit.

*Curatio acuti morbi dorsalis Venæ,
& Arteriæ. Cap. VII.*

VENÆ concavæ, crassæque arteriæ, quæ secundum dorsum extenduntur, inflammationem ardoris speciem majores nostri appellaverunt, nam, ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur: ignis acutus, & acer, fastidium, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordiis, & in averfa parte, quam Græci Metaphrenon vocant & quotcunque a me in volumine de signis relata sunt.

Nem.

Nempe, & in syncopam tendit ignis, quem admodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (ut ita dicam) jecur est: arteriæ vero principium cor, haud ab re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maxime ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem jecur infundit. Amborum vero magnorum viscerum magna sunt germina, ipsæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, multumque sanguinis, sed non semel totum mittito, inmo & bis, & ter, & alio die, quo interim vires instaurantur, repetito. Deinceps cataplasmatibus utitor, & cucurbitulam præcordiis, ubi est arteriæ transitio, nec non, & inter scapulas, nam ibi quoque pulsationes sunt, affigito, liberiufque scarificato, & multum sanguinis detrahito: haud enim ita facile ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verum, & alvus præter consuetudinem valde suppressa ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est revocanda, acribus autem minime utitor: nam hi facile in febrim incidunt a muria, & nitri liquatione, ideo lini seminis, & fœni græci succus esto, & radicum malvæ decoctum ad provocandum, & ad mordendum satis est. Extremas partes, pedes videlicet, & manus gleucino oleo, aut ficyonio, aut ex adarce unguine excalefacito: nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. Præterea ante cibos potui dato, quæ lotium

evo-

evocant, meon, affarum, absinthium, nitrum quoque inspergito, sed omnium valentissima est cucurbita, & cinnamomum, si quis ejus copiam habeat. Lac istis, & alimenti, & medicinæ vim præbet: etenim refrigeratione indigent, cum in eorum visceribus veluti quidam ignis exæstuet, & dulci alimento, nec non, & multo in parva mole; has nimirum virtutes alimenti lac obtinet: esto autem mulieris, quæ proxime peperit; & duobus lactis cyathis unus aquæ admisceatur, lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. Cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique fucci, fæniculi radix, & apii semen: indatur, & mel: aqua vero, quæ bibitur, ista habeto. Oportet etiam sudores elicere, & ubique diffusiones humidas, & fluxas facere. Caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori, & sinistræ mammæ, quale in syncopa, superdetur. Cubile rectus decubitus: ut omnia his similia sint, quæ in ardentibus febribus fiunt. Exercitatio modica ad sudores evocandos, nec non, & balneum si iste interius exardescit, neque enim judicationibus hujusmodi vitia solvuntur, & si ardoris species sunt.

*Curatio acuti morbi in Renibus.**Cap. VIII.*

PERacuta sane in renibus inflammatio exoritur, simul enim inflammantur a jecore in renes discurrentes venæ, cum illis autem & jecur: cum haud ita prælongæ sint, sed valde latæ adeo, ut renes proximi jecori suspensi esse videantur. Verum & urinæ retentio inflammationi supervenit, vehementiam inflammationis adaugens: nam renum cava lotii non exeuntis alluvione replentur. Porro idem & in calculis evenit, si in renibus calculus urinæ canalium laxitate major oriatur, qui non egrediens inhærescit, atque sic & ipse urinam intercludit. Cæterum de calculorum creatione in libro de longis morbis sermonem habebimus: quomodo aut ne coalescant, aut jam concreti exterantur, comminuanturque. De calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in præsentia differemus. Si calculi jam conflati sunt, adestque inflammatio: venam cubiti, nisi ætas præpediat, secato: bene fluidus autem multusque sanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantum evacuatione mitigantur, sed etiam calculorum intrusiones vasorum inanitione laxantur; quin etiam per mictum calculi elabuntur. Postmodum irrigationibus gleucini aut cyprini olei, & fomentis, & cataplasmatibus particulæ remittuntur. Artemisia vero herba, & juncus & odoratus cala-

calamus in cataplasmatibus esto. Deinde cucurbitulam renibus in regione coxendicis adhibeto, maxime namque ab ea parte evacuatione profuit, Alvus præterea ducatur per clysteres cum lubricis, & viscidis potius, quam acribus, ex malvæ, aut fœni græci cremoribus, nonnunquam vero medicamenta ante cibos urinam citantia dentur, qualia in vitiis jecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia concoctu facilia, cruditas enim istis noxam affert. Optimum sane lac est, maxime quidem asinæ: secundo equinum: ovillum autem, & caprinum confert, quatenus lac est. Si pauperes ægroti sint, eos lavare satius est: sin minus, in decocto herbarum desident umbilico tenuis folio repleto. Verum si ad pus vergat, quibus cataplasmatibus ac medicamentis utendum sit, multis in locis superius traditum est. At si calculus instituerit; fomentis utique, & cataplasmatibus iisdem uti oportet, calculi vero medicamentis potabilibus conterendi sunt, simplicibus quidem sio, & prionite (aplenu puto) herbis cum oleo, aut aceto esculento decoctis: earum quoque succo potui dato: compositis autem ea antidoto, quæ Bistimus appellatur, & ea, quæ ex viperis constat, & bestia, quæ Coscinos id est Cribum dicitur, & quotcunque experientia optima esse comprobavit. Gestationes istis, & corporis concussiones ad movendum propellendumque calculum bene faciunt: nam calculorum in vesicam transitus ingentes dolores concitat, quod si inde exci-

exciderint, dolor tollitur, ut neque per somnium dolorem sentire sibi videri soleant, quin etiam tanquam ex inevitabilibus malis animus perterritus solvitur.

Curatio acutorum Vesicæ affectuum.
Cap. IX.

ET Vesicæ acuta vitia renalibus similia proveniunt; phlegmonæ, & ulcera, & lapides, & grumorum obstructions, a quibus urinæ suppressio, & stillicidium exoritur, sed in hoc membro acutior dolor est, interitusque celerrimus: vesica enim nervus latus est. At renes veluti concrementum sanguinis jecoris speciem habent: in quibus, & gravissimi, & maxime miserabiles morbi incidunt: unde mors cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. Protinus igitur ventris ea pars laxa, quam Ceneona Græci vocant, secanda est: multoque oleo cum ruta, & anetho vesica est irriganda. Si concretus sanguis doloris, impeditæque urinæ author sit: oxymel bibere debet: aut calcis parum cum mulsa, quo grummi dissolvantur: deinde quæ urinam movent, & herbæ, & semina exhibenda. Sin ex sanguinis effusione periculum instet; absque ulla cunctatione ei magis, quam cæteris subveniendum: neque enim id leve discrimen est. Nempe medicamina sanguinem coercentia opem ferunt: opem fert autem vesicæ refriger-

geratio, ex rosaceo, & vino irrigatio, & cum lanis succidis obvolutio. Epithema bonum est, palmulæ ex vino cum malo punico, aut succo rhois. Verum si averfatur epithemata gravia, & vehementes refrigerationes, (cavendum est enim vesica natura frigida tenuisque, ne ita multum refrigeretur) eam gleucino illinito, aut acacia, aut hypocyrtide ex vino. A spongiis vero, nisi valde urgeat sanguinis eruptio, abstineto. Escæ triticeæ coctu faciles, bonum succum gignent, lotiumque educentes præbeantur, quales a me in capite de renibus comprehensæ sunt, Lac, vinum dulce thæreum, aut scybellite. Medicamenta potabilia sunt, urinaria, bene olentia: fluxilia, & id genus alia. Utilissimum utique vesicæ remedium cicadæ sunt tempore suo tostæ pro cibo exhibitæ, extra tempus autem aridæ tritæ cum aqua: sed radicis nardi parvum cum cicadis elixetur: in iisdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger desidat. Quo si lapillorum interpositio mictum impediat; oriculario specillo lapis amovendus est, urinaque educenda, nisi adsit phlegmone, in phlegmonis namque neque meatus instrumentum admittit. Præterea oriculario specillo vulnerantur. At si expediri medicatio nequit, homoque doloribus consumitur; locum eum, qui sub glande est, cervicemque vesicæ incidito: ut lapis excidat: atque urina effundatur, ac deinde potissimum mendendum est ad cicatricem vulnus ducendo:
fin

in minus, puris effluvium, quod Rhæas græce dicitur, factum esse pro futura hominis vita satius est, quam ut tormentis miserrime cruciatus intereat.

Curatio Vulvæ suffocationis. Cap. X.

Vulva in mulieribus membranis extentis hinc atque inde secundum illa continetur, ac perinde atque animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis causa se recipit, foede olentia contristantiaque præ molestia refugit. Igitur si aliquid superius triste offeratur: vulva ad naturalia descendit: si extra, ostio naturalium apponatur; retro sursumque recedit: nonnunquam vero in hoc aut illud latus ad lienem, aut jecur movetur: ad recessum ejus autem contractionemque membranulæ, ut in navibus vela, cedunt, atque consentiunt. Hæc vero illi, & propter inflammationem eveniunt: Nam si ejus cervix afficitur, atque intumescit; fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio; sursum repit. Sin ad pedes foras vergat; turpis, & immunda res est, dolores afferens, & contristans, præterea difficulter ambulare potest, & in latus, & supina decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborent. At si ad superiora vulva recurrerit, quam ocysime hominem strangulat, urget autem spiritum compri-
mens: neque enim prius conqueri, & clamare, & opem ab adstantibus petere valet,
Q quod

Unable to display this page

utero ampla vacuaque remaneat: id succus althææ, fœni græcive præstabit, fertulam vero, aut sampfucum cum oleo decoquito. Cæterum si majore vi, aut depulsione vulva egeat; tunc validæ mulieris aut viri bene tenacis manibus hypocondrium comprimatur, aut fasciis adstringentibus succingatur: quo in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulva procurrat. Item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamenta, & contentione vulva in propriam sedem redire potest, in nares autem pulvis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. Item leves cucurbitulæ in fœminibus, ilibus, coxis, inguinibus attrahendæ vulvæ causa defigantur, amplius, & dorso inter scapulas strangulatur subveniens admoveto. Sin a phlegmone strangulatus proveniat; vena ad pubem veniens scindenda est, multumque sanguinis fundendum. Item faciei frictiones, capillorum evulsiones, ut mulier ad se redeat, simul bene facient. At si vel parum tolerare poterit; in decocto aromatum desinat, odoratisque suffumigetur. Ante cibos castorei paulum bibat, & hieræ paulum cum castoreo. Quod si ferre valet; lavetur, & in tempore ad antiquos usus revertatur: detque operam mulier, ut quam facillime menses elabantur.

Curatio Satyriasis. Cap. XI.

Nervorum in virilibus inflammatio penis
 tentiginem facit cum appetitu contri-
 stationeque in actu venereo, sunt autem di-
 stentiones nervorum convulsioni per similes,
 nunquam mitigabiles. Quin & ipso concu-
 bitu sedari non potest ista calamitas. Men-
 tis quoque alienatio sequitur, nam primū
 quidem impudentes evadunt, dum casum
 suum licentiose narrant: audaces enim eos
 coeundi insatietas efficit. Postea vero cum
 affectus iste desierit: tunc ad se redeunt, &
 mente optime constant. Igitur omnium ho-
 rum causa venam in cubito, & in talo ape-
 rias, & multum cruoris, ac sæpe detrahas;
 neque enim id temporis intempestivum fue-
 rit, & ad mentis stupefactionem, & ad in-
 flammationis remissionem, & ad caloris vi-
 rilium mitigationem faciendam, animæ de-
 liquium afferre, quippe sanguis multus ca-
 lorem, & audaciam valde accendit, inflam-
 mationem alit, mentis perturbationem con-
 fusionemque veluti esca ignem procreat.
 Omne corpus etiam medicamento, quod
 Hieram, id est, sacram vocant, purgato:
 neque enim purgatione solum egent, sed
 etiam leni medicatione: utrumque autem
 præstare hiera potest. Insuper genitalia, &
 lumbos, & locos inter femina, & inguina
 (Plecada Græci vocant) & locum inter
 anum, & scrotum (Perinæos græce dicitur)
 &

& testiculos lanis ab ove detonsis adhuc for-
 dentibus obvolvito, sed lanas rosaceo ac vi-
 no profundito: partesque istas multa irriga-
 tione madefacito; ne ab lanis caliditas oria-
 tur: immo nativus calor a frigida humorum
 potestate obtundatur. Ejusmodi quoque cata-
 plasmata superdanda, panis cum plantaginis
 herbæ succo, & solano, & feride, & papa-
 veris foliis, idque genus aliis, quæcunque
 torporem, frigoraque injiciunt, nec non &
 similibus virilia, & locos inter inguina, &
 femina, & coxas illinito cicuta ex aqua, vel
 vino, vel aceto: item mandragora, aut aca-
 cia, & spongiis vice lanarum utitor. Inte-
 rea subluenda alvus est malvæ decocto, &
 oleo, & melle: omnia vero acria vitentur.
 Defigantur in coxa cucurbitulæ, aut in ab-
 domine. Optimæ sunt autem & hirudines
 ad sanguinem deorsum attrahendum. Et su-
 per vulnera cataplasma imponatur micæ pa-
 nis cum althæa. Postea in aqua desidat, ubi
 artemisia, salvia, conyzaque decoctæ sint.
 At si longiori tempore vitium extrahatur,
 neque multitudo secundum proportionem
 minuta fuerit, & nervorum convulsionis me-
 tus adest, (nam facile in his affectibus con-
 velluntur,) curandi rationem mutare opus
 est, quippe calefacientia admovenda sunt,
 gleucinum scilicet oleum, aut sicyonium pro
 rosaceo, lanis autem mundis, & cataplas-
 matis tepefacientibus partes illæ contegendæ;
 quandoquidem nervorum inflationes non-
 nunquam hujusmodi curatio mitigavit, am-

Unable to display this page

ARETÆI CAPPADOCIS DIUTURNORUM MORBORUM CURATIVUS.

LIBER PRIMUS.

<i>Proœmium.</i>	<i>Cap. I.</i>
<i>Curatio Cephalæ.</i>	<i>Cap. II.</i>
<i>Curatio Vertiginosorum.</i>	<i>Cap. III.</i>
<i>Curatio Morbi comitialis.</i>	<i>Cap. IV.</i>
<i>Curatio Melancholiæ.</i>	<i>Cap. V.</i>
<i>Curatio Phthisis seu ulcerum pul-</i> <i>monis.</i>	<i>Cap. VIII.</i>
<i>Curatio Ulcerum jecoris, & effu-</i> <i>sionis puris.</i>	<i>Cap. XIII.</i>
<i>Curatio Lienis.</i>	<i>Cap. XV.</i>

Cætera capita desiderantur numero octavo ;
vide primum librum de signis, & causis
longorum morborum.

Proœmium. Cap. I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ mala
est: nam ob cunctationem in vitia insa-
nabilia prolabuntur. Inflatio sane ita habet,
ut non facile recedat, si semel invaserit: at
si & diutius trahitur, temporis spatio vires
acquirunt: & nonnunquam evenit, ut com-
moriatur. Exiguos quoque morbos majores
excipiunt: cumque priores discrimine vaca-
rent,

rent, eorum soboles pernicioſa exoritur. Ita-
que nullo pacto ægrotum ſilere convenit,
ne morbus deprehendatur, erubeſcentem:
neque auſugere vim curationis metuentem:
neque medicum pigrum eſſe, ignavumque
oportet: utrumque enim ad morbum infa-
nabilem efficiendum conſentit. Nonnulli au-
tem ſunt ægroti, qui præſentium, nec non
& futurorum ignoratione ad finem uſque
cum morbo degunt. Nam plerique neque
pereunt, neque futuram mortem ſuſpican-
tur: quocirca neque ſe medici fidei com-
mittunt. Horum probatio ex cephalæa colli-
gitur: de qua prius ſermonem inſtituam.

Curatio Cephalææ. Cap. II.

CAput quanto ad vitam magis neceſſarium
eſt, tanto difficiliori ægritudine labo-
rat. Atque morborum capitis invaſio qui-
dem tolerabilis eſt: nam parum dolent, au-
res ſonant, gravitas adeſt: at ſi intendantur,
finis eſt mortiferus. Igitur exiguos dolores
ne ſpernito: nam, & exiguis medicamentis
in quibuſdam diſcuſſi ſunt. Si plus tempo-
ris extrahuntur, majores cruciatus ſuperve-
niunt, propterea vena cubiti incidenda eſt:
ſed duobus ante diebus vinum bibat, tan-
tum autem ſanguinis detrahito, quantum
ejuſ vires tibi conjectanti oſtenderint, ve-
rum non ſemel totum detrachere magnopere
expedit; porro quorum vires copioſam ſan-
guinis detractionem patiuntur, hiſ iſſis con-
tinuo

vinuo morbus discutitur: atque id omnibus longis ægitudinibus convenit. Tribus autem quatuorve diebus interjectis liberalius alendi sunt. Deinceps purgatorium, hieram quod vocant, cum mulsâ propinandum: ea enim a capite morbi alimentum maxime abducit, modus vero medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo esto. Quod si bene purgaverit; tunc lavandus est, & vinum exhibendum, & vires augendæ. Postea iterum vena frontis recta scindenda est: hæc enim est opportunissima sanguinis detractio, modus autem esto hemina, aut paulo plus, neque ultra sanguinem mittito, quoniam vasa inanire non expedit. Deinde capillis novacula detractis cucurbitulam priorem vertici affigito, alteram inter scapulas citra sanguinis effusionem admoveto: & eam, quæ in vertice fixa est, liberius scarificato: quo sanguis uberius attrahatur, & partes profundiores incidantur, remedia namque ad ossa usque penetrantia cephalæam juvant. Quod si vulnera cicatricem ducant, arteriæ secantur: duplices autem sunt; aliquæ post aures paulo ulterius, propriisque motionibus produntur: aliæ vero aurium arteriæ prorsum versus sitæ sunt auribus proximæ: nam instrumento, quod Antitrochon Græci nominant, adducuntur, verum hæ quoque propriis pulsationibus innotescunt, nempe majores ossibus vicinæ secantur: hæ namque utilitatem afferunt, adjacent, & aliæ singulis auribus oppido tenues, quas inci-

dere prorsus inutile est, modum vero incendi in libris de manuum operationibus exposui. Cæterum post medelam in cephalæa, morbo comitali, & vertigine, utque semel dicam, in omnibus capitis vitiis (prius ventre, aut purgatorio, quod devoretur, aut clysteri, evacuato) pituita evocanda est modo e naribus per sternutatoria, modo ex ore per ducentia pituitam. Species autem sternutamenta citantium sunt piper, radix herbæ lanariæ, fibri testiculus; hæc quidem sunt vulgata, & communia; ad lævorem autem, terito, & cribrato, & calamo aut crassiore pennæ anserinæ caule inspirato. His efficacius in attrahendo violentiusque euphorbium est cum aliquo ipsorum admixtum. Quin etiam cum oleis miscetur gleucino scilicet, aut sicyonio, id est, ex cucumere sylvatico, aut cum unguento ex styrace: redditur autem magnopere liquidum, ut fusile sit, infunditur per nasi fistulam: hæc vero geminæ sunt, atque ab uno canali cognatæ, & cohærentes adeo, ut semel utrisque infundendum sit, neque enim tolerabilis est alterutrius naris sigillatim dilatatio, nam protinus caput accenditur, & acerbus dolor invadit. Quæ autem per os pituitam eliciunt, hæc sunt: sinapis, granum cni-dium, piper, uva taminia: id præstant vel mixta, vel singula. Cæterum quoniam, & ipsa mandere, & expuere assiduum est: idcirco, & cum aqua, aut mulsa, aut posca permixta danda sunt: atque os eluendum,
ad

Unable to display this page

erit heminæ dimidium : coercendus sanguis est spongiis, & posca, aut aliquod aridum quod sistendi sanguinis vim habeat, naribus inspirandum, galla, aut scissile alumen, aut balauftium. Verum enim vero post hæc remedia siue dolor capitis perseveret, siue desinat; oportet ad finem hujus medicationis pervenire, quoniam id malum sæpe reverti solet, & in suo vigore consistens plerumque delitescit. Itaque novacula derasis capillis, (quandoquidem, & hoc capiti prodest,) ferramentis candentibus urendum est: si in superficie, ad musculos usque pervenias: sin ossæ tenuis penetrare velis, a musculis cave-to, nam musculi exusti nervorum distentiones cient, quod si in summa cute ufferis, vinum odoratum album cum rosaceo infundere satis est. Pittarium vero madefactum per triduum supra crustas extendito, quod si crustæ altius descendant; porri comam cum sale tritam, linteoloque illitam super dato. Tertio die crustis summam cutim tantum occupantibus ceratum ex rosa: profundioribus autem lentem ex melle imposito: Sed quæ medicamenta cicatrici ducenda sint, alio loco descripsimus. Nonnulli super frontem ea in parte, ubi futura est, quæ Corona dicitur: cutim ossæ tenuis inciderunt: illudque aut exterentes, aut excidentes usque ad meditullium (quam græci Diphœn nominant) ad carnis repletionem perduxerunt. Alii & ossa ad membranam usque perforarunt. Verum id genus remedia temeraria sunt:

sunt: nihilominus tamen adhibentur, si omnibus aliis tentatis adhuc cephalæa perseverat, & æger est animosus, vel corporis robur excellit. Nempe si paulatim ad sanitatem accessio fiat; exercitationes recto corpore pectori humerisque adhibeantur, manuum fiat gesticulatio, alteres jaciantur, saltu corpus moveatur, atque in his perite corpus torqueatur; primo, & postremo crura fricentur, medio tempore caput: picatio assidue picem inspergendo administretur: item caput rubrificandum nonnunquam sinapi cum duplo pane affricando, ne intolerabilis ignis excitetur: nonnunquam medicamenta simul illinendo: quale est illud, quod ex adarce, & euphorbio, & pyrethro componitur, proficit autem, & ad dolorem in tempore sedandum, & ad radicem mali extirpandam tapsiæ succus, & medicamina cum ipsa jungenda, quotcunque cutim tumefaciunt; & varis similia tubercula excitant. Victus ratio in singulis dolorum generibus tenuis esto: exiguus potus, & aquæ potio ante ullam medelam potissimum adhibeatur, ex toto vero ab acribus temperet, cepis, alliis, & succo laserpitii, a sinapi autem non penitus: siquidem ejus acrimonia, præterquam quod stomachi vim roborat; capiti quoque haud ingrata est; pituitam fundens ac diffans, aut ad inferiora deturbans. Leguminum pessima faba est, & ejus species ipsa, & quæ a græcis hocri, & dolichi nuncupatur; illi cicerculæ folio similes,

hi

hi faseoli aut lobi a nonnullis vocitati, secundo loco ponitur lens: quæ nonnullis concoctionis excretionisque virtutibus prædita est: sed caput replet, doloremque concitat: nihilominus cum pipere elixa spernenda non est. Far lotum haud ingratum est cum vino, & melle, quantum ad condimentum satis sit, & ex ipso conflata forbition, & ejus femina in simplici juscule decocta, utique bona sunt, & in condimento, quod Græci Carycneam vocant, femina cari, coriandri, anesi: sapii vero semen iis anteferendum, mentha herba, & pulegium præterquam quod bene olent, quandam vim habent, & urinam movendi, & flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetustæ omnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudantur. Inter aves torquatus palumbus, columbus, & aliæ quæcunque haud ita multum pingues sunt, suum extremitates, lepus affatus. Bubula ovillaque caro crassum succum creat, & caput replet. Hædus non penitus malus. Lac, & caseus caput dolore vexant. Ex piscibus faxatiles deligendi, & quotquot in ea regione optimi censentur. Olera elixa quidem ea assumantur, quæ lotium, & ventrem citant, malva, blitum, beta, asparagi, acris vero, & brassica est. At inter cruda lactuca omnium est optima. Radices autem etiam elixæ prævæ sunt, radiculæ, rapæ, pastinacæ urinam movent, sed caput explent, fistarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum album
tenue

tenue dulce admittatur, tantum adstrictio-
nis habens, quod alvum non remoretur.
Omnia bellaria capiti inimica, (a) quin, &
palmularum omne genus; ficus autem, &
uva demulcent, & quicquid ea parte anni,
quam Horam Græci vocant, bonitate præ-
stat, sed quibuscunque vel etiam juvantibus
satiari malum est, peior est cruditas: labo-
res minus, quam cruditas nocent: nihilo-
minus, & ipsi sunt detrimentosi. Deambu-
lationes matutinæ, alvo prius exonerata ci-
tra spiritus difficultatem bene feruntur, opti-
mæ sunt etiam & a cœna, gestatio longa
per loca non ventosa conveniet, atque ubi
sol caput non feriat: ei namque sirius offi-
cit. Usus veneris capiti ac nervis labem ac-
cerfit. Peregre proficiscatur ægrotus in re-
giones calidiores ex frigidioribus, & in sic-
ciores ab humidioribus. Confert & naviga-
tio, & in mari vitæ traductio, & si quis sit
maris accola, in falsa aqua frigida lavari, &
in mari natâre, & in arena volutari, vi-
ctumque ex mari quærere proderit. Doloris
vero capitis, quem Eterocraniam Græci no-
minant, eadem medicamina sunt: nam
quæ toti capiti remedia conducunt, eadem
singulis ejus partibus adhibere, bonum est.
Quibuscunque vero per hæc morbus depul-
sus non fuerit; iis reliquum est, ut vetratros
utantur, utpote ultimo atque valentissimo
omnino remedio.

Cura-

(a) *Aliter præter.*

Curatio Vertiginosorum. Cap. III.

ET succedit cephalææ vertigo, & ipsa per se propriis de causis oritur, si profluvium ab hemorrhoidibus coercetur, si e naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueverat, si corpus non diffletur aut sudore, aut labore antea fatigatum. Igitur si ab cephalæa ducit originem, ea medendi ratione uti debemus, quæ ad cephalæam supra exposita est; quibus autem violentius cum ultimis remediis occurrendum sit posterius explicabo. Sin ab aliqua humorum suppressione morbus inciderit; usitata excretio movenda est, naturæ namque salutare est materiæ recursus. At si ista tardat, malum vero increscit: in aliis quidem suppressionibus aut sanguinis e naribus manare assueti, aut sudorum, sanguis mittendus est e vena cubiti. Sin ab jecore multis humoribus affluente, aut a liene, aut ab aliquo ex visceribus in medio corpore positis vertigo prodeat; cucurbitulæ subveniunt. Sed quantum ex vena defluit, tantundem per has sanguinis est detrahendum, sanguis enim est causæ alimentum; quemadmodum & ventriculus. Deinceps capitis remedia subjungenda, vena cubiti recta, aut nasi arteriæ utrinque in angulis secandæ, cucurbitula vertici affigenda: caput radendum, rubrumque faciendum: pituita e naribus per sternutatoria, aut ex ore, quemadmodum docui, evacuanda:

da: omnia denique modo in cephalæa narrato administranda, duntaxat adjicitur cyclamini succus, aut anagallidis in aures fundendus. Posteaquam vero medicaminum capitis ad finem perveneris: deinde quotquot efficaciora ad vertiginosos inveniuntur, ea sunt adhibenda. Vomitibus a cœna, nec non vomitibus ab esu radicularum uti postea decet: quin etiam ad veratri assumptionem hæc præparatio fuerit, nam præexercendus est stomachus, cum vehementioribus vomitoriis uti volumus. Pituita quoque impræsentia magis attenuatur, & ad veratrum bene funditur. Veratri exhibendi modi plures sunt, ut validioribus quidem succurrat, ad magnitudinem amæ, id est placentulæ, aut paulo crassius est incidendum, & cum farre loto, aut lente assumitur pondus drachmæ duæ, imbecillioribus autem, & gracilioribus decoctum cum melle propinatur, duarum aut trium mystillarum modus est, quis vero sit faciendi modus, alio loco declarabitur. Inter singula autem remedia æger cibis reficiendus est: quo ea, quæ interim incidunt, sustinere valeat. In accessionibus quoque sic opitulandum est, deliganda sunt crura supra talos, & genua, & manus brachialia, brachiaque infra humeros prope cubita, ad caput irrigandum facit rosaceum cum aceto, oleo vero incoquito serpyllum, aut spondylium, aut hederam, aut id genus alia, fricentur extrema, & facies, olfaciat acetum, pulegium, mentham, alia-

R

que

que ejusmodi ex aceto ; inter dentes aliquid apertionis causa imponatur, nonnunquam enim maxillæ colliduntur, & cohærescunt, in tonsillis fiat titillatio : vomitus citetur, nam interdum rejecta pituita æger e tenebris excitatur. Hactenus ad accessionis levamen, & tenebrarum discussionem dictum sit. At de universa victus ratione tam in curando, quam post curationem hæc nostra sententia est. Somnus multus æque, atque infomnietas inimica sunt: multas enim somnus stuporem capitis sensibus injicit: vaporum exuberantia torpet omnis actio. Hi plane gravitatis, & sonorum in auribus, & splendorum quorundam oculis obversantium causæ, morbi vero indicia sunt: Vigilia vero cruditatem facit, alimentum subtrahit, laborem affert, corpus contristat, mentem labefactat: propterea facile furere atque atrabile vexari isti consueverunt. Mediocris autem somnus ad alimenti distributionem, & ad laborum diurnorum levationem utilis est. Alvo ad excretionem consulendum: nam distillationis causa potior alvus est. Iterum crurum frictio per aspera linteola usque ad ruborem, deinde dorsi, & laterum, postremo capitis adhibenda, ab his ambulationes circa initia, & finem leniores, mediæ vero acriores. Quies consistentia spiritus post ambulationes esto. Vocem leniter exercere oportet, gravibus vocibus utentum sonum edere, acutæ namque voces capitis distentiones, temporum palpitationes, cerebri pulsatio-

fationes, oculorum inflationes, auriumque tinnitus efficiunt, mediocriter acuta vox edita capiti prodest. Postea vero gestationis tempus adest ad difflandam totam capitis gravitatem opportunæ, longa sit autem, verum citra fatigationem, neque in tortuosis regionis tramitibus, neque assiduis itineris flexibus gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur, sed rectæ, & longæ & lenes ac superioribus locis gestationes fiant. Siquidem ita affueti sint, optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedimento ne sit: prius enim concoctum esse oportet, caput, & manus exercendæ, horumque frictiones faciendæ. In his vero leniter agendum: ut caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur, postea suum ipsius caput erectum fricato diutius hunc labore sustines. Quin & exercitationes ad cervicis usus, & ad manuum agilitatem faciunt, si scienter fiant, sursum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit, aut discorum jactu, aut certando cestibus, aut pugnīs, pila vero parva, & magna detrimento est, nam capitis, & oculorum circumvolutiones atque intentiones vertigines afferunt, optime faciunt saltus, & cursus, omnia velocia exercitia cruribus conveniunt, & omnia roborant. Frigida lavatio illuvie, illuvies autem calida lavatione melior, astringere, densare, siccare caput frigida lavatio efficacissime potest, & hic salubris status est humectare, solvere,

tenebras offundere valentissime calida lavatio potest, & hæc capitis morborum causæ sunt, tales sunt & austri auditui graves, exercitationibus quies succedat, ut perturbationem sedet. Capitis pressiones ad cutim poliendam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio est res optima, & ad manum, comolerum assumatur, quæ ventrem molliunt, malvæ, betæ, bliti. Liquamen bonum stomacho, ori suave, alvum leniens, neque grave capiti, ex thymo, aut thymbra, aut sinapi conficitur. Ova hyeme calida, æstate frigida putamine spoliata, non tosta præbeantur. Olivæ palmulæ, falsamentum, recte conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum condiendi causa assumi debet. Post hæc sal adhibendus. Otium, & quies ab audiendo, & loquendo, ambulationibus utatur sub aëre perspirabili, delectat autem locus, aut arboribus confitus, aut herbidus. Utique vertiginosus cum ad cœnam accedit, maxime iterum in frigida lavetur, parum unguine corpus sublinens: si nolit, at crura tantum, cœna triticea esto, quale est Itrion, quod est placentæ genus, aut forbittio ex alica, aut ptisana flatus vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta vero suaviorem ptisanam reddentia sunt piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum, ut innatet, acetum vero acre utiliter assumit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, suum pedes, & capita. Volatilia omnia, sed multitudinem

nem conjectura metiri oportet, lepus, & venatio, gallina in promptu habetur, & juvat. Omnia bellaria caput dolore infestant præter palmulas aut maturas ficus, aut uvas, si flatibus homo vacet, hæc beneficient. In secundis quoque mensis utiliter ea sumuntur, quæ facile concoquuntur, si nidore vacant, & levia sunt. Postea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad somnum conversio adhibenda.

Curatio morbi Comitialis. Cap. IV.

Ingentibus medicamentis atque valentissimis in morbo comitali opus est, nam quoties ejus in mentem venit, non modo laboriosum malum, & periculi plenum: sed etiam generis morbi foeditatem, & calamitatis opprobrium exhorremus: atque ita existimo, si se mutuo in accessionibus spectantes ægroti, quæcunque patiuntur, cererent, non ultra vitam ducere tolerarent; verum quæ singulis atrocia foedaque insunt, sensus privatio, intuendique sublata facultas abscondit. Cæterum medendi rationem naturæ facilitatem sequi optimum est: quando per ætatis mutationes in longe melius hominem permutat. Quoniam si usitatus malo victus, in quo morbus alitur, desierit, non ulterius hominem infestat, simul enim cum priore victus specie morbus recedit. Igitur si caput occupavit, inhabitat, quocirca omnia quæ a nobis in capite de cephalæa

relata sunt, facere necesse est, detrahendo sanguine, & corpore purgando. Venæ autem, & quæ in cubito, & frontis recta secandæ sunt, cucurbitula admovenda, non est autem usque ad animi deliquium sanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante, & post aures incidendæ, inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio, quam hieram vocant, atque his, quæ e capite pituitam eliciunt: sed multo valentiora sint medicamenta: siquidem istorum habitus est dolorum patiens. Hilaritas vero, & bona spes id genus ægros miseros reddit. Opus est etiam ignem capiti inferre: proficit enim. Inprimis os perforare usque ad secundam laminam oportet: deinde ceratis cataplasmatisque uti tantisper, donec membrana ab ossibus recesserit. Terebra nuda ossa circumcidere convenit: ac si paulum resistent, usque ad spontinam avulsionem perseverandum, quousque nigra nonnunquam istorum, & crassa membrana inventa fuerit. Cumque per putrefactionem vel etiam purgationem audacter curante medico vulnere cicatrix inducta fuerit; ægrotus morbum evasit. Maxime omnium capitis ad ruborem usque frictiones valent usitatæ quidem, quæcunque a me superius traditæ sunt: valentior est autem, quæ fit per cantharides, sed tribus diebus ante, quam his utamur, lac, ut vesica muniatur, bibendum est: cantharides enim magnopere vesicam lædunt. Hæc abunde
sint,

sint, cum caput affectum est. At si mediæ corporis partes causam præbent, & ab his morbus exoritur: rarissime autem ista fiunt, potius enim mediæ partes in consensu morbi trahuntur a capite, utpote ab ingenito malo, quod ægritudinis initium est: utcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti solvenda est: a visceribus enim materiæ cursus est. Quin etiam isti magis, quam alii, purgandi sunt, & hiera, & cneoro, quam thymeleam vocant, & coccognidio, quæ chamelæa dicitur: hæc enim pituitam extrahunt, peropportunum autem ipsis remedium est cucurbitula, epithematum vero, & cataplasmatum sylva omnibus perspecta est, & ea ubique scribere supervacuum ducimus: nisi quatenus eorum vim nosse conveniat: quod scilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa spirabiliaque corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridisque, & urinam moventibus in nutritione, & in medicatione utendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sæpius in mense ex aqua mulsa potus, præterea quæcunque ex variis composita medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita antidotus, & mithridatica ex pluribus constans, nec non & Bystini antidotus bibenda est, quandoquidem hæ concoquenti facultatem roborant, utiles humores creant, & urinæ movendæ aptæ sunt, nam quæcunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur antidotis, cin-

namomum, casia, folia malabathri, piperis, fefelisque omnia genera, & quodnam ex valentissimis remediis in istis compositis non reperiēs? Fama est, & vulturis cerebrum, & crudæ fulicæ cor, & domesticos feles comesos morbum discutere. At ego istorum periculum non feci, nonnullos autem vidi nuper jugulati hominis vulnere fialam subjicentes, atque inde haustum cruorem bibentes. O ingentem necessitatem, quempiam sustinere, malum malo piaculo depellere: atqui ex ea ad sanitatem nec ne isti pervenerint, nemo vere mihi affirmare potest. Quin & quendam auctorem legi, qui humanum jecur epulandum apponi præcipiebat, sed hæc illis scripta funto, qui ad hunc usque miseriæ terminum pervenerunt. Præterea, & victu opitulandum est, & singulis remediis, quæ aut ab aliis, aut ab ipsomet ægro fieri possunt, utique in hoc casu nihil spernendum est, nihilque temere faciendum, maxime quælibet exigua adhibendo, quæ penitus prosint, nihil vero lædant. Etenim spectacula non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimenta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter consideranda sunt. Somnus multus crassitudo est, ocium nebula sensuum, bonum vero mediocritas. Alvi excretio a somno, præcipue flatuum ac pituitæ res optima. Ambulationes longæ commodæ sunt, non flexuosæ bonum spiritum reddunt, sub arboribus myrto, aut lauro, aut inter acres, & bene olentes herbas
cala-

calamentum, pulegium, thymum, mentham, maxime quidem agrestes, & sponte nascentes: sin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque gestationes longæ, & ipsæ rectæ fiant. Itinera facere bonum est non secundum fluvium, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus affert, neque ullum, qui in orbem volvatur, neque turbinem, qui circumagatur, inspiciat, est enim imbecillior, quam ut firmum stabiliat spiritum, nam simul cum circulo vertitur: circumvolutio autem vertiginem, & comitalem morbum accersit. Post gestationem lenis deambulatio, postea quies: ut agitatio in gestatione contracta sedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant extremis sudario ex crudis linis confecto involutis: munctio non valde pinguis sit: frictio lenta quidem sed durior densandi causa: tumidi enim, & crassi sunt plurimi, in medio vero totius frictionis caput erectum pertricetur. Exercitationes ad cervices, & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia, quæcunque a me de vertiginosis dicta sunt, administrentur, satis vero hic ex copia ibi descripta positum est: præterquam quod velociores horum exercitationes esse oportet ad sudorem movendum, caloremque excitandum: hæc enim omnia extenuant. Verum, & in omni vita oportet excandescentiam iracundia vacantem injicere. Alimenta omnia ex crassis leguminibus mala: triticei vero panes ficciores

Unable to display this page

Unable to display this page

circa si plus, quam decet, sanguinis effuderis; natura cibi penuria de propria sede prolabitur. At si sanguine refertus est æger; plerumque quidem non usque adeo malus sanguis est, vena tamen utique secanda est, verum non eodem die, sed aliis diebus repetendo, quantum satis est, sanguinis, detrahatur: eodem vero die modum sanguinis mittendi vires declarabunt, medio tempore, quo aliam evacuationem sustinere valeat, liberalius nutriatur. Opus est autem & ventriculo ipsi quoque ægrotanti, & laboranti opitulari, eum vero si atra bilis urget, per diem unum prius tenuiter nutrito ægro nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur, id enim bilem atram expurgat: nec non, & thymi artici coma, & ipsa bilem atram educit, commodissimum est autem singulorum partem, ut ex utroque duarum drachmarum pondo fiat; exhibere, post purgationem lavetur, vinique paulum bibat, & alia in cibis jucunditas concedatur, stomacho enim ac viribus laboriosa purgatio est, posthac iterum ad media faciendus transitus, cum prius vero cataplasmate atque irrigatione laxaveris; cucurbitulam jecori, & ventriculo, aut ejus ori admoveas, namque hæc detractio multo, quam sectio venæ est opportunior, tergis quoque inter scapulas cucurbitulam affigito; siquidem eo loco stomachus adhærescit. Deinde rursus reficiendus æger. Atque si alimentum vires instauraverit: caput radendum: cui

cui postea cucurbitula affigenda est, hujus enim morbi inter alios prima ac maxima causa in capite est. Porro neque sensus ipsis a noxa immunes sunt: nam inde ipsorum exortus atque initium est, commutantur igitur, & ipsi, ægritudinemque participant, utique nonnulli, & sensibus delirantibus corrupte sentiunt. At stomacho potissimum succurrendum est: cum, & ipse male habeat, & in ipso bilis atra resideat. Igitur absinthii succum ab exiguo incipiens ad fabæ usque magnitudinem assidue devorato, id enim ne bilis gignatur, impedimento est. Benefacit, & aloe, namque ipsa ad inferius intestinum bilem deducit. Nempe si recens malum sit, neque multum homo a naturali statu discesserit; alia huic medela opus non est, sed reliqua victus ratione utendum, & ad pristinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam, & ad vim corroborandam: quæ omnia, ne iterum morbi revertantur, efficiant. Victum autem in refectione convenientem posterius exponam. Si ab his paulum debilitatus morbus denuo invalescere visus fuerit; vehementiora medicamenta requirit: neque in aliud tempus differendum est. Verum si ab coercitis mulierum mensibus, aut in viro ab suppresso hæmorrhoidum profluvio morbus creatus est; irritandi sunt loci, & aliquid soliti excrementi profundendum. Si cunctatur, neque descendit, in aliam quampiam partem sanguine prolapso, morbus vero exacerbatur; evacua-

evacuatio facienda est, & a talis incipiendum. Quod si non, quantum satis est, sanguinis, inde manaverit; cubiti quoque vena leceatur. Interjectis autem reticendi causa tribus, aut quatuor diebus, Hieram, id est, Sacram, quæ purgatorium medicamentum est, potui dato. Ad hæc cucurbitam mediis corporis partibus applicato, jecori videlicet affigens. Sed maturanda negocia sunt, ac celeritas adhibenda, exiguis enim medicamenti morbus non obsequitur: si magnis autem non vincitur, sed resistit: tunc firma sede melancholia nititur. Quod si penitus totum corpus occupaverit, sensus, mentem, sanguinem, bilem, nervos etiam corripuerit, & ipsa insanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem inserit, furoris, nervorum distentionis, resolutionisque, quæ si a melancholia proveniunt; sanationem utique accipere nequeunt. Quam ob rem ad hoc malum propulsandum veratro utendum est. Sed antequam veratrum ægrotus accipiat; stomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, & corpus fluxile reddat. Vomitiones autem hæ præstant nonnunquam jejuno stomacho, nonnunquam radice provocati. Docebimus vero & modum, & materiam: docebimus & veratri species, & utendi rationem item quo pacto singula, & distinguere, & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomitionibus subveniendum sit, indicabimus. Incredibile est autem nisi ab his funditus convulsus est mor-

morbus, at multorum saltem annorum intervallo non sopiri, plerumque enim postea melancholia rursus suboritur. Quod si jam firmas radices egit; nihil jam ultra differendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia administranda. Nempe ægroti omnes sanari non possunt: medicus enim Deorum potentiam anteiret, verum dolores sedare, morbos intercipere, atque obscurare, medico fas est. Itaque nimirum his, quæ posuimus, adhibitis, medici defatigantur, seque aliud quicquam facturos negant, atque duas causas, aut morborum insanabilem esse, aut omnia se remedia tentasse prætexunt. Nihilominus tamen sacram ex aloë medicinam subinde præbere haud alienum est: siquidem opportunum melancholiæ subsidium affert stomacho, & jecori subvenit, bilemque dejiciens mirifice prodest. Quin etiam malvæ feminis pondo drachmam ex aqua propinare optimum esse quidam experientia compertum habuit. Infinita præterea sunt simplicia medicamenta: quorum aliis alia utilia sunt. Post id genus labores demum reficiendus æger est: quibusdam enim quamdiu medicatio adhibetur; tamdiu morbus permanet, quamvis labefactatus ac debilis: at si homo carnes resarciat; ac vires instauret; simul omnia morbi vestigia obliterantur; nam potentia naturæ sanitatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refectio-nem convertatur ægrotans in aquis sponte calidis sæpe commorans, medicamenta enim, quæ

quæ in his sunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet, aut sulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona utique est humectatio morbi squallorem tollens, & curationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remissionem maxime faciunt: verum siccae ac densæ melancholia laborantibus carnes sunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur, cum multo autem oleo, hæc contineat. - - - - -

Multa deficiunt.

panes loti cum vino aliquo dulci theræo, cretensi, & scybellite, quod Pamphyllam vocant: aut vinum, & mel, quæ jam diu permixta fuerint, ova, & frigidiora, & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes vim detergendi habentes: porcorum pedes; & capitis partes: avium alæ pingui carentes: venatio, ut leporis, caprearum, damarum carnes: fructuum autumnalium quisquis optimus fuerit. Stomachi subversioni consulendum est ante cibum, quo minus devoratus rejiciatur, quare ante omnes cibos mulsæ cyathi dimidium dandum est bibitumque per vomitum reddendum: quo stomachi excrementa purgentur; sic enim cibus in ventriculo firmus residet. At medicamina necessario educendorum purgatoria sunt pini fructus, & urticæ, semina coccali, & piperis, amygdala amara, mellis consistentiam

stentiam præbeat. Sin exiccare volueris; optime proficit myrrha, & iridis radix, & medicamen ex viperis, & Bystini, & Mithridatis antidotus, & id genus alia prope infinita. Exterius apponenda sunt cataplasmata, quorum materia est fertula, & papaver, & terebinthi lacrima, & hyssopum, & oleum ex rosis, aut ex œnanthe, cera autem hæc omnia cogantur. Inunctio pinguis gestationes, deambulationes, & alia, quotquot carnes reficiunt, & vires instaurant, & naturam in antiquum statum revocant, admittuntur.

Sextum, & septimum caput deficiunt.

De curatione Phthisis, seu ulcerum pulmonis. Cap. VIII.

Carens principio, & fine.

quemadmodum in navi, & tranquillitate, nam si recte habuerit ægrotans: in mari gestatio fieri poterit: atque ibi vitam deget, cum ulceribus enim quiddam succum marina fulsugo communicat, a gestatione quiete concessa utendum in præsentia pingui oleo, post frictiones oleum cum aceto infundatur, paulum primo, deinde adjiciendum usque ad heminas quinque, aut sex, aut multo plus etiam: sin minus, at saltem quantum quis

S

ferre

ferre poterit, multoties enim, vel id solum pro omni alimento satisfecit. Lac vero assumptu suave, potu facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca a pueritia familiaris est: præterea visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur lævigans, ad ejiciendam pituitam facilem spiritum reddens, inferiorem exitum lubricum efficiens, ulceribus dulce subsidium, & quolibet alio benignius: si quis multum lactis potat, nullo alio eget alimento, in morbo enim bonum medicamen lac, ejusdem & alimentum efficitur, nam hominum lacte vescientium nationes frumentum non edunt, optima vero est cum & plus, & bellaria, & alica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt, quod si, & alia esca indigeat, ejusdem generis esto, ptisanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ est, eatenus vero condiendus erit, quatenus absorptu facillimus sit, si quid etiam saporis jucunditatem afferens capiat; & illud medicamentum esto; qualis est ligustici coma, pulegium, mentha, salis exiguum, acetum, aut mel; si ventriculus non concoquit; hujusmodi exhibenda sunt. At si nihil ventriculo tale exhiberi necesse sit, omnibus ptisana præstantior est. Licet & ptisanam in alicam permutare: minus enim flatuosa, & concoctu facilior est; si quemadmodum, & ptisana exterfa deglubitur. In humidioribus rejectionibus faba ulcera purgat, sed flatibus redundat; item pisum, & ochrus, qui, & quanto pauciores
flatu

flatus citant, tanto minus ulcera purgant. Itaque medicus conjecturis ductus, prout præsentia postulant: his uti debet: istorum quoque condimenta sunt quotquot de pti-
sana memorata sunt. At ova ex igne qui-
dem aquea calida, sed ex animalibus nuper
edita optima sunt: priusquam eam. - - -

*Reliqua hujus capitis usque ad xiiij caput
deficiunt.*

*De curatione ulcerum Jecoris; & pu-
ris ab eo effusionis. Cap. XIII.*

Carens principio, & fine.

- - - - -
in jecore ulcus perniciosus insit, periculosis-
simus autem est, qui in ventrem fit saniei
confluxus: si stomachum occupet, qui viam
superiora petentibus præbet. Alimentum
enim vitæ causa est: ipsius vero alimenti dux
est stomachus, insuper medicamenta intimis
corporis partibus stomachus distribuit, qua-
propter si ad quælibet devoranda male se ha-
beat; celerius ægrum morbo atque fame
consumi necesse est. Hæ sunt cujusque loci,
quo se pus conversurum est, inter se diffe-
rentes notæ. Nam si per intestina delabitur;
tormina vexant, alvus liquida est, pituita,
& bilis fertur: deinde cruentum virus cir-
cumfluens, aut humiditas aquæ similis, in
S 2 qua

qua crudæ carnes demersæ lotæque fuerint. Si pus in vesicam defluit ; gravitas in renibus lumbisque sentitur , ac primo lotium multum , & bile infectum postea turbulentum , nullam subsidentiam continens , quam græci Hypostasim dicunt , inconstansque decurret ; ad extremum vero , & sedimen album apparebit. Sin ad stomachum sursum versus pus rapitur ; tunc orietur nausea , odium cibi , vomitus pituitæ , aut bilis , defectus animæ , vertigo usque eo , donec pus erumpet. Præcipuum sane fuerit in aliam partem avertere , prava enim hæc via est. Quod si pus violentius feratur ; omnia facienda sunt , stomachoque succurrendum escis , medicamentis , victusque ratione. Sed omnia leniter adhibenda. Medicamentis quidem ut sinus effringatur , studendum est : herbam itaque hyssopum cum mulsa potui dato , & marrubii comam ipsa quoque cum mulsa , & succo absinthii. Hæc utique quo humores extenuentur , & viæ lubricæ reddantur , & purulenta corpora facile rumpantur ; ante cibos bibere expedit. Dandum est & asininum lac bilem non generans , bene nutriens , in caseum non spissescens : quæ lactis virtus est. Ad hæc ægrotanti gratificandum in cibo , & potione : quos , & si paulo deteriores juvantibus sunt , nihilominus tamen concedito , nam stomachus nausea moventi , & contristanti humori transitus erit , siquidem nonnullos puris exitus offendit. Cavendum est etiam ne jejuni sint :
cum-

cumque aliquid cibi capiunt; illud purum sincerumque sit. Opus est autem, in cæteris effluviis diligentissimam stomachi curam suscipere: quandoquidem ipse omnibus medicamentis iter præbet. Meminisse quoque jecoris oportet, ubi ulcerum radix est. Porro si pus in vesicam impetum facit, urinam citantibus eliciatur: ut puta assari radice adianto, & meo potabilibus: hæc enim ex mulsâ potui danda sunt. Bistini utique varium medicamentum, & quod ex vesicario folano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima sunt. Verum enim vero si per intestina educere malis; tibi lac eductorium esto, præcipue quidem asinæ: id si non adsit, capræ, aut ovis. Succum autem lubrici, & abstergentes præbeantur: qualis est hordeaceus. Obsonia sunt piper, zingiber, ligusticum, utque semel de omni victus ratione absolvam, in qualibet puris eruptione alimenta sint boni succi, stomacho utilia, concoctionem facile admittentia, ea vero sint aut cremores, aut ex lacte pulles, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte.

Curatio Lienis. Cap. XIV.

Scirrhi in liene geniti discussiones non facillimæ sunt; quod si, & ab hoc oriundi morbi proveniant, utpote aqua intercus, aut malus habitus; insanabile malum effectum est. Hac ratione vero scirrhis medicus opem ferre debet: orientes avertere, & nuper incipientes discutere oportet: inflammationibus autem resistendum. Siquidem scirrhi inflammationibus ad difflationem tendentibus veluti hæreditario jure succedunt: hæc enim inflammationis germina sunt. Porro iis remediis utendum est, quæ a me in sermone de acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione scirrhus immaneat; igni quoque similibus ad molliendam duritiam utitor: irrigationibus ex aceto, oleo, & melle. Sed lanæ vice panni linthei complicati accipiantur. Sic unguentariæ glandis pulvis cribratus inspergendus est, & cataplasmatibus quam mollissimis: - -

Reliquum istius libri usque ad portionem duodecimi capitis secundi libri de curatione tardarum ægritudinum deficit.

Unable to display this page

bus, hujus decoctum quidem infusum dolorem levat, ex ipsa vero herba cum panis micis, aut cum hordei farina cataplasma fiat. Malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polenta magnopere subverit. Fici aridi, & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc utique est refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium juvit, & idem interdum alium atque alium. Nonnullis vero calefacientia remedio sunt, atque idem remedium alias alii opitulatur. Pervulgatum est autem, & hoc ad dolorem tollendum proficere. Capram oportet herbam iridem ad satietatem depasci: deinde interposito tempore, quantum ad pabulum in ventriculo conficiendum satis sit, capram immolare: atque intra ejus ventrem in fimo pedes ægrotantis oculere. Demum infinita sunt medicamenta, ægrotos namque sibi ipsis remedia parare urgens impellit calamitas. Sed medicorum auxilia in propriis libris conscribentur.

Curatio Elephantis. Cap. XIII.

& ultimum secundi voluminis

De curatione longorum morborum.

MOrbis, quo dissolvantur, majora esse remedia opus est. Sed quænam medela excogitari poterit, quæ elephantem tam ingens malum expugnare digna sit? neque enim in parte una, aut viscere uno inhærescit; neque aut intus duntaxat labes occultitur, aut extra prorumpit: sed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triste profecto, & visu terribile spectaculum, feræ namque species est, ac una cum his vivere, una cum cibum capere perinde, atque in pestilentia, formidolosum est, etenim per inspirationis communionem facilis infectio est. Quid igitur quispiam in arte medica inveniat, quod hujusce mali dignum remedium contineat? Verum enim vero omnia conferre simul oportet medicamenta, & victus rationem, & ferramenta, & ignem. Hæcque si novo, & orienti affectui adhibueris; sanationis spes affulget. Sin ad summum suæ creationis ascendat, in visceribusque stabilis sedeat, quando & in faciem invadit; tunc de ægri salute spes omnino abscissa est. Itaque venas in cubito ambas incidito: incidito & venas in malleolis eodem die: temporis enim in-

terjectio atque separatio fundendo ubertim sanguini, & recreandis viribus aptior est, nam sanguinem sæpe, & multum mittere operæ precium est: quippe qui vitii hujus alimentum sit, exigua vero ipsius pars est optima, quæ naturæ cibum præbeat. Idcirco qua ratione pravum inquinatumque detrahatur, atque interim corpori familiare ac bonum procreetur, conjectandum est: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur, nova enim esca applicata corpori spatio temporis antiquam obscurat atque debilitat. Postea medicinam facram non semel propinato: quin omnia sæpius iteranda sunt, & resumptio, & ad priora redditio. Esto & alia medicamentosa in cibis purgatio: sicut antea de curatione doloris coxendicis diximus. Lac etiam promiscuum atque indiscretum, sed largius ad alvum molliendam potui detur, verum quintam aquæ partem, quo lac totum dilabatur, atque descendat, adjicito. At jejunos primo ad vomitum celerius ducito, deinde a cibis iterum, postea assumptis raphanis, frequenter autem atque assidue omnia fiant. Veratrum quolibet tempore, sed potius vere atque autumno diebus alternis exhibeto: atque idem in proximum annum repetatur. Cæterum si morbus invaluerit, potabilia medicamenta, quotquot quis cognoverit, potanda præcipiat, multa enim ac varia adhibere medicamenta est operæ precium. Atqui & ego quotquot mihi cognita sunt, literis mandabo. Cedriæ cyathum
unum,

unum, brassicæ duos miscens dato. Aliud, sideritidis fucci cyathus unus, trifolii cyathus unus, vini, & mellis cyathi duo. Aliud, dentis elephantis ramentorum drachma cum vini cretici cyathis duobus. Quin etiam viperarum reptilium ferarum carnes, & ipsæ in pastillos conformatæ bibuntur, oportet autem & caput, & caudam ad quatuor digitorum spatium præcidere, reliquum usque coelixare; donec spinæ separentur: carnes vero in pastillos redactas in umbra frigefacere: qui potioni, quemadmodum, & scylla, exhibeantur. Ipsæ quoque viperæ in cœna obsonio dentur: quas coquere, & condire perinde, ac pisces, opus est. At si medicaminis illius varii ex viperis compositi facultas adsit; id pro omnibus, quandoquidem omnia simul continet, bibendum est. Præterea corpus detergendum est, tumoresque calefaciendi. Alia item medicamenta sunt innumera Celtarum, quos hac tempestate Gallos vocant. Nitrosis quoque illis factitiis globis, quibus velaminum sordes expurgant, saponemque vocant; illis, inquam, globis corpus in balneo detergere optimum est. & portulaca, & sedum cum aceto bene facit. Rumicis etiam radicum decoctum cum sulphure ignem non experto summopere deterget. Illud item varium ex alcyonio trito, & nitro, & aceti facie combusta, & alumine fuso, & sulphure vivo, & costo, & iride, & pipere, forsitan autem omnia pro singulorum viribus miscenda sunt. Aliquibus vero
&

& hoc æquis portionibus compositum inspergentes perfricabimus. Faciei tumoribus sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videlicet, aut pantheræ, aut ursi, sin his careas, animalis, quod græce *χηνολώπεσσα* vocant: latine vulpanferem dicas, quod genus avis est, si per literas, *χ* & *η* prima syllaba scribitur: aut latonicum canem significat ex vulpe, & cane natum si per, *η* & *υ* eandem syllabam scripseris, simile enim in dissimilibus, quemadmodum simia homini, mirifice prodest. Item ammoniacæ gutta cum aceto, & plantaginis, aut sanguinalis herbæ succo, & hypocisthi & lycium. Si carnes liveant, prius, quo locus succulentus reddatur, scarificandus est. At si ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire volueris; fœni græci aut hordei cremoris decoctum molle absterforium est, item ex oleis rosaceum, aut lentiscinum. Assiduæ vero lotiones, & ad corporis mactationem, & ad noxiarum humiditatum distillationem mire proficiunt. Esca munda esto, boni succi creatrix, concoctu facilis, simplex, & victus ratio prorsus recte instituta sit in somno, & vigilia, in ambulationibus, & locis diligendis. Exercitationes adhibeantur, cursus, conversiones corporis, peræ aut sacculi jactus, omnia hæc citra lassitudinem apte, & congruenter intendantur. Esto, & vocis emissio spiritus opportuna exercitatio. Vestis esto munda, non modo ut aspectu jucunda sit: sed quoniam etiam

etiam sordida cuti mordacia sunt. Jejuni absinthite vinum potent. Oppido quam utilis est & panis ex hordeo, & salsamentum tempestivum, & exiguum quid malvarum, aut brassicæ semicoctum cum cumini liquamine. In coena staphylini radix apponatur, & alica cum vino, & melle antiquo mixtis, & marina quotquot ventrem subducunt, tellinorum jussula, ostrea, erinacei, & ex piscibus saxatiles: ex terrestribus feræ lepus, aut sus: inter aves perdices omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inveniuntur. Inter fructus arboreos illi admittantur, quos græci Horæos vocant: quod ea parte anni maturescant, quam iidem græci Horam appellant. Vina dulcia vinosis meliora. Balnea sponte calida sulphurosa juvant, vita in aquis diu ducenda est, & mare, & navigatio conveniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant. Album quidem superiorem ventrem, atrum vero inferiorem purgat. Quin, & album veratrum non vomitum tantum molitur; sed etiam omnium simul purgantium medicamentorum efficacissimum est, non multitudine, & varietate excrementorum: id enim, & affectus ille, qui Cholera dicitur, præstare solet: non distentionibus, & violentia in vomendo (ab hoc enim, & nausea, & mare validiora sunt) sed potentia, & qualitate non vitiosa, quippe quæ laborantibus sanitatem reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionem, veterum
storum

storum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, si cuncta alia medicamina viribus inferiora sint; id unicum remedium est, siquidem igni facultate persimile est album veratrum, & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius discurrens operatur: videlicet facilem spirationem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam.

*Quæ deficiunt querito quam præstantissimi
medici Aretæi.*

I N D E X

RERUM ET VERBORUM.

A.

- A**bscessus in colo. 82. 135.
Abscessus quibus rumpendus. 276.
Abscessus Jecoris. *vide* Jecur.
Abscessus lienis. *vide* lienis.
Abscessus renum. *vide* Renes.
Absinthii succi quantum dandum, & ejus vires. 269.
Absinthite vinum Elephantiscis bonum. 285.
Acetabulum. 145.
Adarce, Limnestis. 180. 224.
Adenes. 115.
Adeps Leonis. 284.
- - Pantheræ. 284.
- - Ursi. 284.
Ægritudines diuturnas quæ incommoda sequan-
tur. 57.
Ægritudo longa tabidos facit. 96.
Æger cum Medico adversus morbum conspirare
debet. 57. Ægro-

I N D E X.

- Ægrotantibus gratificandum. 211.
- Ægri omnes curari non possunt. 271.
- Ægyptus quos cibos & potus ferat. 15.
- Ægyptiaca & Syriaca ulcera. 15.
- Æstatis damna. 127.
- Alimenti iter ad Jecur & in omne corpus differens est. 232.
- Aloes vires. 269.
- Alvi irritationis utilitates. 167.
- Alvi sublutiones quantum profint. 170.
- Ama. 257.
- Amyli facultates. 214. 216.
- Anæsthesia. 72.
- Anagoge. Sanguinis rejectio. 24.
- Angina. Synanche. 9. Canina, Cynance *ibid.* species duæ, *ibid.* 189. species in solo spiritu. 9. species peior, 189. signa. 11. caninæ signa. 10. cum phlegmone symptoma. 9. causæ. 13. mutatio. 12. caninæ mutatio salubris aut perniciofa. 11. obnoxii canes & sæpe linguam exerant. 9. medendi regula. 12.
- Anginæ ab ebrietate curatio. 100. clysteres qui & quando. *ibid.* Sectio venæ qualis convenient. *ib.* Sectio venarum linguæ prodest. 101. defectus animæ nocet. 100. quæ ligaturæ conveniat. *ib.* quæ purgatoria levent. *ibid.* quales convenient irrigationes. 101. cataplasmata qualia. *ibid.* quibus ad pus ducenda. *ibid.* collutiones. *ibid.* Illitiones. *ibid.* crustosis ulceribus gargarismi utile. 192.
- Anginæ cum coincidentia curatio. *ibid.* hanc quid præ-

I N D E X.

præcipue tollat. *ibid.* error medicorum in curando. *ibid.*

Anhelitus. Asthma. 87. causæ. *ibid.* indicia. 88. mitescentis nota. 89. mulieres facile patiuntur. 87. pueri cur facile evadunt. *ibid.* vix capti viri citius pereunt. *ibid.* quando differt interitus. *ibid.*

Antitrochus. 249.

Animalia ob quæ vivant præcipue. 20.

Animi perturbationes immodicæ quam sint noxiæ. 75.

Antidoti ex multis constantes quas facultates habeant. 263.

Anus & vesica inter se cohærent mutuoque afficiuntur. 121.

Aphthæ. 14.

Apoplexia quid. 72. magna vis. *ibid.* morbus plane validus. 177. senibus letalis. *ibid.* plerumque eam parit faturitas. *ibid.* remedia Epilepsiæ convenientia. 179. 180. 181. 182.

Apoplectico quæ vena solvenda. 178. a quo latere sanguis mittendus. *ibid.* quæ non scindenda vena. *ibid.* Clysteres quales. *ibid.* quando & quibus purgandus. 179. utiles vomitus. *ibid.* inunctiones quales. 180. conveniens inunctio. *ibid.* convenientia Cataplasmata. *ib.* cucurbitulæ ubi & quando affigendæ. 181.

Apostematia. 81.

Apoplecton. 72.

Aqua multa ex colo. 135.

Aquæ fluxus inspectus vertiginem affert. 265.

Aquæ sponte calidæ melancholicis utiles. 271.

T

Aqua

I N D E X.

Aqua inter cutem. *vid.* Hydrops.

Aranearum telæ. 233.

Ardoris venæ cavæ & Arteriæ crassæ signa. 234.

Venæ magnæ & arteriæ quomodo Venæ sectio conveniat. 235. venæ & arteriæ laboranti quando cucurbitula admovenda. *ibid.* venæ cavæ & arteriæ clysteres quales conveniant. *ibid.* vena cava & arteria vexatis extrema quibus illinenda & quare. *ibid.* venæ cavæ & arteriæ urinaria remedia quæ & quare conveniant. 236. venæ cavæ & arteriæ cibi qui profint. *ibid.* venæ cavæ & arteriæ fudoris evocatio confert. *ibid.* venæ cavæ & arteriæ ut febris ardens curantur. *ibid.* per crisin non solvuntur. *ibid.*

Arenulæ calculorum indicia & materiæ. 117.

Arquatus. 97. a quibus partibus gignitur. *ibid.* quomodo a jecore fit. *ibid.* ab eo signa. *ibid.* a liene signa. 98. a colo & ventriculo. *ibid.* a quolibet viscere oriri potest. *ibid.* ab habitu totius corporis causæ. 99. duæ species. *ibid.* earum causæ. *ibid.* nigri signa. 100. albidioris. *ib.* quam salubris quam lethalis. 102. in acutis morbis malum est. *ibid.* quas ætates infestet. *ibid.*

Ab arteria sanguis quo differt a sanguine a vena. 27.

Arteriæ asperæ sanguinem emittentis notæ. 29. secundum dorsum porrectæ inflammatio. 44. asperæ sanguinem emittentis remedia. 214. Magnæ principium cor. 235. Magnæ ardor *vid.* Ardor.

In articulo ulcus difficile est. 122.

Arthritis. 143.

Articulorum doloris duplex ortus. 143.

I N D E X.

Articularis morbi varietas. 145. morbi principium. *ib.*
 morbus cur fit infanabilis. *ibid.* morbus omnem
 ossium compagem occupat. 146. morbi causa.
ibid. in Articulis tofi. *ibid.* Articulari morbo,
 quid in principio quid in fine conducat. 279.
 lavatio in frigida marina prodest. *ibid.* articulis
 dolentibus quid adhibendum. *ibid.*

Afinini lactis vires. 274.

Asthma. Anhelitus. *vide* Anhelitus.

Atræ Bilis effectus varii. 63. illam educit thymi
 coma. 262.

Auditui auftri graves. 260.

Aurium temporumque palpatio quantum valeat. 165.

Autumno Phloæ abundant. 30.

B.

Balnea sponte calida sulphurea elephantem ju-
 vant. 285.

Bellaria omnia capiti inimica. 255. præter ficus &
 uvas. *ibid.* & præter palmulas, ficus & uvas. 261.

Besafa. 192.

Bistimus. 238.

Bilis in jecore creatur. 97

- - - variæ species. 100.

Bonos habitus corporis quæ præstant. 103.

Brassica Elephantis utilis. 283.

Bronchia. 86.

Bubonas jecoris foboles. 32.

Bubula caro qualis. 254.

C.

Cachexia, id est Malus habitus. 102.

I N D E X.

Cacochymia. 103. 261.

Caligo sensuum est somni principium. 164.

Calculi ubi nascuntur. 116. eorum indicia, & materia arenulæ. 117. notæ 121. renum notæ. 117. in vesica notæ. *ibid.* exitus difficilis per colem. 118. in vesicam transitus cum magno dolore fit. *ibid.* varie figurati. *ibid.* qui in senibus, & qui in pueris. *ibid.* ulcera non sanescunt. 120. vesicæ difficultas. *ibid.*

Calculo venæ sectio prodest. 237. quid clysteres possint. 238. urinam citantia conducunt. *ibid.* quæ cibaria. *ibid.* lavatio & balnea utiles. *ibid.* conterentia potabilia medicamina. *ibid.* corporis agitatio prodest. *ib.* mictum impediens calculus quomodo removendus. 239. quomodo sectione extrahendus. 240. vulneri medendum. 241.

Calculosis renibus quæ extra imponenda. 238.

Calculosos renes cruditas lædit. 238.

Calor concoquens omni corpori insitus. 99. igneus omnes humores in bilem vertit. *ibid.* sanguinem elicit. *ibid.*

Cancer uteri. 142. ulceratus non exulcerato longe improbior. *ibid.*

Canes assidue Angina laborant. 9.

- - fani linguam exerere consueverunt. *ibid.*

- - rabiosus adspirans hominem in rabiem agit. *ib.*

Cantharides vesicam lædunt. 49.

Caput sensus nervorumque originis locus est. 161. nervos & musculos ubique habet. 146. difficiles ejus ægritudines sunt. 260. ejus parte una læsa cur oppositi nervi lædantur. 74. ejus morborum initia levia, fines mortiferi. 247.

Ca-

I N D E X.

- Caput dolore vexant lac & caseus. 254.
- Capiti quæ sint inimica *vid.* Bellaria.
- Cuput quæ radices repleant. 254.
- Capiti nocet cruditas. 255. obfunt labores. *ibid.*
 ac nervis vènus inimica. *ibid.* mediocriter ac-
 te edita vox prodest. 259. capitis & omnibus
 longis morbis Missio sanguinis prodest. 248.
 purgat hiera. *ibid.* convenit semen apii. 254.
- Capitis vitiis quomodo profit pituitæ evacuatio. 250.
 dolor sæpe redire solet. 252. parvus non sper-
 nendus. 248. Caput dolenti sol officit. 255.
 dolenti vena frontis opportune inciditur. 249.
 quomodo sanguis e naribus elicitur. 251. vasa
 inanire non expedit. 249. quando purgandum.
ibid. cucurbitulæ imponendæ. *ibid.* Veratrum
 quando dandum. 255. quando clysteres. 250.
 quando corpus exercendum. 253. Deambulatio-
 nes quales & quando. 255. Peregrinatio qualis
 ut & navigatio. *ibid.* juvat mare. *ibid.* abrasio
 capillorum prodest. 252.
- Capite dolentes quando os eluere debent. 250. do-
 lenti quæ victus ratio. 253. dolenti cœna frugalis
 esto. 251. vinum concedatur debili stomacho. *ib.*
 post purgationem dandum est vinum. 249. qua-
 le vinum dandum. 255. quæ olera profint ca-
 pite dolenti. 254.
- e Capite manantis sanguinis signa. 24. manantis
 sanguinis curatio. 25.
- Cardialgia. 126.
- Cardiogmos. 127.
- Capræ ad podagricos remedium. 280.
- Caro bubula & ovilla quales. 254.
- - leporum concoctu facilis. 266.

I N D E X.

- Carnium raritas & mollities melancholicos juvat. 272
 Carotides venæ fomniferæ. 50.
 Cartilaginee frigidae sunt. 85.
 Caseus & lac caput dolore vexant. 254.
 Castorei vires. 174. Castoreum prodest tabe laborantibus. 177. medetur nervis. 174. calefacit. *ibid.* utile est apoplecticis. 180. tetanicis salutare. 188. quomodo in tetano ipso utendum. *ib.*
 Cataplasma ex millio aliisque. 166.
 Catejadion. 251.
 Causus. 34. ejus signa. *ibid.* conversio in contrarium. *ibid.* in syncopam. *ibid.* quo anni tempore & quibus ætatibus vigeat. 45. quoto die causo laborantes moriuntur. *ibid.* qui sine periculo sed longior. *ibid.* causo subvenit frigidae potus. *ibid.*
 Causo laboranti quomodo sanguis detrahendus & quantum. 218. alimenta qualia. 220. quando vinum concedendum. 221. quando vinum obest. 219. cucurbitulæ quando. 219. clysteres quando. *ibid.* caput qualibus sit irrigandum. *ib.* quæ exteriora juvent. *ibid.* quomodo succurrendum crisis tempore si virtus debilis. 220. qualia cordi superdanda epithemata. 222. laborans quæ loca inhabitare debeat. 223. quibus operiri debeat. *ibid.* quidam in tabem prolabi solent. 225. quomodo id prohibendum. *ib.*
 Cedmata. 43.
 Celtæ. 283.
 Cephalalgia. 48.
 Cephalæa. *ibid.* variæ species. *ibid.* causæ. *ibid.*
 Cephalæa laborantibus qui pisces apti. 254. eos remedia

Unable to display this page

I N D E X.

- Citria mala podagræ conferunt. 280.
 Cneorum. 190.
 Coagulum parce exhibendum. 213.
 Coccus cnidius. 263.
 Cœliacus affectus. 128. morbus non solum cœ-
 ctionis sed etiam digestionis vitium est. 129.
 Cœliaci crescentis signa. 129.
 - - causæ. 129.
 Cœliacus quibus accidat. 129. quando viget. *ib.*
 difficilis morbus est. *ibid.*
 Colon, laxius intestinum. 39. 130.
 Coli intestini magnitudo. 39.
 in Colo intestino volvulus cur minus periculo-
 fus. 40.
 Colum vim concoquendi habet. 98. a Colo icte-
 rus. *ibid.*
 Coli cruditas bilem efficit. 99.
 in Colo intestino volvuli signa. 38.
 Colici doloris signa. 128.
 a Colico nascentes morbi. 128.
 Colici morbi causæ. 130.
 Coli abscessus. 135.
 ex Colo intestino aqua. 135.
 Colliquati, Syntectici. 94.
 Colliquationes habitus corporis malæ. 85.
 Columna. 12.
 Columellæ affectus. 12.
 - - convulsio. 77.

Cola-

I N D E X.

- Columellæ vitia varia egent curatione. 193. & uvæ celerrime succurrendum. *ibid.* & uva venæ sectio qualis convenit, *ibid.* & uvæ convenientes clysteres. 194. uvæ convenientes ligaturæ. *ibid.* uvæ quando, & ubi cucurbitulæ convenient. *ibid.* uvæ adstringentia quæ convenient. *ibid.* ulcerosæ quæ convenient. *ibid.*
- Columbinus finus. 191.
- Coma, Sopor. 22. 125.
- Comitialis morbus, *vid.* Epilepsia.
- Concoctioni ventriculus destinatus. 128.
- Concoctionis ventriculi imperfectæ signa. 129.
- Consentiunt omnia principiorum vitiis. 4.
- Contentio labiorum. 69.
- Convulsione species. 72.
- - - causæ. 75. communes notæ. *ibid.*
- Convulsio quo tempore anni plus minusve infestet. 76. mulieres sæpius vexat, sed levius. *ib.* quas ætates plus minusve lædat, 76. mitiores quæ, *ibid.* lethalis a vulnere, *ibid.* ex abortu letalis. *ibid.*
- Convulsio canina. 73. canina quomodo spectantibus imponit. 76.
- - linguæ. 77.
- - columellæ. 77.
- Convulsione caninæ notæ. 76.
- Convulsione canina affectæ partes quomodo distinguantur a sanis. 77.
- Copiosum & subitum naturam vitiat. 218.

I N D E X.

- Cor omnium principatum tenet. 126.
 - - animæ domicilium. 33.
 - - vitæ spirandique principium. 21. 87.
 - - attrahit aërem. 21.
 - - arteriæ magnæ principium. 235. arteriæ calorem impertit. *ibid.*
 Corde affecto brevis est vita. 21. 87.
 Cor gravi malo oppressum nunquam fenescit. 167.
 Cordis, & vitæ ægritudo est syncopa. 32. laborantis proprietates. 32. 33. affecti notæ. *ibid.*
 Cordi noxas impertit stomachus. 32.
 Cor a stomacho non læso læditur. 32.
 Cor stomacho contiguum quos morbos excitet. 126.
 - - Fulicæ. 264.
 Cordi superdanda epithemata in causo. 222.
 Corallium. 213.
 Costæ quæ suo loco pelluntur. 82.
 Cotyla. 146.
 Craspedon. 13.
 Craspei causæ. 13.
 Crassantia sanguinem, & spiritum. 212.
 Cremasteres. 130.
 Crisis per lotium cur optima. 93.
 Cruditas capiti nocet. 255.
 Crusta. Escara. 14. Crustæ accidentia. *ibid.*
 Cyceon. 132.
 Cynanche, Angina canina. 9. 10.
 Cypselis, aurium fordes. 99.

I N D E X.

D.

- Debiles, & assumpto cibo valde laborant. 222.
 Deliquium animæ. 73. animi strangulatum auget. 197.
 Densum cur indolens. 144.
 Densa quam sentiunt, & dolent. 144.
 inter Dextram, & lævam partem corporis differentia. 73. 74.
 Diabetes quid. 113. unde dictus. 114. perniciosus. *ibid.*
 Diabetis causæ. 113. præsentis diabetis indicia. *ibid.* futuri notæ. 114. affecti non diu durant. *ibid.*
 Diarrhœa. 123. unde. 141.
 Dii soli avertunt magnas noxas. 107.
 Diploe calvæ meditullium. 252.
 Dipsas. 115.
 Diuturnas ægritudines, quæ incommoda sequantur. 56. 57.
 Diuturna ægritudo tabidos facit. 96.
 Docilitas & in morbis juvat. 70.
 Dolichi. 253.
 Dolor est res aspera sensui. 144.
 Dolores unde proveniunt. 144.
 Dolor capitis, *vid.* caput, & Cephalæa.
 Dysenteria. 131.
 Dysenteriae causæ. 132. quo tempore anni, & qua ætate proveniat. 137.

E.

Ebur elephantiscis utile. 283.

Eclegma

I N D E X.

Eclegma pleuriticis. 204. ad melancholicos. 272.

Elaterium. 190.

Elephas quale animal. 148. quo cibo vescitur. *ib.* quomodo bibit. 150. morbus unde sic nominatus. 151. morbus cur leonibus dicatur. *ibid.* morbus a quo membro incipit. 152. intus, & extra totum corpus occupat. 281. ut pestilentia contagiosum. *ibid.* morbus omnium perniciosissimus. 151. oriens tolli potest, jam factus minime. 281. morbus cur incurabilis fit. 152.

Elephantis cornua, 149. dentium magnitudo. *ib.* proboscis. *ibid.* morbi causa. 152. ejus signa. *ibid.* morbi initium latet. *ibid.* alimentum sanguis malum. 284.

Elephantorum ulcera infanabilia. 155.

Elephantico sanguinis paulum bonum est. 282. 283.

Elephanticis membra singula corrumpuntur. 155. quæ vena secanda, quomodo, & quantum sanguinis mittendum. 281. 282. hiera non semel danda. *ibid.* lac quomodo dandum. 282. omnia remedia sæpius iteranda sunt. *ibid.* veratrum quo anni tempore, & quoties exhibendum. 282. varia adhibenda remedia. *ibid.* brassica utilis. 285. femicocta. *ibid.* ebur utile. 283. viperarum carnes quomodo parandæ. 283. theriaca omnium remediorum utilissima. *ibid.* corpus quibus in balneo detergendum. 283. sapo gallicus bonus. 283. in facie tumores quibus illinendi. *ibid.* quando scarificandi. 284. ulcera quibus lenienda. *ibid.* lotiones assiduæ benefaciunt. *ibid.* quomodo exercendæ vestes mundæ sint. *ibid.* cibi quales. *ibid.* vinum absinthite bonum. 285. vina qualia danda. *ibid.* qui pisces convenient. *ibid.* quæ carnes dandæ. *ibid.* qui arborum fructus dandi. *ibid.* Ele-

I N D E X.

- Elephanticos balnea sponte calida sulphurea juvant. 285.
- Elephanticus vitam in aquis, & mari ducat. 285.
- Emplastra irrigationibus potentiora. 149.
- Emprosthotonus. 6.
- Emprosthotoni signa. 7.
- Empyema. 26.
- Empyi. 78. 81.
- Entera. 138.
- Epiglottis. 181.
- Epilepsia, morbus comitialis. 61. cur facer morbus dicatur. 62. caput obsidet. 32. interdum a capite, interdum ab inferioribus oritur. 2. laborantium in intermissione symptomata. 62. non facile recedit. 61. cur interdum acutus morbus dicitur. 183. quam longus morbus efficitur. *ibid.* interdum mutatione ætatis abigitur. 61. 260. confirmata curationem non suscipit. 61. magna medicamenta & valentissima requirit. 62.
- Epilepsiam antecedentia signa. 2. 3. movet deliquium animæ. 260. Gagates lapis eam concitat. 2. circumvolutio accersit. 265.
- Epilepsiæ accessionis appropinquantis signa. 2. invasionis notæ. 3. 4. accessionis remittentis signa. 5. invasione sedata quales sint signa. *ibid.* paroxysmi, & ejus finis triste spectaculum. 5. originis opinio quorundam. 49. causæ. *ibid.* quæ convenient remedia apoplexiæ. 184. in capite ortæ curatio convenit quæ, & cephalæ. 260.
- Epileptici quando futuram accessionem præsentunt. 4. plerique humidi & crassi. 265. convulsis membris quomodo succurrendum. 184.
- Epi

I N D E X.

- Epileptorum puerorum auxilia. 184. 185.
- Epilepticum puerum juvat crepituum emissio. 184.
- Epileptics pueris utilia pharmaca in paroxysmo. *ib.*
juvenibus in paroxysmo utilia. 184. 185.
- Epileptico quæ venæ secandæ. 262. quæ arteriæ
incidendæ. *ibid.*
- Epilepticus quibus, & quomodo purgandus. 262.
- Epilepticos hilaritas, & bona spes miseros red-
dit. 262.
- Epileptico caput quomodo urendum & secandum.
262. caput qualiter fricandum. *ibid.* quales ad-
hibendæ frictiones. 265. quæ non inspicienda.
ibid. plura in cibis acria ponenda. *ibid.* quale
vinum dandum. 266. qualia olera danda. *ibid.*
noxia iracundia, & venus. *ibid.*
- Epilepsia raro ab inferioribus oritur. 262.
- Epilepsiæ ab inferioribus partibus ortæ curatio qua-
lis. 262. 263. ab inferioribus ortæ cucurbitula
perutilis. 263. prodest fibri testiculus. *ibid.*
- Epileptici ab inferioribus fortius purgandi. 263.
ambulationes, & gestationes quales, & ubi. 265.
exercitia velociora sint quam vertiginosis. *ibid.*
ab ira vacantes funto. *ibid.*
- Epilepsiam lotium ducentia juvant. 147. 148. ju-
vantia antidota. *ibid.*
- Epileptics omnia adhibenda, quæ juvare aliquid,
nihil vero lædere possunt. 265. prodest a som-
no flatuum ac pituitæ excretio. *ibid.* liquamen
ex aceto & cumino bonum. 266. carnes quan-
do & quæ concedendæ. 266.
- Epilepsia locis calidis, & ficcis juvatur, cum fri-
gida & humida sit. 267.

I N D E X.

Episcenium. 151.

Erosioni venarum congelatio sanguinis & caloris succurrit. 212.

Erosionibus venarum quæ applicanda. 213.

Error medicorum. 129. quorundam medicorum. 182. 266. medicorum in curanda angina. 192. medicorum in curanda pleuritide. 201. quorundum de venis cubiti. 134.

Esca, *vid.* Cibus.

Escara. Crusta. 14. 133.

Eterocrania. 58. quæ mala interdum ferat. 59. debilioris symptomata. *ibid.* curatio eadem, quæ & cephalææ. 255.

Eunuchi quales. 124.

Exanthemata. 14.

Experientia bonus magister. 176.

Extrema frigida quibus illinenda. 223.

F.

Faba leguminum pessima. 253. ulcera purgat, sed flatibus redundat. 276.

Facultates ubi sint. 32.

Faseoli. 254.

Faucibus ignis non est adhibendus. 195. ægris ignis similia medicamenta adhibenda. *ibid.*

Faucium pestilentes morbi quomodo curandi. 195. ulcera minime comprimenda. *ibid.* ulceribus quomodo applicanda medicamina. *ibid.* ulceribus convulsionem minantibus quæ adhibenda. *ibid.*

Febris ardentis signa. 218. ardens initium Syncope. *ibid.* ardens quando missionem sanguinis requirit. *ibid.*

Felis

I N D E X.

- Felis domestica. 264.
 Ferarum ira quomodo sedatur. 165.
 Fibri testiculus epilepsiæ prodest. 264.
 Fimus columbinus. 191.
 Fimus caninus. 229.
 Flatum evocantia. 231.
 Frigidum crassas materias citius cogit. 119.
 Fulicæ cor. 264.
 Furor quid est. 67. quo differt a senili delirio. *ib.*
 quos facile infestet. 67. 68. quas ætates vexet.
 68. quas mulieres lædat. *ibid.* quam viris acci-
 dat. *ibid.* in summo qualis. 71. in remissione
 qualis. *ibid.* in capite & præcordiis continetur. 69.
 Furoris causæ. 67. cessatio quando non tuta est.
ibid. species infinitæ. 68. 69. modi varii. 69.
 mira species. *ibid.* miri effectus. *ibid.* & melan-
 choliæ cum phlegmone viscerum notæ. 70.
 Furorem quæ victus ratio concitet. 68.
 Furunt non facile mulieres, sed valde acerbe. 68.
 Furentes cum voluptate quales sunt. 68. ab ira
 quales sunt. *ibid.*
 Furentium pravæ cogitationes. 68.
 Furiosi cujusdam naturæ narratio. 69. quales cum
 morbus increvit. *ibid.* non macrescunt. *ibid.*

G.

- Gagates lapis Epilepsiam concitat. 2.
 Galli. 283.
 Gallicus sapo elephantibus bonus. 283.
 Genitura, *vid.* Semen.
 Glans unguentaria lienis scirrhus prodest. 278.

Glo-

I N D E X.

- Globuli pleuritico sub lingua tenendi. 203.
Gonorrhœa muliebris quæ, & unde. 140. 141.
Gratificandum ægrotantibus. 211.
Grummi in intestinis perniciosi. 134. 135.
Gula quam sanguinis effusionem patiatur. 28. sanguinem emittentis indicia. *ibid.*
Gula venulas & arterias tenues habet. 28. resoluta quæ pericula instant. 181.
Gurgulio, 12.
Gurgulionis morbi varii. 12. affectus sine nomine. 13. affectus notæ. *ibid.* vitia quæ quibus ætatibus accidunt. *ibid.*

H.

- Habitus corporis colliquationes malæ. 85.
Halicæ vires. 198.
Halica quomodo pleuritico danda. 198.
Hæmorrhagia. 12.
Herculeus morbus. 151.
Hiera. 171.
Hieræ facultas. 175. 272. caput purgat. 249. elephantiscis non semel danda. 282.
Homerus. 149.
Hominis nuper jugulati sanguis. 264. jecur. *ibid.*
Horrores ab ulceribus malefici. 188. in morbis quando explorandi. 78.
Humorum per renes & vesicam transmutatio optima est. 83.
Humor quando ex pulmone pellitur. 86.
Humores quando ad interiora labuntur. 197.

V

Hydro-

I N D E X.

Hydrocephalus. 111.

Hydrops. 106.

Hydropem creat jecoris scirrhus. 94.

Hydrops per vesicam purgari potest. 94. per alvi effluvium, sed cum periculo tollitur. *ibid.* quando adest. 107. Tympanias. *ibid.* Ascites. *ibid.* Phlegmatias. 109. Anasarca. 110. Leucophlegmatias mitissima est. 111. Anasarca pessima, in qua homo totus permutandus. *ibid.* membri unius. *ibid.* ab utero. *ibid.* a vesiculis. *ibid.*

Hydropici per sudorem facilius sanant. 94. ægre sudant. *ibid.* perpauca liberantur. 107.

Hydropicis nulla pars inest noxa carens. 107. unde sint fiducia pleni. 110.

Hydropis causa princeps malus habitus. 107. species plures. *ibid.* specierum mixtio pessima quæ sit. 108. quæ pejor species. *ibid.* Ascitæ notæ. 112. Tympaniæ notæ. *ibid.* Leucophlegmatiæ notæ. *ibid.* Anasarcæ notæ. 110. causæ aquæ gelidæ potus. *ibid.* causæ diversæ. *ibid.* quæ species quibus magis eveniat. 111.

Hydropi communia signa. 111. Anasarcæ propria. 110. Ascitæ & Tympaniæ communia. *ib.* Anasarcæ & Phlegmatiæ communia. *ibid.*

Hypopia. 154.

Hypostasis. 276.

Hyslopi vires. 276.

I.

Ichor. 139.

Icterus, Regius morbus, Arquatus, Aurigo, *vide* Arquatus. 97.

Icteri

I N D E X.

Icteri etymon. 98.

Ictis. 98.

Jecoris maxima pars sanguinis concrementum est. 40.

Jecur intersepto appensum est. 40. sanguinis fons, & bilis creator. 267. sanguinem semper creat, & ad alias partes diffundit. 40. venæ sanguinem infundit. 235.

a Jecore & Liene sanguis quo perpellatur. 26.

in Jecore sanguis creatur. 100.

Jecur principatum alimenti tenet. 88. venæ cavæ radicatio. 234. venarum radicatio. 40. 86.

Jecoris portæ appetitricis animæ domicilium. 40.

portæ ægrotantes cur cito perimunt. 39. por-

tarum inflammatarum notæ. 40. ad lienem com-

paratio. 88. morborum causæ. 93. morbos quæ

ætas, qui sexus magis patiuntur. 94. vomica

quo anni tempore, & qua ætate plus viget. 42.

abscessum patientis notæ. 75. abscessum inte-

riora petentem natura melius sanat quam me-

dicus. 92. abscessu securior est puris exitus per

vesicam. *ibid.* exterior abscessus nisi secetur exi-

tialis est. *ibid.* abscessus quando incidendus. 93.

abscessu reciso quæ sequantur. *ibid.* abscessus

interius effracti symptomata. *ib.* a phlegmone

scirrhum patientis notæ. *ibid.* scirrhus hydro-

pem creat. *ibid.* dolori incurrentia. 165. phle-

gmonæ cur acutissimæ. 232. phlegmones per-

mutatio. 44. inflammati cataplasmata & fomen-

ta. 232.

Jecur in morbis sanitatem molitur. 101. quibus

morbis afficitur. *ibid.* ægrotans magno cruciatu

perimit. 41. sanguinis profluvia maxima pati-

tur. 40. quas vomicas patitur. *ibid.* vomicæ in

hydropem vergentis signa. 42.

I N D E X.

- e Jecore profusio sanguinis fisti non potest. 110.
 arquatus quomodo fit. 94. arquati facti signa. *ib.*
- Jecori inflammato quæ venæ sectio conveniat. 232.
 inflammato inedia, & cibi paucitas convenit. *ib.*
 inflammato exterius apponenda. *ibid.* inflam-
 mato cucurbitula quando, & quo applicanda.
 233. inflammato hirudines an conveniant. *ibid.*
 inflammato malagmata qualia apponenda. *ibid.*
 inflammato cibi quales conveniant. *ibid.* ex-
 purgando via per renes commoda. 234.
- Jecoris materiæ quomodo in renes trahendæ. 234.
 inflammati creatio. *ibid.*
- Jecur hominis. 264.
- Ignis opera amara, & bile infecta. 99.
- Ileus. Volvulus. 37.
- Inflammationis suppurantis indicia. 82. proxime
 rumpendæ signa. *ibid.* effractæ symptomata.
 83. 84.
- Inflatio facile recedit. 233.
- Intestinorum binæ tunicae. 134. tunicae. *ibid.* vul-
 nus perniciosum. 111. ulcerum nota, *ib.* & 112.
- in Intestinis ulcerum species. 131.
- Intestini tunica interior interdum exit. 132.
- Intestinum inferius solum tunica una privari pot-
 est. 178.
- Intestini inferioris ulcera cur salubriora. 135.
- ab Intestinis sanguinis profluvium quando morti-
 ferum. 134. 135.
- in Intestinis grummi sunt perniciosi. *ibid.*
- ab Intestinis sanguinis erupturi notæ. *ibid.* proflu-
 vio sanguinis cito occurrendum. *ibid.*
- Intesti-

Unable to display this page

I N D E X.

Lentis vires. 254.

Leo morbus. 151.

Leonis adeps. 284.

Lepores concoctu faciles. 264.

Lethargus, *vide* Veternus.

Lienis rarus, & sensu carens in fanitate quoque est. 95. natura dissolubilis est. 96. morbi quas ætates vexent. *ibid.* vitiorum causæ externæ. *ib.* quando purulentus fit. 95. purulentus tactui cedit. 95. suppurantis signa. *ibid.* abscessus oriens cur interdum latet. *ibid.* abscessus effracti notæ. 96. integræ partes interdum excretæ. 96. plerumque lapideam duritiam patitur. *ibid.* scirrhus sanatu difficilis. *ibid.* scirrhum sequentes morbi insanabiles. *ibid.* scirrhus incipiens quomodo tollendus. *ibid.* scirrho quando exterius adhibenda remedia. *ibid.* scirrho glans unguentaria prodest. *ibid.*

Liene, & jecore sanguis quo propellat. 26.

Lienem juvantia. 165.

Lienosi quales evadant. 95. quomodo pereunt. *ibid.* & 96.

Lieni inflammato eadem conveniunt quæ & jecori. 234. scirrhus ei familiaris est. 95.

Lienteritia. 13. *vid.* Lævitas intestinorum.

Limnestis, Adarce. 224.

Lingua quid sit. 77.

Linguae convulsio. 77.

Liquamen bonum stomacho, alvo, capiti. 260.

Liquamen ex aceto, & cumino epileptico bonum. 253.

Lipo-

I N D E X.

Lipothimia, Deliquium animæ. 73. Lobi. *ibid.*

Lorum. 12.

Lotium biliosum est. 172.

Lotii veteris facultates. 238.

M.

Madefactio tendonibus ac nervis inimica. 163.

Malabathrus arbor indica. 242.

Malva. 270.

Malvæ femen melancholiæ utile. 271.

Malus habitus quid. 102. habitus ab hominibus morbis emanat. 103. habitus interdum per se fit. *ibid.* habitus omnium est in deterius conversio. *ibid.* habitus quas ætates vexat. 105. habitus quo tempore anni fit. *ibid.*

Malum habitum sequentes morbi insanabiles. 103.

- - habitum qui morbi sequuntur. 104. 105.

Mali habitus symptomata. 103. habitus causæ. *ib.* habitus futuri signa. *ibid.* habitus præsentis signa. 104.

Mandragora, & ascercus amentiam pariunt. 81.

Maris fallugo ulcera interna ficcat. 273.

Marmorata, Aurium sordes. 99.

Marrubii vires. 276.

Marrubium podagricis utile. 279. & 280.

Martes. 100.

Mastiche. 175.

Maxilla valde hiantibus interdum luxatur. 86.

Medicorum error. 131. quorundam error. 182. error in curanda angina. 190. error in pleuritide. 204.

I N D E X.

- Medicus quæ præstare potest. 271.
- Medico juveni consilium. 244. quam liceat sopi-
re ægrotum. 230.
- Medicatio nonnullis nocet, resectio virium sanat.
276.
- Mel quid in cataplasmate profit, quid solum. 166.
- Melancholia quid sit. 63. furoris initium atque
partes. 64. quo differt a furore. *ibid.*
- Melancholicorum variæ species. 64. altera spe-
cies. *ibid.*
- Melancholicos cur flatuosos antiqui appellabant. 63.
- Melancholia quomodo nascitur. 63. quibus mem-
bris læsis oritur. 63.
- Melancholici qui fiant furiosi. 64.
- Melancholiæ causa. 63. & furori qui sexus, quæ
ætates, quæ anni tempora magis subjiciantur.
64. 65. indicia. *ibid.* & furoris præcipua se-
des. 70.
- Melancholiæ prima ac maxima causa in capite. 269.
quos facile corripiat. 68. ex quibus humoribus.
267. quando insanabilis. 271. quando vehe-
mentiora medicamenta requirit. 269. parvis me-
dicamentis non cedit. 270.
- Melancholiæ & furoris cum phlegmone viscerum
notæ. 70. alimentis sanguis, & bilis. 71.
- Melancholicis carnes sunt ficcæ ac densæ. 272.
propria est corpulentia. 70. quando, & quæ
vena secanda. 261. quantum sanguinis mitten-
dum. *ibid.* veratrum, & qua ratione dandum.
271. utiles aquæ sponte calidæ. 271. inunctio,
& frictio qualis convenit. 272. qualia appo-
nenda exterius. 273.

Melan-

I N D E X.

- Melancholicorum fensus vitiantur. 269. cibi, & potiones quales. 271.
- Melancholiam fequentes morbi infanabiles. 271.
- Melancholicus a purgatione quomodo habendus. 268
- Melancholico cucurbitula quando, & ubi applicanda. 268.
- Melancholici ftomacho præcipue fuccurrendum. 269. ne cibum evomant quomodo fuccurrendum. 272.
- Melancholiæ utile malvæ femen. 271. humectatio prodeft. *ibid.*
- Melancholicos valde juvat carniū raritas ac molities. 271. eclegma. 273.
- Membranae fuccingentis fanguinem mittentis notæ. 30.
- Membrana fuccingens cur tantum puris contineat. 81
- Menthæ vires. 254.
- Metaphrenon. 8.
- Mictus fanguinis. 118.
- Mictus fanguinis periodici fymptomata. 118.
- Mictu fanguinis confueto ceffante quæ fequantur. 118.
- Mictus fanguinis disruptis renibus. 239.
- Mictui fanguinis quamprimum fuccurrendum. 239.
- Mictum fanguinis fupprimentia. 239. & 240. ex Milio cataplafma. 166.
- in Morbis acutis regula. 168.
- Morbis longis dilatio medelæ nocet. 247.
- Moretum. 132.

I N D E X.

Mortis periculo imminenti omnia vel immitia danda. 216.

Motus, & vigilia discutiunt. 173.

Mulieres humidæ, & frigidæ sunt. 87. non facile, sed valde acerbe furunt. 68.

Muliebris fluxus qui & cui ætati magis nocet. 140. 141.

Muliebris gonorrhœa quæ, & unde. 140. 141.

Mulsa a biliosis facile concoquitur. 164.

Mulsæ vires. 166.

Mydriasis. 75.

Myttoton. 132.

N.

Naribus acria quando infundenda. 250.

Naturæ robustæ potentia. 33.

Natura quando alimenta distribuât. 103.

Naturam copiosum, & subitum vitiat. 218.

Naturæ iisdem circuitibus judicant, quibus morbi interimunt. 219. salutare materiæ recursus. 256.

Natura statim temporibus omnia molitur. 267.

Naturæ potentia sanitatem, debilitas ægritudinem parit. 271.

Necrosis. 49.

Nervorum capitis progressus, & situs. 74. e capite fluentium natura. *ibid.* in musculis natura. *ib.*

Nervi ex capite oriuntur. 174.

O.

Ochri. 274.

Oleum

I N D E X.

- Oleum obtundit acria. 175.
 - - rutaceum intestinis propitium. 202. 230.
 - - ficyonium. 250.
 Olea quomodo spissanda. 180.
 Orgya. 149.
 Oris ulcus depascens. 14. ventriculi, remedia. 168.
 ab Ore sanguis exit duobus modis. 23.
 ab Ore sanguinis fluentis signa. 24.
 Ordei cremor. 162. cremoris facultates. 198.
 Ordei grana quando, & quomodo pleuritico dan-
 da. 199.
 Orthopnoea. 87.
 Oryzae natura pleuritidi inimica. 198.
 Os pectoris, Sternon. 81.
 Offa maximum dolorem afferunt ipsa non dolen-
 tia. 144.
 Offa cur non doleant. 144.
 Otium inimicum juvenibus laboriosis. 96.
 Otium est nebula sensuum. 264.
 Ovilla caro qualis. 254.
 Ova quando, & quomodo pleuriticis danda. 199.
 proxime e gallina edita, & adhuc calentia
 pleuritico utilia. 199.
 Ova ex animalibus nuper edita absque igne opti-
 ma. 275.
 Oxymel quando pleuriticis dandum. 203.

P.

- e Palato exeuntis sanguinis notæ. 25.
 Palpebrarum palpitatio. 77. Pal-

I N D E X.

- Palpatio aurium temporumque quantum valeat. 164.
 Panis pleuritico quomodo præbendus. 198.
 Pantheræ adeps. 284.
 Papaver quomodo somniferum. 164.
 Papaveris lacryma quando utendum. 164.
 ex Papavere medicamen. 203.
 Paraplegia. 72.
 Paraplegia apud Hippocratem. 72.
 Paraplegiæ species. 75.
 Paralyfis. 72.
 Paralyfis in membris quomodo fit. 72. ejus signa. 75.
 potissima causa. 76. quibus ætatibus, quo anni
 tempore magis noceat. 76. quos habitus corpo-
 ris magis corripit. *ibid.* ab inciso nervo infa-
 nabilis. *ibid.*
 Paralyfi sanandæ indolentis prodest. 76.
 Paresis. 72.
 Paresis causæ. 75.
 Pectoris sanguinem fundentis indicia. 30. os, ster-
 non. 81.
 Pectori æstuantî convenientia auxilia. 168.
 Pedum manuumque natura similis. 146.
 Pedes suum concoctu faciles. 266.
 Peponea frigidi, & humidi. 266.
 Perinæus. 244.
 Peripneumonia Pulmonia, *vid.* Pulmonia. 21.
 Peritonæum. 95.
 Peritonæi tumor qualis. 95.

Peri-

I N D E X.

- Peristrophus. 146.
- Phagedæna. 141.
- Phrenitis ubi plerumque fit. 69.
- Phreniticorum febres quales. 160.
- Phrenitis facile in fyncopam mutatur. 161.
- Phrenitici ex nervis laborant. 159. acute audiunt.
159. parum bibunt. 169. conclave quale esse
debet. 159. cubile, & lectus quales esse de-
bent. 159. 160. in tenebris ne an in luce ha-
bendi sint. 160.
- Phreniticis cibi quales, quando, & quanti sint
exhibendi. 162. 163. cur cibi humidi maxime
profint. 162. olera conveniunt. *ibid.* qui fru-
ctus conveniant. 163. quando cibus subtrahen-
dus vel augendus. 162. quando vinum conve-
nit. 169. quando, & quæ vena secanda. 160.
161. non multum sanguinis detrahendum. 161.
quando, & quomodo secanda est vena. *ibid.*
conducit lotii excretio. 162. tonsura crinium
quando, & quanta conveniat. 167. capitis ir-
rigationes. 163. caput quando lavandum. *ibid.*
quando somnus alliciendus, & quomodo. 164.
- Phreniticorum capitis irrigandi tempora. 164.
- Phthisis. 78. sine ulcere pulmonis. 79. cui ætati
plus minusve noceat. 81. fenibus lethalis. 30. 81.
- Phthisicis alvum perturbari lethale est. 80. oleum
cum aceto iis prodest. 273.
- Phthifi expositi corporis habitus. 81.
- Phthisim quæ regio ferat. 81.
- Phthisicorum varia edulia. 275.
- Phthoe. 78.

Phthoes

I N D E X.

- Phthoes signa. 78.
- Phthoæ autumnno abundant. 30.
- Picerium. 203.
- Pictura parietum mentem turbat. 159.
- Piper, & ei similia pleuriticis profunt. 199.
- Pisces faxatiles aliis præstantiores. 163. alios alia regio fert. *ibid.* pleuriticis utiles. 200.
- Pituitæ vomitus unde. 141.
- Pituitam per os educunt. 250. 251.
- Plantaginis succus qualis. 279.
- Plecas. 53.
- Pleuritis. 16.
- Pleuritis, lateris vel costarum morbus a Latinis nominatus. 17.
- Pleuriticus in latus affectum facilius jacet. 17.
- Pleuritidis notæ. 17.
- - - accidentia. 17.
- Pleuritidis signa salubria. 18.
- Pleuritidis pessimum signum. 17.
- Pleuritis quomodo solvitur. 18. quando plerumque sanatur. 18. quando terminatur 17. nonnullis erupit. 197. quam in purulentiam vertatur. 18. pulmonis succedens minus mala. 197. quo anni tempore plus abundat. 18. 19. cui sit ætati infestior. 19. in pueros nec frequens nec periculosa. *ibid.*
- Pleuritidis mutatio. 17. in purulentiam vergentis signa. 18. 200.
- Pleuritide cur senes evadant. 18.

Pleu-

I N D E X.

- Pleuritidi protinus succurrendum. 196.
- Pleuriticis quando, & quæ vena secanda. 196.
quantum sanguinis iis mittendum. 197.
- Pleuritico sanguis quando mittendus. 196. ptifana
quomodo paranda. 198. halica quomodo dan-
da. 198. panis quomodo præbendus. *ibid.* hor-
dei grana quando, & quomodo danda. 199.
ova proxime e gallina edita, & adhuc calentia
utilia. 199. cataplasmata quomodo applicanda,
& alia fomenta. 200. cucurbitula quando, &
quomodo admovenda. 201.
- Pleuriticus quomodo perungendus, & irrigandus. 197
- Pleuriticorum cibi quales. 197. & 198.
- Pleuritidi oryzae natura inimica. 198.
- Pleuriticis ova quando, & quomodo danda. 199.
piper, & ei familia profunt. 199. quæ carnes
apponendæ. 199. 200. pisces utiles. 200. fru-
ctus qui, & quando dandi. 200.
- Pleuritici lateri dolenti quæ, & quando imponenda
sunt. 200. in purulentiam vergentis notæ & quæ
tunc imponenda. *ibid.*
- Pleuriticis cucurbitula valde utilis. 201. quid post
scarificationes adhibendum. 201. 202. eclegma
utile. 203. oxymel quando dandum. *ibid.*
- Pleuriticorum clysteres quales. 201.
- Pleuritico quæ assidue devoranda. 201. globuli
sub lingua tenendi. 203. quo tempore danda
medicamina. *ibid.*
- Pleuritidi diurnæ medicamen conveniens. 203.
non veræ aqua frigida prodesse valet. 204.
veræ etiam frigida spiratio nocet. *ibid.*
- Pleuritis non vera. 204.

I N D E X.

Pleuritidis reliquiæ cur mature tollendæ sint. 204.

Podagra. 143.

Podagræ mutatio. 145. permutatio. 146.

Podagra sæpe in chiragram mutatur. 146.

- - raro continua. 147. quibus magis accidat.
147. cui ætati magis infesta. 148.

Podagricus in olympicis victor. 147.

Podagræ symptomata. 148.

Podagricorum mores. 148.

Podagricis veratrum quando utile. 279. marrubium
salutare. 279. 280.

Podagræ quinquefolium bonum. 279. conferunt
mala citria. 280.

Podagricos non idem semper juvat. 280. capræ
remedium. *ibid.*

Præcordiis utilia. 165.

Proposcis unde dicta. 150.

Pruma damascena. 211.

Psoæ. 117.

Ptifana quomodo pleuriticis paranda. 198. quibus
condienda. 260. cremor coctilis, & tenuis ma-
teriæ. 277.

Ptifanam licet in alicam permutare. 260.

Puerorum natura. 13. corpora qualia. 19.

Pueris ventris effluvium cur assiduum. 129. vo-
mitus quomodo curandus. 184.

Pulegii vires. 254.

Pulmonis natura. 17. 86. 197.

Pulmo dolore vacat. 21. 83. cur dolore vacat. 21.

Pulmo

I N D E X.

- Pulmo semper ad se humores allicit. 207.
 ex Pulmone quomodo humor pellitur. 86.
 Pulmonis affecti notæ. 21. morbi pleuritidi succedentes infalubres. 197. sanguinem fundentis notæ. 29.
 Pulmoni madefactio inimica. 208. qualia medicamenta convenient. 207.
 Pulmonia, Peripneumonia. 21. malum peracutum, lethale. 205. quotidie necat. 17. 205. quando interficit. 86. juvenibus exitialis. 23. salubris. 86. quæ in purulentiam vertit. 86.
 Pulmonia in melius vergentis crisis. 23. signa. *ib.* sputa qualia. 86. mira proprietas. *ibid.* pleuritis succedens minus mala. 197.
 Pulmonarium. 89.
 Pulmonarium quamdiu duret. 89.
 Pulmonario qui sint obnoxii. 89.
 Pulmonarii signa. 89.
 Pulmonarium quomodo finit. 90.
 Pulmonaria undique obsidenda impugnandaque. 206.
 Pulmonarios quam juvet venæ sectio. 206.
 Pulmonariis quæ vena secanda, & quantum sanguinis mittendum. 206. sedes quibus oblinenda. *ibid.* acres clysteres quando, & qui conveniunt. *ibid.* ubi cucurbitulæ affigendæ, quæ ore sumenda. *ibid.* quando somnifera danda. 207. membra laxanda, & sputo evocando studendum. 208. pectori quæ imponenda. *ibid.* cibi quales dandi. 207. potus qualis, & quantus. 208. flatus infesti. 207. 208.
 Pulmonario quibus extra ducendi humores, calor, & spiritus. 207. X. Pu.

I N D E X.

- Pupillæ amplificatio. 75. phthifis. *ibid.*
 Purgatio ftomacho ac viribus laboriofa. 268.
 Pus bonum. 84. malum. *ibid.* internum per quas
 vias ejicitur. 81. 82. per inteftina quomodo
 educatur. 277.
 Puris multiplices differentiæ. 84. exitus per vefi-
 cam fecurior. 84.
 Pure unde libet erupente cibi quales dandi. 85.
 Purulenti. 81.
 Purulentia caufæ. 82.
 - - - figna. 83.
 Purulentia falubris figna. 85.
 Purulentia in offe pectoris qualis. 85.
 Pye. 78.

Q.

- Quies exercitationibus fuccedat. 260.
 Quinquefolium podagræ bonum. 279. 280.

R.

- Rabiofi canis potentia. 10.
 Radices etiam elixæ pravæ funt. 254.
 Rarum cur bene fentit. 144.
 Rarefactioni, & divifioni venarum adftrictio me-
 detur. 208.
 Rarefactionis venarum remedia. 212.
 Regula in morbis acutis. 161. in mittendo fan-
 guine. 160. 161.
 Res quando in contrarium mutantur. 34.
 Renum descriptio. 115. ventres quales. 116. na-
 tura. 46. & 239. actio quæ. 46. actionem quæ
 im-

I N D E X.

impediant. 47. qui morbi, quo anni tempore. 119. 120. longi morbi. 114. profluvium sanguinis quando mortiferum. 47. ulcerum signa. 119. ulcera ægre sanabilia. 119. ulcera vix sanabilia quæ. 119. inflammatio, & jecur inflammata. 237. inflammationem quæ sequuntur. *ibid.* calculi notæ. 116. 117. calculo, & inflammationi venæ sectio quam profit. 237. calculosis, & inflammatis quæ extra imponenda. *ibid.* calculo, & phlegmonæ quales clysteres profunt. 238. calculo, & phlegmonæ urinam citantia, & cibaria quæ profunt. *ibid.* calculo, & phlegmonæ lavatio, & infusiones utiles. *ibid.* calculo agitatio corporis prodest. *ibid.*

Renes non multum periculis expositi. 46. morti inferendæ habiles. *ibid.* calculosos, & inflammatos cruditas lædit. 238.

Renibus calculosis, & inflammatis quæ extra imponenda. 237. lac utile. 238.

Resolutis quam sit utile castoreum. 180.

Resolutorum omnium præcipuum remedium. 182. 183.

Rhæas. 240.

Rhoi radix. 213. 214.

Rhyteon. 132.

Rutaceum oleum intestinis propitium. 230.

S.

Sacrum dicitur omne magnum. 62.

Sacri ex aloe medicamenti vires. 269.

Sal quomodo scarificato loco inspergendus. 201.

Sanguinis e jecore profusio coerceri nullo modo potest. 92. ejus natura. *ib.* effusionis tres modi. 26.

I N D E X.

aliquo loco prius collecti effusio. 24. effusio quo tempore anni viget, & maxime lethalis est. 30. fluori terræ species medentes. 214. sputum vel eruptio, Hæmorrhagia. 24. ab ore fluentis signa. *ibid.* e capite manantis notæ. *ibid.* e capite fluentis curatio. 25. e palato exeuntis notæ. 25. sputum sistentia ore fumenda triplicia. 212.

Sanguinis rejectio, Anagoge. 24. rejectionem semper comitantia. 30. rejectio redire facile solet. 217. ab aspera arteria exeuntis notæ. 30. quam effusionem gula patiatur. 23. 24. a gula exeuntis signa. *ibid.* pulmone effusi notæ. 29. ex pulmone rejectio omnium pessima cur minime hominem terreat. 31. e pectore prodeuntis notæ. 30. a membrana costas succingentis notæ. *ibid.* a ventriculo exeuntis indicia. 26. profluvia maxima jecur patitur. 40. e jecore profusio sisti non potest. 92. ab inferioribus visceribus rejectio mortifera. 25. rejectioni cito succurrendum. 209.

Sanguis calidus est. 232. naturæ prædium, & alimentum. 267. 268. & bilis melancholiæ alimentum. 267. nimius quas noxas affert. 244. inde quaque fluat malum est. 208.

Sanguis in naribus fluens quomodo sistendus. 252. ab ore duobus modis exit. 23. a vena quo differt a sanguine ab arteria. 27. a jecore, & liene quo propellitur. 26. si a liene fertur, quæ vena secanda. 209. 210.

Sanguine largius effuso natura cibi inopia debilitatur. 268.

Sanguini sistendo apti globuli sub lingua tenendi. 214. sistendo apti pastilli. *ibid.* rejectioni cum febre quæ profint. 214. 215.

Sanguinem calor elicit. 24. sistentia. 213. 214. 215. mit-

I N D E X.

mittenti loco quæ imponenda. *ibid.* spuenti quomodo gratificandum. 211. spuentibus quæ medela præstantior. 212. expuenti deligaturæ quales convenient. 212. spuentibus epithemata utilia. 211. spuenti alimenta varia cur danda, & qualia. 216. spuenti dura concoctu neganda. 215. spuenti cur nimium siccantia, & crassantia vitanda. 216. rejectanti silentium, & animi oblectatio prodest. 209. rejectanti quando, & quæ vena secanda. 210. rejectanti qualis aër, locus, decubitusque conveniat. 209. rejicienti quantus, & quomodo sanguis mittendus. 210. rejectanti emplastra quæ convenient. 211. rejectanti potus parcissimus. 216. & spiritum crassantia. *ibid.*

Sanguinis rejectione suppressa quid agendum. 216. 217. erupturi ab intestinis notæ. 135. profluvium ab intestinis quando mortiferum. 136. ab intestinis profluvio cito occurrendum. *ibid.* mictus, *vide* Mictus sanguinis. 118. de vesica profluvium. 121. in vesica congelati signum. 121. missio usque ad defectum animæ dolorem sedat. 229. missio, *vide* sectio venæ, & venæ sectio. *ibid.*

Satiari quibuslibet vel utilibus malum. 255.

Satyri Dionysio sacri. 53. 151.

Satyriasis. 53. 151.

Satyriasis unde oritur. 244. facile nervos convellit. 245. quomodo interdum solvitur. 53. septimo die hominem confumit. 54. quibus anni temporibus, ætatibus, naturis maxime accidat. *ibid.* curatio. *ibid.* quæ quibus locis exterius apponi requirat. 244. 245. inveterata qua methodo curanda. 245. 246.

I N D E X.

- Satyriafim quæ comitentur. 244. mulieres pati nequeant. 54. 55. animæ deliquium levat. 244. quales clysteres levent. 245. cucurbitulæ ubi positæ juvent. *ibid.*
- Satyriafi quæ accidant. 53. qualis corporis purgatio competit. 244. utilia cataplasmata, & alia exterius applicanda. 245. hirudines quomodo profunt. *ibid.* quales cibi utiles. 246.
- Scarificato loco fal quomodo inspergendus. 201.
- Scarificatio minus vires lædit. 218.
- Scirrhus. 91.
- Scirrhus jecoris hydropem creat. 93. lienis, *vid.* Lienis.
- Scirrhi inflammationibus succedunt. 278.
- Scotoma. 60.
- Sectio venæ quibus vitiis competit. 161.
- in Sectione venæ regula. 178.
- Seminis seu genituræ facultates. 123. 124. vitales facultates. *ibid.* profluvii causæ. 123. profluvium in mulieribus quale. *ibid.* profluvii symptomata. *ibid.* profluvium cur paralyfin affert. *ibid.* profluvium satyriafi succedit. 124.
- Senectus frigida. 111.
- Senecta frigida, & humida. 111.
- Senectæ delirium unde fit. 67.
- Senectæ vitium. 127.
- Sensuum caligo est somni principium. 164.
- Sensuum nebula otium est. 264.
- Sepiæ atramentum. 38.
- Sicyonium oleum. 250.

Unable to display this page

I N D E X.

- Stratum durum nervis ingratum. 160.
Strophus. 130.
Sudorem fistens epithema. 222.
Succingens membrana cur tantum puris contineat,
vide membrana. 82.
Sudori fistendo varia remedia. 222.
Suppurationem quæ partes ægre admittunt. 85.
Suppuratio in quibus membris mortifera. 85.
Suum pedes concoctu faciles. 266.
Synanche, Angina. 9.
Syncopa. 31. quid est. 32. cordis, & vitæ ægritudo est. *ibid.* quando advenit. 218. omnis præfens non facile tollitur, futura arcenda, aut incipiens repellenda. 217. vexatis plus quam aliis gratificandum. 221.
in Syncopam versi causi symptomata. 33.
Syncopam futuram perspicere bonum est. 217.
Syncopæ causa. 31. 32. causa causus febris. 33. initium febris ardens. 217. notæ. 33. potus, & cibus quales. 220. inedia, & fames inimica. *ibid.*
Syntectici, Colliquati. 94.
Syriacæ quibus morbis subjecta. 15.
Syriaca, & Ægyptia ulcera. 15.

T.

- Tabidos facit ægritudo longa. 96.
Tergentia corpus. 283. 284.
Terræ species fluori sanguinis medentes. 214.
Tetanus. 5. nervorum labes. 185. ad syncopam vergit.

Unable to display this page

I N D E X.

V.

- Vari a Græcis Jonthi appellati. 146. 147.
- Vasculorum erosionis rupturæ, & rarefactionis curatio quo differt. 27.
- Venenum in corporibus nostris. 10.
- Venarum radicatio jecur. 40. cubiti quorundam declaratio. 210. rarefactioni, & divisioni adstrictio medetur. 212. rarefactionis remedia. 213. erosioni congelatio sanguinis, & caloris succurrit. *ibid.* erosionibus quæ applicanda. *ibid.* vulneri remedia. *ibid.* & 214.
- Venæ cavæ radicatio jecur. 235. cavæ situs, & partes. 42. cavæ inflammatio. 44. cavæ inflammatae signa. *ibid.* cavæ, & arteriæ inanitio non facile defectum animi tollit. 235. cavæ, & arteriæ ardor, *vide* Ardor. 234. cubiti cavæ utilitas. 210. ad lienem pertinens. 209. somniferæ carotides. 50. 51. sectio quibus vitiis convenit. 161. *vide* Sectio, & Sanguinis missio.
- Venus capiti ac nervis inimica. 255. epilepsiæ similitudinem adducit. 266.
- Veratri albi facultates. 285. exhibendi varii modi. *ib.*
- Veratrum album igni simile. 286. nigrum quomodo exhibendum. 268.
- Ventriculus concoctioni destinatus. 128.
- Ventriculi concoctionis imperfectæ signa. 128. sanguinem effundentis signa. 29. inflammationi succurrentia. 165.
- Ventriculum tumidum curantia. 165.
- oris Ventriculi remedia.
- Vertigo. 60. 256.

Verti-

I N D E X.

Vertiginis notæ. 256. causæ. *ibid.* variæ causæ. *ib.* causæ alimentum est sanguis, & ventriculus. 256. a cephalæa qualis curatio. *ibid.* ab humorum retentio. 256.

Vertigini quando sectio venæ, quando cucurbitula subvenit. 256.

Vertiginosis quæ venæ, quæ arteriæ secandæ. 249.

Vertiginoso cucurbitula ubi ponenda. 256. capiti omnia adhibenda quæ & cephalææ. 256. quomodo caput & manus exercendæ, & fricandæ. 259. prodest saltus, & cursus. *ibid.* qualis capitis lavatio prodest. *ibid.*

Vertigini prodest cyclamini succus, & anagalidis in nares infusus. 257. quam noceat somnus immodicus. 258. vigilia quæ noxia. *ibid.*

Vertiginis accessionibus quomodo succurrendum. 256. 257. accessionem discutientes herbæ. 257.

Vertiginosi quando, & quibus vomitibus uti debent. 257.

Vertiginem levat alvi lenitas. 258.

Vertiginosis frictiones, & ambulationes quales conveniant. 258.

Vertiginosos qualis gestatio juvet. 259.

Vertiginosis pilæ ludus detrimento est. 259.

Vertiginosus quiescat ab audiendo, & loquendo. 260.

Vertiginosi quibus locis ambulare debent. 260.

Vertiginosus ante cœnam lavetur. 260.

Vertiginosis potus, & cibus qualis. 260. ova qualia conveniunt. 260. cœna qualis. *ibid.* quæ carnes sumendæ. *ibid.* secundæ mensæ quales. 261. a cœna quæ facienda. *ibid.*

Verti-

I N D E X.

- Vertiginem affert inspectus aquæ fluxus. 265. & epilepsiam circumvolutione accersit. *ibid.*
- Vertex capitis evacuationi commodum. 173.
- Vesica, & anus inter se cohærent mutuoque afficiuntur. 121.
- Vesicæ locus. 48. munus. *ibid.* natura. *ib.* & 122. vitiis pueri maxime vacant. 50. vitia quo tempore quave ætate vigent. 50. acuti morbi qui accidunt. 237. acutorum morborum notæ. 49. dolor acutior, & mors celerrima sequitur. 240. 241. occlusionis frequens causa. 48.
- Vesicam lædentes causæ venenosæ. 49. morbi omnes difficiles. 49.
- Vesicæ morbis laborantium miseria. 122. sævos dolores patitur. 48. omni corpori dolorem impertit. *ibid.* occlusa quæ mala inferat. *ibid.* qualem sanguinem effundit. 49.
- de Vesica sanguinis profluvium. 121.
- Vesica cur non valde refrigeranda. 240. laboranti quæ pars corporis secanda. *ibid.* laborans quibus irriganda. *ibid.*
- Vesicæ sanguinis profluvium raro mortiferum. 49. grummi, & phlegmonæ exitiales. *ibid.* grummi quæ sequuntur. *ibid.* 121. urinariæ patet. 122. resolutio. 182. ulcerum signa. 122. vulnus lethale. 121. calculi, *vide* Calculi; pus fuscipientis notæ. 276. ægræ quam medicamina potanda. 240. laboranti cicadæ utiles. *ibid.* laboranti infestationes quam utiles. *ibid.* laboranti quales cibi convenient. *ibid.* grummi quibus dissolvendi. 239. inflammationi specillo uti non prodest. 240. pus fuscipienti quomodo succurrendum. 276.

I N D E X.

- Veternus flatibus abundat. 173.
- Veternoforum excitantia. 170. 171. cibi. 171. capitis irrigationes. 172. inunctiones. *ibid.*
- Veternus phrenitidi succedens quomodo curandus. 170. per se incipiens quomodo tollendus. 171. quomodo habendus. *ibid.*
- Veterno quando, & qualis sectio venæ, quando, & qualis purgatio conveniat. 171.
- Veternoso inedia, & cibi multitudo nocet. 171.
- Veterni illitiones. 171.
- Veterni fomenta. 172.
- Veternosis quale sit imum intestinum. 172.
- Veternosis quando cucurbitula applicanda, & ubi. 172. 173. convenientes potiones. 173. utilia odora-
menta. 174. pedes, & genua quibus illinenda. *ib.*
conveniens cataplasma. 175. caput cur radendum.
176. quando lavatio proderit. *ib.* quando prodest
lenis corporis agitatio. *ibid.* urtica utilis. 175.
- Victimæ cacochymæ carnes habent grandinosas. 154
- Vigilia famem ciet. 70.
- Vini epoti facultates. 169. potus quorum auctor.
246. potio causo vexatis quando obest, quan-
do prodest. 219.
- Vinum solum refrigeratos restituit. 221. sine cibo
sumptum lædit mentem. *ibid.* absinthite ele-
phanticis bonum. 285.
- Viperæ remedium quomodo inventum. 156.
- Viperarum carnes quomodo elephanticis paran-
dæ. 283.
- Visio aliis sensibus certior est. 79.
- Vitæ principium cor. 21. 126.

I N D E X.

- Vita quorum non possit esse longior. 35.
- Vivunt ob quæ præcipue animalia. 20.
- Ulcus Ægyptia, & Syriaca. 15. intestinorum, *vid.* intestinorum, *ibid.* renum, *vid.* Renes, vesicæ, *vid.* Vesica.
- Volatilium carnes natura leves. 266.
- Volvulus, Ileus. 37. quas ætates plus minusve lædit. 38. quo tempore anni plus minusve infestat. *ibid.* in colo cur minus periculosus. 39. celerrime ac foedissime necat. 229.
- Volvuli causæ. 37. mediocris signa. 38. maximi signa. 39. in colo intestino signa. *ibid.*
- Volvulo præsentissima remedia adhibenda. 229. quando missio sanguinis larga conveniat. *ibid.* quando vomitus convenit. *ibid.* convenientes clysteres. 230.
- Volvulosis quæ adhibenda. 230.
- Volvuloso quando non secanda vena. 229. quæ exterius ventri adhibenda. 230. cucurbitulæ ubi apponendæ. *ibid.* quæ bibenda medicamenta. 231. cibi alvum lenientes dandi. *ibid.* jura subducentia conveniunt. 231. vinum quando prodest. *ibid.*
- Vox mediocriter acuta capiti prodest. 259.
- Vocem acutam edere quomodo nocet capiti. 258. 259.
- Urina interclusa quæ mala inferat. 48. interclusa qui pereant, qui liberentur. *ibid.* Urinæ canales. 115.
- Ureteres, Urinæ ductus. 48. 49.
- Urethra. 118.

I N D E X.

Urſi adeps. 284.

Urtica eſculenta eſt. 266. veternoſis utilis. 175.

Uteri functiones. 139. tunica. 142. membranæ. *ibid.* tunica cur exit. 143. oſculum quomodo procidit, & redit. *ibid.* morbi longi. 139. fluoris differentiæ ſecundum materias. *ibid.* floris differentiæ ſecundum circuitus. 139. 140. profluvii ſigna. 140. profluvium quod peſſimum. *ibid.* profluvium quod minime malum. *ibid.* ulcera. 141. cancer. 142.

Uva. 12. 193.

Uvæ, & columnæ celerrime ſuccurrendum. 193. & columnæ venæ ſectio qualis convenit. *ibid.* & columnæ convenientes clyſteres. *ibid.* & columnæ convenientes ligaturæ. *ibid.* & columnæ adſtringentia quæ convenient. 194. ulceratæ quæ adhibenda. *ibid.*

Vulpanſer avis ſpecies. 284.

Vulturis cerebrum. 264.

Vulva veluti in animali quoddam animal. 50. quibus delectetur, & contriſtetur. *ibid.* ſuapte natura ſuperfluitat. *ibid.* ſuperiora petens quantum lædat. *ibid.* ſurſum petens celerrime ſtrangulat. 241. quomodo violentius depellenda. 243. infeſtante quibus ad ſe redibit mulier. *ib.* inflammata quæ vena ſecanda. *ibid.* inflammata quibus anus inuñgendus, & quibus clyſteribus utendum. *ibid.*

Vulvæ ſitus. 50. 241. natura. 241. mobilitas. 50. aſcendentis cauſæ. *ibid.* ſtrangulatui morbus ſimilis. *ibid.* ſtrangulatus cauſæ. *ibid.* ſtrangulatus quas ætates vexet. 52. ſtrangulatu affectæ poſt mortem magis rubent. 51. exitus 142. exitus

I N D E X.

tus causæ. 142. exitus plerumque mortiferus unde. *ibid.* morbi communes viris. 52.

Vulvæ sanguinis profusio celeriter necat. 53. inflammatae quæ accidunt. 242. prodest ut menses ferantur. 243. prodest hiera cum castoreo. 243. sursum lapia inferius quæ apponenda. 242. detrahendæ ubi cucurbitulæ defigantur, ubi strangulatur levando. 243. strangulatum sedantia. *ibid.* inflammatae strangulatui quæ vena secta opituletur. *ibid.*

F I N I S.

ARGENTORATI,

Excudebat JONAS LORENZ, Typogr.

Unable to display this page

